

Bulletin advokacie

Rozhovor s novým předsedou NS prof. JUDr. Pavlem Šámalem, Ph.D. • Odměna advokáta a úpadek klienta • Spor o bankovní poplatky z pohledu základních procesních principů • Důsledky procesních úkonů v řízeních přerušovaných konkursem • Nebezpeční lidé mezi námi – k ustanovení § 2923 o. z. • Dění v regionech: Advokáti v jižních Čechách •

V Y D Á V Á Č E S K Á A D V O K Á T N Í K O M O R A

Posuzování obvyklé ceny u převodu nemovitostí – článek prof. Telce najdete na str. 15-19.

**BULLETIN
ADVOKACIE
OPĚT ZÍSKAL
CENU!**

Čtěte na str. 6.

Komentáře Wolters Kluwer

Nejrozsáhlejší komentářová řada

K dispozici také jako knihovna v systému ASPI

Občanský zákoník

Komentář

Jiří Švestka, Jan Dvořák, Josef Fiala a kolektiv

První kompletní komentář k novému občanskému zákoníku na trhu!

Nejdůležitější změnu našeho právního řádu, rekodifikaci soukromého práva provedenou zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem, komplexně vykládá komentář kolektivu autorů pod vedením prof. JUDr. Jiřího Švestky, prof. JUDr. Jana Dvořáka a prof. JUDr. Josefa Fialy.

Komentář svým zaměřením i zvoleným autorským kolektivem z řad vysokoškolských pedagogů, advokátů, notářů a dalších předních právních odborníků významně usnadňuje řešení počátečních aplikačních a interpretačních problémů, které při uvádění nového občanského zákoníku nastávají.

Komentář získal prestižní ocenění **Autorská cena 2015**

Karlovarské právnické dny

za nejhodnotnější právnickou publikaci roku

Celý komentář k dispozici také v systému ASPI

Wolters Kluwer

www.wolterskluwer.cz/obchod

Bulletin advokacie

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČ 66 000 777)
v agentuře **impax**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Časopis zapsaný do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik ČR.
Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla (1-2, 7-8).
Přetisk povolen jen se souhlasem redakce.

Adresa redakce:

Česká advokátní komora
Národní třída 16, 110 00 Praha 1
telefon: 221 729 011, fax: 224 932 989
e-mail: bulletin@cak.cz, www.cak.cz
IČ: 66000777
DIČ: CZ 66000777

Redakce:

Předseda redakční rady: JUDr. Petr Toman
Šéfredaktor: JUDr. Pavel Blanický
Výkonné redaktorky: PhDr. Ivana Cihlářová,
JUDr. Hana Rýdlová
Tajemnice redakce: Eva Dvořáková

Redakční rada:

JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
prof. JUDr. Alexander Bělohávek, Dr.h.c.,
prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.,
prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc.,
JUDr. Vojen Güttler,
JUDr. Vladimír Jiroušek,
JUDr. Ladislav Krym,
prof. JUDr. Zdeněk Kučera, DrSc.,
doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.,
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.,
doc. JUDr. Pavel Mates, CSc.,
JUDr. Michal Mazanec,
Mgr. Robert Němec, LL.M.,
prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.,
prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.,
JUDr. Michal Žížlavský

Objednávky předplatného zasílejte na adresu:

ČAK, Národní třída 16, 110 00 Praha 1,
e-mail: dvorakova@cak.cz
Cena výtisku včetně dvojčísel je 90 Kč,
zvýhodněné roční předplatné 850 Kč
kromě poštovného, balného a DPH. Advokátům
a advokátním koncipientům se rozesílá zdarma.
S reklamacemi při problémech s distribucí
se obračejte na pí Dvořákovou, e-mail
dvorakova@cak.cz, tel. 221 729 045.

Inzertní služby zajišťuje agentura

IMPAX, spol. s r. o. Objednávky inzerce
zasílejte na adresu agency@impax.cz,
případně volejte na tel. 244 404 555 nebo
na 606 404 953. Media kit a další informace
naleznete na internetových stránkách
www.impax.cz.

Celé znění každého čísla vychází též
na internetu (www.cak.cz). Předáním rukopisu
redakci vyjadřuje autor souhlas se zveřejněním
také na stránkách www.bulletin-advokacie.cz
a v právních informačních systémech
spolupracujících s ČAK.

Toto číslo vyšlo 19. 6. 2015 v nákladu
16 250 výtisků.

Obálka: Impax spol. s r. o.
Ilustrační foto: Shutterstock.com
a Jakub Stadler

Tisk: Impax, spol. s r. o.
MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348

Úvodník

Antonín Mokrý: **Na vlně Solidarity** 3

Aktuality

Rozhovor s novým předsedou Nejvyššího soudu prof. JUDr. Pavlem Šámalem, Ph.D. Ivana Cihlářová 4
Bulletin advokacie obhájil titul nejlepšího právníckého časopisu rh 6
Kalendář akcí na webu ČAK nově: konec dublování termínů icha 7
Husův proces Petr Čornej 8
Mezinárodní akce IBA v Praze slavily úspěch Eva Indruchová 10
Kongres AIJA získal prestižní ocenění rh 11
Aktuálně v právu Hana Rýdlová 12
Vyhlášen 11. ročník celojustiční soutěže Právník roku 2015 14

z právní teorie a praxe

Články

Posuzování obvyklé ceny u převodu nemovitostí Ivo Telec 15
Odměna advokáta a úpadek klienta Michal Žížlavský 20
Spor o bankovní poplatky z pohledu základních procesních principů
Daniel Bartoň, Petr Toman 26
Důsledky procesních úkonů v řízeních přerušovaných konkursem
Michal Majchrák 31
Nebezpeční lidé mezi námi – k ustanovení § 2923 o. z.
Stanislav Křeček 38

Z judikatury

Zabrání věci 40
Rozsudek pro zmeškání 44
Dovolání vedlejšího účastníka 53
Z judikatury Soudního dvora EU 55
Z judikatury ESLP 58

Z odborné literatury

Pavel Rychetský, Tomáš Langášek, Tomáš Herc, Petr Mlsna a kol.:
Ústava České republiky. Ústavní zákon o bezpečnosti ČR. Komentář
(Jiří Nykodým) 62
Jiří Jelínek, Jiří Říha, Zdeněk Sovák: **Rozhodnutí ve věcech trestních**
se vzory rozhodnutí soudů a podání advokátů (Vladimír Pelc) 63
Jan Tuláček (ed.) et al.: **Vzory podání a smluv s vysvětlivkami**
(Petr Dobiáš) 64
Stanislava Černá, Ivana Štenglová, Irena Pelikánová a kol.:
Právo obchodních korporací (Jan Dědič) 65
Blanka Vítová, Jakub Dohnal, Jan Kotula: **Náhrada majetkové**
a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku Komentář
k § 2894 až § 2971 (Martin Mikyska) 66
Vladimír Smejkal: **Kybernetická kriminalita** (Pavel Mates) 67
Přečetli jsme za vás Jan Mates 68

z advokacie

Sloupek Karla Čermáka

Jak památku uctít a jak znectít 71

Z české advokacie

Děni v regionech: Advokáti v jižních Čechách František Smejkal 72

Z kárné praxe Jan Syka 74

Z jednání představenstev SAK a ČAK icha 76

informace a zajímavosti

Měli byste vědět

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty
ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK 77

Pozvánka na 5. ročník turnaje ČAK v beach volejbale 78

Pozvánka na turnaj regionálních týmů ve fotbale
„Ostravská šajtla 2015“ 79

Pozvánka na 18. ročník golfového turnaje české advokacie 79

Pozvánka na 18. Sportovní hry české advokacie 80

Nakonec

Právníkovy zápisky Petr Hajn 81

Kresba Lubomíra Lichého 82

Víte, že... Stanislav Balík 82

Inhaltsverzeichnis 83

Zusammenfassung/Summary 84

Table of Contents 85

ZIZLAVSKÝ

Insolvenční správci se zvláštním povolením

Testy insolvence

» příležitost ke spolupráci «

www.zizlavsky.cz

michal@zizlavsky.cz

Instrukce autorům

Vážení autoři časopisu Bulletin advokacie,

žádáme vás, abyste své příspěvky redakci posílali pokud možno ve formátu programu Microsoft Word (RTF nebo DOC), a to nejlépe elektronickou poštou na adresu bulletin@cak.cz.

Texty:

Formát zasílaných příspěvků by měl odpovídat řádkování 1, písmo Times New Roman, velikost 12. V žádném případě nepoužívejte funkci Automatické číslování, Automatické odrážky ani další speciální formátování textu. Odstavce oddělujte jenom enterem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně nebo kurzívou, v žádném případě nepište proložené, nepoužívejte podtrhávání textů ani verzálky! Poznámky a vysvětlivky k textu tvořte výhradně pomocí funkcionality programu MS Word „Poznámky pod čarou“.

Tabulky:

Tabulkové údaje formátujte pomocí tabulátorů.

Fotografie a obrázky:

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu JPG, TIF nebo eps. Barevné fotografie by měly mít rozlišení nejméně 300 dpi při velikosti, v jaké se budou reprodukovat, zasílané portrétní fotografie by měly mít nejméně 400 x 500 pixelů. Obrázky v žádném případě nevkládějte přímo do dokumentů!

Redakce uvítá zejména články kratšího až středního rozsahu. **K příspěvku připojte vždy stručné shrnutí v rozsahu nejvýše deseti řádků.** Citace a odkazy provádějte dle platných bibliografických norem. Případně vyžádané autorské korektury se provádí elektronicky, e-mailem.

Ke každému příspěvku dále připojte

- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován
- svoji **barevnou** portrétní fotografii
- telefonické spojení
- korespondenční adresu
- rodné číslo
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o svém profesním působení, případně akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů.

Na vlně Solidarity

Právě končící jaro proběhlo ve znamení oslav sedmdesátého výročí konce II. světové války v Evropě a připomenutí si nejhrušnějšího období moderních lidských dějin, v němž došlo k neodčinitelným zásahům do všech myslitelných lidských práv a svobod.

Poláci si při této příležitosti připomenuli u památníku na poloostrově Westerplatte poblíž Gdaňsku, že právě zde proběhl první střet této války, který posléze pokračoval napadením Polska a rozdělením jeho území mezi nacistické Německo a Sovětský svaz. Západní spojenci tehdy kromě vyhlášení války Německu nepřispěchali Polsku na pomoc. Prezident Bronislaw Komorowski vzpomenukl ve svém projevu u památníku, že pro Polsko nepřinesl konec války tolik vytouženou svobodu, ale jen pokračování nesvobody trvající dalších více než 40 let. Stejný osud připadl i Československu a některým dalším evropským zemím.

Přicházející léto bude zase připomenutím 35. výročí počátků boje za svobodu a demokracii ve střední Evropě a událostí, jejichž dějištěm byl opět Gdaňsk. V srpnu 1980 byl totiž podepsán v gdaňských loděnicích první dokument mezi polskou komunistickou vládou a Meziodborovým stávkovým výborem (MKS), který zaručil vznik samosprávných a svobodných odborů „Solidarność“, jejichž členy se stalo 10 milionů pracujících, což vedlo ke vzniku následných masových protivládních protestů v celém Polsku a postupnému rozkladu, vedoucímu k pádu totalitního režimu na konci 80. let. Polský boj za svobodu a nezávislost se stal vzorem a symbolem protikomunistického boje i pro další země střední a východní Evropy.

Nebylo tedy náhodné, že před několika dny uspořádala Rada evropských advokátních komor (CCBE) své hlavní letošní zasedání v Gdaňsku, a to přímo na místě známém SALA BHP, kde byl podepsán dokument zaručující vznik nezávislého odborového hnutí Solidarity. Zasedání

bylo skvěle zorganizováno oběma polskými komorami zastupujícími právníký stav – Komorou právních poradců a Advokátní komorou – a současnou prezidentkou CCBE, paní Marií Slazak. Jednání se osobně zúčastnil bývalý vůdce Solidarity a exprezident Polské republiky Lech Wałęsa a shromáždění přivítal i současný předseda Evropské rady Donald Tusk. Více než sto členů delegací evropských advokátních komor vyslechlo projev Lecha Wałęsy, v němž vzpomenukl klíčové okamžiky hnutí Solidarity, první stávky zaměstnanců loděnic již v 70. letech, první oběti demonstrací, jakož i zásadní zvrát, který nastal v protestním hnutí po zvolení papeže Jana Pavla II. a příchodu perestrojky a glasnosti v Sovětském svazu.

Polská komora právních poradců a Česká advokátní komora se dohodly, že při příležitosti gdaňského plenárního zasedání CCBE uzavřou partnerské dohody o spolupráci s advokátními komorami Gruzie a Arménie, které se hlásí k evropským hodnotám a přejí si trvalou blízkou spolupráci s EU. Ty byly symbolicky podepsány na stejném stole, na němž byly v r. 1980 podepsány dokumenty Solidarity. Dalším symbolickým gestem je spolupodpis prezidenta Wałęsy na všech jejich stejnopisech. Solidarity s právníkými stavy, kterým se zatím nepodařilo dosáhnout plně nezávislosti a samosprávy, je naší povinností.

Úvodník Bulletinu advokacie většinou uvozuje fotografie autora. V případě tohoto čísla se mi zdá být příhodnějším připojit fotografie dokreslující atmosféru zasedání CCBE, které budiž připomínkou toho, že solidarity v boji za svobodu a obranu demokratických hodnot je nezbytná, o čemž nás jasně poučila historie.

JUDr. ANTONÍN MOKRÝ,
místopředseda ČAK a třetí viceprezident CCBE

Prezidentka CCBE Maria Slazak (Polsko) a Antonín Mokry (ČR) u sochy člena Solidarity – „Zvítězíme“.

„Zázraky se nedějí, a v justici už vůbec ne“

Rozhovor s novým předsedou Nejvyššího soudu prof. JUDr. Pavlem Šámalem, Ph.D.

Pouhý den po rezignaci dlouholeté předsedkyně Nejvyššího soudu JUDr. Ivy Brožové jmenoval 22. 1. 2015 prezident Miloš Zeman nového předsedu tohoto vrcholného orgánu obecného soudnictví. Stal se jím dlouholetý soudce Nejvyššího soudu, významný český právní teoretik a akademik, profesor trestního práva, kriminologie a kriminalistiky, významný autor či spoluautor stěžejních trestněprávních předpisů, včetně nového trestního zákoníku, prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D. Při nejbližší příležitosti jsme proto požádali profesora Šámalu, který je i členem redakční rady Bulletinu advokacie, o rozhovor.

• Proč jste přijal funkci předsedy Nejvyššího soudu?

Já jsem rozhodně nikdy neusiloval o to, abych se stal soudním funkcionářem, a myslím, že to je o mně obecně známo. Obrátila se na mě pani doktorka Brožová a požádala mě, zda bych po ní funkci nepřevzal. Vzal jsem si asi týden na rozmyšlenou, kdy jsem to probral s manželkou (JUDr. Milada Šámalová, soudkyně Nejvyššího soudu - pozn. red.), s celou rodinou, a hlavně s odborníky jak z oblasti justice, tak z akademické oblasti. Těch jsem se hlavně ptal, jestli si myslí, že budu schopen tuto funkci vykonávat, protože jsem nikdy žádnou takovou funkci nezastával a měl jsem o tom i určité pochybnosti; všichni mě ale přesvědčovali, že ano, což mě osobně překvapilo. Po zralé úvaze jsem tedy odpověděl, že funkci přijímám. Hlavním důvodem tohoto mého rozhodnutí bylo to, že si myslím, že bych Nejvyššímu soudu mohl pomoci. A o to se také od té doby, co jsem funkci přijal, snažím.

• Jak chcete Nejvyššímu soudu pomoci?

Myslím si, že je co zlepšovat, jak po stránce výběru soudců, aby to byli skutečně ti nejlepší z nejlepších, tak po stránce materiálního zabezpečení fungování Nejvyššího soudu. Výběr soudců má rozhodující význam jak z hlediska rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu, tak zejména při plnění nejdůležitější jeho funkce, kterou je tvorba a sjednocování judikatury v rámci celé České republiky. Pokud jde o materiální zabezpečení, mám na mysli zejména budovu Nejvyššího soudu, protože v budově, kde teď Nejvyšší soud sídlí, není v současné době dost prostoru pro jeho činnost. Navíc svým pojetím a vybavením to ani není budova soudní a myslím, že pro takovou instituci, jako je Nejvyšší soud, to ani není budova

dostatečně reprezentativní. Rovněž je třeba vytvořit lepší zázemí pro soudce zvýšením počtu asistentů tak, aby se situace na Nejvyšším soudu přiblížila v tomto směru Nejvyššímu správnímu soudu a Ústavnímu soudu.

Další oblast, kterou bych chtěl zlepšit, je prezentace soudních rozhodnutí a styk s médii. Proto jsem se snažil od svého nástupu změnit obraz Nejvyššího soudu, to znamená především prezentovat důležitá soudní rozhodnutí v tisku i v dalších médiích, zavést pravidelné tiskové konference k důležitým rozhodnutím Nejvyššího soudu. Samozřejmě to zdaleka není všechno, neboť těch oblastí, které je potřeba zlepšit, je mnoho.

• Jak konkrétně chcete zlepšit personální politiku Nejvyššího soudu? Převezmete zásady ze známého memoranda doktora Josefa Baxy o výběru kandidátů na soudce Nejvyššího správního soudu?

Já si nemyslím, že je třeba něco kopírovat. Otázka výběru soudců k Nejvyššímu soudu je velmi složitá a je potřeba k němu přistupovat odpovědně. Uchazeč musí být schopen rozhodovací činnosti na té nejvyšší úrovni. Myslím si, že by se Nejvyšší soud měl trochu otevřít i dalším právním profesím a že by se soudci Nejvyššího soudu měli stávat i erudovaní akademičtí pracovníci, nebo třeba i advokáti či státní zástupci, samozřejmě ti, kteří osvědčí schopnost rozhodovat.

• **Jak se Vám přijetím takové významné funkce změnil život?**

Velmi podstatně, i když to neznamená, že bych snad byl více zaměstnaný, že by se mi významně zvýšil objem práce, ale ta práce je jinak zaměřena. Já jsem se vždycky zabýval, pro soudce možná netypicky, více aktivitami, podílel jsem se na legislativě, na přednáškové a pedagogické činnosti, můj záběh byl vždycky velmi široký. A teď je to jinak. Nejvíce času mi zabírá Nejvyšší soud, všechno ostatní jsem omezil. Největší část mé činnosti zaujímá činnost manažerská a správní, funkce s sebou nese i hodně reprezentačních povinností a role soudcovská je v menšině. Docela mě to mrzí, rád bych soudil v tom rozsahu jako předtím, ale prostě to není možné.

• **Jsou Vaše jednání ohledně nové budovy pro Nejvyšší soud na dobré cestě?**

Určitá jednání už proběhla a objevilo se určité řešení, které by v budoucnosti uspokojilo jak kapacitní potřeby Nejvyššího soudu, tak i požadavky na to, aby ta budova byla hodna sídla takovéto instituce a byla na vhodném místě v centru Brna, podobně jako je Ústavní soud či Nejvyšší správní soud. Zatím bych ale toto řešení nechtěl blíže specifikovat, protože ty věci jsou v jednání a ještě to zdaleka není rozhodnuto. Navíc musíme urychleně řešit rekonstrukci navazující budovy v ulici Bayerova, která byla zakoupena v roce 2002 a je ve velmi špatném stavu, a proto ji Nejvyšší soud nemůže využívat.

• **Myslíte, že se do konce letošního roku rozhodne, jestli Vám to s tou „rozjednanou“ budovou vyjde?**

To já nevím, nerad činím předčasné závěry. Já pro to udělám všechno, ale nezávisí to na mně. Závisí to na Ministerstvu spravedlnosti a Ministerstvu financí, jestli poskytnou potřebné finanční prostředky.

• **Kdyby všechno ideálně klaplo, jednání o budovu i peníze, kdy by se Nejvyšší soud stěhoval?**

Lidí z magistrátu města Brna, kteří s tím nápadem přišli společně s jedním poslancem a některými dalšími osobami, tvrdí, že v ideálním případě by to mohlo být za čtyři až pět let. Já si myslím, že je to příliš optimistické. Můj odhad je, když to půjde dobře, že bychom se stěhovali tak za šest až osm let.

Jde totiž o to, že v rámci tohoto návrhu by se mělo řešit více problémů najednou a v rámci Brna by se měl přesunout nejen Nejvyšší soud, ale i další státní orgány a orgány brněnského magistrátu. Předpokládá se i výstavba nové budovy, v této variantě, kterou preferuji, ovšem nikoliv pro Nejvyšší soud.

• **Už jste se rozhodl, kdo se stane novými předsedy kolegií Nejvyššího soudu?**

To zatím nevím. Já, kromě jiného, také postupně hovořím se všemi soudci Nejvyššího soudu, a jednou z otázek, kterou jim kladu, je, jak by mělo být obsazeno místo předsedy příslušného kolegia. Samozřejmě to ale neznamená, že bych si pak udělal aritmetický průměr, a koho bude chtít nejvíce soudců, ten bude předsedou kolegia. To je složitější.

• **Noví předsedové kolegií by měli nastoupit už od září, takže do té doby se musíte rozhodnout...**

Do té doby by se to mělo vyřešit. Ono se nic nemusí, podí-

vejte se, jak dlouho se ustavovala vláda. Není to jednoduchá záležitost. Volba předsedy ovlivní činnost kolegia, ale i celého Nejvyššího soudu na dlouhou dobu. Ten člověk musí mít určité organizační schopnosti, musí mít moji důvěru, protože spolu budeme spolupracovat, musí mít důvěru u ostatních soudců, musí mít odbornou autoritu a také to musí chtít sám dělat, což je další velký problém. Veřejnost si představuje, že když se taková funkce někomu nabídne, tak ji musí chtít, ale ono to tak není. Nehlásí se mi „davy uchazečů“, že chtějí dělat předsedu kolegia Nejvyššího soudu.

• **Jakými opatřeními chcete snížit počet nedodělků u Nejvyššího soudu a zrychlit jeho činnost?**

Ta opatření už jsou přijata. Měl jsem krátce po svém nástupu poradu s řídicími předsedy senátů občanskoprávního a obchodního kolegia, kde jsem tuto otázku nastolil jako jednu ze svých priorit. V trestním kolegiu tento problém není, tam nemáme žádnou věc starší jednoho roku, došla dovolání jsme v roce 2014 vyřizovali průměrně za 42 dnů, složitější věci v řádu měsíců, problém je v civilní agendě, kde jinak průměrná doba vyřizování věci také není nějak zvlášť dlouhá – 192 dny. Předseda občanskoprávního a obchodního kolegia proto z mého podnětu přijal opatření k tomu, aby se počty věcí starších dvou let začaly snižovat, a nyní se každý měsíc jmenovitě u každého soudce kontroluje, kolik věcí starších dvou let má a jak se s nimi vypořádává. Musím říci, že tato opatření už teď vykazují určité výsledky.

• **Mohl byste prozradit, jaká zázračná opatření to jsou?**

Neexistují zázračná opatření. Jde jen o to, že se tomu začnete poctivě věnovat, hovořit s lidmi, a snažte se jim pomoci, aby se ten problém vyřešil. Já vždycky říkám, že je to všechno jenom o práci, ať již soudců a jejich asistentů, anebo také o řídicí práci. Zázraky se nedějí, a v justici už vůbec ne.

• **Já to vidím tak, že jste si prostě na soudce došlápl a řekl, že musí víc pracovat...**

Ne, já si na nikoho nedošlapuju, já s těmi lidmi hovořím a spíš se naopak snažím řešit věci přátelsky. Myslím si, že není smyslem lidí nějak zvlášť postihovat. To samozřejmě může přijít, ale až poté, co jsou běžná opatření neúčinná, a ukáže se, že je třeba přistoupit k nějakým sankcím. A ty „sankce“ zase nemusí být hned velmi razantní. Mohou být postupné. Třeba to, že budu vyžadovat, aby se ten člověk daleko víc zdržoval na soudě a neměl mimosoudní aktivity, i když ty já jinak obecně podporuji, neboť si myslím, že soudce by měl být komplexní osobnost s širokým odborným i společenským rozhledem.

Ta opatření se začala přijímat během března, určitý pokrok tu už je, ale úspěch bude, až počet věcí starších dvou let poklesne alespoň o padesát procent. To se zatím nestalo, na to uplynula příliš krátká doba. Když jsme s tím začali, řekl jsem, že soudcům, kteří mají věci starší dvou let (a nejsou to všichni), dávám tříměsíční lhůtu, aby se situace co nejvíce zlepšila, a po jejím uplynutí teprve bude čas na případná další opatření.

• **Za jak dlouho by podle Vaší představy už neměly na Nejvyšším soudě ležet věci starší dvou let?**

Důležité je, aby se nastartoval proces postupného snižování počtu starších věcí. A pokud se nastartuje a bude trvalý,

tak bych si představoval, že by k výraznému posunu mělo dojít do konce letošního roku a během dalšího roku už by se to mělo v zásadě vyřešit. Asi se nestane, že bychom neměli žádné kauzy starší dvou let, ale mělo by jich být podstatně méně, a měly by to být věci, ve kterých budou závažné objektivní důvody; například budou vázány na vyřešení předběžné otázky položené Soudnímu dvoru Evropské unie, anebo na skončení jiného soudního řízení.

- **Ministerstvo spravedlnosti konečně oznámilo, že komisi pro nový trestní řád povede profesorka Dagmar Císařová. Máte jako donedávny šéf této komise představu, kdy by měl být návrh nového trestního řádu hotov?**

Do té doby, dokud jsem komisi vedl, jsem tu představu měl. Od té doby, co ji nevedu, představu nemám, protože to závisí na práci nové komise.

- **Jaká tedy donedávna byla Vaše představa?**

Profesorka Válková, když mě do čela komise pro přípravu nového trestního řádu jmenovala, nejdříve jako předsedu a po mém nástupu do funkce předsedy Nejvyššího soudu jako odborného garanta, měla představu, že by návrh nového trestního řádu měl být hotov během tohoto volebního období. Já jsem jí to neslibil, protože něco takového se nedá slíbit, ale řekl jsem, že udělám maximum pro to, aby nový trestní řád mohl parlament schválit.

Do ledna letošního roku jsme mimo východisek a principů nového trestního řádu, které později schválila i vláda, připravili základní zásady nového trestního řádu v paragrafovaném znění, včetně odůvodnění, dále úvodní ustanovení, subjekty trestního řízení a zajištění osob a věcí, podstatně bylo rozpracováno dokazování, což vše jsou podstatné a prakticky ty nejdůležitější části obecné části trestního řádu. Průběžně se pracovalo i na přípravném řízení a začalo se už pracovat i na řízení před soudem, které ale nebylo dokončeno.

Za optimálních podmínek by se to během tohoto volebního období dalo stihnout, i když už na začátku nastaly menší „zádrhly“, ale podařilo se je překonat. Ale teď nastaly průtahy již podstatně větší, protože, pokud je mi známo, tak

od ledna se na novém trestním řádu nepracuje. A to je už taková ztráta, že se to podle mého názoru již nedá dohnat, takže se to během tohoto volebního období už zřejmě nepodaří. Ale možná se stane zázrak a nová komise to napíše. Ale kdybych na tom pracoval já, tak už bych s tím měl velký problém.

- **Měnil návrh Vaší komise pro nový trestní řád nějak postavení obhájce v soudním řízení?**

My jsme chtěli jít spíše opačnou cestou, nikoliv měnit postavení obhájce, ale vymezit postavení státního zástupce v řízení před soudem více jako strany, tak, aby měl po podání obžaloby povinnost prokazovat vinu obviněného a nesl procesní odpovědnost za to, že někoho stíhal. Posunout ho do podobného postavení, jako má obhájce, byť samozřejmě musí plnit roli veřejného žalobce, která s sebou nese některé podstatné odlišnosti, a nad „soubojem“ těchto dvou stran by byl rozhodující soud.

Trestní řád je velmi obtížný zákon z toho hlediska, že tam jsou velmi protichůdné zájmy – zájmy policie, státního zastupitelství, obhájců zastupujících obviněné a soudu, které jsou ve značném rozporu, a vy je musíte sladit. To je ten největší úkol, vyvažování jednotlivých rolí, jejich práv a povinností, takže když se někde ubere, tak jinde zase musíte přidat.

Jde také o to, že řada novel přinesla nové prvky, které jsou v rozporu s pojetím trestního řádu z roku 1961 a se zásadami, na kterých byl založen. V důsledku toho byla vytvořena „směs institutů“, které na sebe nenavazují, různě se překrývají a to pak v praxi dělá velké potíže.

Samozřejmě by se neměl měnit standard práv obhajoby, to ani není možné, měl by se ale mírně zúžit rozsah nutné obhajoby. To z celkového hlediska nemá takový význam, protože každý obviněný má právo si zvolit jakéhokoliv obhájce, a jestliže je zajištěna bezplatná obhajoba nebo obhajoba za sníženou odměnu pro nemajetné obviněné, jde zejména o to, v jakém rozsahu bude obhajobu obhájcem platit stát, byť to nepochybně rovněž ovlivňuje přístup k obhajobě a její dostupnost. Ale já tu komisi už nevedu, a třeba to bude všechno jinak.

- **Děkuji za rozhovor.**

♣ PhDr. IVANA CIHLÁŘOVÁ

Bulletin advokacie obhájil titul nejlepšího právníckého časopisu

Ve dnech 3. až 4. června 2015 se uskutečnil již XXIII. ročník Karlovarských právníckých dnů. Na slavnostní recepci, která se konala 3. června 2015 večer, byly předány již tradiční ceny.

držitel prestižního ocenění
Právnícký časopis ČR
2011, 2012, 2014 a 2015

Bulletin advokacie získal prestižní cenu pro nejlepší právnícký časopis roku 2015 v ČR a v SR a obhájil tak svoje loňské vítězství, těsně za ním se umístil slovenský časopis Ars notaria.

Za nejprínosnější právníckou publikaci vydanou v roce 2014 nominátoři zvolili šestisvazkový komentář k novému občanskému zákoníku nakladatelství Wolters Kluwer. Dílo více než padesáti autorů vznikalo od roku 2012 pod vedením prof. JUDr. Jiřího Švestky, prof. JUDr. Jana Dvořáka a prof. JUDr. Josefa Fialy.

A konečně cenu „Pocta za nejlepší judikát za období 2014-2015“ získalo rozhodnutí Ústavního soudu II. ÚS 1430/13 ve věci náhrady škody proti státu za nesprávný úřední postup způsobený průtahy v soudním/exekučním řízení.

Děkujeme všem čtenářům za přízeň, které si velice vážíme a která nás zavazuje do budoucna.

Podrobnou zprávu z konference připravujeme pro letní dvojčíslo.

♣ rh

Kalendář akcí na webu ČAK nově: konec dublování termínů

Pravidelní uživatelé webu ČAK tu změnu již jistě zaregistrovali, vám ostatním ji rádi představujeme. Dlouhé roky Kalendář akcí – ať vzdělávacích, či společenských, ať vlastních komorových nebo jiných subjektů – neměl uživatelsky příjemnou podobu. Vlastně šlo vždy o prostý výčet akcí sestavený dle dat konání. Orientovat se v něm tak nebylo vždy snadné.

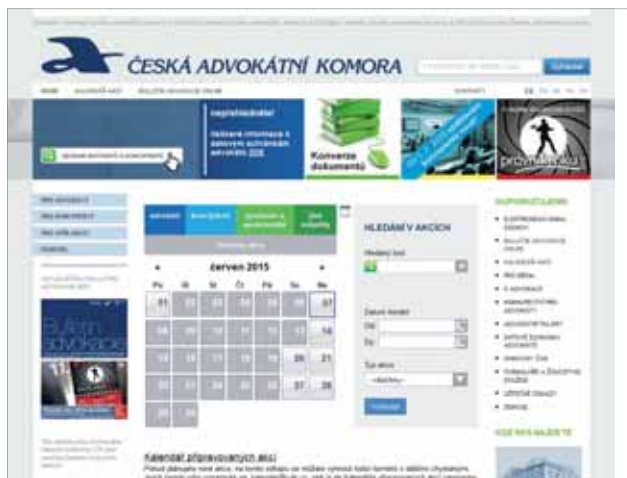
I proto docházelo občas k tomu, že akce – zejména ty oblíbené společenské a sportovní – byly organizátory naplánovány tak, že se konaly těsně za sebou nebo dokonce ve zcela stejném termínu. Ke škodě organizátorů i účastníků, pochopitelně. Nemusíme chodit daleko – letošní hojně navštěvovaný galavečer Právnicka roku se konal 30. ledna v Praze a oblíbený Krakonošův pohár hned 31. ledna v Krkonoších. Stihnout oboje bylo nereálné! Škoda...

Odbor vnějších vztahů ČAK tedy na pokyn představenstva ČAK zajistil novou podobu Kalendáře akcí na webu.

KALENDAŘ AKCÍ

Nyní má podobu skutečného kalendáře, v němž se jeho uživatelé pohodlně pohybují překlíkávaním měsíců a dnů v měsíci a mohou si vybírat v rámci několika druhů akcí:

- Vzdělávací akce advokátů
- Vzdělávací akce koncipientů
- Sportovní a společenské akce
- Akce jiných subjektů

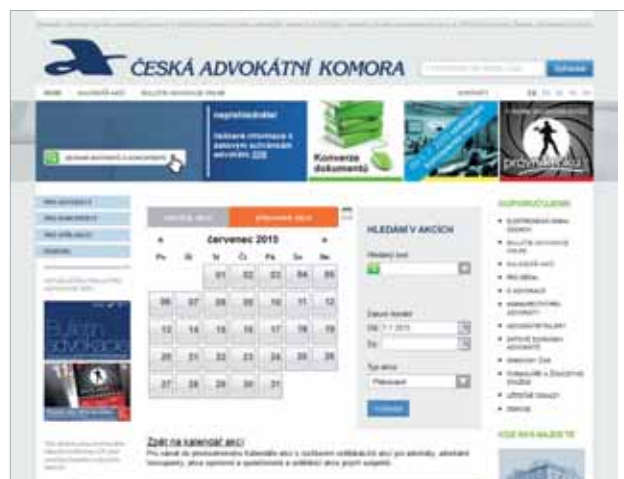
Samozřejmostí je také možnost vyhledávat v něm fulltextově. Pod „obrázkovým“ kalendářem jsou pak akce vypsány dle druhů a dat konání s celými rozklikávacími pozvánkami

či přihlašovacími formuláři. Vše je velmi intuitivní a barevně odlišitelné, takže po pár návštěvách se zde bude běžný uživatel naprosto snadno a rychle orientovat.

Pro advokátní koncipienty zůstává navíc zachována možnost své vzdělávací akce vyhledat a přihlásit se na ně i přes vlastní rubriku *Pro koncipienty* tak, jak to fungovalo v minulosti.

KALENDAŘ PŘIPRAVOVANÝCH AKCÍ

Jako úplnou novinku, která by mohla skoncovat s dublováním termínů, jsme ještě připravili další kalendář – Kalendář připravovaných akcí.

Jeho používání je zcela jednoduché, dostanete se na něj proklikem z Kalendáře akcí a díky jeho dvěma rubrikám

- Všechny akce
- Plánované akce

si uděláte okamžitě přehled o tom, které termíny jsou obsazené a na kdy vámi zamýšlenou akci naplánovat.

A jakmile si svůj termín ujasníte, stačí ho na uvedený mail: kalendar@cak.cz nahlásit, obratem ho do tohoto kalendáře promítneme i s velkým časovým předstihem, aby se zobrazil jako „obsazený“ – a zůstal jen váš. Na vlastní pozvánky, organizační pokyny a přípravu akce pak budete mít spoustu času a klid.

Aby tato aplikace skutečně fungovala dobře ke svému účelu, budeme potřebovat jediné – vaši součinnost a to, abyste se ji naučili využívat. Pak skutečně k termínovým kolizím docházet v budoucnu nebude.

✿ icha

WI-ASS ČR s. r. o.
pojišťovací makléř
specialista na vaše pojištění

inzerce

Husův proces

Málokdo to ví. Proces, který ukončila planoucí kostnická hranice, zahájil Jan Hus, kněz, kazatel, mistr svobodných umění a bakalář teologie, sám.

Dne 25. června 1410 podal spolu s několika dalšími členy pražské univerzity odvolání k soudu Apoštolské stolice proti rozhodnutí pražského arcibiskupa Zbyňka Zajíce z Hazmburka spálit shromážděné „bludné a kacířské“ spisy anglického reformního myslitele Johna Wyclifa (+ 1384). Chtěl si tak vymoci odklad exekuce, neboť o Wyclifovy názory opíral svůj projekt církevní reformy, podporovaný pražskou univerzitou i stále početnějšími přívrženci. Zajíc se však odradit nenechal. Již 16. července pohltil Wyclifovy knihy, snesené na hromadu v areálu arcibiskupského paláce na Malé Straně, zničující oheň. S tím se ale metropolita nespokojil. Proti Husovi téměř současně vznesl k papežskému soudu žalobu pro bludné názory a zlovlná kázání, podřívající autoritu církevních institucí. Husova apelace i metropolitův postup se v dané chvíli pohybovaly v rámci kanonického práva, kam svou podstatou nepochybně patřily.

Netrvalo dlouho a kardinál – soudce Odo Colonna – předvolal pražského mistra před papežský soud. Hus však, obávaje se uvalení vazby, neuposlechl a poslal do Boloni, kde tehdy papež Jan XXIII. sídlil, svého zplnomocněného zástupce, excelentního právníka Mistra Jana z Jesenice. Zprvu vše vypadalo velmi nadějně. Soud konstatoval, že pražský arcibiskup rozhodnutím o spálení Wyclifových knih urazil pražskou univerzitu, neboť i spisy osob podezřelých z hereze mohou být užitečné. Poměry se ale, zřejmě i pod tlakem pražského arcibiskupství, brzy změnily. Kardinál – soudce odmítl (zcela v souladu s tehdejší právními) osvobodit Husa od osobní přítomnosti a v únoru 1411 na něj vydal klatbu kvůli nedostavení se k soudu. Postup betlémského kazatele si vysvětloval jako záměrné vyhýbání se příslušné právní instanci i pohrdání soudem. To pro Mistra Jana nevěstilo nic dobrého.

V nelehké situaci zvolil Hus krok z hlediska církevního práva nanejvýš sporný, ba nepřijatelný. Využil sympatií světské moci, konkrétně českého krále Václava IV. Panovník, který žil s církevními preláty v trvalém napětí a jemuž nanejvýš konvenovala Wyclifova myšlenka o povinnosti světské moci napravovat zkaženou církev, Husa jednoznačně podpořil.

Slavný obraz Václava Brožíka „Mistr Jan Hus před koncilom kostnickým“ z roku 1883, který visí na pražské Staroměstské radnici, je samozřejmě malířovou romantickou fikcí.

Rozkázal zabavit platy i důchody všech církevních činníků a institucí, jež poškodily dobré jméno Českého království v zahraničí tím, že upozorňovaly na údajné bludy a kacířství. Poté přinutil pražského metropolitu Zbyňka Zajíce k úplné kapitulaci. Zlomený arcibiskup měl papeži napsat, že mezi ním a Husem došlo k narovnání, a tudíž jsou všechny dosud vydané klatby neplatné. Příslušná komise pak zakázala všem obyvatelům Českého království podávat žaloby k zahraničním soudům. Václav IV. a jeho rádci tak sice proklamovali suverenitu českého panovníka na území českého státu, z hlediska striktně pojímaného kanonického práva však postrádali jakoukoliv kompetenci zasahovat do církevních záležitostí. Zbyněk Zajíc toho využil, odvolal svou kapitulaci, neboť byla učiněna po nátlakem, a uprchl do Uher, kde ale již v září 1411 zemřel.

Papežská kurie k českým událostem nemlčela. V létě 1412 vydal nově jmenovaný kardinál – soudce Pietro degli Stephanesci ztíženou klatbu (takzvanou agravaci) na Husa kvůli jeho nedostavení se k soudu. Ani tato písemnost, nařizující vyhlášení interdiktů (zákaz církevních úkonů) ve všech místech Husova pobytu, se netýkala Husovy hereze, která českému kazateli nebyla dosud církevním soudem prokázána. Jan Hus se následně odvolal ke Kristu jako nejvyššímu, nejspravedlivějšímu a nejdokonalejšímu soudci bez ohledu na fakt, že kanonické (ale ani světské) právo takovou instanci nezná. Nebyl sice první ani poslední, kdo tak učinil, všichni jeho předchůdci se nicméně dovolávali Krista jen do chvíle, kdy jejich při posoudí nový (rozumí se nepředpoklatý) soudce, papež či koncil. Tuto podmínku však Hus záměrně vypustil. Pro něho byl Kristus absolutním soudcem, nadřazeným všem nedokonalým lidským právním institucím. Souviselo to s kazatelovým vyhraněným morálním chápáním

práva a spravedlnosti. Podle Husova názoru byl Boží zákon (lex Dei, lex Christi), obsažený v Bibli, nejvyšší normou života každého křesťana. Kanonické i světské právo jako nedokonalé lidské nálezy mělo v tomto pojetí platnost pouze tehdy, pokud bylo s Božím zákonem, jehož nedílnou složku tvořily pravda (veritas) a láska (caritas), v souladu. Zůstává otázkou, do jaké míry si Hus vůbec uvědomoval, že tak otvírá prostor k subjektivnímu výkladu práva, zpochybňujícímu ve svých důsledcích základní pilíře společnosti.

Praktický smysl jej nicméně neopouštěl. Už z venkovského exilu, kam se uchýlil, aby svou přítomností v Praze nevyvolával permanentní neklid, se na sklonku podzimu 1412 obrátil s žádostí o podporu na zemský soud. Z právního pohledu to byl krok naprosto irelevantní, neboť zemský soud řešil šlechtické záležitosti a postrádal možnost vstupovat do sféry kanonického práva. Hus však svou při nepřenesl k jiné soudní instanci, nýbrž manifestoval naději vkládanou do světské moci. I když se odpověď zemského soudu, v jehož prezidiu zasedali přední Husovi urození přívrženci, nezachovala, jisté je, že se Mistr Jan mohl na českou nobilitu spolehnout. Právě pod křídly čelných šlechtických politiků strávil dlouhé měsíce v ústraní na Kozím hrádku, v Sezimově Ústí a na hradě Krakovci.

Od jara 1414 probíhala intenzivní jednání o Husově účasti na všeobecném koncilu, který do říšského města Kostnice svolal papež Jan XXIII. pod tlakem nového římského krále a uherského panovníka Zikmunda Lucemburského, nevlastního bratra Václava IV. Vrcholný církevní synod, jenž měl zahájit činnost 1. listopadu 1414, čekalo řešení tří hlavních problémů. Nejzávažnějším bylo odstranění existujícího papežského schismatu (kromě Jana XXIII. užívali papežský titul také Benedikt XIII. a Řehoř XII.) i opětovné sjednocení církve (causa unionis), dále náprava církevního organismu (causa reformationis) a konečně posouzení sporných věroučných otázek (causa fidei). Do poslední kategorie spadl i Husův případ. Král Zikmund měl o Husovu přítomnost na koncilu eminentní zájem ze dvou důvodů. Předně chtěl jako legitimní dědic českého trůnu vědět, zda je Hus kacíř či nikoliv, a dále hodlal zjistit, do jaké míry jsou husovsko – wyclifské principy, z nichž některé mu zněly sympaticky, neboť otvíraly cestu k supremaci světské moci nad mocí duchovní, pro církev přijatelné. V podstatě ze stejných příčin doporučoval Mistru Janovi účast na koncilu též Václav IV., z něhož by eventuální Husovo úspěšné vystoupení sňalo stigma ochránce nebezpečné hereze.

Hus souhlasil za podmínky, že obdrží od Zikmunda jako světského protektora koncilu ochranný průvodní list (salvus conductus, glejt), který mu zajistí bezpečnou cestu do Kostnice a zpět i volný pohyb na celém říšském území, a současně záruku svobodného slyšení na kociálním fóru. Dopustil se však osudové chyby, že nejel za Zikmundem, jehož zdržela korunovace v Čáchách, nýbrž přímo do Kostnice. Zde byl 28. listopadu 1414, navzdory královým garancím, zajat a vsazen do přísné vazby, určené osobám podezřelým z kacířství a vyhýbajícím se soudu. Koncil tak přejal od Apoštolské stolice do své pravomoci vedení Husova procesu. Když Zikmund v noci z 24. na 25. prosince 1414 dorazil do Kostnice a shledal, že se Hus ocitl v rozporu s jeho glejtem v ža-

láři, strašlivě se rozzuřil. Po krátkém čase však uznal námitky představitelů církevního shromáždění, že Husův případ je záležitostí kanonického práva a královský glejt se na něj nevztahuje. Hlavní poslání koncilu Zikmund jednoznačně spatřoval v odstranění papežského schismatu, které by v očích křesťanské Evropy zvýšilo i jeho osobní politický kredit. Husovu kauzu pak zařadil mezi alia minora (méně důležité záležitosti) kostnického synodu.

Přesto, vystaven písemnému i osobnímu tlaku české a moravské šlechty, vymohl Husovi slyšení na koncilu, věc u osoby podezřelé z hereze v církevních dějinách zcela výjimečnou. Slyšení, konané 5., 7. a 8. června 1415, však ukázala nepřekonatelné rozdíly mezi pražským mistrem a představiteli institucionální církve. Nikde na světě, napsal již dříve kancléř pařížské Sorbonny Jean Gerson, se nezakládá vláda na předurčenosti a lásce, neboť taková vláda by byla krajně nejistá (incertissima) a labilní, nýbrž všude spočívá na světských a církevních zákonech. Husovo opětovné odvolání se ke Kristu jako nejvyššímu soudci proto vyvolalo nelibý podiv i nezastřené úsměšky. Koncil měl jasno – Hus byl usvědčený a zatvrzelý kacíř.

Husovo odsouzení a upálení dělí od sebe plný měsíc. Vysvětlení je prosté. Reformní synod nehodlal poslat na děšivou smrt reformního myslitele, přál si, aby pražský mistr odvolal, neboť poté by se zhroutilo i české opravné hnutí, jež reprezentoval. Veškeré přesvědčování bylo ale marné. Hus si uvědomoval odpovědnost vůči svým českým a moravským přívržencům i vůči Kristu, jehož závazný vzor následoval. Ostatně, i kdyby odvolal, dožil by někde v izolaci na ostrůvku v Baltském moři. V sobotu 6. července 1415 tak byl v kostnické katedrále zbaven kněžství, vyobcován z církve a předán světské moci k potrestání. Absolutním nárokům Božího zákona přinesl Mistr Jan absolutní oběť.

Ačkoliv 17. prosince 1999 uznala římskokatolická církev ústy papeže Jana Pavla II. Husovy zásluhy a vyjádřila lítost nad jeho krutou smrtí, z právního hlediska jej rehabilitovat nemůže. Spisy Husova procesu se totiž nenávratně zmizely. Zřejmě nikdy neopustily Kostnici a zdejší písaři je možná použili jako makulaturu.

✿ prof. PhDr. PETR ČORNEJ, DrSc.

C. H. BECK DOPORUČUJE

D. Weinhold

Promlčení a prekluze v soukromém právu

Brožované, 288 stran
cena 490 Kč, obj. číslo PP97

Objednávejte na www.beck.cz

inzerce

Mezinárodní akce IBA v Praze slavily úspěch

Mezinárodní advokátní komora (IBA – International Bar Association), která sdružuje advokáty a advokátní komory z celého světa, si po deseti letech zvolila Prahu jako místo konání dvou svých mezinárodních akcí – 10. výroční mezinárodní konference vedoucích představitelů advokátních komor (10th Annual IBA Bar Leaders' Conference) a tzv. IBA Mid Year Meetings. Obě se konaly ve dnech 20. až 23. května 2015.

Česká advokátní komora (ČAK), dlouhodobý člen IBA, konkrétně již od roku 1991, soustavně monitoruje její vývoj a aktivity. Podpořila IBA již v roce 2005, kdy se v Praze konala výroční konference IBA, stejně tak učinila i během letošních akcí.

Ve dnech 20. a 21. května 2015 se ve spolupráci s Českou advokátní komorou konala 10. výroční mezinárodní konference vedoucích představitelů advokátních komor na téma „Kontroverze, kredibilita a krize: každodenní chleba advokátní komory?“

Konferenci zahájil a jménem ČAK zahraniční účastníky přivítal předseda JUDr. Martin Vychopeň (na snímku s prezidentem IBA Davidem W. Rivkinem). Výroční mezinárodní konference, která byla určena nejen pro představitele advokátních komor, ale i pro jednotlivé advokáty, zaujala především aktuálními tématy, mezi která patřila mj. otázka možnosti stávků ze strany advokátů (a to na příkladu stávkujících advokátů v Srbsku), či problematika stížností klientů.

Velmi zajímavé téma pak bylo diskutováno na mezinárodním panelu o domovních prohlídkách advokátů, na kterém vystoupil i Mgr. Robert Němec, LL.M., člen představenstva ČAK (na snímku nahoře). Diskutovali tam také zástupci Francie, Velké Británie, Venezuely a Jižní Koreje. Obzvláště situace ve Venezuele se zdá být velmi kritická, neboť profesní tajemství zde není vůbec respektováno. Zajímavou zkušenost přednesl následně v debatě představitel z Ukrajiny, kde domovní prohlídku advokáta monitoruje početnější skupina advokátů, která slouží jako protiváha státní moci. Konference se setkala s velkým zájmem a zúčastnilo se jí přes 130 zahraničních advokátů ze 48 různých zemí. Velký ohlas měl i společenský program konference, mj. i hudební večer konaný v sále Pražské konzervatoře.

Na tuto konferenci pak navazovalo tzv. IBA Mid Year Meetings, které se konalo od 22. do 23. května 2015.

IBA Mid Year Meetings, což je série zasedání jednotlivých výborů IBA, se celkem zúčastnilo přes 350 zahraničních delegátů. Jedno ze zasedání bylo určeno i pro výkonné činitele advokátních komor (Bar Executives). Jednání formou kulatého stolu bylo přítomno na 25 představitelů národních advokátních komor, převážně tajemníků, či vedoucích mezinárodních odborů (viz skupinové foto), např. z Kanady, Japonska či Austrálie. Účastníci se shodli na zásadním významu mezinárodních aktivit, které mají mezi činnostmi advokátních komor nezastupitelnou roli. Velkým přínosem je výměna zkušeností z každodenní praxe a inspirace zahraniční úpravou, možnost komparace i převzetí praktických postupů. ČAK se této diskuse taktéž aktivně zúčastnila (prostřednictvím JUDr. Antonína Mokrého, místopředsedy představenstva ČAK, a JUDr. Evy Indruchové, vedoucí mezinárodního odboru ČAK). ČAK poskytla pro tyto účely i své prostory přímo v sídle Komory na pražské Národní třídě a odbor mezinárodních vztahů zajistil pro mezinárodní účastníky mj. i prohlídku historických prostor Kaňkova paláce.

✦ JUDr. EVA INDRUCHOVÁ, LL.M., Ph.D.,
vedoucí odboru mezinárodních vztahů ČAK

Kongres AIJA získal prestižní ocenění

Ve středu 13. května 2015 se v pražském paláci Žofín uskutečnil již šestý ročník setkání Ambassador Awards Evening. Během slavnostního večera udělilo Prague Convention Bureau ceny kongresovým velvyslancům, kteří se v uplynulém roce nejvíce zasloužili o rozvoj kongresového průmyslu v Praze tím, že reprezentovali Českou republiku v mezinárodních oborových asociacích a úspěšně lobovali ve prospěch Prahy jako vhodné destinace pro pořádání mezinárodních kongresů.

Významné ocenění v kategorii Kongres roku 2014 do 500 účastníků získal Mgr. Štěpán Holub za 52. kongres Mezinárodní asociace mladých právníků – AIJA. Tato jediná celosvětová organizace pro advokáty a právníky do 45 let pořádá mnoho odborných konferencí, seminářů, kurzů a dalších akcí, z nichž nejvýznamnější je každoročně právě

Štěpán Holub přebírá cenu z rukou pražské primátorky Adriany Krnáčové.

výroční kongres. Oceněný 52. ročník proběhl ve dnech 26. až 30. srpna 2014 v Praze mj. i za podpory České advokátní komory.

Těto významné právnícké události se zúčastnilo několik set zahraničních advokátů a podnikových právníků z 55 zemí celého světa. Celých pět kongresových dní bylo naplněno více než 50 hodinami odborných přednášek a prakticky zaměřených seminářů k aktuálním tématům v oblasti práva jak na mezinárodní úrovni, tak i ve vztahu k regionu střední a východní Evropy. K neopakovatelné atmosféře kongresu přispěly i společenské akce, uzavírající pracovní část každého dne. Průběh kongresu byl ke spokojenosti všech organizátorů a partnerů hodnocen velmi kladně, což zaznívalo nejen přímo z úst účastníků kongresu, ale bylo to deklarováno i samotnou pořádající asociací AIJA, když na kongres zavítalo nejvíce účastníků od roku 2008.

Nemalou zásluhu na úspěchu kongresu měli právě členové místního organizačního týmu. Jedná se o mladé české advokáty, kteří se rozhodli zrealizovat myšlenku celosvětového kongresu v Praze a prokázat, že čeští advokáty jsou rovnocennými partnery i na mezinárodním poli. Po dvou letech příprav, během nichž členové organizačního týmu věnovali svůj volný čas bez jakéhokoliv nároku na odměnu přípravě kongresu, se dostavil úspěch. Členy dobrovolného týmu na české straně byli Mgr. Štěpán Holub, Mgr. Jakub Pohl, Mgr. Denisa Molnár, JUDr. Eva Indruchová, LL.M., Ph.D., JUDr. Eva Ropková, LL.M., a Mgr. Slavomír Čauder.

✦ rh

Radek Jurčík

Zákon o veřejných zakázkách

Komentář, 4. vydání

- Komentář obsahuje důležité novely přijaté od roku 2013 a změny, které nastaly v souvislosti s přijetím nového občanského zákoníku.
- Upozorňuje na změny v oblasti finančních limitů pro nadlimitní zakázky, na změny v problematice hodnotící komise, v řízení před Úřadem, na nové směrnice EU apod.
- Komentář obsahuje odkazy na související předpisy, aktuální judikaturu i metodiku zadávání veřejných zakázek.

2015, vázané v plátně, 1 256 stran
cena 1 890 Kč, obj. číslo EKZ164

Milan Kindl

Právo nemovitosti

- Publikace reaguje na celou řadu zcela zásadních změn, které vnesl nový občanský zákoník prakticky do všech právních vztahů, jež se týkají nemovitostí.
- Publikace je určena především právní praxi a slouží jako návod pro řešení nových a nezvyklých právních situací, k nimž při používání nové úpravy bude docházet.
- Z pohledu praktického mapuje i změny, které se promítly i v oblasti práva veřejného (oblasti daňové, evidence nemovitostí atd.).

2015, brožovaná, 504 stran
cena 890 Kč, obj. číslo PP118

Havlíčková/Králková

Cestovní právo

- Nejrozsáhlejší právní publikace věnovaná právu souvisejícímu s cestovním ruchem v České republice.
- Provádí veřejnoprávními, obchodními i spotřebitelskými souvislostmi podnikání v oblasti cestovního ruchu. Zaráženo je rovněž výkladem o speciálním režimu DPH pro cestovní služby.
- Důraz je kladen na práva a povinnosti ze smlouvy o zájezdu. Podrobný výklad je věnován také např. smlouvě o obchodním zastoupení, smlouvě o ubytování nebo smlouvám v oblasti přepravy.
- Vše je vysvětleno v souvislostech práva EU a rozsudků Soudního dvora EU. Hojně je odkazováno na příklady z české, rakouské, německé a britské soudní praxe.

2015, brožovaná, 512 stran
cena 790 Kč, obj. číslo PP107

§ Aktuálně v právu

Z legislativy

Novela insolvenčního zákona k připomínkám

Ministerstvo spravedlnosti navrhlo v novele insolvenčního zákona změny, jimiž chce tvrdě postihovat nepoctivé insolvenční správce a zamezit šikaně dlužníků. Dne 18. května 2015 ji poslalo k připomínkám ostatních resortů a vláda by se novelou měla zabývat do prázdnin, účinnost změn pak ministerstvo navrhuje od 1. července 2016.

Nahrazení vazby elektronickými náramky

Návrh ministerstva spravedlnosti, podle kterého by vazbu do budoucna mělo být možné v určitých případech nahradit takzvanými elektronickými náramky, schválila dne 25. května 2015 vláda. Ministerstvo odhaduje roční provozní náklady monitoringu těchto obviněných na 12,5 milionu korun. Podle Vězeňské služby lze náramky použít u asi deseti procent vazebně stíhaných, tedy u zhruba 200 lidí.

Zákon o prokazování původu majetku

Vláda schválila návrh zákona o prokazování původu majetku. Finanční správa měla mít možnost analyzovat výši majetku v souvislosti s daňovým přiznáním. Pokud hodnota nevidovaného majetku převyšuje sedm milionů korun, finanční správa vyzve k prokázání původu majetku a popřípadě jej zdani.

Elektronická evidence tržeb

Vláda schválila dne 3. června 2015 návrh zákona o elektronické evidenci tržeb, od něhož si ministerstvo financí slibuje omezení šedé ekonomiky a lepší výběr daní, zejména DPH. Doprovodné zákony k návrhu snižují sazby DPH v oblasti stravovacích služeb z 21 na 15 procent a zavádí jednorázovou slevu 5 000 korun pro všechny poplatníky daně z příjmů fyzických osob, kterým v daném roce vznikla povinnost evidovat tržby.

Změna prezidentských pravomocí

Vláda schválila návrh na změnu a zpřesnění pravomocí hlavy státu. Prezidentské pravomoci v oblasti zahraniční politiky nebo při jmenování bankovní rady ČNB by měly oslavit. Novela také zavádí klouzavý mandát pro poslance a Senátu prodlužuje lhůtu pro posouzení zákonů. Návrh musí ústavní většinou schválit obě komory Parlamentu. Účinný by měl být od začátku příštího roku.

Účastníkem exekuce na SJM i manžel dlužníka

Sněmovna rozhodla o tom, že účastníkem exekučního řízení na SJM bude také manžel dlužníka. Vládní novela má přede-

vším více ochránit majetek nezadluženého z manželů při exekuci. Například z ní vyjme polovinu peněz na jeho bankovním účtu, nejméně dvojnásobek životního minima.

Mimosoudní řešení spotřebitelských sporů

Vládní novela zákona o ochraně spotřebitele, kterou v prvním čtení podpořila Sněmovna, počítá s tím, že inspektoři ČOI budou zřejmě moci během kontrol předváděcích akcí nahrávat jejich průběh bez souhlasu pořadatelů těchto akcí. Novela dále zavádí systém mimosoudního řešení spotřebitelských sporů.

Z judikatury

Odnětí dítěte předběžným opatřením jen dočasně

Odnětí dítěte rodičům prostřednictvím předběžného opatření může podle Ústavního soudu sloužit pouze jako dočasné opatření, nikoliv dlouhodobé řešení. Při prodlužování musí soudy zvažovat vývoj a případně co nejdříve umožnit opětovné sloučení rodiny. ÚS vyhověl stížnosti matky, jejíž dcera zůstala v dětském centru bez pravomocného rozhodnutí téměř dva roky.

ÚS potvrdil pětiprocentní klauzuli v eurovolbách

Ústavní soud zamítl návrh na zrušení pětiprocentní vstupní klauzule, která podle nálezu neporušuje principy demokratického právního státu a brání přílišné fragmentaci europarlamentu. Návrh na zrušení klauzule podal Nejvyšší správní soud z podnětu Strany zelených a Pirátů, které zůstaly těsně pod pěti procenty, mandáty tak nezískaly.

Úplné znění technických norem musí úřad poskytnout bezplatně

Nejvyšší správní soud rozhodl, že Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví musí žadateli bezplatně poskytnout úplné znění technických norem ve stavebnictví. Podle stavebního zákona mají být bezplatně a veřejně přístupné.

Ze světa práva

Komisi pro nový trestní řád povede profesorka Císařová

Ministr spravedlnosti Robert Pelikán se dohodl s profesorkou Dagmar Císařovou na jejím angažmá v čele pracovní komise pro nový trestní řád. Císařová přebírá vedení komise po Pavlu Šámalovi, který místo uvolnil poté, co se stal předsedou NS.

✿ JUDr. HANA RÝDLOVÁ

Bulletin advokacie online

Mnohem více z legislativy, judikatury a celého světa práva pro vás denně přinášíme na www.bulletin-advokacie.cz.

Komentáře Wolters Kluwer

Nejrozsáhlejší komentářová řada

K dispozici také jako knihovna v systému ASPI

Právě vychází

Trestní zákoník

Komentář

Antonín Drašík a kolektiv

Rozsáhlý dvoudílný komentář k trestnímu zákoníku, na němž se podílel početný autorský kolektiv představovaný uznávanými odborníky zejména z justiční oblasti pod vedením soudce Nejvyššího soudu JUDr. Antonína Drašíka. Od nabytí účinnosti trestního zákoníku (zák. č. 40/2009 Sb.) uplynula doba pěti let, což umožňuje předložit poznatky z aplikace základního kodexu trestního práva hmotného. Komentář reaguje na početné novelizace trestního zákoníku i na změny souvisejících či navazujících předpisů.

Na analyticky podaný výklad konkrétního ustanovení navazuje relevantní judikatura. Do komentáře je zařazen i přehled společných hesel trestního zákoníku - pro praxi vítané vodítko pro orientaci v nejdůležitějších definicích pojmů, které trestní zákoník používá.

Ve výkladu zvláštní části trestního zákoníku je mimořádná pozornost věnována těm oblastem kriminality, které jsou v centru celospolečenského zájmu, např. oblast hospodářské trestné činnosti, trestných činů proti životnímu prostředí, trestných činů obecně nebezpečných.

Vázáno v plátně.

Celý komentář k dispozici také v systému ASPI

Wolters Kluwer

Objednávejte na www.wolterskluwer.cz/obchod

Česká advokátní komora a EPRAVO.CZ uvádějí 11. ROČNÍK PRESTIŽNÍ CELOJUSTIČNÍ SOUTĚŽE

epravo.cz

Váš partner na cestě právem

Jsem právník. právník roku

Partneři soutěže:

- Soudcovská unie ČR
- Notářská komora ČR
- Exekutorská komora ČR
- Unie státních zástupců ČR
- Unie podnikových právníků ČR
- Jednota českých právníků

Ceny sv. Yva může získat v jednotlivých kategoriích příslušník kterékoliv právnické profese, pokud v oblasti svého působení dosáhne mimořádných výsledků. V kategorii Právnická síň slávy jde o ocenění za celoživotní dílo. Nominovat kandidáta může veškerá odborná veřejnost.

Nominace jsou přijímány
na www.pravnikroku.cz
od 30. 5. 2015 do 31. 10. 2015.

Zde jsou k dispozici i podrobné instrukce k nominacím a nominační formuláře. Informace o Právníkovi roku 2015 naleznete též na webových stránkách všech partnerů soutěže a ve všech právnických periodikách.

Ceny sv. Yva budou předány na slavnostním gala-večeři se společenským programem v lednu 2016. Pro rezervaci vstupenek a ubytování sledujte Bulletin advokacie č. 10/2015.

Stálé kategorie:

- Občanské právo (hmotné, procesní)
- Trestní právo (hmotné, procesní)
- Obchodní právo
- Právo informačních technologií
- Právo duševního vlastnictví
- Správní právo
- Lidská práva a právo ústavní

Stálé kategorie se zvláštními kritérii:

- Talent roku (pro mladé začínající právníky do 33 let věku)
- Ocenění PRO BONO
- Právnická síň slávy (za výjimečný celoživotní přínos českému právu)

Mercedes-Benz

Posuzování obvyklé ceny u převodu nemovitostí

prof. JUDr. IVO TELEC, CSc.

1. Úvodem aneb obvyklá cena podle občanského zákoníku

Reforma soukromého práva, která u nás proběhla v roce 2012 a dlema i v následujících letech, přinesla mnohé závažné právní změny. Zásadně se jedná o **změny k lepšímu**. Zejména bylo odstraněno legislativní provizorium z roku 1991. Změny jsou vystiženy nejen novým občanským zákoníkem (č. 89/2012 Sb.) a navazujícími procesními předpisy, ale kupř. i novým katastrálním zákonem z roku 2013 (zák. č. 256/2013 Sb.).

Občanský zákoník obsahuje samostatnou hlavu o věcech a jejich rozdělení (§ 489 a násl.). O **ceně věci** zákoník všeobecně hovoří jako o **peněžně vyjádřitelné hodnotě** věci. Cena věci se takto určí jako **cena obvyklá**, ledaže je něco jiného ujednáno nebo stanoveno zákonem. O **mimořádnou cenu**, např. o mimořádnou cenu, za niž byla určitá věc prodána (neobvykle levně nebo neobvykle draze), se tak jedná zejména v případě dohody stran o takovéto (neobvyklé) ceně, např. o mimořádně levné nebo drahé kupní ceně za nemovitost. O mimořádně levné ceně zákoník také hovoří tam, kde se má **nahradit hodnota** věci, např. při jejím poškození nebo ztrátě, kdy se současně přihlíží ke **zvláštním poměrům** nebo ke **zvláštní oblíbě** vyvolané **náhodnými vlastnostmi** věci.

Podobně kupř. zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, pojednává o pravidelném prodeji obecního majetku za obvyklé ceny. Odchýlení se od obvyklé ceny je samozřejmě možné a běžné i v těchto případech (§ 39 odst. 2), avšak musí být podle zvláštního zákona o obcích zdůvodněno; např. různými mimoekonomickými činiteli kupř. při hromadném procesu privatizace obecních domů a bytů s veřejnou podporou bydlení v duchu zákona č. 59/2000 Sb., o veřejné podpoře, anebo i jednotlivě mimo tyto hromadné případy.

Některé starší právní předpisy hovoří namísto ceny „obvyklé“ o ceně „obecné“. Jedná se o **synonymní výrazy**. Cena obecná je opakem ceny zvláštní a cena obvyklá je opakem ceny

mimořádné. Jinými slovy je tak v obou případech vyjádřen **shodný obsah a význam**. Při zákonodárné práci byl brán zřetel i na právně názvoslovné otázky. Komisionálně bylo před časem rozhodnuto, aby v občanském zákoníku byl výlučně používán pojem cena „obvyklá“, nikoli starší pojem cena „obecná“.¹ Stalo se tak ale jen z důvodu častějšího používání výrazu cena „obvyklá“ v současném jazyce. Jiný význam to nemá.

Právní pojem ceny obvyklé ve smyslu občanského zákoníku, ač legálně nedefinován, vystihuje **fakticitu** neboli **skutkový děj**, za jakou peněžní částku došlo v místě a čase v minulosti k **úplatnému převodu** (koupí nebo vydražení) shodných nebo podobných (srovnatelných) věcí. Poznaček o ceně obvyklé vyplývá ze znalosti stavu příslušného trhu a samozřejmě ze znalosti srovnávaných věcí a jejich vlastností. Ačkoli se jedná o odborný poznaček cenové povahy, nemusí být pokaždé zjišťován formou znaleckého posudku, stačí-li např. jen odborné vyjádření anebo dokonce jen informace o cenách z katastru nemovitostí, jedná-li se o zjevně srovnatelné věci. Otázka ceny obvyklé **není záležitostí právní kvalifikace** (právní otázkou), nýbrž **skutkovým dějem**.²

Jedna z dílčích „novinek“ z roku 2013 spočívá v tom, že stát konečně vyhověl mnoha opakovaným požadavkům (i z řad odborné veřejnosti) na to, aby cenové údaje z kupních smluv či dražeb, pokud jde o úplatné převody nemovitostí, byly zvlášť evidovány v katastru nemovitostí. Prakticky tedy vypisovány katastrálními úřady z předložených listin a zanášeny do samostatné úřední evidence. **S účinností od ledna 2014 si může každý požádat příslušný katastrální úřad o cenové informace. Dostane je za nízkou cenu.** Jejich vyhledání ani není nijak složité. Tyto údaje přitom slouží zejména znalcům, resp. znaleckým ústavům v režimu zákona o znalcích a tlumočnických nebo podnikatelům oceňujícím nemovitý majetek a činným podle živnostenského zákona. Význam ovšem tyto údaje mohou mít i pro širší veřejnost, kupříkladu pro koupěchtivé osoby, které tak mohou získat určitou představu o tom, jaká cena je či byla s vysokou mírou pravděpodobnosti (zpravidla hrani-

¹ Autor uvádí tento údaj jako člen bývalé rekodifikační komise Ministerstva spravedlnosti, který se tím zabíral.

² Srov. např. autorův Dotazník ke skutkovému zjištění obvyklé odměny za licenci; viz Telec, I.: Pojmové znaky duševního vlastnictví, C. H. Beck, Praha 2012, str. 111 an. Původně vyšlo časopisecky v roce 2010.

čící s jistotou) na reálním trhu obvyklá, anebo naopak nikoli. Zároveň tyto údaje mohou posloužit mnohým výzkumům trhu, cenové nebo daňové politiky apod.

2. Obvyklá cena podle veřejnoprávního zákona o oceňování majetku

Jak známo, obvyklá kupní nebo dražební cena, o jejíž zjištění při uskutečněných prodejkách nebo dražbách se jedná, je účelově (nikoli tedy všeobecně) definována ustanovením zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku, ve znění pozdějších předpisů.³ Jedná se ovšem pouze o **účelovou definici** v režimu daného veřejnoprávního zákona, která je založena na pouhé **potencialitě** (mluvnický srov. podmiňovací způsob použitý v textu zákona), ovšem důkazně opřené o skutečné cenové údaje o realizovaných převodech. **Nejde** o pojem ve smyslu **soukromého práva**. Účelem tohoto zvláštního **veřejnoprávního** zákonného přístupu bylo položit základ pro **rovné zacházení** například při vyměřování daní apod., tedy snaha o daňovou spravedlnost nebo o rovné zacházení v zákony stanovených případech. Faktem ale je, že postup podle tohoto veřejnoprávního zákona bývá někdy podle možné **dohody** stran používán i v jiných věcech, kdy to je možné a není jiné (zvláštní neboli přednostní) právní úpravy.

Citovaný veřejnoprávní zákon zároveň stanoví, jakým **postupem** (kterou metodikou) se má obvyklá cena zjistit. **Ze všech odborně možných metod zákon příkazuje výlučné použití metody porovnávací**. Proto vůbec nepřichází v úvahu použití metody nákladové, výnosové či jiné. Vyplývá to ostatně již ze samotné povahy „obvyklosti“ úplat za převod nemovitostí v místě a čase. Tedy ze znaku, který již pojmově a povahově vystihuje vysokou míru ustálenosti či zavedenosti (pravidelné opakovatelnosti) cenových dějů (realizací) na trhu neboli jejich „obvyklost“. **Opakem** pak jsou **ceny mimořádné (zvláštní)**, například ceny zvláštní oblíbenosti, které nesmí být směřovány s kategorií obvyklosti, protože se již povahově naopak jedná o neobvyklosti, dané například zvláštními osobními poměry mezi prodávajícím a kupujícím; např. v rodině.

Faktem je, že sama „obvyklost“ se může odvíjet v určitém cenovém rozpětí. Nemusí se pokaždé jednat o shodnou su-

mu. **Obvyklá cena se pak vypočte aritmetickým průměrem uskutečněných kupních nebo dražebních cen v místě a čase** (vyjma cen zvláštních, mimořádných). Skutečná obvyklá cena tak může být i jen přibližná.

Podobně to platí o zjišťování ceny obvyklé podle občanského zákoníku, oproti ceně mimořádné podle tohoto zákoníku.

Volba oceňovací metody není, jde-li o postup podle veřejnoprávního zákona o oceňování majetku, věcí odborného uvážení znalce (nebo snad svobody vědeckého bádání), nýbrž legálním příkazem. Znalec se tak **nesmí odchýlit** od jediné právně možného použití porovnávací techniky (metody). **Porovnávat ovšem lze jen ty nemovitosti, které jsou navzájem srovnatelné. Tzn., že mají shodné nebo podobné vlastnosti (prvky), přičemž se musí jednat o shodu nebo podobnost v podstatných znacích,** které jsou z hlediska vlastností jednotlivých nemovitostí **určující** (rozhodné). Nikoli snad jen o vlastnosti nahodilé, vedlejší nebo jen okrajové apod. Vedle podstatných **znaků věcných,** které jsou samozřejmé, je ovšem nutno vzít v úvahu i **jiné prvky,** které mohou být významné. Patří sem např. i **znaky právní;** např. zastavení určité nemovitosti, které již samo o sobě může podstatnou měrou ovlivnit její kupní cenu či vůbec prodejnost apod. **Vedle vad věcných (technických) tak nutno zohlednit i vady právní (právní zátěže).**

Nutno ale říci, že porovnatelné případy, navíc případy již skutečně koupených nebo vydražených nemovitostí, nelze pokaždé zjistit pro značnou míru odlišností. Na jedné straně totiž stojí například běžné stavební nebo pozemkové parcely, běžné byty, typizované rodinné domy či běžné nájemní (čínžovní) domy kupř. ve stejné ulici ze stejné doby anebo již i laicky zjevně (na první pohled) podobné panelové domy na jednom sídlišti. Na druhé straně se můžeme naopak setkávat s různými atypy, např. s domy i zcela zvláštních vlastností, včetně nemovitostí dokonce jedinečné povahy. Stejně tak je nutno zohlednit i **architektonicko-uměleckou stránku** hmotně zachycenou ve zbudované stavbě, která rovněž může mít vliv na cenu obvyklou, resp. na její neexistenci z důvodu jedinečnosti (unikátu, který nemá obdoby). Unikátem ovšem může být budova i z hlediska technického (zejména stavebního) řešení, nikoli jen architektonicko-umělecky. Z toho nám vyplývá **dílčí závěr, že porovnávací metodou v řadě případů nelze obvyklou kupní cenu nemovitosti vůbec zjistit.** Důvodem je prostý fakt, že posuzovanou nemovitost nelze s ničím srovnatelným (a zároveň již prodaným nebo vydraženým) cenově porovnat. **Jinou nežli porovnávací techniku (např. nákladovou nebo výnosovou) ovšem nesmí znalec použít, má-li dostát příkazu zákona o oceňování majetku.**

Věcně legitimní znalecký závěr pak spočívá v odborně podloženém výroku, že obvyklou kupní nebo dražební cenu (potenciálně obvyklou úplatu za převod podle zákona o oceňování majetku) nelze u dané nemovitosti zjistit, neboť s ohledem na určité zjištěné vlastnosti posuzované nemovitosti nic jiného takového neexistuje. Takovýto závěr musí být samozřejmě odůvodněn z hlediska neexistence srovnatelných nemovitostí v místě a čase, které byly skutečně prodány nebo vydraženy. Nikoli snad jen nabízeny, aniž by došlo ke koupi nebo vydražení. Skutkový děj (koupe nebo dražba) se buď odehrál, anebo nikoli. Důvodem tohoto (negativního) odborného závěru může být i to, že srovnatelné nemovitosti sice byly v místě

3 Podle § 2 odst. 1 cit. zák. platí, že „Majetek a služba se oceňují obvyklou cenou, pokud tento zákon nestanoví jiný způsob oceňování. Obvyklou cenou se pro účely tohoto zákona rozumí cena, která by byla dosažena při prodejkách stejného, popřípadě obdobného majetku nebo při poskytování stejné nebo obdobné služby v obvyklém obchodním styku v tuzemsku ke dni ocenění. Přitom se zvažují všechny okolnosti, které mají na cenu vliv, avšak do její výše se nepromítají vlivy mimořádných okolností trhu, osobních poměrů prodávajícího nebo kupujícího, ani vliv zvláštní oblíbenosti. Mimořádnými okolnostmi trhu se rozumí například stav tísně prodávajícího nebo kupujícího, důsledky přírodních či jiných kalamit. Osobními poměry se rozumí zejména vztahy majetkové, rodinné nebo jiné osobní vztahy mezi prodávajícím a kupujícím. Zvláštní oblíbenost se rozumí zvláštní hodnota přikládána majetku nebo službě vyplývající z osobního vztahu k nim. Obvyklá cena vyjadřuje hodnotu věci a určí se porovnáním.“ Oproti tomu „Mimořádnou cenou se rozumí cena, do její výše se promítly mimořádné okolnosti trhu, osobní poměry prodávajícího nebo kupujícího nebo vliv zvláštní oblíbenosti.“ (§ 2 odst. 2 cit. zák.). Do třetice platí, že „Cena určená podle tohoto zákona jinak než obvyklá cena nebo mimořádná cena, je cena zjištěná.“ (§ 2 odst. 3 cit. zák.). Pro jiné veřejnoprávní účely, a to zákona č. 526/1990 Sb., o cenách, ve znění pozdějších předpisů, platí, že se obvyklou cenou rozumí „cena shodného nebo z hlediska užití porovnatelného nebo vzájemně zastupitelného zboží volně sjednávána mezi prodávajícími a kupujícími, kteří jsou na sobě navzájem ekonomicky, kapitálově nebo personálně nezávislí na daném trhu, který není ohrožen účinky omezení hospodářské soutěže.“ (§ 2 odst. 6 cit. zák.).

ilustrační foto

a čase úplatně převedeny, avšak za ceny mimořádné (zvláštní), protože se jednalo o případy například osobních poměrů mezi prodávajícími a kupujícími. Z toho nelze dovozovat „obvyklost“, ba právě naopak neobvyklost (mimořádnost, zvláštnost). Srov. cenu zvláštní obliby apod. **Podobně to platí pro postup podle občanského zákoníku (předpisu občanského soukromého práva).**

3. Veřejné cenové údaje z katastru nemovitostí

Navážeme-li na úvodní slova, můžeme říci, že **za podstatnou pomůcku k ocenění nemovitostí cenou obvyklou slouží cenové údaje, které spoluvoří obsah katastru nemovitostí** [viz § 2 odst. 1 písm. c) katastr. zák. č. 256/2013 Sb.]. Jedná se o cenové údaje, které obsahují **dohodnuté kupní ceny** nemovitostí podle kupních smluv anebo údaje o cenách, za něž byly nemovitosti **skutečně vydraženy**. Listiny zachycující kupní smlouvy či dražby jsou přitom součástí veřejné sbírky listin katastru nemovitostí. Z hlediska řádného oceňování je významné, že tyto cenové údaje vystihují dohodnuté, resp. vydražené nabývací ceny nemovitostí. Zmíněné údaje jsou zvlášť vedeny v katastru nemovitostí a týkají se všech uskutečněných (a katastrálně vložených) úplatných převodů nemovitostí bez ohledu na právní, resp. nabývací titul. **Jedná se tedy o ceny již realizované v místě a čase.**

V tom spočívá informační přínos těchto cenových údajů oproti poznatkům získaným například z pouhých nabídek realitních kanceláří apod. Výhoda těchto veřejných (otevřených) zdrojů, které zároveň mají veřejnoprávní (úřední) povahu, tak spočívá v údajích o uskutečněných cenách, nikoli jen o cenových nabídkách nebo poptávkách, resp. o pouhých vyvolávacích cenách při dražbách, jež se mohou (anebo nemusí) více nebo méně míjet s realitou (skutečnou kupní nebo dražební cenou). Údaje od realitních makléřů nebo dražebníků tak mohou posloužit pouze jako prvotní přiblížení se ke sku-

tečným údajům, s nimiž je vždy zapotřebí ještě dále odborně (cenově) pracovat tak, aby výsledek (ocenění) nebyl zkrslý a co nejvíce (nejvyšší odbornou měrou) vystihoval skutečný cenový děj, který se udál na trhu. A to i (nebo právě) z hlediska posouzení ceny obvyklé v místě a čase.

Ovšem i k úředním cenovým údajům z katastru nemovitostí („výpiskům“ z listin) **nutno přistupovat s jistou mírou opatrnosti**. Dáno to je tím, že zejména cenové údaje z kupních smluv mohou být právně „zkreslené“ tím, že mohou zohledňovat například event. započtení na kupní cenu apod. A to nemluvíme o cenách mimořádných (např. o ceně zvláštní obliby). Na druhé straně lze objektivně předpokládat, že odborník, jímž nepochybně odhadce bývá, umí rozpoznat „zvláštní úkazy“ v cenách či jiné zvláštnosti anebo abnormality jednotlivých konkrétních případů. A nenechá se jimi zmýlit, pokud by se jednalo o zjištění obvyklé ceny. Neobvyklosti netvoří obvyklou cenu. Pochyby v tomto směru, pokud by nastaly, lze zpravidla odstranit nahlédnutím přímo do kupní smlouvy, popř. jiného nabývacího titulu v rámci veřejné sbírky listin katastru nemovitostí.

Podkladem pro úřední informaci o uskutečněných cenách slouží identifikační údaje týkající se nemovitostí (parcelní číslo, číslo popisné nebo číslo spisové značky týkající se vkladu a samozřejmě název katastrálního území). Tyto údaje zpravidla bývají zjistitelné i bez vynaložení nadměrných obtíží; (spisová značka vkladu např. z listu vlastnictví). Předpokládá se zároveň, že oceňovatel se jako odborník vyzná též v pohybech na trhu nemovitostí na určitém katastrálním území, na němž sám zpravidla podniká. Zároveň nic nebrání tomu, aby si odhadce přibral konzultanta, například zkušeného realitního makléře (dalšího odborníka), který by ze své každodenní odborné práce měl vcelku běžně vědět o pohybech na nemovitostním trhu, např. o prodeji určitého domu v daném katastrálním území, v němž sám podniká s realitami, popř. by byl schopen si tyto údaje při své odborné činnosti běžně opatřit.

4. Některé vady znaleckých posudků

Znalecké posudky či jiná ocenění nemovitostí poměrně často obsahují opakující se závady. Jedná se o vady posouzení skutkových dějů, které spočívají v tom, že znalec (či jiný odhadce) poruší metodický postup, který vyplývá ze zákona o oceňování majetku a nepřímo i ze zákona o katastru nemovitostí. Konkrétně se jedná o to, že oceňovatel nevychází z informací o cenách, veřejně zpřístupňovaných každému (tedy i jemu) podle katastrálního zákona; (viz výše). Oceňovatel (bez ohledu na jeho právní postavení) namísto toho přihlíží jen k nabídkám prodeje, popř. nabídkám z prostředí realitních kanceláří. Výše jsme si ale řekli, proč je takovýto postup vadný, přinejmenším potenciálně zkreslující. Důvody na straně znalců a jiných oceňovatelů mohou pramenit z jejich někdy bezmyšlenkovité, mechanické rutiny a zejména z neznalosti platných právních předpisů, které se přímo vztahují k jejich odborné činnosti. Ačkoli by je jako odborníci znát měli a mohli. Mám tím na mysli zejména neznalost katastrálního zákona z roku 2013, účinného již od 1. ledna 2014, pokud jde o úředně zpřístupňované cenové informace. A to navzdory tomu, že již proběhla celá řada odborných školení pro širokou veřejnost, včetně odborníků. Někteří znalci tak dlouhodobě profesně žijí z pouhé „podstaty“, aniž by ale zohlednili veškeré, mnohdy i podstatné, změny, ke kterým u nás došlo zejména v souvislosti s rekodifikací soukromého práva v roce 2012 a následně.

Mezi závadné znalecké posudky patří i ty, které obsahují bezvýznamný či nereprezentativní anebo jen málo reprezentativní vzorek srovnávaných prodaných nebo vydražených nemovitostí. Z praxe jsou známy posudky, které obsahují dokonce pouze jednu srovnávanou nemovitost, což je z hlediska pojmového významu „obvyklostí“ zjevně nedostatečné již na první pohled. Aniž by člověk snad musel být odborníkem. Někdy se v praxi hovoří o alespoň třech srovnávaných cenově realizovaných případech, což ale ze zákona nijak neplyne, a proto se to může jevit jako formalistické anebo věcně zjednodušující (byť méně pracné). Znalec musí podat řádné ocenění (tzn. s patřičnou odbornou péčí), tedy výsledek, který je věcně významný i co do rozsahu zjištěných cenových dějů (uskutečněných koupí nebo dražeb). **Zůstává proto důkazní otázkou, zda početné malý či zanedbatelný srovnávaný vzorek může vést k pravdivému údaji o uskutečněných cenových dějích na trhu, z něhož by bylo možno dovodit „obvyklost“.** Navíc za stavu, kdy jsou každému, tedy i znalci, od roku 2014 veřejně přístupné věcně (početně) rozsáhlé informace o cenách z katastru nemovitostí. Žádný průkaz právního zájmu na sdělení cenových údajů se přitom nevyžaduje.

4 Srov. § 332d odst. 1 dříve platného hospodářského zákoníku (zákon č. 109/1964), v pozdějším znění, který se sice týkal negativního řešení u typové smlouvy o vědeckotechnických pracích, ale který měl obecný právní význam i pro jiné odborné výkony. Z hlediska řádnosti (odborné pečlivosti) odborného výkonu to platí i dnes (viz občanský zákoník a odborná péče). Znalec nemůže být právně postižen za to, že v posudku s odbornou péčí dospěl k negativnímu závěru, např. o neexistenci obvyklé ceny v určitém případě. I takovýto znalecký posudek by byl řádně (odborně pečlivě) podán, čímž by znalec splnil zadání (a závazek by zanikl splněním).

Jiné vady svých odborných plnění se někteří znalci dopouštějí tím, že, ačkoli oceňují nemovitosti podle zákona o oceňování majetku, popř. ve smyslu občanského zákoníku, snaží se téměř za každou cenu nějakým způsobem hypoteticky modelovat „obvyklou“ kupní cenu i tam, kde na trhu neexistuje. Takovýto znalecký postup je ale odborně nepřijatelný, protože vede ke zkresleným závěrům. Znalci tak někdy činí v zájmu vyhovění zadavateli, přičemž si ale možná ani neuvědomují, že se mohou dopustit, v krajním případě, až trestného činu krivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku (§ 346 tr. zák.). Jedná se sice o úmyslný trestný čin, nikoli „jen“ o nedbalost, nicméně postačuje úmysl nepřímý. Skutková podstata tohoto deliktu může spočívat ve znaku „hrubého zkreslení“, „nepravdivosti“ nebo „neúplnosti“ znaleckého posudku. Pro trestní postih platí princip až posledního prostředku v krajním případě (*ultima ratio*). Tato trestněprávní právní zásada ale samozřejmě neplatí při nezávislém postihu za „pouhý“ soukromoprávní delikt škody podle občanského zákoníku (viz níže).

Již jsme si řekli, že v negativních situacích, podložených odborným prozkoumáním cenových údajů v místě a čase, má znalec odborně zdůvodněně konstatovat neexistenci věcně srovnatelných případů, anebo sice jejich věcnou existenci, avšak ve spojení s mimořádnými cenami. **I takovýto závěr, tzv. negativní řešení, je řádným výsledkem znalecké činnosti,** protože jejím účelem a nakonec i předmětem je prozkoumání skutkového stavu na trhu v místě a čase.

Právě proto se znalec nesmí dopustit žádného ekonomického či jiného modelování hodnoty „optimální“, „ideální“, „vytoužené“ či ryze hypotetické bez skutkové opory v realitě apod., ani hodnoty účetní. A to bez ohledu na to, zdali by znalec našel pro takovouto svou umělou konstrukci východisko v nějaké ekonomické hodnotě či ekonomické teorii. Jinak řečeno, úkolem znalce je zjistit skutkový stav na trhu nemovitostí z hlediska obvyklosti cen, za nichž byly skutečně koupeny nebo vydraženy srovnatelné nemovitosti v místě a čase, pakliže to samozřejmě zjistit lze. Tedy jen potud, pokud se skutek udál (došlo-li ke srovnatelným koupím nebo vydražením). Vše nad to by bylo pouhými smyšlenkami, cenovými přáními (tužbami) anebo teoretickými konstrukcemi, které zde nemají žádné místo (leč by byly důvodem pro právní postih znalce za vadný posudek). **Povinností podat znalecký posudek (apod.) se znalec řádně zhostí i tím, že posudkem odborně prokáže, že objednaného či stanoveného úkolu nelze dosáhnout.**⁴

S případy, kdy výši peněžitého nároku v podobě obvyklé ceny (či v jakékoli jiné podobě) nelze zjistit buď vůbec, anebo jen s nepoměrnými obtížemi, výslovně počítá občanský soudní řád. **Podle § 136 o. s. ř. platí, že v takovém případě určí výši peněžitého plnění soud.** A to soudcovskou úvahou s přihlídnutím k provedenému a zhodnocenému dokazování v průběhu řízení. V ostatních případech, tedy mimo civilní soudní řízení, nutno postupovat podle jiných předpisů. Pokud by tuto situaci neřešily, a to ani analogicky s občanským soudním řádem, muselo by být postupováno v duchu obecných právních zásad, zejména **podle slušnosti a přiměřenosti se zřetelem na sledovaný účel.**

5. Znalec jako odpovědný odborník⁵

Znalecký stav podle zákona o znalcích a tlumočnících představuje zvláštní **veřejnoprávní profesní stav**. Proto pro něj platí ustanovení § 5 obč. zák. Jestliže se tedy znalec veřejně nebo ve styku s jinou osobou hlásí k odbornému výkonu jako příslušník znaleckého stavu či povolání, dává tím najevo, že je schopen jednat se znalostí a pečlivostí, která je s jeho povoláním nebo stavem spojena. Jedná-li bez této odborné péče, jde to k jeho tíži. Tím je vyjádřena nejen zásada ochrany slabší strany, již bývá znalcův klient (objednatel), jemuž samému zpravidla chybí odbornost, ale i zásada odbornosti, resp. příkaz odborné péče. Můžeme z toho dovodit i stav důvodného očekávání klienta (objednatele), že znalec „zná“, tedy že zhotoví znalecký posudek s odbornou péčí včetně patřičných znalostí, které se týkají nejen skutků na trhu realit a patřičného (reprezentativního, dostatečně vypovídajícího) porovnávacího věcného vzorku, ale i právních možností řádného zjištění uskutečněných dějů. **Řádnost znaleckého posudku podle zákona o znalcích a tlumočnících tak nabyla, díky občanskému zákoníku, rozměru odborné péče.** Nikoli tedy jen „běžné“ (nižší) řádnosti v obecném slova smyslu. Tento stav je ovšem (a byl i dříve) v souladu s podstatou a smyslem zákona o znalcích a tlumočnících.

Občanský zákoník obnovil zvláštní skutkovou podstatu soukromoprávního deliktu škody, a to **škody způsobené informací nebo radou** (§ 2950).⁶ Zákoník tak systematicky navazuje na své úvodní zásadní ustanovení v § 5 (viz výše). **Odborník, tedy i znalec, takto nahradí škodu, kterou i nevědomě způsobí neúplnou nebo nesprávnou informací (či škodlivou radou), danou za odměnu v záležitosti svého vědění nebo dovednosti.** „Informace“ může mít i formu znaleckého posudku nebo odborného vyjádření apod. **Škodní postih znalců** jako příslušníků znaleckého stavu nebo osob, které se hlásí ke znaleckému povolání či k odbornému výkonu, je tak **přísnější**, nežli u „běžných“ osob průměrných vlastností; tj. u neodborníků, u nichž se vyžaduje vědomé způsobení škody informací nebo radou. **U znalce navíc platí zákonná domněnka nedbalosti** (zavinění škody z nedbalosti), protože by se jednalo o škůdce, který by dal najevo zvláštní znalosti, dovednost nebo pečlivost, anebo by se zavázal k činnosti, k níž by bylo zapotřebí zvláštní znalosti, dovednosti nebo pečlivosti, přičemž by tyto vlastnosti neuplatnil (§ 2912 odst. 2 obč. zák.). Proto by bylo jen na znalci, aby přednesl důkaz svého vyvinění z nedbalosti. Takovýto hodnověrný důkaz si ale obecně lze jen těžko představit.

Povinnost náhrady škod zaviněných neúplnou nebo nesprávnou informací (znaleckým posudkem) patří mezi pojistitelná rizika. Smyslem pojištění zde je **ochrana slabší strany** (poškozeného klienta) tak, aby pro případ poškození došlo k pokud možno plnému nahrazení znalcem zaviněné škody, a to i bez ohledu na jeho aktuální majetkové poměry či škodní rezervy, pokud je má.

Vše, co je zde uvedeno o znalcích podle zákona o znalcích a tlumočnících platí podobně pro živnostenské podnikatele, kteří oceňují nemovitý majetek, např. pro účely bankovních zástav apod. V obou případech se uplatní příkaz odborné péče vyplývající z občanského zákoníku.

Celkově můžeme uzavřít, že rekodifikace soukromého práva přinesla zvýšenou ochranu zákazníků (klientů) znaleckých a jiných odborných služeb, kteří patří mezi odborně či informačně slabší strany. Rekodifikace současně klade zvýšené nároky na znalosti a pečlivost znalců a podobných profesí.

✦ Autor je vedoucím katedry soukromého práva a civilního procesu Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a advokátem v Brně.

- 5 Autor příspěvku, v letech 1984 až 2004 sám působící jako soudní znalec, se zabýval znaleckým právem již dříve; viz Telec, I.: Aktuální otázky veřejné správy znalectví, Soudní inženýrství, 20, 2010, č. 6, str. 275-283. Otázka znaleckého oboru právní vztahy k cizině. In: Bradáč, A. (ed.): XX. Mezinárodní vědecká konference soudního inženýrství. Sborník, Vysoké učení technické, Brno 2011, str. 27-35. Pro jiný okruh čtenářů viz Právní rádce, 19, 2011, č. 2, str. 4-7. Právní postavení znalců a tlumočnicků. Právní rádce, 17, 2009, č. 10, str. 4-13. Právní povaha výstrahy znalci nebo tlumočnickovi. In: Bradáč, A. (ed.): XX. Mezinárodní vědecká konference soudního inženýrství. Sborník, Vysoké učení technické, Brno 2011, str. 13-21. Předmluva. In: Ševčík, P. – Ullrich, O.: Znalecké právo, C. H. Beck, Praha 2015, str. 1-3. Správní trestání znalců a tlumočnicků, Právní rádce, 18, 2010, č. 12, str. 4-10. 2. vyd., Soudní inženýrství, 21, 2011, č. 5, str. 262-267. Znalecká praxe z pohledu advokáta. Kritický rozbor. In: Bradáč, A. (ed.): XVIII. Mezinárodní vědecká konference soudního inženýrství, Vysoké učení technické, Brno 2009, str. 12-18. Základní právní otázky znalectví a tlumočnictví. In: Hrušáková, M. (ed.): Olomoucké právní dny 2009, Acta Iuridica Olomucensis, Olomouc 2009, str. 551-668.
- 6 Všeobecně srov. Csach, K.: Zodpovednosť znalcov v komparatívnom a kolíznoprávnym kontexte, Univerzita P. J. Šafárika, Košice 2009.

inzerce

TREVOS

Společnost TREVOS, a.s. tímto přichází s nabídkou spolupráce při postupu proti insolvenční šikaně.

STOP INSOLVENČNÍ ŠIKANĚ

- Jste účastníky insolvenčního řízení neoprávněně?
- Stali jste se obětí konkurenčního boje, zneužívajícího insolvenční zákon?
- Nese Vaše dobrá pověst stigma zápisu v insolvenčním rejstříku?

Spojme síly a braňme se společně!

insolvence@trevos.cz

Významný český výrobce svítidel

Odměna advokáta a úpadek klienta

JUDr. MICHAL ŽÍŽLAVSKÝ

Na odměnu advokáta někdy dopadají speciální normy insolvenčního práva. Bez ohledu na to, že mu vznikne nárok na odměnu podle obecných předpisů, obdrží ji jen při splnění dalších podmínek. Tak tomu je, když se klient, kterému advokát poskytuje právní služby, ocitne v úpadku. Z odměny advokáta

se snadno stane fata morgana. Morgana Le Fay, učednice kouzelníka Merlina, po které má fata morgana své jméno, chtěla připravit o život svého bratra, rytíře kulatého stolu, krále Artuše. Advokáti – insolvenční správci zase někdy chtějí připravit o odměnu své kolegy, advokáty – zástupce klientů v úpadku.¹

Úpadek klienta

Úpadek klienta, kterému advokát poskytuje právní služby, může mít (jen) dvě formy. Platební neschopnost nebo prodlení. V prvním případě klient neplatí své závazky, což je úpadek *zjevný* (věřitelé vidí, že jim někdo neplatí).² Ve druhém případě klient sice hraří splatné závazky, jeho dluhy ale skrytě rostou, až převýší reálnou hodnotu jeho majetku. To je úpadek *skrytý*.³ Skrytý úpadek zná zákon jen u korporací a podnikatelů. Nezná jej u osob, které nepodnikají (spotřebitelů). Jejich úpadek může být jen zjevný. U korporací je častá kombinace obou forem úpadku, kdy platební neschopnost představuje viditelnou část ledovce nad hladinou a prodlení skrytou část pod ní.

1 Insolvenční řízení je právní proces a insolvenční správci jsou většinou advokáti. Insolvenční správci hodnotí samostatně pohledávky věřitelů (Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí z 28. 11. 2013, sp. zn. 29 NSCR 63/2011, dovedl, že insolvenční soud při výkonu dohlédací činnosti není oprávněn uložit insolvenčnímu správci, jaký postoj má zaujmout k přihlášeným pohledávkám). Insolvenční správce má jako jediný aktivní legitimaci k podání odpůrčí žaloby, kterou požaduje plnění zpět do majetkové podstaty dlužníka.

2 Legální definici platební neschopnosti (zjevného úpadku) obsahuje ustanovení § 3 odst. 1 insolvenčního zákona.

3 Legální definici prodlení (skrytého úpadku) obsahuje ustanovení § 3 odst. 3 insolvenčního zákona.

4 Autorem tohoto výroku je Louis D. Brandeis, bývalý soudce Nejvyššího soudu USA (1916).

5 Nová pravidla správy korporací zavedly nové civilní kodexy, účinné od roku 2014, občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.) a zákon o obchodních korporacích (zákon č. 90/2012 Sb.).

6 Orientačně viz například <http://www.insolside.com>.

7 Luxusní výletní parník Costa Concordia s více než 4200 lidmi na palubě ztroskotal u italských břehů v noci 13. ledna 2012, když najel na mělčinu a částečně se převrátil. Loď se začala potápět, takže v ní zůstalo 32 lidí, kteří zemřeli. Kapitál se místo toho, aby se věnoval řízení lodí, bavil se svou milenkou. Podle prokuratury nepřímo způsobil smrt 32 lidí, kteří nezahynuli kvůli nárazu na útes, ale kvůli „chaosu, prostojům a chybám“ při následné evakuaci. Potápějící se loď navíc opustil mezi prvními, ačkoli jako kapitán měl být tím posledním, kdo z paluby odejde. V letošním roce byl odsouzen k 16 letům odnětí svobody. Původně měli před soudem stanout i další lodní důstojníci, ti se ale procesu vyhnuli díky tomu, že s prokuratou uzavřeli dohodu o vině a trestu. Loď byla – jak jinak – sešrotována v loděnicích v Janově. Zdroj: iDNES.cz.

Krizová správa korporace

Zvláštní pozornost si zaslouží situace, kdy advokát poskytuje právní pomoc korporaci v úpadku. Bývají zde ohroženy zájmy většího množství osob. Nejde jen o klienta, kterému advokát poskytuje právní služby, ale i o financující banky, dodavatele a odběratele, zaměstnance a stát. Čím je korporace větší, tím obezřetněji si musí advokát počínat. Měl by chránit nejen zájmy korporace, ale i zájmy manažerů, kteří za ni jednají, a také vlastní zájem na tom, aby dostal zapláceno za svou práci. To není možné bez dobré orientace v pravidlech správy korporací. Právník, který nerozumí ekonomii, je zde na nejlepší cestě stát se veřejným nepřítelem.⁴ Říká se, že kde není žalobce, není soudce. Tady je ale *hodně* potenciálních žalobců.

Manažeri (a advokáti, kteří jim radí) musejí důsledně rozlišovat dva základní režimy správy korporací,⁵ režim běžný a režim krizový. V prvním případě spravují zdravé firmy, ve druhém korporace v úpadku. **Klíčová je otázka, do kdy ještě mohou nakládat s majetkem korporace podle pravidel korporálního práva a kdy už musí „přepnout“ na insolvenční právo.** Jde o to, určit, kde se nachází bod zlomu, kdy místo *běžného* režimu povinně nastupuje režim *krizový*.

Tim bodem zlomu je okamžik vzniku materiálního úpadku klienta (viz dále). Nalezení tohoto bodu vyžaduje realistický test insolvence.⁶ Manažeri při správě korporací často důsledně naplňují výrok amerického komika Adamse, že bankrot je právní proces, ve kterém přemístíte vše, co máte, do kapes od kalhot a svůj kabát odevzdáte věřitelům. Čas potřebný k přemístění majetku získávají tím, že odkládají zahájení insolvenčního řízení a provádějí různé transakce, někdy též označované jako restrukturalizace. Neuvědomují si, že sami ručí za závazky korporace, když včas nepodají insolvenční návrh a neřeší úpadek firmy v *krizovém* režimu správy, tedy konkursem nebo soudní reorganizací.

Jen pro správu *zdravých* obchodních společností a družstev platí režim korporálního práva. V případě úpadku musejí manažeri (a advokáti) přepnout na insolvenční právo. Má to svou hlubokou logiku, založenou na tom, že dokud nikoho neohrožujete, můžete jednat jen *ve svém* vlastním zájmu. Jakmile ale začnete někoho ohrožovat, musíte zohlednit i *jeho* zájem. Korporační právo chrání majitele korporací (společníky, akcionáře). Insolvenční právo chrání zájmy věřitelů za situace, kdy je ohrožen jejich majetek (pohledávky). Manažer korporace má stejné postavení jako kapitán lodi. Když loď najede na mělčinu a začne se potápět, musí organizovat záchranné práce v zájmu ostatních. Nemůže myslet jen na sebe jako kapitán výletní lodi Costa Concordia Francesco Schettino.⁷ A právě to se děje, když manažeri nakládají s majetkem korporace v úpadku v zájmu majitelů (a svém), bez formální ochrany věřitelů, kterou zajišťuje insolvenční proces. Základní pravidlo zní: *Manažeri (a advokáti) mohou jednat podle pravidel korporálního práva, jen když korporace není předluže-*

na a netrpí platební neschopností. Jinak musí řešit úpadek korporace soudní reorganizací nebo konkursem.⁸

Advokát, který poskytuje právní služby korporaci nebo podnikateli, by se měl i ve svém vlastním zájmu (v přiměřeném rozsahu) zajímat o to, zda se jeho klient nenachází v úpadku, a to i tehdy, když ještě neběží insolvenční řízení. To, že nebyl zahájen insolvenční proces, ještě neznamená, že zde není materiální úpadek, který (mimo jiné) ohrožuje platbu odměny advokáta za právní služby. Co to je materiální úpadek?

Materiální úpadek

Materiální úpadek je stav, kdy se někdo (v našem případě klient advokáta) nachází objektivně v úpadku, ale nezahájil ještě formální insolvenční řízení. V případě korporací a podnikatelů půjde zpravidla o déle trvající protiprávní stav, který vznikl porušením povinnosti manažerů podat insolvenční návrh na spravovanou korporaci. Podnikatelé – fyzické osoby porušují povinnost podat insolvenční návrh sami na sebe. Nepodnikající fyzické osoby (spotřebitelé) nemají povinnost podat insolvenční návrh, je to ale v jejich vlastním zájmu, zejména když usilují o oddlužení. Materiální úpadek představuje první etapu úpadku, na kterou navazují etapy další.

Specifika materiálního úpadku

Manažeri korporací a podnikatelé mají v době vzniku materiálního úpadku zákonnou povinnost podat insolvenční návrh (§ 98 insolvenčního zákona – dále jen „IZ“). Často ji ale neplní řádně a včas. Zpravidla pod tlakem majitelů korporací (společníků, akcionářů) odkládají po neúměrně dlouhou dobu zahájení insolvenčního řízení. Projevuje se zde fenomén převažujících rodinných firem a korporací s koncentrovanou vlastnickou strukturou, který v českých poměrech narušuje mechanismus „dvoji nezávislé kontroly“ na úrovni vlastnické a úrovni manažerské.

Občan – nepodnikatel v materiálním úpadku zpravidla čelí tlaku věřitelů a někdy i celé řadě exekucí. Rozhoduje se, zda podá insolvenční návrh a využije možnosti řešit svůj úpadek oddlužením. To mu poskytuje ochranný štít před individuálními kroky věřitelů.

Co hrozí advokátovi v době od vzniku úpadku klienta do doby zahájení insolvenčního procesu? Advokát nese dvoji riziko podle toho, zda mu jeho klient již uhradil odměnu, anebo ještě ne.

V prvním případě se zdá, že advokát nemůže o odměnu přijít. Není to ale docela pravda. Později, až bude zahájeno insolvenční řízení, může insolvenční správce podat odpůrcí žalobu a požadovat uhrazenou odměnu advokáta zpět do majetkové podstaty dlužníka. Správce tak postupuje tehdy, když dospěje k závěru, že odhalil tzv. zvýhodňující úkon. Tím se rozumí právní úkon, v jehož důsledku se dostalo některému z věřitelů (zde advokátovi) na úkor ostatních věřitelů vyššího uspokojení, než jaké by mu náleželo v konkursu (§ 241 IZ).⁹

Ve druhém případě, kdy klient advokátovi ještě neuhradil odměnu, advokátovi zase hrozí, že si bude muset svou pohledávku přihlásit v insolvenčním řízení (§ 173 IZ). Zdanlivě to pro něj vypadá dobře, ale jen než zjistí, v jakém rozsahu se jeho pohledávka uspokojí. Když se podíváme na statistiky průměrného uspokojení nezajištěných věřitelů v insolvenčních

řízení (nezajištěným věřitelem je i advokát),¹⁰ pak tito obdrží v konkursu přibližně 3 %, v reorganizaci 23 %¹² a v oddlužení 30 %¹³ ze zjištěné pohledávky.

Je ovšem třeba rozlišovat situaci, kdy advokát dodává klientovi právní služby mimoprocesního charakteru v době materiálního úpadku od situace, kdy mu poskytuje kvalifikovanou právní pomoc v procesu insolvenčního řízení. V prvním případě advokát se svou pohledávkou „splývá“ s ostatními dodavateli a odběrateli dlužníka, ve druhém případě se od nich ale odlišuje jako garant práva dlužníka na spravedlivý proces insolvenčního řízení a jeho práva na „rovnost zbrani“ s věřiteli. Advokát se stává širší součástí justice.¹⁴

Proces insolvenčního řízení

Jediným způsobem, jak lze zahájit insolvenční řízení, je podání insolvenčního návrhu. Insolvenční návrh je žalobou svého druhu a platí pro něj přísná pravidla. Návrh může podat dlužník nebo kterýkoli z jeho věřitelů. Zdálo by se, že když dlužník sám uznává svůj úpadek, soud jeho návrhu prostě vyhově. Není tomu ale tak. I když návrh podává dlužník, musí plnit všechny procesní povinnosti žalobce. Soudy vyžadují, aby dlužník v insolvenčním návrhu kvalifikovaně tvrdil všechny rozhodné okolnosti, z nichž vyplývá závěr o jeho úpadku nebo o hrozícím úpadku.¹⁵ Nestačí například jen uvést, že dlužník „je v úpadku“, nebo mu „úpadek hrozí“, případně, že „je insolventní“, nebo že „je v platební neschopnosti“, anebo že „je předlužen“.¹⁶ Dlužník také nese důkazní břemeno a musí svá tvrzení soudu prokázat.

Když dlužník neunes povinnost tvrzení anebo svá tvrzení soudu neosvědčí zákonem stanoveným způsobem, soud jeho insolvenční návrh odmítne jako vadný (§ 128 IZ). Jak ukazuje praxe, nejde o žádnou výjimku. Soudy odmítnou ročně

- 8 Úpadek korporace lze řešit v insolvenčním řízení jen soudní reorganizací nebo konkursem.
- 9 Může tak postupovat i u úkonů bez přiměřeného protiplnění (§ 240 IZ) a úkonů úmyslně zkracujících (§ 242 IZ).
- 10 Palmární pohledávka advokáta zpravidla nebude zajištěna žádným ze zajišťovacích prostředků, které zná insolvenční zákon [§ 2 písm. g) insolvenčního zákona].
- 11 Dle statistických údajů získaných společnostmi InsolCentrum, s. r. o. byly pohledávky nezajištěných věřitelů v konkursu v letech 2011 a 2012 průměrně uspokojeny ve výši 2,21 %. Ze statistických šetření výzkumného projektu VŠE dostupného na <http://vyzkuminsolvence.cz/> plyne, že uspokojení nezajištěných věřitelů v konkursu dosahuje 4,36 % (vzorek více než 1700 zkoumaných případů). Z vlastní praxe ze stovek insolvenčních případů pak můžeme shrnout, že průměrné uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů v konkursu se pohybuje kolem 3 % hodnoty pohledávky.
- 12 Rakytová, T.: Analýza reorganizací v České republice. Diplomová práce, VŠE, Praha 2013.
- 13 To je v případě oddlužení fyzických osob zákonem stanovená minimální hodnota plnění, které při oddlužení obdrží nezajištěný věřitel (s výjimkou, kdy nezajištěný věřitel souhlasí s nižší mírou uspokojení své pohledávky). Z průzkumu vzorku 664 dlužníků, jejichž oddlužení bylo povoleno v roce 2008, pak plyne, že nejnepřítejší skupinou jsou dlužníci s dluhy ve výši mezi 200 a 500 tis. Kč, přičemž průměrné uspokojení pohledávek věřitelů v této skupině je až 70 % (Zdroj: Paseková, M., Fišerová, Z., Crhová Z., Bařinová D., Smrčka, L.: Uspokojení věřitelů z oddlužení fyzických osob v ČR, publikováno ve sborníku Insolvence 2014: Hledání cesty k vyšší výnosnosti, str. 93-102. Praha, 2014). Z vlastního hodnocení stovek případů ale mohu říci, že medián se pohyboval jen někde kolem 40 %.
- 14 To platí dvojnásob tam, kde má insolvenční řízení (jeho fáze) kontradiktorní charakter.
- 15 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 7. 2010, sp. zn. KSP1 27 INS 6903/2009, 3 VSPH 131/2010-A.
- 16 Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. května 2010, sp. zn. 29 NS ČR 22/2009.

zhruba 5 000 insolvenčních návrhů.¹⁷ Dlužník, který zavinil odmítnutí insolvenčního návrhu, odpovídá věřitelům a dalším osobám za škodu, kterou jim způsobí (§ 147 IZ). Kromě průtahů, spojených s dalším insolvenčním návrhem, v mezidobí narůstají závazky dlužníka a jim odpovídající pohledávky věřitelů. Pro manažery korporací a podnikatele, kteří mají zákonnou povinnost podat insolvenční návrh, navíc platí, že svou povinnost nesplní, když návrh sice podají, ale soud jej odmítne (§ 98 odst. 3 IZ). Narůstají tak i jejich osobní rizika.

Význam řádného insolvenčního návrhu je klíčový pro efektivní proces insolvenčního řízení, a to o to více, oč více osob úpadek dlužníka postihuje. Nejvíce věřitelů mívají velké korporátní úpady. Nekvalifikované insolvenční návrhy zdržují řízení, snižují uspokojení věřitelů, maří další provoz závodu dlužníka a mají negativní dopady na zaměstnanost v regionu a příjmy státního rozpočtu. Popření nedůvodných nároků dlužníkem přináší vyšší uspokojení pohledávek věřitelů (dlužník má nejvíce informací o svých závazcích).¹⁸ Z tohoto pohledu je kvalifikované zastoupení dlužníka advokátem v zájmu věřitelů, může omezit šikanózní návrhy¹⁹ a zbytečné spory. Může zrychlit průběh řízení a zvýšit kapacitu soudů.

Co je ale ze sledovaného pohledu nejdůležitější, je to, že ať již je klientem advokáta občan, podnikatel nebo korporace, všem jim vzniká právo na právní pomoc v řízení před soudy.²⁰ Advokát se mění z pouhého dodavatele právních služeb na poskytovatele kvalifikované právní pomoci. **Jedině když má dlužník reálnou možnost angažovat advokáta a zaplatit mu odměnu, je zajištěno jeho právo na spravedlivý proces (fair trial) a „rovnost zbraní“ s věřiteli (equality of arms).** Toto právo zabezpečují dlužníkovi ústavní normy (čl. 36 odst. 1 a čl. 37 odst. 3 Listiny,²¹ čl. 6 odst. 1 Úmluvy²²). Ty mohou být aplikovány i přímo, jestliže by jinak zákonná úprava fakticky zneemožnila dlužníkovi přístup k soudu.²³

Problém

Když advokát poskytuje právní služby dlužníkovi v úpadku, vzniká specifický problém. **Dlužník má ústavní právo na kvalifikovanou právní pomoc advokáta a má zpravidla také prostředky, potřebné k jejímu zajištění na smluvním základě.²⁴ Podústavní normy mu ale buď (při striktním výkladu) neumožňují tyto prostředky použít, anebo, když je použije, insolvenční správ-**

ce je může vymáhat od advokáta zpět do majetkové podstaty dlužníka. Existují tyto situace, které ohrožují nárok advokáta na odměnu za právní pomoc klientovi v úpadku:²⁵

1. materiální úpadek klienta;
2. zahájení procesu insolvenčního řízení;
3. řízení o insolvenčním návrhu;
4. rozhodování o způsobu řešení úpadku klienta;
5. řešení úpadku klienta oddlužením;
6. řešení úpadku klienta konkursem;
7. řešení úpadku klienta reorganizací.

Podívejme se na ně pozorněji. Zde je výčet právních norem, které se týkají odměny advokáta v jednotlivých fázích úpadku jeho klienta:

Situace	Právní úprava	Poznámka
Materiální úpadek klienta	§ 3, § 98, § 241 a § 173 IZ	Uhrazenou odměnu může insolvenční správce později požadovat zpět. U neuhrazené odměny hrozí advokátovi jen poměrné (nízké) uspokojení pohledávky.
Zahájení procesu insolvenčního řízení	§ 98 IZ, § 68 ZOK, § 128 IZ, § 147 IZ, § 241 odst. 5 písm. b) IZ ve vazbě na čl. 36 odst. 1 a čl. 37 odst. 3 Listiny, čl. 6 odst. 1 Úmluvy a § 5 písm. a) IZ, § 173 IZ, § 170 písm. f) IZ a contrario	Formalisticky vzato je to stejné jako u materiálního úpadku. Plnění zákonných povinností a plná realizace práv v soudním řízení ale vyžadují kvalifikovanou právní pomoc advokáta. Nárok na ni zaručují normy vyšší právní síly. Poskytování právní pomoci advokátem musí být materiálně zajištěno.
Řízení o insolvenčním návrhu	§ 111 odst. 1, § 113 odst. 1 IZ, § 168 a § 169 IZ a contrario, § 170 písm. f), § 241, § 111 odst. 2 a 3, § 203a IZ	Stejně jako v předchozí fázi. Odměna advokáta není obsažena ve výčtu pohledávek za podstatou a jim postavených na roveň. Dispoziční oprávnění má ale klient (dlužník). Pokud provozuje podnik, může hradit závazky s tím spojené. Může také odvracet škodu.
Rozhodování o způsobu řešení úpadku klienta	§ 140 a násl. IZ a contrario	Stejně jako v předchozí fázi. Zde se ale rozhoduje mezi sanačním a likvidačním způsobem řešení úpadku. To vyvolává zásadní dopady do osobní a majetkové sféry klienta (dlužníka). Je nutná reálná garance práva klienta na kvalifikovanou právní pomoc. Poskytování právní pomoci advokátem musí být materiálně zajištěno.
Řešení úpadku klienta oddlužením	§ 253 za užití § 397a IZ, § 407 odst. 2, § 408 a násl. IZ	Platí fikce zániku smlouvy s advokátem. Není zde ale striktní zákaz hradit pohledávky advokáta jako v konkursu. Klient však může z pohledu podústavního práva hradit odměnu advokáta jen z příjmů, na které nedopadá režim oddlužení.
Řešení úpadku klienta konkursem	§ 252 odst. 3 věta druhá a § 253 IZ	V této (jediné) fázi vzniká (na úrovni podústavního práva) striktní zákaz hradit pohledávky advokáta, kterému klient (dlužník) udělil plnou moc pro insolvenční řízení. Sama plná moc přítom (nelogicky) nezaniká. Platí fikce zániku smlouvy s advokátem.
Řešení úpadku klienta reorganizací	§ 330a odst. 2 a § 168 odst. 2 písm. g) IZ	Oproti likvidačnímu konkursu se v sanační reorganizaci naopak předpokládá další trvání smlouvy s advokátem (viz obrácená fikce trvání smluv v § 330a odst. 2 IZ oproti § 235 IZ).

17 Jen za první pololetí roku 2014 soudy odmítly 2 837 insolvenčních návrhů (viz oficiální statistiky Ministerstva spravedlnosti na www.justice.cz, rubrika Insolvenční zákon).

18 Miněno tam, kde má dlužník dispoziční oprávnění, což je standardně oddlužení a reorganizace (§ 229 odst. 3 IZ). V konkursu může advokát dlužníka kvalifikovaně vymezit nedůvodné nároky insolvenčnímu správci.

19 Zde nejsou míněny šikanózní návrhy věřitelské, podávané na dlužníka, který není v úpadku, ale dlužnické, směřující k maření exekuce.

20 Například z nálezu Ústavního soudu z 2. října 2008, sp. zn. II. ÚS 1619/08, plyne zákaz rozlišovat v soudním řízení bez zákonného důvodu subjekty podnikající a nepodnikající.

21 Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, v platném znění.

22 Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod.

23 Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 11. 2003, sp. zn. 2 Ads 40/2003 a rozhodnutí téhož soudu ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. 9 Ažs 1/2009.

24 Z tohoto pohledu nelze vnímat problém ryze v rovině práva chudých.

25 Rozlišení je provedeno podle toho, v jaké etapě úpadku se nachází klient advokáta a jakým způsobem řeší svůj úpadek.

Řešení zítra

Cestou změny právní úpravy (*de lege ferenda*) jsou úzká hrdla materiálního zajištění právní pomoci klientovi v úpadku řešitelná drobnými zásahy do insolvenčního zákona, a to v zásadě tak, že se:

- v ustanovení § 170f) IZ slovo „účastníků“ změni na slovo „věřitelů“,
- vypustí pro daný případ z § 241 odst. 5 písm. b) podmínka, že „osoba, v jejíž prospěch byl úkon učiněn, nemohla ani při náležitě pečlivosti poznat, že dlužník je v úpadku“,²⁶
- zmírní absolutní zákaz hradit v konkursu odměnu zmocněnce z prostředků dlužníka, obsažený v § 252 odst. 3 věta druhá IZ, a to tak, že tento zákaz neplatí, jde-li o úhradu nákladů, účelně vynaložených na právní pomoc advokáta, a
- dodefinuje se pro daný případ výčet pohledávek za majetkovou podstatou.

Řešení dnes

Na změny právní úpravy se ale nelze spoléhat. Problém úhrady odměny advokáta, který poskytuje právní pomoc dlužníkovi v úpadku, je třeba řešit již *dnes*. **Z pohledu platného práva (*de lege lata*) se tento problém jeví zdánlivě neřešitelný, ovšem (jen) z pohledu izolovaných norem insolvenčního práva. Právní normy ale mají být vykládány podle jejich účelu a smyslu. Není možný striktní formalistický výklad práva. Normy mají být aplikovány podle stupně jejich právní síly. Souhlasím s tím, že: „Ústavní práva nelze vykládat z podústavního práva, postup musí být opačný. Ústavní úroveň definuje a podústavní úroveň provádí a tam, kde podústavní právo mlčí, uplatní se přímo aplikovatelné základní právo. Jinak by se mlčením podústavního normotvůrce dosáhlo eliminace ústavní normy, což odporuje logice výstavby právního řádu a hierarchii právních norem. Takový postup je navíc v právním státě nepřipustný, neboť činí z ústavních norem prázdne deklarace, duchaplné, humanisticky formulované ornamenty, bez skutečného dopadu na lidské životy.“²⁷**

Stejně, jako má materiální zabezpečení soudů a soudců vliv na jejich nezávislost, má ekonomické zajištění právní pomoci advokáta vliv na reálné naplnění práva dlužníka na spravedlivý proces a „rovnost zbraní“ s věřiteli. Věřitelé realizují své právo na právní pomoc v insolvenčním řízení bez omezení. Právo insolvenčního správce na specializovanou právní pomoc podmiňují podústavní normy jen účelností vynaložených nákladů a předchozím souhlasem věřitelského výboru (§ 39 odst. 3 IZ). Advokát insolvenčního správce logicky hájí (také) spíše zájem věřitelů, nikoli zájem dlužníka (jinak mu věřitelský výbor neschválí náklady). **Má-li být proces férový, dlužník musí mít stejně jako věřitelé a insolvenční správce („agent“ věřitelů) ekonomicky zabezpečeno právo na právní pomoc advokáta.** Otázkou je, zda toto právo dnes reálně zajištěno má. Odpověď, že nemá, odporuje základním zásadám insolvenčního řízení, neboť pak by byl dlužník nespravedlivě poškozen a jeho věřitelé nedovoleně zvýhodněni [§ 5 písm. a) IZ]. Odporuje také normám ústavní právní síly, které mohou být aplikovány (i) přímo.

Kromě aplikace ústavních norem nabízí současná právní úprava ještě řešení ve formě ustanovení advokáta zástupcem dlužníka pro insolvenční řízení (§ 30 odst. 2 o. s. ř.). Taková rozhodnutí nižší soudy vydávají.²⁸ Klíčová je ale otázka, zda má dlužník právo na ustanovení *konkrétního* advokáta. V tomto směru představuje zásadní průlom rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu z roku 2009, který sjednotil do té doby rozdílné názory různých senátů soudu na tuto otázku a dovedl právo na ustanovení konkrétního zástupce (mimo jiné) v případech již vybudovaného vztahu důvěry anebo specializace navrhovaného zástupce na určité právní odvětví.²⁹

Judikatura vyšších soudů zatím k problému spíše mlčí. Než se s ním uspokojivě vypořádá, případně než dojde ke změně právní úpravy, nabízejí se v principu tato řešení:

- prolomení podústavních norem, zejména § 173, § 241 a § 252 odst. 3 věta druhá IZ normami ústavními, a to čl. 36 odst. 1 a čl. 37 odst. 3 Listiny, čl. 6 odst. 1 Úmluvy³⁰ a materiální zabezpečení odměny advokáta za právní pomoc z prostředků dlužníka (k tíži věřitelů), nebo
- ustanovování advokátů jako zástupců dlužníka pro insolvenční řízení v režimu § 30 odst. 2 občanského soudního řádu z toho důvodu, že to vyžaduje ochrana zájmu dlužníka proti zájmu (v řízení zastoupených) věřitelů a materiální zabezpečení odměny advokáta za právní pomoc z prostředků státu (k tíži všech daňových poplatníků).

V době publikace tohoto textu nejsou řešení konečná. Lze očekávat vývoj soudní praxe, sjednocování judikatury na úrovni vyšších soudů a možná i změnu právní úpravy.³¹ **Na půdě České advokátní komory se problémem zabývá odborná sekce pro insolvenční právo, kde lze získat aktuální informace.** K rukám předsedy sekce lze také zasílat soudní rozhodnutí, podněty a dotazy na adresu: michal@zizlavsky.cz.

26 Například advokát, sepisující pro dlužníka za obvyklých podmínek insolvenčního návrh, logicky ví o úpadku svého klienta.

27 Wagnerová, E.; Šimíček, V.; Langášek, T.; Pospíšil, I. a kol.: Listina základních práv a svobod. Komentář, Wolters Kluwer ČR, a. s., Praha 2012, str. 775 (Bandouch, H.).

28 Například usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. 9. 2014 Č.d.: MSPH 96 INS 19663/2011-B-69, kde byl ustanoven advokát pro insolvenční řízení dle § 30 o. s. ř. – jen koncepčně lze srovnat ustanovení advokáta na jiném právním základě, a to opatrovníkem dle § 29 o. s. ř. v usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 6. 1. 2014, sp. zn. 57 I/Cm 1911/2012, ve spojení s usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 19. 3. 2014, sp. zn. 104 VSPH 89/2014-123 – insolvenční řízení KSLB 57 INS 15876/2010 (opatrovník pro řízení o vyloučení věci z majetkové podstaty dlužníka)

29 Rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2009 č. j. 7 Azs 24/2008-141, který sjednotil do té doby rozdílné názory šestého a sedmého senátu Nejvyššího správního soudu na otázku, zda existuje právo na ustanovení konkrétního zástupce pro řízení.

30 Z podústavních norem je ještě podstatné ustanovení § 5 písm. a) IZ.

31 Případná komplexní úprava práva chudých, o které se hovoří, by ale zřejmě přinesla jen subvariantu varianty b), která by neúměrně zatížila státní rozpočet. To podle mého názoru neodpovídá specifické situaci dlužníka v úpadku, který ještě má potřebné prostředky. Nepovažují také za možné řešit takto rozsáhlý problém cestou určení advokátů Českou advokátní komorou (§ 18 odst. 2 zákona o advokacii).

SOUVISEJÍCÍ JUDIKATURA

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 22. 7. 2010, sp. zn. KSPL 27 INS 6903/2009, 3 VSPH 131/2010-A:

Základem pro rozhodnutí o úpadku dlužníka je pouze srozumitelný a určitý insolvenční návrh opatřený náležitostími dle § 103 IZ a zákonem požadovanými přílohami obsahujícími údaje uvedené v § 104 IZ. Soudní praxe dovodila, že – vzhledem k závažnosti dopadů, jež může i vadný insolvenční návrh vyvolat v poměrech dlužníka nebo třetích osob – je nutno i v případě insolvenčního návrhu podávaného dlužníkem trvat na zákonem předepsaném řádném vylíčení rozhodujících skutečností, které osvědčují jeho úpadek nebo hrozící úpadek (§ 103 odst. 2 IZ)...

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2010, sp. zn. 29 NSČR 22/2009:

V insolvenčním návrhu musí být tvrzeny takové okolnosti, z nichž závěr o úpadku dlužníka nebo o hrozícím úpadku dlužníka logicky vzato vyplývá. Pouhé konstatování, že „dlužník je v úpadku“, nebo mu „úpadek hrozí“, případně, že dlužník „je insolventní“, nebo že „je v platební neschopnosti“, anebo že „je předlužen“, není ve smyslu ustanovení § 103 odst. 2 insolvenčního zákona uvedením okolností, které úpadek osvědčují.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 11. 2003, sp. zn. 2 Ads 40/2003:

Jestliže nedokonalá zákonná úprava znemožňuje přístup stěžovatelky k soudu, přičemž odeprání spravedlnosti (denegatio iustitiae) nelze zabránit ani předložením věci Ústavnímu soudu s návrhem na zrušení dotčeného zákona podle čl. 95 odst. 2 Ústavy, je jediným ústavně konformním východiskem přímá aplikace ústavní normy, v daném případě čl. 36 odst. 1 Listiny.

Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. 9 Azs 1/2009:

Podle čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení. Tento článek tedy zakotvuje právo na právní pomoc pro všechny účastníky soudních či správních řízení, její rámec je pak dán procesními předpisy právního řádu, jejichž jednotlivá ustanovení je nutno interpretovat tak, aby vždy bylo zachováno citované základní právo na právní pomoc.

Nález Ústavního soudu ze dne 2. 10. 2008, sp. zn. II. ÚS 1619/08:

Za ústavně konformní interpretaci § 138 odst. 1 o. s. ř. nelze považovat interpretaci rozlišující bez zákonného důvodu subjekty podnikající a nepodnikající.

Nález Ústavního soudu ze dne 12. 8. 2014, sp. zn. I. ÚS 3849/11:

Zásadní pochybení, které Ústavní soud v posuzované věci shledal, spočívá v zásahu do práva stěžovatelky na právní pomoc. Právo na právní pomoc lze zařadit do spektra práv, která tvoří princip spravedlivého procesu. Právo na právní

pomoc je zakotveno v článku 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, kde je výslovně stanoveno, že „každý má právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku tohoto řízení.“ Právo na právní pomoc je nezbytným předpokladem pro naplnění práva na efektivní přístup k soudu včetně práva na efektivní obranu a vede k naplnění rovnosti účastníků v řízení podle článku 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

Z mezinárodního pohledu je právo na právní pomoc zakotveno v řadě mezinárodních dokumentů. Aplikačně významná je především úprava obsažená v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Ačkoliv je zde právo na právní pomoc výslovně zakotveno pouze pro trestní věci [čl. 6 odst. 3 písm. c) Úmluvy], Evropský soud pro lidská práva posléze dovodil, že právo na právní pomoc ve věcech civilních je rovněž obsaženo v čl. 6 odst. 1 Úmluvy (rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 9. 10. 1979, stížnost č. 6289/73, věc Airey proti Irsku, § 26; obdobně rozsudek ESLP ze dne 7. 8. 2002, stížnost č. 46311/99, McVicar proti Spojenému království, § 47). Kromě Úmluvy je právo na právní pomoc zakotveno například v článku 14 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech nebo v článku 20 a násl. Úmluvy o civilním řízení.

Právo na právní pomoc má dvojí povahu. V prvé řadě zaručuje právo na právní pomoc každému, aby se mohl nechat v řízení zastupovat osobou znalou práva (zpravidla advokátem), přičemž do tohoto práva může stát zasahovat jen zcela výjimečně, například z důvodu zneužití práva (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 5. 2011, č. j. 1 As 27/2011-81). Současně však právo na právní pomoc stanovuje pozitivní závazky, které musí stát plnit. V rámci civilního soudního řízení mezi pozitivní závazky dle dosavadní judikatury Evropského soudu pro lidská práva patří povinnost obecných soudů zmírňovat faktickou (materiální) nerovnost účastníků řízení, čímž bude účastníkům řízení zajištěno právo na efektivní obranu svých zájmů (rozsudek Airey proti Irsku, § 24n). Stanovení konkrétních prostředků, kterými bude dosaženo uvedeného cíle, ponechává Evropský soud pro lidská práva na uvážení členského státu Úmluvy (rozsudek McVicar proti Spojenému království, § 48; obdobně rozsudek ESLP ze dne 15. 2. 2005, stížnost č. 68416/01, Steel a Morris proti Spojenému království, § 60).

Evropský soud pro lidská práva při hodnocení naplnění či naopak porušení práva na bezplatnou právní pomoc posuzuje vždy konkrétní okolnosti daného případu, přičemž vhodná kritéria spatřuje např. v dlouhodobé finanční situaci účastníka řízení, v okolnosti, že druhá strana sporu je zastoupena advokátem, v obtížnosti procesních postupů u konkrétního soudu, v obtížnosti řešených právních otázek, ve složitosti dokazování, v emoční účasti účastníka řízení ve sporu vylučujícím efektivní obhajobu (rozsudek Airey proti Irsku, § 26), ve vzdělání a ve zkušenostech účastníka řízení, v jeho profesi, v jednoznačnosti pravidel týkajících se dokazování (rozsudek McVicar proti Spojenému království, § 51-62), v důležitosti sporu pro účastníka řízení, v možných finančních důsledcích, ve složitosti sporu ve srovnání s jinými spory, ve schopnosti účastníka argumentovat ve sporu, v celkové délce řízení, v počtu stupňů při rozhodování (rozsudek Steel a Morris proti Spojenému království, § 61) apod. (srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 4. 2013, č. j. 6 As 23/2013-9).

Mezi procesní práva účastníka řízení bez sporu patří i právo nechat se zastoupit osobou znalou práva nebo požádat soud o to, aby mu byl zástupce za naplnění zákonných podmínek soudem ustanoven. Vzhledem k tomu je obecný soud povinen i s těmito možnostmi účastníka řízení na základě obecné poučovací povinnosti seznámit, a to obzvláště za situace, kdy je z podání účastníka řízení zřejmé či jinak z úřední činnosti soudu známo, že se účastník řízení v procesním právu zjevně neorientuje, že se nachází v tíživé osobní situaci nebo že vzhledem k projednávané věci a vzhledem k zastoupení protistrany může být v procesu značně znevýhodněn. V této souvislosti Ústavní soud apeluje na obecné soudy, aby v rámci přípravy jednání, kdy účastníkům řízení zasílají zejména výzvy k vyjádření či předvolání k jednání, poučily účastníky řízení o jejich právu nechat se zastoupit osobou znalou práva a za předpokladu naplnění zákonných podmínek požádat o ustanovení bezplatného zástupce.

Rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 12. 2009, č. j. 7 Azs 24/2008-141:

Jestliže účastník řízení splňující předpoklady pro ustanovení zástupce podle § 35 odst. 8 s. ř. s. navrhne ustanovit svým zástupcem konkrétní osobu a zjistí-li soud, že tento návrh je opřen o rozumné a věcně oprávněné důvody, pak zpravidla takovému návrhu vyhově.

Jak ... vyplývá z již konstantní judikatury zdejšího soudu, je právo na právní pomoc i v rámci řízení před správními soudy „nezbytné pro zachování principu rovnosti účastníků v jejich procesním postavení a možnostech, judikaturou Evropského soudu pro lidská práva často nazývaného ‚rovností zbraní‘ (srov. např. rozsudek tohoto soudu ze dne 17. 1. 1970 ve věci *Delcourt* proti Belgii, A 11 (1970)“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 9. 2006, č. j. 2 As 2/2006-50, č. 1011/2007 Sb. NSS).

... vyhově návrhu na ustanovení konkrétního zástupce bude na místě především tehdy, bude-li takové rozhodnutí opřeno o rozumné a věcné důvody a současně nebude v rozporu s jinými hledisky, které je nezbytné při rozhodnutí o konkrétní osobě zástupce vzít v úvahu. Pokud totiž účastník řízení navrhne konkrétní osobu, která by jej měla zastupovat, obvykle tak činí z důvodů, které pokládá za rozumné a věcně oprávněné. Typicky účastník řízení navrhuje určitou konkrétní osobu tehdy, má-li k ní z určitých důvodů vybudován vztah důvěry, z něhož vyvozuje, že právě ona bude řádně hájit jeho zájmy. Tato důvěra přitom představuje jeden ze základních atributů vztahu mezi advokátem a jeho klientem [srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 11. 2005, č. j. 7 Azs 214/2005-96 (www.nssoud.cz)]. Vztah důvěry často vznikne tehdy, zabývala-li se navrhovaná osoba jako zástupce věci účastníka řízení již dříve (např. v jiném řízení před orgány veřejné moci), zastupovala-li jej v jiné jeho věci, je-li z jiných důvodů obeznámena více než jiné osoby s jeho věcí či s jejími významnými aspekty nebo má-li určité specifické vlastnosti, schopnosti či dovednosti, které jsou předpokladem pro to, že by mohla ve věci účastníka řízení s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem vystupovat účinněji než jiné osoby. Takovými specifickými schopnostmi, vlastnostmi či dovednostmi může být například specializace navrhovaného zástupce na určitá právní odvětví či schopnost komunikovat s účastníkem řízení ... v jeho mateřštině nebo jiným jazyce, kterým se dorozumí.

Právo účastníků řízení na ustanovení konkrétního zástupce ovšem nepochybně nemůže mít podobu práva absolutního. Za rozumné a věcně oprávněné důvody tak zpravidla nebude možno považovat návrh na ustanovení konkrétního zástupce jen proto, že takový zástupce je všeobecně znám (například díky tomu, že často vystupuje v médiích, nebo že se jako advokát těší vynikající pověsti). Další meze práva na ustanovení konkrétního zástupce pak zcela jistě musí existovat pro případ možného zneužití předmětného práva (opakované změny návrhu na konkrétního zástupce, zneužití práva na ustanovení konkrétního zástupce jako obstrukčního prostředku pro řízení před soudem apod.).

Jestliže tedy navrhne účastník řízení ustanovit svým zástupcem konkrétní osobu a zjistí-li soud, že tento návrh je opřen o rozumné a věcně oprávněné důvody, pak je rozšířený senát ve shodě se sedmým senátem zajedno v tom, že je na místě zpravidla takovému návrhu vyhovět. Důvodem pro nevyhovění návrhu na ustanovení konkrétního zástupce mohou být především okolnosti, které svoji povahou či významem převažují nad respektováním rozumných a věcně oprávněných důvodů, které účastník uvedl ve svém návrhu. Takovými situacemi, kdy nebude vhodné návrhu na ustanovení konkrétního zástupce vyhovět, bude například to, že vzhledem k místu konání soudního řízení či k místu pobytu účastníka řízení by komunikace zástupce se soudem, s účastníkem řízení či s jinými osobami narážela na neúměrné obtíže, nebo to, že navrhovaný zástupce je toho času zaneprázdněn poskytováním právní pomoci jiným osobám a není schopen se věci účastníka řízení věnovat s potřebnou péčí. V tomto ohledu je nicméně třeba trvat na tom, že pokud soud návrhu účastníka řízení na ustanovení konkrétního zástupce nevyhoví, je povinen své rozhodnutí přezkoumatelným způsobem odůvodnit.

Z LITERATURY:

Kozák, J., Budín, P., Dadam, A., Páchl, L.: Insolvenční zákon a předpisy související: Nařízení Rady (ES) o úpadkovém řízení, 2. vyd., 2013, str. 268:

Z § 111 insolvenčního zákona plyne, že dlužník není zcela zapovězeno disponovat se svým majetkem poté, co je zahájeno insolvenční řízení. Dlužník však nesmí nakládat s majetkem způsobem, který by vedl k podstatným změnám majetkové podstaty, a tím i ke snížení uspokojení věřitelů. Úhradu zálohy na náklady insolvenčního řízení, která by byla získána z prodeje části majetku dlužníka, však jistě nelze považovat za činnost, která by byla v neprospěch věřitelů; naopak se lze oprávněně domnívat, že při schopnosti dlužníka uhradit stanovenou zálohu je reálná šance, aby věřitelé dosáhli alespoň částečného uspokojení svých pohledávek (VS Praha 1 VSPH 170/2008-B-17 ve věci KSUL 70 INS 2162/2008).

Tento článek je jedním z příspěvků autora do knihy: Kovářová, Daniela a kolektiv: *Odměna advokáta (komentář)*, která bude vydána nakladatelstvím Havlíček Brain Team v září 2015. Článek je otištěn s laskavým svolením vedoucí autorského kolektivu a nakladatelství.

✦ Autor je advokátem v Praze a insolvenčním správcem se zvláštním povolením pro řešení úpadku korporací a finančních institucí.

Spor o bankovní poplatky z pohledu základních procesních principů

JUDr. DANIEL BARTOŇ, LL.M., Ph.D., JUDr. PETR TOMAN

Ve sporu tisíců spotřebitelů s bankami o protiprávnost poplatku za správu a vedení úvěru se Ústavní soud i Nejvyšší soud postavily na stranu bank.¹ O meritu sporu již bylo napsáno mnoho.² Nikdo se však dosud podrobně nevěnoval procesní stránce kauzy, ze které lze čerpat poznání, jak v České republice funguje systém uplatňování hmotných práv.

V kauze bankovních poplatků byly podány během krátké doby u několika pražských obvodních soudů tisíce návrhů na zahájení řízení prakticky shodného znění, které vycházely z velmi obdobného skutkového stavu. Nabízí se nám proto jedinečná možnost srovnání rozhodovací praxe jednotlivých soudů a soudců v situaci, kdy jsou rozdíly mezi vstupními hodnotami jednotlivých případů natolik zanedbatelné, že jim nelze přisuzovat zásadní význam pro obsah soudních rozhodnutí.

Vzhledem k tomu, že mezi základní principy českého právního řádu patří zásada legitimního očekávání a zásada předvídatelnosti soudních rozhodnutí,³ nabízí se logický závěr, že

rozdíly mezi postupy jednotlivých soudů a rozhodnutími soudců budou minimální. Jak tomu však bylo ve skutečnosti? Rozhodovaly soudy obdobně v případech, které se v podstatných znacích shodovaly? To je základní otázka, kterou jsme si položili nad tisícovkami soudních rozhodnutí v kauze bankovních poplatků. **Druhou klíčovou otázkou, kterou se v tomto článku zabýváme, je: Odpovídaly procesní postupy zvolené jednotlivými soudy zásadě hospodárnosti soudního řízení?⁴**

Rozdílné přístupy k vyřizování velkého množství stejných či obdobných žalob

Vzhledem k tomu, že Česká republika doposud nemá právní úpravu hromadných žalob, nezbylo spotřebitelům, než uplatnit nárok každého jednotlivce samostatnou žalobou. Pokud by tak neučinili a čekali na rozhodnutí vzorového (pilotního) případu, jejich nároky by se promlčely. Soudy, v jejichž obvodech sídlí velké banky, se proto dočkaly mnoha tisíců návrhů na zahájení řízení podaných během několika dnů či týdnů. Jak na tento nápor reagovaly?

Obvodní soudy pro Prahu 1 a Prahu 5 zřídily speciální senáty, které se měly problematikou bankovních poplatků zabývat.⁵ Tyto senáty nicméně zvolily rozdílnou strategii vyřizování jednotlivých případů. Obvodní soud pro Prahu 1 si vybral dva pilotní případy, které řádně projednal a žaloby zamítl;⁶ vzhledem k tomu, že v době jeho rozhodování již byly známy právní názory Ústavního soudu i Nejvyššího soudu a podání předběžné otázky k Soudnímu dvoru EU se nejevilo reálným, žalobci vzali zbývající tisíce žalob zpět. Racionálním a předem promyšleným postupem postupoval tento senát hospodárně jak vůči soudu, tak ve vztahu k jednotlivým účastníkům řízení. Kauza bankovních poplatků pro něj rychle a jednoduše skončila.

Speciální senát Obvodního soudu pro Prahu 5 se rozhodl všechny žaloby samostatně projednat. To znamenalo produkování tisíců formulářových dokumentů jak na straně soudu, tak účastníků řízení. Relativní jednotnost rozhodovací praxe, kterou toto řešení přineslo, však byla vykoupena vysokými náklady na straně účastníků řízení i soudu. Kauza bankovních poplatků u Obvodního soudu pro Prahu 5 dosud neskončila, neboť i při použití formulářových dokumentů je provedení několika tisíc standardních civilních řízení značně časově náročné.

Obvodní soud pro Prahu 4 se pro zřízení speciálního senátu nerozhodl a ponechal rozhodování o podaných návrzích na jednotlivých soudcích dle stávajícího rozvrhu práce. Žádost žaloby o koordinovaný postup obdobně řešení zvolenému Obvodním soudem pro Prahu 1 vedení soudu odmítlo, neboť by dle jeho názoru představoval nedovolený zásah do nezávislého rozhodování jednotlivých soudců. V praxi samozřejmě některé senáty svá rozhodnutí konzultovaly a dě-

1 Nález Ústavního soudu ze dne 10. dubna 2014, sp. zn. III. ÚS 3725/13, a stanovisko civilního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 23. dubna 2014, sp. zn. Cjpn 203/2013.

2 Srov. např. Hruša, O.: Poplatek za vedení úvěrového účtu: Mají mít i české banky důvod k obavám? Právní rozhledy, č. 2/2012, str. 57 a násl.; Bejček, J.: Ochrana spotřebitele, nebo i pokrytecky zastřená ochrana věrolomnosti? Právní rozhledy č. 13-14/2013, str. 477 a násl.; Frank, R., Veselková, P. a Wolff, P.: Připustnost poplatků za správu a vedení úvěrových účtů vedených pro spotřebitele, Právní rozhledy, č. 15-16/2013, str. 515 a násl.; Pařko, D.: Poplatky za vedení úvěrového účtu, Soudce č. 1/2013, str. 7 a násl.; Jirkůvová, M.: Bankovní poplatky, Soudce, č. 6/2013, str. 16 a násl.; Macková, A.: Soudní ochrana práv a bankovní poplatky, Soudce č. 7-8/2013, str. 29 a násl.; Marková, B., a Marek, K.: Ještě k poplatkům za vedení úvěrového účtu, Soudce č. 7-8/2013, str. 32 a násl.; Nagy, P.: Poplatky za vedení účtu z hlediska veřejnoprávní regulace, Právní rozhledy č. 15-16/2014, str. 561 a násl. nebo Šlanina, J.: Ústavní soud České republiky: Bankovní poplatky, Právní rozhledy č. 9/2014, str. 335 a násl.

3 Srov. např. Wagnerová, E. a kol.: Listina základních práv a svobod: Komentář, Wolters Kluwer, Praha 2012, komentář k článkům 11 a 36 a Kmec, J. a kol.: Evropská úmluva o lidských právech: Komentář, C. H. Beck, Praha 2012, komentář k čl. 6 a k čl. 1 Protokolu č. 1.

4 § 6 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále také jen občanský soudní řád nebo o. s. ř.).

5 Šlo o senát 54 C u Obvodního soudu pro Prahu 1 a senát 49 C u Obvodního soudu pro Prahu 5.

6 Řízení vedená pod sp. zn. 54 C 171/2013 a 54 C 172/2013.

lily se o vzorové texty procesních úkonů, i když to nebylo pravidlem. **Zvolené řešení proto vedlo k výraznému roztržitému rozhodovací praxe tohoto soudu. Ani zde kauza bankovních poplatků dosud neskončila.**

K vytvoření specializovaného senátu nepřistoupil ani žádný další z českých soudů. To může do značné míry souviset se skutečností, že se žádný další soud nepotýkal s tak vysokým počtem žalob, jako Obvodní soudy pro Prahu 1, 4 a 5.

U obvodních soudů pro Prahu 4 a 5 byla rozpoznatelná snaha o nemeritorní ukončení zahájených sporů. Ta vedla k vydávání usnesení o zastavení řízení z řady důvodů, z nichž některé jsou pojednány níže. Ačkoliv rozsudek soudu prvního stupně nelze u bagatelních sporů (většina v případě kauzy bankovních poplatků) napadnout řádným opravným prostředkem, proti usnesení o zastavení řízení v tomtéž bagatelním sporu odvolání přípustné je.⁷ Vzhledem k tomu, že odůvodnění mnoha usnesení o zastavení řízení bylo přinejmenším kontroverzní, byla proti těmto rozhodnutím odvolání zpravidla podána. Výsledkem dobře míněného úsilí o rychlé ukončení co největšího počtu řízení proto byl pravý opak: zdlouhavé řešení procesních otázek, do kterého se kromě soudců obvodních soudů zapojila také řada soudců Městského soudu v Praze a Nejvyššího soudu.

Je zřejmé, že procesní postup zvolený Obvodním soudem pro Prahu 1 byl za současné právní úpravy nejsetrnějším jak ve vztahu k účastníkům řízení, tak k samotnému soudu. Městský soud v Praze nemusel řešit žádné odvolání proti rozhodnutí tohoto soudu. Problematickou stránkou tohoto přístupu je, že české právo neupravuje transparentní způsob zřizování speciálních senátů, který by splňoval požadavky běžně kladené na spravedlivý proces. Jen těžko můžeme považovat za respektování práva na zákonného soudce, jestliže věc byla přiřazena speciálnímu senátu, ačkoliv tento ke dni podání žaloby neexistoval a žalobce očekával, že jeho věc připadne senátu určenému rozvrhem práce účinným v době podání žaloby. V případě Obvodního soudu pro Prahu 5 bylo vnímání zvoleného postupu jako porušujícího právo na zákonného soudce umocněno skutečností, že se předsedou speciálního senátu stal soudce, jehož právní názor na předmětnou problematiku byl znám již v době jeho přidělení k tomuto senátu.⁸

Za účelem předcházení popsáním problémům bychom *de lege ferenda* doporučovali přijetí komplexní úpravy řízení o hromadných žalobách,⁹ nebo alespoň transparentních pravidel pro vytváření speciálních senátů a jejich obsazování konkrétními soudci. Nelze totiž předpokládat, že by většina potenciálních (budoucích) žalobců byla ochotna čekat řadu let na výsledek několika pilotních případů, když se jim postupně promlčují pravidelná plnění (jako tomu je například u různých měsíčních poplatků). Dále bychom na základě popsaných problémů doporučovali k odborné diskusi otázku, zda (popř. v jakém rozsahu) omezit možnost odvolání proti nemeritorním rozhodnutím v bagatelních sporech.

Rozdílné přístupy k vydávání elektronických platebních rozkazů

Žalobci se ve velké většině případů rozhodli uplatnit své nároky formou návrhu na vydání elektronického platebního

rozkazu (dále také jen *EPR*), neboť takový postup je poplatkově zvýhodněn (u žalované částky do 10 000 Kč včetně je soudní poplatek u běžné žaloby 1 000 Kč, zatímco u návrhu na vydání *EPR* činí 400 Kč).¹⁰ **Již v přístupu k návrhu na vydání *EPR* došlo v rámci jednotlivých senátů k formulaci rozdílných právních názorů.**

Některé soudy se dle očekávání rozhodly *EPR* vydat.¹¹ Ve většině případů však k vydání *EPR* nedošlo, a to z některého z následujících důvodů: (1) uplatněné právo nevyplývá ze skutečností uvedených žalobcem v návrhu na vydání *EPR* (nedostatečná žalobní tvrzení); (2) soud se rozhodl *EPR* nevydat, protože má právo volného uvážení, zda jej vydá či nikoliv, i když byly splněny všechny zákonné podmínky; (3) *EPR* lze vydat pouze u nesporných pohledávek, u kterých není pochyb o existenci ani výši nároku; (4) posouzení žalovaného nároku je věci náročného právního posouzení a nehodí se tedy pro zkrácené rozkazní řízení.¹²

Shoda na tom, zda bylo možné na základě zaslaných návrhů vydat *EPR*, nepanovala ani u odvolacího soudu. Některé senáty Městského soudu v Praze shledaly postup soudu prvního stupně za bezvadný, kromě výše uvedených důvodů také proto, že soud v rozkazním řízení nemá zkoumat přiložené listiny.¹³ Jiné dospěly k závěru, že soud prvního stupně pochybil, neboť (1) neuvedení některých tvrzení, která soud prvního stupně považoval za významná dle hmotného práva, nebrání vydání elektronického platebního rozkazu – postačí jednoznačná individualizace skutku (bez nutnosti právního hodnocení), a to i prostřednictvím odkazu na přiloženou listinu; (2) soud je povinen platební rozkaz vydat, pokud jsou splněny zákonné podmínky, jinak by šlo o protiústavní libovůli; (3) zákon neomezuje možnost vydávání elektronického platebního rozkazu pouze na nesporné pohledávky, navíc spornost či nespornost se zpravidla projeví až po reakci žalované strany; a (4) náročnost právního hodnocení není dle zákona relevantní, stejně jako subjektivní hodnocení, zda se daný nárok hodí pro zkrácené rozkazní řízení.¹⁴

7 Srov. § 202 odst. 2 občanského soudního řádu.

8 Soudce JUDr. Michal Holub zamítl žalobu klientky proti Československé obchodní bance, a. s. ve věci sp. zn. 10 C 49/2013 dne 27. května 2013. Ke změně rozvrhu práce Obvodního soudu pro Prahu 5, spočívající ve zřízení senátu 49 C se specializací „vrácení bankovních poplatků“ došlo dne 3. července 2013 s účinností od 8. července 2013. Rozhodování ve věcech rejstříku 49 C bylo JUDr. Holubovi přiřazeno dne 22. července 2013.

9 Návrh takové právní úpravy již byl české veřejnosti předložen, viz Balarin, J. a Tichý, L.: Kolektivní ochrana procesních práv v ČR: Sen či skutečnost? Bulletin advokacie č. 3/2013, str. 17 a násl.

10 Položky 1 a 2 Sazebníku poplatků, který tvoří přílohu k zákonu č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích (dále také jen Sazebník poplatků a zákon o soudních poplatcích).

11 Šlo např. o Obvodní soud pro Prahu 1 v případě vedeném pod sp. zn. EPR 183572/2013 nebo o Obvodní soud pro Prahu 5 v případě vedeném pod sp. zn. EPR 181714/2013.

12 Srov. např. usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 č. j. 7 C 363/2013-16 ze dne 14. srpna 2013, č. j. 57 C 17/2013-15 ze dne 16. srpna 2013, č. j. 39 C 312/2013-16 ze dne 9. září 2013, č. j. 57 C 10/2013-28 ze dne 12. srpna 2013 a č. j. 44 C 279/2013 (bez čísla za pomlčkou) ze dne 10. září 2013.

13 Např. usnesení č. j. 93 Co 9/2013-27 ze dne 26. září 2013, č. j. 97 Co 8/2013-28 ze dne 23. září 2013, č. j. 96 Co 8/2013-26 ze dne 26. září 2013 nebo č. j. 91 Co 217/2014-24 ze dne 25. března 2014.

14 Např. usnesení č. j. 91 Co 9/2013-27 ze dne 21. října 2013 nebo č. j. 95 Co 8/2013-33 ze dne 14. října 2013.

Jednotnost procesního postupu nebyla zaručena ani poté, co soudce dospěl k závěru o vadnosti návrhu na vydání EPR. Vzhledem k tomu, že dle § 174a odst. 4 o. s. ř. „[n]ávrh na vydání elektronického platebního rozkazu, který neobsahuje všechny zákonem stanovené náležitosti, nebo který je nesrozumitelný anebo neurčitý, předseda senátu usnesením odmítne, jestliže pro tyto nedostatky nelze pokračovat v řízení“, někteří soudci návrh odmítli,¹⁵ zatímco jiní se rozhodli, že je za stejného právního i skutkového stavu možné pokračovat v řízení.¹⁶

Do dnešního dne jsme se nedočkali závazné odpovědi na to, jak mají soudy při vydávání EPR postupovat. Popsané rozdíly v přístupu soudů vedou ke značné nejistotě žalobců ohledně toho, zda bude na základě jejich návrhu vydán platební rozkaz, zastaveno řízení (návrh odmítnut dle § 174a odst. 4 o. s. ř.) nebo standardním způsobem projednána žaloba (věc přeřazena do rejstříku C). Domníváme se, že jde o nežádoucí situaci, v neposlední řadě z důvodu rozdílných dopadů jednotlivých postupů do majetkové sféry žalobce. Do budoucna by proto bylo vhodné podmínky vydávání (elektronických) platebních rozkazů v občanském soudním řádu upřesnit.

Rozdílné výklady zákona o soudních poplatcích

Rozhodnutí soudu o tom, že v konkrétním případě nevydá EPR ani návrh neodmítne a bude pokračovat v řízení, má za následek převedení věci z rejstříku CEPR do rejstříku C. Pro tuto situaci stanoví položka 2 bod 2 Sazebníku poplatků následující pravidlo: „Pokud soud platební rozkaz nevydá a pokračuje v řízení, doměří navrhovateli poplatek do výše položky 1“, tedy do výše stanovené pro standardní návrh na zahájení řízení (v případě žalované částky do 10 000 Kč včetně jde o 1 000 Kč místo původně zaplacených 400 Kč). Ponecháme-li stranou ústavněprávní zamyšlení nad tím, zda je možné, aby měla volná úvaha soudu o vydání či nevydání elektronického platebního rozkazu za následek rozhodnutí o uplatnění či neuplatnění zákonné slevy ze standardního soudního poplatku, musíme se zabývat otázkou, kdy má k doměření soudního poplatku dojít, resp. kdy je takto doměřený soudní poplatek splatný.

Někteří soudci se domnívali, že by soudní poplatek měl být doměřen v návaznosti na převedení věci do rejstříku C, resp. kdykoliv, kdy se změní podmínky pro určení výše poplatku. Proto po převedení věci do rejstříku C obratem vyzvali žalobce

k doplacení soudního poplatku ve výši 600 Kč. Na to někteří žalobci poplatek doplatili, protože se báli zastavení řízení, jiní nedoplatili, protože nechtěli v řízení pokračovat, a další podali žádost o osvobození od soudního poplatku. Pokud takto doměřený poplatek nebyl ve lhůtě stanovené soudem zaplacen, došlo na základě § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích k zastavení řízení. Proti těmto rozhodnutím byla v mnoha případech podána odvolání, což vedlo k dalšímu zahlcení soudů, roztržštění rozhodovací praxe a prodloužení délky řízení.¹⁷

Další soudci dospěli k závěru, že doplatek doměřeného poplatku není splatný podáním návrhu na vydání EPR podle § 4 odst. 1 písm. a) zákona o soudních poplatcích, ale až při rozhodnutí soudu o věci samé dle § 4 odst. 1 písm. i) zákona o soudních poplatcích.¹⁸ K tomuto právnímu názoru se přihlásil i Nejvyšší soud, když jej publikoval ve své Sbírce rozhodnutí a stanovisek.¹⁹ Tím současně zaujal stanovisko o nesprávnosti postupu soudů, které vyzývaly žalobce k doplacení soudního poplatku a v případě jeho nedoplatení zastavovaly řízení.

Někteří soudci se dokonce pokusili oba přístupy zkombinovat: Nejprve žalobce pod sankci zastavení řízení vyzvali k doplacení soudního poplatku. Následně však řízení i přes nedoplatení soudního poplatku nezastavili, věc standardně projednali a po rozhodnutí ve věci samé doměřili nedoplatený soudní poplatek.²⁰ I když budeme brát ohled na možnou změnu právního názoru soudu v průběhu řízení v souvislosti s vývojem judikatury, narušuje právě popsany postup důvěru účastníků řízení v poučení soudu a je v rozporu se zásadou předvídatelnosti soudního rozhodování.

Jednotně soudy nepostupovaly ani v situaci, kdy zastavily řízení z důvodu nedoplatení soudního poplatku dle § 9 odst. 1 zákona o soudních poplatcích. Některé senáty se v usnesení vůbec nezabývaly poplatkem již zaplaceným žalobcem v souvislosti s podáním návrhu na vydání EPR (zpravidla ve výši 400 Kč)²¹ a tento si ponechaly, zatímco jiné se rozhodly zaplacenou část soudního poplatku vrátit žalobci na základě § 9 odst. 7 věty 2. zákona o soudních poplatcích: „Nabude-li usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení poplatku právní moci, zaniká poplatková povinnost.“²²

Důležitým závěrem, k jehož formulaci kauza bankovních poplatků přispěla, je, že doplatek soudního poplatku má být v případě nevydání EPR doměřen až při rozhodnutí soudu ve věci samé. Vzhledem k tomu, že tento závěr je možné vyvodit pouze z publikace jednoho rozhodnutí Městského soudu v Praze Nejvyšším soudem ve Sbírce rozhodnutí a stanovisek, doporučovali bychom s ohledem na právní jistotu účastníků řízení jeho výslovné uvedení v zákoně o soudních poplatcích.

Rozdílné posuzování plných mocí

Rozporných právních stanovisek nebyly ušetřeny ani plné moci právních zástupců žalobců. Klíčovou otázkou v této souvislosti bylo, **zda může žalobce procesně relevantním způsobem zmocnit třetí osobu (obchodní společnost) k tomu, aby mu vybrala právního zástupce a udělila mu jménem žalobce procesní plnou moc.**

Jedna skupina soudců zastávala názor, že zmocnění zmocněnce k tomu, aby udělil plnou moc jině osobě, je možné pouze v oblasti občanského práva hmotného, neboť takové jed-

15 Srov. např. usnesení Obvodního soudu pro Prahu 1 č. j. 54 C 592/2013 (bez čísla za pomlčkou) ze dne 12. prosince 2013.

16 Srov. např. řízení vedená u Obvodního soudu pro Prahu 4 pod sp. zn. 16 C 200/2013, 27 C 416/2013 nebo 51 C 334/2013.

17 Srov. usnesení Městského soudu v Praze č. j. 97 Co 8/2013-28 ze dne 23. září 2013 nebo č. j. 96 Co/2013-26 ze dne 26. září 2013.

18 Srov. usnesení Městského soudu v Praze č. j. 93 Co 56/2013-55 ze dne 7. února 2014.

19 Rozhodnutí č. 48/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu České republiky.

20 Srov. např. řízení vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 49 C 146/2013.

21 Srov. např. usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 č. j. 7 C 363/2013-16 ze dne 14. srpna 2013, č. j. 57 C 17/2013-15 ze dne 16. srpna 2013 nebo č. j. 11 C 282/2013-17 ze dne 26. srpna 2013.

22 Srov. např. usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 č. j. 39 C 312/2013-16 ze dne 9. září 2013 nebo č. j. 51 C 334/2013-48 ze dne 15. ledna 2014.

nání bylo výslovně upraveno v § 33a zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.²³ Vzhledem k tomu, že občanský soudní řád žádné obdobné ustanovení neobsahoval, dospěli k závěru, že takový postup není v oblasti občanského práva procesního s ohledem na jeho kogentní charakter dovolen (účastník může jednat buď sám, anebo se může dát v řízení zastupovat zástupcem, kterého si sám osobně zvolí; substituce je možná pouze u advokáta).²⁴

Druhá skupina soudců odmítla první přístup jako příliš formalistický a nerespektující svobodnou vůli zmocnitele. Ustanovení občanského soudního řádu, omezující volbu zástupce, jsou sice kogentní, ale volba zástupce podléhá plně soukromoprávnímu režimu charakterizovanému autonomií vůle. Smyslem omezení stanovených v občanském soudním řádu je pouze vyloučení nezpůsobilých zástupců, a nikoliv zástupců profesionálních, jakými jsou advokáti.²⁵

Kontroverzi ohledně plných mocí rozřešil Nejvyšší soud, který se postavil na stranu druhého zmíněného pojetí, když jedno z usnesení Městského soudu v Praze, které ho obsahovalo, vybral k publikaci do Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek.²⁶ V tomto usnesení se uvádí: „*Jde-li však o otázku vůle účastníka řízení, koho zvolí svým zástupcem pro soudní řízení a jakým způsobem svou vůli projeví [...], jde o bytostně soukromou sféru člověka a jeho svobody, autonomie vůle, koho zvolí. Taková volba zástupce je projevem svobodné vůle a výsledkem dohody zástupce i zastoupeného, zmocněnce i zmocnitele a podléhá režimu soukromého práva. Veřejné právo (v podobě omezení upravených občanským soudním řádem) do této bytostně soukromé dohody nevstupuje jinak, než že omezuje použitelnost výsledku dohody v soudním řízení právě pro nezpůsobilé zástupce. Smyslem těchto omezení totiž není vyloučit účastníka řízení z volby svého zástupce, ale vyloučit nezpůsobilé zástupce z řízení [...]. Rozhodně není smyslem těchto omezení vyloučit z řízení advokáty, jejichž profesí je vystupování před soudem.*“ K problematice „zprostředkovaného“ projevu vůle, pak soud uvedl: „*Uzavření takové smlouvy [o právním zastoupení] s advokátem je soukromoprávním aktem a jeví se odvolacímu soudu nepochybným, že mohl-li by žalobce sám uzavřít dohodu o zastoupení s advokátem JUDr. Petrem Tomanem (a mohl-li by jej sám zmocnit k zastupování v řízení procesní plnou mocí), není důvodu omezit žalobce v přenesení této jeho vůle na třetí osobu – zmocněnce – [...] běžnou hmotněprávní dohodou o zastoupení.*“

Rozdílné přístupy k rozhodování o nákladech řízení

Značné rozdíly v rozhodování jednotlivých soudů lze spatřovat i ve způsobu ukládání povinnosti nahradit náklady řízení. Zatímco některé senáty ve většině nemeritorních rozhodnutí, kterými se řízení končí, nepřiznávaly náhradu nákladů žádnému účastníku řízení,²⁷ jiné senáty takřka programově ukládaly žalobci povinnost nahradit náklady žalované bance.²⁸

Rozhodování v této oblasti se do značné míry odvíjí od okamžiku, kdy je žaloba komunikována straně žalované. V nezanedbatelném množství případů totiž došlo k situaci, kdy právní zástupce žalované banky založil plnou moc do řízení, ve kterém dle názoru soudu nebyla žaloba způsobila k projednání (např. z důvodu nezaplacení soudního poplat-

ku nebo chybějící plné moci). Vyskytly se proto případy, kdy soud přiznal náhradu nákladů řízení straně žalované v usnesení o zastavení řízení pro nesplnění podmínek řízení, resp. nezaplacení soudního poplatku.²⁹ Takový postup je samozřejmě v rozporu se zásadou hospodárnosti řízení, neboť zjevně neprojednatelná žaloba by neměla být zaslána žalované straně k vyjádření, dokud nebudou žalobcem odstraněny soudem vytykané vady. Navíc je působena újma účastníku řízení, který se dozví, že se soud sice obsahem jeho návrhu nebude věcně zabývat, ale i přesto musí zaplatit náklady řízení druhému účastníkovi řízení, který se o existenci řízení nějakým způsobem dozvěděl a založil do spisu kopii obecné plné moci pro určitý typ řízení.

Snad jen pro dokreslení tvůrčího přístupu k problematice náhrady nákladů řízení bychom zmínili případ, ve kterém soud uložil povinnost nahradit náklady žalované strany přímo právnímu zástupci žalobce (advokátovi), který dle soudu způsobil zastavení řízení tím, že soudu předložil vadnou plnou moc,³⁰ což se nakonec vzhledem k výše uvedenému ukázalo jako nesprávný právní závěr soudu.

Jsme si vědomi toho, že právní úprava náhrady nákladů v civilním řízení již řadu let představuje problém diskutovaný nejenom právní veřejností. Domníváme se, že námi zmíněné poznatky by měly být vzaty v potaz jak při tvorbě nové právní úpravy v této oblasti, tak při rozhodování soudů o volbě procesního postupu, který by byl pro všechny zúčastněné v maximální možné míře hospodárným a spravedlivým.

Délka lhůty stanovená ve výzvě soudu

Za zmínku stojí i délka lhůty, ve které soudy ukládaly účastníkům řízení splnění povinnosti uvedené ve výzvě (například předložení nové plné moci nebo zaplacení soudního poplatku). Tato lhůta ve většině případů činila tři dny od doručení a její nedodržení mělo být sankcionováno zastavením řízení.

Jsme si vědomi skutečnosti, že třídenní lhůta představuje u těchto výzev běžnou praxi a že soudy ve skutečnosti často s vydá-

23 Možnost ustanovení dalšího zástupce převzal rovněž zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v § 438.

24 Srov. např. usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 č. j. 28 C 593/2013-39 ze dne 6. listopadu 2013, usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 č. j. 49 C 1525/2013-19 ze dne 13. listopadu 2013 a usnesení Městského soudu v Praze č. j. 94 Co 107/2013-52 ze dne 22. dubna 2014.

25 Srov. usnesení Městského soudu v Praze č. j. 93 Co 111/2013-47 ze dne 23. ledna 2014 a č. j. 93 Co 106/2013-58 ze dne 12. února 2014.

26 Rozhodnutí č. 50/2014 Sbirky soudních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu České republiky.

27 Srov. např. usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 č. j. 57 C 17/2013-15 ze dne 16. srpna 2013, č. j. 57 C 406/2013-53 ze dne 28. ledna 2014, č. j. 11 C 282/2013-17 ze dne 26. srpna 2013, č. j. 11 C 401/2013-18 ze dne 2. října 2013 nebo 11 C 707/2013-36 ze dne 6. ledna 2014.

28 Srov. např. usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 č. j. 44 C 279/2013 (bez čísla za pomlčkou) ze dne 10. září 2013, č. j. 44 C 282/2013 (bez čísla za pomlčkou) ze dne 9. října 2013, usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 č. j. 49 C 332/2013-56 ze dne 14. ledna 2014 nebo č. j. 49 C 1491/2013-64 ze dne 11. června 2014.

29 Srov. např. usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 č. j. 44 C 282/2013 (bez čísla za pomlčkou) ze dne 9. října 2013, usnesení Obvodního soudu pro Prahu 5 č. j. 49 C 332/2013-56 ze dne 14. ledna 2014 nebo usnesení Městského soudu v Brně č. j. 14 C 134/2013-49 ze dne 6. května 2014.

30 Usnesení Obvodního soudu pro Prahu 4 č. j. 7 C 357/2013-105 ze dne 23. října 2013.

ním usnesení o zastavení řízení řadu dní posečkávali. Na základě zkušeností z kauzy bankovních poplatků se však domníváme, že je tato praxe zcela nevhodná, a to hned z několika důvodů.

V první řadě, lhůtu je možné dodržet pouze při ideálním souběhu okolností: Jestliže je například výzva zástupci účastníka doručena v pátek odpoledne, v pondělí musí být peníze či dokumenty na soudu. Mezi bankovní příkaz k úhradě proto musí být zadán neprodleně po obdržení výzvy, dokumenty musí být vyhotoveny do druhého pracovního dne. Zástupce i klient musí mít dostatek disponibilního času, nemůžou si dovolit odjet na služební cestu nebo na dovolenou.

Za druhé, krátká lhůta otevírá dveře arbitrárnímu postupu soudu: Je zcela na vůli soudu, zda bude nedodržení lhůty sankcionovat, či nikoliv.

Třetí problém pak spočívá v oslabování důvěry lidí v justici. Když právnímu laikovi dorazí usnesení s nesplnitelnou lhůtou, získá přesvědčení, že soudy nemají představu o fungování reálného světa. A když lhůtu nedodrží a sankce nepřijde, dospěje k názoru, že povinnosti stanovené soudem není třeba brát příliš vážně.

Na základě právě uvedených důvodů bychom proto chtěli soudy vyzvat, aby přehodnotily svou praxi a stanovovaly účastníkům řízení lhůty, jejichž splnění lze reálně očekávat.

Jak v testu tisíců žalob české soudy obstály?

Z příkladů, které jsme představili v tomto článku, je zřejmé, že jednotliví civilní soudci vykládají zcela odlišně i ty nejzásadnější otázky základních institutů občanského práva procesního, jako jsou návrhy na zahájení řízení, soudní poplatky nebo plné moci. Do jisté míry to může být pochopitelné, neboť v běžných řízeních účastníci nepodávají opravné prostředky proti procesním rozhodnutím soudů, ale raději se s ohledem na šetření času i nákladů podvolí rozhodnutí, které považují za chybné. To však nemění nic na nežádoucím charakteru roztržitého rozhodovacího procesu, která je v příkrém rozporu se zásadami legitimního očekávání a předvídatelnosti soudních rozhodnutí.

O tom, že pojednávané procesní otázky mají zásadní dopady do majetkové sféry účastníků řízení, svědčí skutečnost, že

některé žalobce v kauze bankovních poplatků nestálo jejich procesní úsilí nic, zatímco jiné přišlo na více než 5 000 Kč. Některé vyšel soudní poplatek u žalované částky do 10 000 Kč na 0 Kč, jiné na 400 Kč a další na 1 000 Kč. Někteří neplatili bance žádné náklady řízení, zatímco jiní je platit museli. Přitom situace těchto osob byla nejen při zahájení řízení, ale i při jeho ukončení téměř nebo úplně totožná. Lišila se jen osobou soudce, který jejich věc projednával.

Na druhou stranu je třeba ocenit snahu Nejvyššího soudu sjednotit rozhodovací činnost v této oblasti publikací některých rozhodnutí ve Sbírce soudních rozhodnutí (především s ohledem na skutečnost, že se žádná z těchto otázek nestala předmětem dovolacího řízení, tedy alespoň pokud je nám známo). Nad rámec sjednocování judikatury bychom doporučovali, aby byly problémy, na které upozornila kauza bankovních poplatků, zohledněny v rámci legislativního procesu.

Positivně vnímáme také rychlost, s jakou ve věci rozhodl Ústavní soud: první návrhy na vydání EPR v kauze bankovních poplatků byly podány v červnu 2013, první rozsudky v září 2013 a nálezy Ústavního soudu byly vyhlášeny již v dubnu 2014. Nebýt rychlosti tohoto rozhodnutí, kauza bankovních poplatků by dále pokračovala a zahlcovala některé soudy. I když, jak výše uvedeno, na zahlcení soudů měli nezanedbatelný podíl také někteří soudci. Že se šlo o zahlcení do značné míry vyhnout, ukázal Obvodní soud pro Prahu 1, jehož prozíravý postup rovněž oceňujeme.

Závěrem bychom uvítali, kdyby bylo mezi legislativní priority zařazeno přijetí právních norem upravujících řízení o hromadných žalobách. Bez přiměřené úpravy této problematiky hrozí kromě zahlcování soudního systému také značné neehospodárné vynakládání veřejných prostředků na vyhotovování formulářových procesních úkonů a rozhodnutí. Nelze totiž předpokládat, že by klesala potřeba hromadných řízení v současné době, pro kterou je charakteristické dotčení mnoha jednotlivců jednáním velkých korporací.

✦ První autor je advokát v Praze a odborný asistent na Evangelické teologické fakultě Univerzity Karlovy, druhý autor, rovněž pražský advokát, zastupoval Klienty iniciativy Poplatky zpět.

 **BIBELRIETHER
BRÁZDILOVÁ**
Advokáti · Rechtsanwältin
Partnerschaft mbB

Právní služby v Německu

Česky hovořící němečtí advokáti nabízejí právní poradenství a pomoc v oblasti německého a mezinárodního práva soukromého včetně zastoupení před německými soudy.

Luragogasse 5
94032 Passau/SRN

tel.: 0049 851 33403
00420 910 259 869
fax: 0049 851 34327

www.advokatinemecko.cz info@advokatinemecko.cz

**Městská část Praha 17
Žalanského 291/12a
163 02 Praha 17 – Řepy**

vyhlašuje podle § 6 a § 12 odst. 3 zákona č. 137/2006 Sb.,
o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů,

VÝBĚROVÉ ŘÍZENÍ

**pro právní zastupování Městské části Praha 17
jako klienta před soudy a jinými státními orgány**

Podrobnosti jsou uvedeny na úřední desce Městské části
Praha 17 a na oficiálních webových stránkách Městské
části Praha 17 <http://www.repy.cz/umc/verejne-zakazky>

Důsledky procesních úkonů v řízeních přerušovaných konkursem

Mgr. MICHAL MAJCHRÁK

Věřitelům (žalobcům) se v praxi po podání civilní žaloby na zaplacení určité pohledávky nezřídka stává, že ohledně majetku žalovaného dlužníka je zahájeno insolvenční řízení a následně též prohlášen konkurs.

Ačkoliv samotné zahájení insolvenčního řízení nemá na probíhající civilní soudní řízení v zásadě žádný vliv a je tak možné v něm pokračovat, konat soudní jednání a dokonce i vydávat soudní rozhodnutí, okamžikem prohlášení konkursu na majetek žalovaného dlužníka dochází k podstatné změně. Jak je totiž známo, tímto okamžikem dochází v souladu s ustanovením § 263 insolvenčního zákona k přerušení soudních, správních a jiných řízení o právech a povinnostech žalovaného, která se týkají majetkové podstaty nebo mají být uspokojeny z majetkové podstaty.

Jakmile se soud příslušný k projednání a rozhodnutí věci dozví o přerušení řízení, vyrozumí o tom účastníky řízení; současně je poučí, za jakých podmínek lze v řízení pokračovat.¹ Přerušeno řízení by měl soud současně poznamenat do příslušného spisu; žádné vlastní rozhodnutí o přerušeno řízení však nevydává.² Je-li řízení přerušeno, nekonají se jednání a neběží stanovené lhůty. Jestliže se v řízení pokračuje, počínají lhůty běžet znovu.³ Rozhodnutí již vydaná se v době, kdy je řízení přerušeno, nedoručují; bylo-li řízení přerušeno po doručení rozhodnutí, avšak ještě předtím, než rozhodnutí nabylo právní moci, nenabývá rozhodnutí právní moci. Jestliže se v řízení pokračuje, rozhodnutí se doručuje znovu.⁴

Ačkoliv právní úprava týkající se přerušovaných soudních řízení obsažená v ustanovení § 263 insolvenčního zákona působí poměrně jasně a komplexně, lze se v praxi setkat s několika problematickými situacemi. Podstatným totiž je, že k přerušeno soudního řízení dochází ze zákona (prohlášením konkursu na majetek dlužníka), bez zřetele k tomu, zda soud o prohlášení konkursu na majetek účastníka řízení věděl nebo ne.⁵ S ohledem na tuto skutečnost pak není příliš obtížné si představit, k jakým nechtěným situacím může v praxi dojít.

1. Konání soudního jednání v přerušeno řízení

Typickým pochybením, které se přímo nabízí a k němuž v praxi v takových případech nezřídka dochází, je situace, kdy se soud o prohlášení konkursu na majetek dlužníka jednoduše nedozví, resp. přesněji zapomene tuto skutečnost v insolvenčním rejstříku prověřit, a v soudním řízení pokračuje. Ačkoliv by k takovým případům nemělo přirozeně docházet,

praxe je zkrátka taková. Koneckonců nemusí jít zdaleka ani o chybu soudu, neboť prohlášení konkursu na majetek dlužníka nemusí kolikrát zjistit ani samotný jeho advokát, který se na soudní jednání řádně dostaví, o konkursech zahraničních osob ani nemluvě!

První právní otázkou, která v takovém případě vzniká, je, **jakou právní relevanci má soudní jednání proběhnuté v takovém (přerušeno) soudním řízení, při němž byly uskutečneny určité procesní úkony (například výslech svědka) nebo s nímž zákon spojuje určité procesní důsledky (typicky např. koncentrací řízení).** Je v takovém případě např. třeba svědka vyslýchat znovu nebo lze takovou svědeckou výpověď použít v další fázi řízení? Jinými slovy, je něco, co se na takovém soudním jednání uskutečnilo, v dalším fázi soudního řízení použitelné, nebo nikoliv? Případně je použitelné pouze něco a něco ne?

Insolvenční zákon nám odpověď na tuto otázku přirozeně nedává, neboť, jak bylo uvedeno výše, s touto situací ani nepočítá – vychází zkrátka z toho, že zákaz konání soudních jednání bude dodržován a že se tudíž žádná soudní jednání konat nebudou, a proto v ustanovení § 263 odst. 2 věte první pouze stanoví, že je-li řízení přerušeno, nekonají se jednání a neběží stanovené lhůty. Při hledání odpovědi na tuto otázku je tak třeba vyjít z určitých obecných právních principů a současně se snažit respektovat insolvenční zákon, resp. jeho zásady (principy).

Vzhledem k tomu, že insolvenční zákon de facto zakazuje (viz výše) konat v přerušeno soudním řízení jednání, zdá se, že je zřejmě třeba se přiklonit k závěru, že na vše, co se na takovém soudním jednání odehrálo, je nutno hledět, jako by se nikdy nestalo, neboť soudní jednání se konalo fakticky v rozporu se zákonem. Jinými slovy, vše, k čemu na takovém soudním jednání došlo, je pro další fázi soudního řízení nepoužitelné, neboť trpí procesní vadou. Chceme-li tuto procesní vadu odstranit (zhojit), je třeba příslušné procesní úkony učinit znovu (zopakovat), a to na dalším soudním jednání, které bude po skončení přerušeno řízení případně nařízeno.

Přijali-li bychom toto pravidlo, měly by z něj dle mého názoru existovat (tak jako z drtivé většiny všech pravidel) důvodné výjimky. Důležitou výjimku z tohoto pravidla by přitom dle mého názoru měly představovat tzv. neopakovatelné procesní úkony, k nimž na tomto soudním jednání došlo (např. výslech

1 Viz ust. § 263 odst. 4 věta první insolvenčního zákona.

2 Srov. stanovisko Nejvyššího soudu České republiky Cjpn 19/98, XXIV., publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí, ročník 98, číslo 7, str. 366, které je dle mého názoru možné plně aplikovat i na současný insolvenční zákon.

3 Viz ust. § 263 odst. 2 insolvenčního zákona.

4 Viz ust. § 263 odst. 4 insolvenčního zákona věta druhá a třetí.

5 Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 20 Cdo 340/2000 publikované v Časopise Soudní judikatura, ročník 2000, číslo 11, str. 416, které je dle mého názoru rovněž plně použitelné i na současný insolvenční zákon.

svědka, který následně zemřel), a to přirozeně za předpokladu, že ostatní zákonné podmínky pro provedení tohoto procesního úkonu byly splněny. Byly-li totiž zákonné podmínky pro provedení určitého procesního úkonu, který již nelze opakovat, splněny (zejména tedy, že výslechu svědka byli přítomni účastníci řízení, svědka vyslyšeli a přerušeni řízení před provedením výslechu svědka žádný z účastníků soudu nenamítal), považoval bych skutečně za příliš přísné, aby účastník soudního řízení o tento procesní úkon „přišel“, a to jen z toho důvodu, že soudní řízení se nemělo na základě ustanovení insolvenčního práva konat. To dle mého názoru platí přinejmenším pro přerušena soudní řízení o nárocích, které je nutno přihlásit, nebo na které se v insolvenčním řízení hledí jako na přihlášené dle ustanovení § 265 odst. 2 insolvenčního zákona.

V této souvislosti je totiž podstatné zohlednit především to, že insolvenční zákon (respektive smysl v něm obsaženého zákazu konání soudních jednání) stojí v případě řízení o nárocích, které je nutno přihlásit nebo na které se v insolvenčním řízení hledí jako na přihlášené (viz ustanovení § 265 odst. 2 insolvenčního zákona) poněkud mimo. Smyslem tohoto ustanovení insolvenčního zákona je totiž dosažení zrychleného (a tím i méně nákladného) rozhodnutí o důvodnosti těchto nároků, když insolvenční zákon toto rozhodnutí (právě za účelem urychlení a zlevnění jeho dosažení) svěřuje insolvenčnímu správci.⁶ Ustanovení § 263 insolvenčního zákona se tak a priori nedotýká a dle mého názoru samo o sobě nemůže zpochybnit zákonnost provedených procesních úkonů v soudním řízení probíhajícím nezávisle na řízení insolvenčním a z toho důvodu je dle mého názoru v daném případě dán prostor pro aplikaci výše uvedené výjimky, případně též výjimek dalších.

Tento případ je dle mého názoru současně praktickou ukázkou pravidla, že „není rozpor se zákonem jako rozpor se zákonem“⁷ a že na vše, co bylo učiněno (na první pohled) v rozporu se zákonem, není nutno (vhodné) bez dalšího hledět jako na procesně vadné, nýbrž že je vždy třeba zkoumat smysl a účel onoho zákonného zákazu a na základě něj následně posoudit, zda tento smysl (účel) vadnost určitého procesního úkonu vyžaduje nebo nikoliv. Jak bylo přitom uvedeno výše, mám za to, že proběhnutým soudním jednáním nemůže být smysl (účel) výše uvedeného zákonného zákazu nijak dotčen, a považoval bych tak za velmi přísné a postrádající oporu ve smyslu a účelu tohoto zákonného zákazu prohlásit paušálně veškeré procesní úkony učiněné na soudním jednání (omylem) konaném po přerušeni soudního řízení za vadné (nepoužitelné). Naopak, provedení a právní relevance příslušných procesních úkonů může insolvenčnímu správci dokonce pomoci při rozhodování o tom, uzná-li žalovaný nárok v rámci přezkumného jednání nebo nikoliv, potažmo navrhnou-li v souladu s ustanovením § 265 odst. 2 insolvenčního zákona pokračování v soudním řízení nebo nikoliv.

6 V těchto řízeních lze v souladu s ustanovením § 265 odst. 3 pokračovat jen na návrh oprávněné osoby a za podmínky, může-li toto pokračování v řízení vést k vyjasnění sporných otázek vyvolaných insolvenčním řízením nebo k ukončení dlužníkových sporů způsobem, který nezatěžuje majetkovou podstatu.

7 Srov. např. Ivo Telec: Není rozpor se zákonem jako rozpor se zákonem, Právní rozhledy č. 5/2004, str. 161.

V této souvislosti se dokonce domnívám, že za těchto podmínek by zde mohl být dostatečný prostor pro vytvoření pravidla přesně opačného, tedy že na takové soudní jednání je třeba v zásadě hledět jako na řádné a procesní úkony při něm učiněné považovat v zásadě za bezvadné. Z tohoto pravidla bychom pak mohli uvažovat o určitých výjimkách, které by přicházely v úvahu v případech, kdy by se naopak zdálo jako příliš přísné (neúnosné) považovat určitý procesní úkon nebo opomenutí (myšleno zejména opomenutí dlužníka, kterým by měl být následně insolvenční správce vázán) za řádné (bezvadné) a přisuzovat mu příslušné právní účinky.

Podobné závěry je dle mého názoru možné vztáhnout i na zbývající typy přerušených soudních řízení, tedy jak na řízení, ve kterých v době prohlášení konkursu vystupoval dlužník jako žalobce nebo jiný navrhovatel a ve kterých uplatňoval své pohledávky nebo jiná práva týkající se majetkové podstaty (viz ustanovení § 264 odst. 1 insolvenčního zákona), tak i na řízení, ve kterých v době prohlášení konkursu věřitelé uplatňovali proti dlužníku pohledávky nebo jiná práva, která se týkají majetkové podstaty nebo mají být uspokojeny z majetkové podstaty (viz ustanovení § 265 odst. 1 insolvenčního zákona). I v těchto případech totiž platí, že (neopakovatelné) procesní úkony omylem uskutečněné v průběhu soudního jednání, které se dle insolvenčního zákona „správně“ nemělo konat, mohou posloužit insolvenčnímu správci k lepšímu odhadnutí budoucího vývoje soudního řízení a dokonce mohou být výslovně v jeho prospěch (např. provedená výpověď klíčového svědka odůvodňující zamítnutí žaloby v řízení dle ustanovení § 265 odst. 1 insolvenčního zákona!).

Oporu pro vytvoření výše uvedených výjimek lze nalézt v ust. § 205 odst. 2 písm. c) občanského soudního řádu, dle něž jsou odvolacím důvodem proti rozsudku nebo usnesení ve věci samé **pouze ty vady řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci**. Jsou-li tak ostatní zákonné podmínky pro provedení určitého procesního úkonu (např. výslechu svědka) splněny, nemůže mít samotná skutečnost, že tento výslech neměl být (kvůli přerušeni řízení) proveden, resp. měl být proveden až později (po skončení přerušeni řízení), za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Stejně tak by bylo možno výše prezentovaný právní názor podpořit i odkazem na ustanovení § 580 nového občanského zákoníku, dle něž není neplatné každé právní jednání, které odporuje zákonu, nýbrž pouze to, u kterého to současně smysl a účel zákona vyžaduje. Zde je však třeba si předně uvědomit, že ustanovení § 580 nového občanského zákoníku se koncepčně vztahuje na soukromoprávní jednání, v daném případě se přitom jedná o (procesní) úkony v rámci občanského soudního řízení, tedy v zásadě o jednání veřejnoprávní. Domnívám se však, že pravidlo (princip) obsažené v ustanovení § 580 nového občanského zákoníku je natolik obecné a s takovým přesahem do jiných odvětví práva, že je možné jej v určitých případech analogicky užít i při posuzování veřejnoprávních jednání.

Ačkoliv bych tak pro výše prezentovaný právní názor velmi plédoval, obávám se, že v českém právním prostředí, ve kterém stále panuje poněkud přepjatý právní formalismus, se bude tendovat spíše k závěru, že z takového soudního jednání není použitelné vůbec nic, tedy ani neopakovatelné procesní úkony. Cílem tohoto mého článku je tak nabídnout jiný práv-

ní pohled na danou problematiku, přičemž věřím, že tento právní pohled bude v českém právním prostředí postupně silít.

2. Vydání soudního rozhodnutí v přerušném řízení

Další právní otázkou, která v takovém případě vzniká, je ta, co se děje v případě, že soud nejenže pokračuje v (ze zákona přerušném) soudním řízení, nýbrž přitom vydá (vyhlásí) i určité rozhodnutí. Nemusí jít přitom přímo o meritoriální rozhodnutí o žalované pohledávce, nýbrž i o jakémkoliv jiné, např. procesní, rozhodnutí.

Ani zde nám insolvenční zákon výslovnou odpověď neposkytuje. Ustanovení § 263 odst. 4 insolvenčního zákona totiž dle mého názoru výslovně upravuje pouze situaci, kdy k přerušení řízení dojde až po vydání (vyhlášení) soudního rozhodnutí. V takovém případě pak v souladu s ustanovením § 263 odst. 4 insolvenčního zákona platí, že toto rozhodnutí se nedoručuje. Bylo-li řízení přerušeno až po doručení rozhodnutí, avšak ještě předtím, než rozhodnutí nabylo právní moci, nenabývá rozhodnutí právní moci. Jestliže se v řízení pokračuje, rozhodnutí se doručuje znovu.⁸

Domnívám se přitom, že na výše uvedenou situaci je vzhledem k absenci výslovné právní úpravy třeba analogicky aplikovat právě citované ustanovení § 263 odst. 4 insolvenčního zákona. Vydá-li (vyhlásí-li) tedy soud omylem v přerušném soudním řízení nějaké rozhodnutí, je toto bezvadné (není třeba jej rušit ani nahrazovat jiným), nelze jej však doručit, a pokud by se tak snad omylem stalo, nemůže takové soudní rozhodnutí nabýt právní moci.

Takto případně nedopatřením vydané a doručené soudní rozhodnutí je po skončení přerušení řízení (po skončení konkursu) za účelem nabytí jeho právní moci analogicky dle ustanovení § 263 odst. 4 poslední věty insolvenčního zákona nutno doručit znovu, jinak nemůže právní moci nabýt (k tomuto závěru dospívám v daném případě především na základě argumentu a *minoris ad majus*, tj. stanoví-li insolvenční zákon povinnost doručovat znovu soudní rozhodnutí, které je doručováno správně, avšak před nabytím jeho právní moci dojde k přerušení řízení, pak je dle mého názoru nutno tím spíše doručovat rozhodnutí, které již v okamžiku svého doručování je doručováno v rozporu se zákonem). Opomněli by soud po skončení přerušení řízení své rozhodnutí *ex offio* znovu doručit, je zcela jistě vhodné jej na to upozornit a požádat o opětovné doručení, a to právě z důvodu, aby jeho rozhodnutí mohlo nabýt právní moci (viz výše). Nereagoval-li by soud na takové upozornění (žádost), což lze považovat spíše za ojedinelé, je možné domáhat se nápravy podáním stížnosti dle ustanovení § 164 zákona o soudech a soudcích, v krajních případech je možné se domáhat určení lhůty pro zaslání soudního rozhodnutí postupem dle ustanovení § 174a téhož zákona.⁹

Na tomto místě je však třeba upozornit na to, že tento právní názor není v žádném případě přijímán jednotně. Ačkoliv některá odborná literatura se s tímto právním názorem výslovně ztotožňuje,¹⁰ soudní judikatura se k dané problematice staví poněkud odlišně.

Tak například Nejvyšší soud České republiky ve svém rozhodnutí sp. zn. 2 Cdon 434/96, publikovaném v časopise Soudní judikatura, ročník 97, číslo 4, str. 85, vztahujícím se k před-

chozímú zákonu o konkursu a vyrovnání, dovodil následující: „Pokračoval-li odvolací soud v řízení a vydal-li rozhodnutí v době, v níž bylo řízení ve smyslu ustanovení § 14 odst. 1 písm. c) zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, přerušeno, je řízení předcházející vydání rozhodnutí postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí. K této vadě řízení dovolací soud přihlédne, i když nebyla dovolatelem uplatněna (§ 242 odst. 3 o. s. ř.).“

Na tuto judikatorní linii pak navázal Nejvyšší soud České republiky i ve svém rozhodnutí sp. zn. 20 Cdo 340/2000, publikovaném v časopise Soudní judikatura, ročník 2000, číslo 11, str. 416: „Pokračoval-li odvolací soud v řízení a vydal-li rozhodnutí v době, v níž bylo řízení prohlášením konkursu přerušeno, je řízení předcházející vydání rozhodnutí postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí.“ Z judikatury Nejvyššího soudu České republiky tak plyne, že i v přerušném řízení vydaná a doručená rozhodnutí nabývají právní moci, trpí však vadou. Je přitom otázkou, nakolik jsou tato soudní rozhodnutí aplikovatelná na současný insolvenční zákon, neboť předchozí zákon o konkursu a vyrovnání neobsahoval žádnou podrobnou úpravu ohledně zákazu doručování ani nemožnosti nabytí právní moci. Vzhledem k tomu, že současný insolvenční zákon tuto podrobnou úpravu obsahuje, domnívám se spíše, že výše uvedená soudní rozhodnutí nelze již na současný insolvenční zákon použít a měl by tudíž platit spíše závěr výše uvedený.¹¹

V této souvislosti však stojí za povšimnutí nedávný náleží Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 235/12, publikovaný v Soudních rozhledech, ročník 2013, číslo 2, str. 51: „Zrušením konkursu zanikají účinky prohlášení konkursu (srov. § 312 odst. 1 InsZ), čímž odpadá i překážka bránící pokračování soudních, správních a jiných řízení o právech a povinnostech, které se týkají majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z majetkové podstaty, jejichž účastníkem je dlužník (srov. § 263 odst. 1 InsZ). Tato překážka odpadá jak v řízení ve věci samé, tj. v odvolacím řízení před VS, tak i v řízení exekučním. Rozhodnutí obecných soudů chybně vydaná po přerušení řízení proto dodatečně nabývají právních účinků, dochází k jejich určité „konvalidaci“. Taková rozhodnutí tedy nejsou nulitní a není třeba je nahrazovat novými rozhodnutími vydanými znovu v téže věci. Soud, jenž nesprávně vydal rozhodnutí po přerušení řízení v důsledku prohlášení konkursu, ale ještě jej nezaslal účastníkům, toto rozhodnutí po odpadnutí překážky účastníkům doručí. Obdobně pak

8 Srov. ustanovením § 263 odst. 4 insolvenčního zákona.

9 Ustanovení § 174a zákona o soudech a soudcích stanoví: „Má-li účastník nebo ten, kdo je stranou řízení, za to, že v tomto řízení dochází k průtahům, může podat návrh soudu, aby určil lhůtu pro provedení procesního úkonu, u kterého podle jeho názoru dochází k průtahům v řízení.“

10 Shodně viz např. Zelenka, J. a kol.: Insolvenční zákon, Linde Praha, Praha 2007, str. 395: „Došlo-li v době, kdy bylo řízení přerušeno, již k vydání rozhodnutí (zejména proto, že se nevědělo o prohlášení konkursu na majetek dlužníka), takto (nesprávně) vydané rozhodnutí se účastníkům již nedoručuje (rozhodující orgán si je ponechá ve spise a účastníkům je rozešle až po odpadnutí překážky přerušení řízení); došlo-li však přesto (opět nesprávně) i k jeho doručení, rozhodnutí nemůže nabýt právní moci ani vykonatelnosti a s takto nesprávně vydaným a doručeným rozhodnutím nelze spojovat žádné právní účinky.“

11 Opačně však Kolomičenko, J., dle něž je citovaná judikatura Nejvyššího soudu v plném rozsahu použitelná i na současný insolvenční zákon. Viz Kolomičenko, J.: Účinek zahájení insolvenčního řízení na probíhající řízení u jiného soudu. Článek byl publikován dne 26. 4. 2013 na serveru www.epravo.cz.

Ilustrační foto Jakub Stadler

není důvodu, aby již zasláné rozhodnutí, které v důsledku přerušení řízení nenabývalo právní moci, po odpadnutí překážky tento právní účinek nezískalo.“

Již na tomto místě je třeba upozornit na dvě zásadní skutečnosti.

První z nich je zcela odlišné koncepční pojmání dané právní problematiky Nejvyšším soudem a Ústavním soudem. Dle Nejvyššího soudu totiž nabývá soudní rozhodnutí (i přes překážku ex lege přerušeno soudního řízení) právní moci (a může být tudíž předmětem dovolacího řízení), trpí však vadou a je třeba jej v dovolacím řízení bez dalšího zrušit a následně (po skončení přerušeno řízení) případně vydat soudem nižšího stupně rozhodnutí nové (nebude-li dovolání podáno, pak je rozhodnutí zřejmě pro futuro nenapadnutelné a zřejmě i pravomocné). Dle Ústavního soudu však takové soudní rozhodnutí právní moci nenabývá (nemůže být tudíž předmětem dovolacího řízení), je však bezvadné a není třeba jej rušit ani vydávat znovu. Jak přitom plyne z výše uvedeného, v tomto ohledu je mi bližší pojetí zastávané Ústavním soudem, ne-

bot samotná skutečnost, že rozhodnutí bylo vydáno v přerušeno soudním řízení, neovlivňuje jeho konečnou podobu (správnost) – tu ovlivňují případné jiné skutečnosti proběhnuvší v nalézacím řízení a předcházející jeho vydání, které je možné učinit právě předmětem odvolání.¹²

Druhá zásadní skutečnost se pak týká okamžiku nabývání právní moci takových rozhodnutí. Ústavní soud se totiž v tomto svém rozhodnutí přiklonil (podobně jako Nejvyšší soud – viz výše) k „automatickému“ nabývání právní moci rozhodnutí (tj. bez nutnosti jejich opětovného doručování), která byla nedopatřením v přerušeno řízení vydána a doručena.¹³ Domnívám se přitom, že hlavním důvodem přiklonění se Ústavního soudu k tomuto závěru byla ochrana jednotlivce před pochybením orgánu veřejné moci.

Vzhledem k tomu, že této úvaze lze jen stěží něco vytknout, je v zásadě jedno, která z výše uvedených možností nakonec převáží, tj. zda „automatické“ nabývání právní moci nebo nabývání právní moci až v důsledku opakovaného doručení. Avšak vzhledem k tomu, že dle výslovného ustanovení § 263 odst. 4 poslední věty insolvenčního zákona je třeba znovu doručit rozhodnutí, které bylo vydáno a rozesláno k doručení zcela správně, jen kvůli následnému přerušeno řízení nenabývalo právní moci, **bylo by dle mého názoru vhodné obě situace sjednotit a i v pojednávaném případě by tedy mělo dojít nejprve k opětovnému doručení rozhodnutí. Pokud bychom se tak chtěli přiklonit k řešení přijatému Ústavním soudem, bylo by dle mého názoru třeba buď vypustit poslední větu ustanovení § 263 odst. 4 insolvenčního zákona, nebo ji nahradit jinou vhodnou formulací reflektující myšlenku vyslovenou Ústavním soudem.**

Do výslovné změny insolvenčního zákona ve smyslu výše uvedeném však judikaturu Ústavního soudu nepovažuji za příliš šťastnou. V citovaném rozhodnutí Ústavního soudu šlo totiž o to, že pro věřitele (žalobce) bylo v daném případě chyb-

¹² Pro úplnost tak lze snad jen dodat, že v případném odvolání proti takto nesprávně vydanému soudnímu rozhodnutí by nemělo být nikdy namítáno jen to, že bylo vydáno v ex lege přerušeno soudním řízení, nýbrž by měla být vždy případně namítána konkrétní pochybení soudu prvního stupně, které ovlivnily konečnou podobu (správnost) takto vydaného soudního rozhodnutí. Samotná skutečnost, že rozhodnutí bylo vydáno v přerušeno soudním řízení, totiž dle mého názoru zřejmě není ani samostatným odvolacím důvodem vyjmenovaným v ust. § 205 odst. 2 občanského soudního řádu. Je však možné, že tuto skutečnost lze podřadit pod odvolací důvod uvedený v ust. § 205 odst. 2 písm. a) občanského soudního řádu, tedy, že: „nebyly splněny podmínky řízení.“ Z odborné komentářové literatury však tato možnost nevyplývá. Závěrem je však podstatné uvést, že až do okamžiku skončení přerušeno řízení by žádné odvolací řízení nemělo být správně vedeno.

¹³ Rozdíl je však v tom, že zatímco Nejvyšší soud umožňuje nabytí právní moci soudního rozhodnutí i v okamžiku, kdy je soudní řízení ještě stále ex lege přerušeno, Ústavní soud tento okamžik posunuje až do okamžiku skončení přerušeno řízení.

ně vydané a doručené soudní rozhodnutí výhodné (ukládalo žalovanému povinnost uhradit mu určitou částku) a tudíž bylo v jeho zájmu, aby co nejrychleji nabylo právní moci, a ani se neočekávalo, že by věřitel chtěl proti tomuto rozhodnutí podat odvolání. Ústavní soud se proto v citovaném rozhodnutí postavil na jeho stranu, což by mohlo na první pohled působit správně, neboť žalovaný (dlužník) by se o skončení konkursu měl přeci jen dozvědět lépe než jeho věřitel (žalobce) a má tedy lepší možnost podat v příslušné lhůtě po skončení konkursu proti tomuto rozhodnutí případné odvolání.¹⁴

Na druhou stranu však nelze opomenout procesní práva žalovaného (dlužníka), který by mohl skutečně chtít proti tomuto rozhodnutí podat odvolání a spoléhal přitom na to, že mu v souladu s ustanovením § 263 odst. 4 poslední věty insolvenčního zákona bude toto rozhodnutí doručeno znovu a teprve okamžikem jeho opětovného doručení mu počne běžet lhůta k podání odvolání. O tuto lhůtu by však, ačkoliv u něj lze jen stěží nalézt nějakou špatnou víru, v důsledku citovaného rozhodnutí Ústavního soudu v mezidobí přišel.

Není však příliš obtížné si představit situaci, kdy by se tato judikatura mohla obrátit i proti věřiteli samotnému. K tomu může dojít konkrétně v případě, kdy chybně vydané a doručené soudní rozhodnutí bude v neprospěch věřitele a ten proti němu bude chtít podat odvolání, přičemž s ohledem na příslušné ustanovení insolvenčního zákona bude důvodně očekávat (tak jako žalovaný dlužník v předchozím případě), že soud mu ono rozhodnutí doručí znovu a on ve stanovené lhůtě proti němu podá odvolání. K doručení rozhodnutí však nedojde, avšak věřiteli dle judikatury Ústavního soudu uplyne (po skončení konkursu) v mezidobí lhůta k podání odvolání. Je přitom jasné, že v obou výše uvedených případech nepůjde rozhodně o žádný „jednoduchý případ“, při kterém by soud chtěl příliš respektovat výše citovanou judikaturu Ústavního soudu, a nebylo by možno se mu ani příliš divit.

Znovu však opakuji, že princip (pravidlo) vyplývající z judikatury Ústavního soudu nepovažuji za nesprávný, naopak jsem schopen jej jako potenciální alternativní pravidlo akceptovat. Domnívám se jen, že do okamžiku výslovné změny ustanovení § 263 odst. 4 poslední věty insolvenčního zákona může být tato judikatura problematická (viz výše). V daném případě se totiž nejedná o onen případ, kdy by se opětovné doručování soudního rozhodnutí mohlo považovat za nějaký obsolentní právní formalismus, který nemá pro účastníky soudního řízení žádný valný význam. Jeho smyslem a účelem je totiž právě procesní ochrana účastníků spočívající v tom, aby jim bylo zcela zřejmé, od jakého okamžiku jim běží lhůta pro podání odvolání proti tomuto soudnímu rozhodnutí, a aby tím byla chráněna jejich procesní práva. **Domnívám se tak, že do výslovné změny insolvenčního zákona nelze toto zákonné ustanovení judikatorně překlenout, neboť má zcela jistě své opodstatnění.** Právní názor vyslovený Ústavním soudem by tak měl sloužit spíše jako případná inspirace pro tvůrce insolvenčního zákona, aby zvážili, zda by nebylo vhodné do insolvenčního zákona zapracovat model „automatického“ nabývání právní moci soudních rozhodnutí, tak, jak jej prezentoval ve svém rozhodnutí Ústavní soud, když i o tomto modelu lze jistě uvažovat. Oba z výše uvedených modelů totiž považuji za rovnocenné, když oba mají jak svá pozitiva, tak i negativa,

přičemž jde vždy o to, z pohledu jakého účastníka a v jaké konkrétní situaci na daný model pohlížíme. V zásadě přitom platí, že model zvolený Ústavním soudem vyžaduje obezřetnost účastníků řízení a nutí je k jeho aktivnímu sledování, za což však nabízí rychlé nabytí právní moci rozhodnutí. Model zakotvený v insolvenčním zákoně je oproti tomu pro účastníky řízení velmi komfortní a umožňuje jim zůstat pasivními, přičemž toto pohodlí je vykoupeno právě zdlouhavějším nabytím právní moci rozhodnutí.

Existuje-li tak více modelů (způsobů) právní úpravy určité situace, přičemž zákonodárce se přikloní k jednomu z nich (aniž by šlo přitom o model zjevně nefunkční nebo protiústavní), nelze dle mého názoru judikatorně zavést proti tomuto modelu model jiný. V takovém případě by totiž dle mého názoru soudní moc již nepřiměřeně zasahovala do moci zákonodárce. O určitém judikatorním prolomení zákonem zavedeného modelu by v dané situaci bylo možné dle mého názoru uvažovat v případech, kdy by např. jeden z účastníků tento model nějakým závadným jednáním zneužil nebo obešel a tím docílil výsledku tímto modelem sledovaného, přičemž tímto výsledkem by byl druhý účastník dotčen na svých právech.

V takovém případě by se však odmítnutí aplikace zákonem upraveného modelu a priori nezakládalo na jeho popření (a nahrazení modelem jiným), nýbrž právě na odkazu např. na zneužití práva druhým účastníkem, případně na absenci jeho dobré víry při uplatnění tohoto modelu, což je řešení vědecky (konceptně) zcela odlišné, byť ve svém důsledku směřuje ke stejnému (podobnému) cíli. Výše uvedeným nabádáním k dodržování určité zákonné úpravy tak nemám v žádném případě na mysli to, aby byla aplikována bezhlavě (automaticky), nýbrž to, že je vždy třeba, tak jako při aplikaci jakéhokoliv jiného zákonného ustanovení, zohlednit konkrétní okolnosti souzeného případu.

3. Pokračování v řízení bez vydání usnesení o pokračování v řízení

V odborné literatuře panuje názor, že pro to, aby mohl soud pokračovat v přerušném soudním řízení, musí nejprve rozhodnout usnesením o pokračování v řízení a doručit jej jeho účastníkům.¹⁵ Proti takovému usnesení vydanému soudem prvního stupně je odvolání přípustné.

V této souvislosti tak vzniká opět otázka, **co se děje v případě, pokračuje-li soud v řízení (koná soudní jednání, vydá rozhodnutí atd.), aniž by předtím vydal usnesení o pokračování v řízení a doručil jej jeho účastníkům.** Je vše, co v takovém případě

¹⁴ To, že lhůta k podání odvolání počíná běžet znovu, lze dovodit z ustanovení § 263 odst. 2 insolvenčního zákona. S ohledem na judikaturu Ústavního soudu však může být poněkud sporné to, od jakého konkrétního okamžiku počíná lhůta k podání odvolání znovu běžet. V úvahu totiž přichází v zásadě dvě možnosti, buď ta, že tato lhůta počíná znovu běžet od skončení konkursu (resp. právní moci rozhodnutí o zrušení konkursu) nebo že tato lhůta počíná běžet právní moci usnesení příslušného soudu o pokračování v řízení, které by mělo být zřejmě vydáno (srov. Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I, II Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2009, str. 755 a 762). Vzhledem však k tomu, že Ústavní soud zvolil (logicky v duchu konceptu, který svým nálezem sledoval) jako počátek běhu lhůty k podání odvolání okamžik pravomocného zrušení konkursu, vycházím, bez dalšího zkoumání, z tohoto právního závěru i v tomto svém článku.

¹⁵ Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I, II. Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2009, str. 762.

v soudním řízení následně proběhne, vadné nebo můžeme toto procesní pochybení (lze-li je takto nazvat) „přehlédnout“ a na vše nahlížet, jako by proběhlo zcela v pořádku?

Předně je třeba uvést, že i výše citovaná odborná literatura speciálně u soudních řízení přerušovaných konkursem výslovně uvádí toliko to, že usnesení o pokračování v řízení je třeba vydat pouze v případě, ukazuje-li se to potřebným.¹⁶ Zdá se tak, že citovaná odborná literatura rozlišuje postup soudu v „klasických“ přerušovaných soudních řízeních dle ustanovení § 109 občanského soudního řádu a v soudních řízeních přerušovaných insolvenčním řízením (konkursem), přičemž v druhém případě považuje vydání usnesení o pokračování v řízení za fakultativní. Celkově však v odborné literatuře převládá spíše názor, že o pokračování v soudních řízeních, přerušovaných insolvenčním řízením (konkursem), se žádné zvláštní rozhodnutí nevydává a skutečnost, že se v řízení pokračuje, se pouze poznamená do spisu a účastníci řízení se o tom vhodným způsobem vyrozumí.¹⁷

Ať již je však vydání usnesení o pokračování v přerušovaném soudním řízení fakultativním nebo obligatorním procesním úkonem soudu, domnívám se, že nebude-li vydáno (přičemž v řízení lze skutečně pokračovat), v obou případech by nemělo žádným způsobem zpochybnit bezvadnost jakýchkoliv následně v soudním řízení učiněných procesních úkonů. Jediným smyslem vydání usnesení o pokračování v řízení je totiž toliko informovat účastníky o jeho pokračování a případném běhu lhůt, případně též umožnit některému z účastníků řízení, který by se domníval, že podmínky pro pokračování řízení nejsou splněny, brojit proti němu podáním odvolání.

Uvědomí-li tak soud účastníky řízení o jeho pokračování „jiným“ způsobem, např. tím, že nařídí jednání, přičemž žádný z účastníků proti pokračování v řízení ničeho nenamítá, nemůže dle mého názoru absence usnesení o pokračování v řízení žádným způsobem zpochybnit bezvadnost následně učiněných procesních úkonů samotných. Tento závěr opět potvrzuje formulace ust. § 205 odst. 2 písm. c) občanského soudního řádu, dle něž je odvolacím důvodem pouze vada, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí soudu ve věci. Bylo-li tak možno v soudním řízení skutečně pokračovat, samotná skutečnost, že soud o pokračování v řízení nevydal případně obligatorní procesní rozhodnutí, nemůže mít v žádném případě za následek nesprávné rozhodnutí soudu ve věci. Brojil-li by přitom jeden z účastníků proti pokračování v soudním řízení, kterému by nepředcházelo vydání usnesení o pokračování v řízení, zcela jistě by se soud jeho námit-

kami zabýval a o pokračování v řízení by v takovém případě svým usnesením, proti němuž by si účastník mohl případně podat odvolání, rozhodl.

4. Shrnutí a závěr

Ponecháme-li nyní stranou výše uvedená koncepční východiska, plynou z výše uvedeného rozboru pro právní praxi následující závěry:

1. Je-li soudní řízení ex lege přerušeno prohlášením konkursu, nelze konat soudní jednání. **Koná-li se omylem soudní jednání, trpí celé toto soudní jednání procesní vadou a k procesním úkonům učiněným v jeho průběhu nelze nikterak přihlížet a po skončení přerušování soudního řízení je nutné tyto úkony (celé soudní jednání) v případě potřeby zopakovat. To neplatí pro případně neopakovatelné procesní úkony.**

2. Uložil-li soud v průběhu takto „nesprávně“ vedeného soudního jednání účastníkovi splnění nějaké procesní povinnosti v určité lhůtě, z výše uvedeného (ad 1.) plyne, že se k tomu nijak nepřihlíží a v **případě potřeby je třeba po skončení přerušování řízení nařídít soudní jednání znovu a splnění příslušné procesní povinnosti účastníkovi v určité lhůtě znovu uložit** (ustanovení § 263 odst. 2 poslední věty insolvenčního zákona se v takovém případě nepoužije).¹⁸

3. V přerušovaném soudním řízení soud nevydává ani nedoručuje žádná rozhodnutí. **Vydá-li soud omylem nějaké rozhodnutí, není třeba jej rušit ani nahrazovat rozhodnutím jiným, takové rozhodnutí však lze doručit až po skončení přerušování řízení. Dojde-li v takovém případě omylem i k doručení rozhodnutí, nemůže toto nabýt právní moci.** Bylo-li řízení přerušeno až po doručení rozhodnutí, avšak ještě předtím, než rozhodnutí nabylo právní moci, nenabývá rozhodnutí právní moci. V obou případech, tedy jak v případě, kdy je rozhodnutí již od počátku doručováno chybně, tak v případě, kdy je rozhodnutí doručováno správně, avšak z důvodu následného přerušování řízení nenabude právní moci, **je soud povinen po skončení přerušování řízení doručit jeho účastníkům příslušné rozhodnutí znovu. Tímto okamžikem pak účastníkům soudního řízení počnou znovu (od počátku) běžet příslušné procesní lhůty, zejména tedy lhůta k podání opravného prostředku.**

4. S ohledem na aktuální judikaturu a probující automatické nabývání právní moci chybně vydaných a doručených soudních rozhodnutí po skončení přerušování řízení (tedy bez nutnosti jejich opětovného doručování) **lze účastníkovi řízení, resp. jeho právnímu zástupci, který má v úmyslu mu takto omylem doručené soudní rozhodnutí napadnout opravným prostředkem, jednoznačně doporučit velmi bedlivě sledovat okamžik pravomocného ukončení konkursu v insolvenčním rejstříku, případně okamžik vstupu insolvenčního správce do řízení, neboť těmito okamžiky typicky končí přerušování řízení a účastníkovi řízení počne, dle aktuální judikatury, automaticky běžet znovu (od počátku) lhůta k podání případného opravného prostředku.**

16 Drápal, L., Bureš, J. a kol. Občanský soudní řád I, II. Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2009, str. 755.

17 Hásová, J. a kol.: Insolvenční zákon. Komentář, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2014, str. 905: „Ani o pokračování v těchto řízeních nebudou soudy, rozhodce nebo stálý rozhodčí soud, u kterého je řízení vedeno, vydávat zvláštní rozhodnutí. Skutečnost, že se v řízení pokračuje, se pouze poznamená do spisu a účastníci řízení se o tom vhodným způsobem vyrozumí.“

18 Alternativním výkladem by mohlo právě s odkazem na ustanovení § 263 odst. 2 poslední věty insolvenčního zákona být, že k uložení procesní povinnosti soudem se přihlíží, avšak lhůta pro její splnění účastníkovi neběží a počne běžet znovu od okamžiku skončení přerušování řízení. Vzhledem však k tomu, že v daném případě je vadným již samotné konání soudního jednání, v jehož průběhu došlo k uložení určité procesní povinnosti, bude zřejmě přesnější přisvědčit výkladu prvně uvedenému.

Vzhledem k tomu, že hlídání tohoto okamžiku je (zejména pro věřitele) v praxi velmi náročné a zatěžující, **je možno v této souvislosti rovněž doporučit, zaslat soudu opravný prostředek raději ihned** (myšleno v příslušné lhůtě pro podání opravného prostředku počítané od doručení soudního rozhodnutí) a nespolehat tedy na nějaké přerušování řízení a prodlužování lhůt či opětovné doručování rozhodnutí, nýbrž zachovat se tak, jakoby k žádnému přerušování soudního řízení nedošlo. V závěru opravného prostředku pak lze soud zcela jistě upozornit na přerušování soudního řízení ze zákona. **Tento postup osobně považuji za nejrozměšší a nejjistější a jednoznačně jej doporučuji.** Opravný prostředek podaný v přerušování soudním řízení sice v okamžiku svého podání nevyvolá příslušné účinky a nebude o něm moci být rozhodnuto, tyto účinky však zcela jistě získá skončením přerušování řízení. Doručí-li soud po skončení přerušování řízení účastníkovi znovu rozhodnutí, proti němuž tento účastník již výše uvedeným postupem podal odvolání, lze opět z důvodu právní jistoty jednoznačně doporučit podat toto odvolání raději znovu, byť se domnívám, že v takovém případě by mělo s plnými účinky proti takovému rozhodnutí působit již odvolání dříve podané.

5. Výše uvedený závěr o případném automatickém nabývání právní moci chybně vydaných a doručených soudních rozhodnutí po skončení přerušování řízení však dle mého názoru nelze v žádném případě vztáhnout na insolvenčního správce vstupujícího do soudního řízení místo dlužníka, neboť v tomto případě mám za to, že příslušné rozhodnutí nemůže bez vědomí insolvenčního správce nabýt „automaticky“ právní moci a musí mu být nejprve doručeno – při formulování tohoto závěru vycházím opět z obecných principů a smyslu insolvenčního zákona, neboť považuji za neúnosné, aby byl insolvenční správce vstupující do soudního řízení místo dlužníka vázán rozhodnutím, které bylo vydáno nesprávně a z toho důvodu mu nebylo předtím ani doručeno.

Závěrem si dovoluji poznamenat, že v tomto článku jsem chtěl, mimo jiné, poukázat na to, jak problematičtě může působit zavádění kategoričkých pravidel, které je však právu imanentní, neboť každý zákonodárce, a stejně tak i moc soudní, se snaží docílit toho, aby ve společnosti působila určitá obecná a snadno seznatelná pravidla, kterými je třeba se řídit. Těto základní myšlenky lze jen stěží něco vytknout a je na ní rozhodně třeba setrvat. Důležité však je si v této souvislosti uvědomit, že z drtivé většiny (ne-li ze všech) pravidel existují důvodné výjimky, které se ve svém důsledku stávají oním specifickým pravidlem konkrétního případu.¹⁹

Tyto výjimky je přitom při rozhodování konkrétního případu třeba zohlednit, neboť rozhodneme-li určitý případ na základě obecného pravidla, které na nás na první pohled působí jako to, že se na daný případ vztahuje, nemusí to ještě znamenat, že jsme rozhodli v souladu se zákonem. Je totiž možné, že jsme při tom opomněli aplikovat právě nějakou zákonnou výjimku, která se na tento případ má vztahovat.²⁰ Pro to, abychom však mohli ony výjimky zohlednit a aplikovat, musíme je přirozeně znát, resp. je v právních předpisech objevit, což je ta nejobtížnější část interpretace a aplikace právních norem na konkrétní případ, neboť tyto výjimky jsou v právních

předpisech často různě roztroušeny (skryty)²¹ a někdy je lze dovést pouze ze smyslu zákona.

Prolomení oněch zákonných pravidel (které jsou na první pohled obsaženy v právních normách) soudní moci bývá v praxi často zaměňováno s prolomením (odkloněním se od) zákona a s narušením právní jistoty. Tato námitka však není dle mého názoru v řadě případů důvodná, neboť často se může jednat právě o onu aplikaci zákonných výjimek obsažených v platném pozitivním právu,²² tedy o postup zcela v souladu s právním pozitivismem a právní jistotou.

„Prolomení zákona“ soudem tak bylo shledáno pouze v jednom případě, a to v rozhodnutí Ústavního soudu, ve kterém byl dle mého názoru nahrazen zákonem upravený model nabývání právní moci soudních rozhodnutí modelem jiným. Je přitom paradoxní, že právě toto rozhodnutí Ústavního soudu na nás může na první pohled působit jako zcela správné a souladné se zákonem (právní jistotou). Jak jsem však již uvedl, ačkoliv toto rozhodnutí Ústavního soudu považuji za nesprávné, jsem si vědom nelehkého úkolu Ústavního soudu, před kterým se při rozhodování příslušného případu ocitl.

✦ Autor je advokátem v Českých Budějovicích a externím doktorandem na Právnické fakultě Karlovy univerzity.

19 Při takovém chápání výjimek tak o existenci „výjimek z pravidel“ nelze ani hovořit, neboť každá „výjimka“ představuje ve svém důsledku pravidlo, které se uplatní v onom konkrétním případě, na který tato „výjimka“ dopadá.

20 Podrobněji k tomuto tématu rovněž např. Majchrák, M.: Náhrada nákladů soudního řízení přerušovaného konkursem v kontextu interpretace a aplikace práva v praxi, Právnické rozhledy č. 21/2013, str. 736.

21 Tím nemám zdaleka na mysli jen nejobecnější korektivy každého právního jednání, jakými jsou dobré mravy či veřejný pořádek, obsažené v obecné části občanského zákoníku, nýbrž celou řadu dalších výjimek (z obecných pravidel) roztroušených nejen v občanském zákoníku samotném, nýbrž i v řadě jiných právních předpisů (normách) souvisejících s konkrétním soudem rozhodovaným případem.

22 A to kolikrát i přesto, že soud v odůvodnění svého rozhodnutí na tyto výjimky neodkázal, neboť je v právních předpisech neobjevil, a své rozhodnutí odůvodnil jinak, např. odkazem na dobré mravy.

PŘEDPISY SOUVISEJÍCÍ S OBČANSKÝM ZÁKONÍKEM

- zákon o veřejných rejstřících po novele
- užívání bytů, bytové vlastnictví
- mezinárodní právo soukromé
- celkem 12 předpisů v úplném znění

více na www.sagit.cz záložka **Témata**

inzerce

Nebezpeční lidé mezi námi – k ustanovení § 2923 o. z.

JUDr. STANISLAV KŘEČEK

Pro tuto úvahu mám na mysli osoby, které zcela nově v našem právu vymezuje ustanovení § 2923 nového občanského zákoníku, tedy ustanovení, které, alespoň podle mých zkušeností,

zatím poněkud uniká pozornosti laické i odborné veřejnosti, a to přesto, že může v budoucnu mít značný vliv na formulaci vztahů nejen mezi nájemci a pronajímateli. Toto ustanovení zní takto: „Kdo se vědomě ujme osoby nebezpečných vlastností, tak, že jí bez její nutné potřeby poskytne útulek nebo jí svěří určitou činnost, ať již v domácnosti, provozovně či na jiném podobném místě, nahradí společně a nerozdílně s ní škodu způsobenou v takovém místě nebo při této činnosti někomu jinému nebezpečnou povahou takové osoby.“

Závažnost tohoto nového ustanovení spočívá v tom, že pokud si poškozený bude moci vybrat – při solidární povinnosti hradit škodu společně a nerozdílně – mezi tím, kdo osobě s nebezpečnými vlastnostmi způsobení škody umožnil, a touto osobou, nebude asi pochyb o tom, na kom bude škoda vymáhána. To se ovšem velmi dotýká pronajímatelů, lhotejnost, zda osob fyzických nebo právnických (obcí!), podnikatelů apod. Stojí jistě za to věnovat tomuto ustanovení pozornost, když toto nové ustanovení na druhé straně přináší i jistou naději těm, kterým byla takovými (dosud v zákoně explicitně nezmiňovanými) osobami způsobena škoda a kteří náhradu způsobené škody prakticky nemohli (např. pro nepříčetnost) od škůdce dosáhnout. Nyní se umožňuje požadovat náhradu škody od toho, kdo – v zákoně stanovených případech – vznik škody volbou nevhodné osoby umožnil.

V předmětném ustanovení se hovoří jednak o osobě „nebezpečných vlastností“ a o osobě, která má „nebezpečnou povahu“. Bylo by asi příliš kazuistické zkoumat, proč zákonodárce v jediném ustanovení odlišil „vlastnost“ a „povahu“, spíše bude významné zkoumat, co měl zákonodárce na mysli a zejména: jak pronajímatel nebo poskytovatel pozná, že se o takovou osobu jedná. Obávám se, že důvodová zpráva nám při výkladu úmyslu zákonodárce příliš nepomůže, neboť se předmětu úpravy příliš nedotýká. Zní takto: „Jedná se o klasickou culpa in eligendo, jejíž dosah je vzhledem k obecnému pojetí odpovědnosti za zaměstnance, zástupce či pomocníka i ke zvláštní úpravě povinnosti hradit škody vzniklé z provozní činnosti či jiných zvláštních příčin, omezen na případy zbývající, na jejichž praktické řešení platná

právní úprava nepamatuje.“ Nedostatečnost tohoto zdůvodnění lze spatřit především v tom, že odpovědnost za výběr vhodné osoby (culpa in eligendo) je determinována termínem „osoba s nebezpečnými vlastnostmi“, k němuž ovšem jakékoliv odůvodnění chybí.

Toto ustanovení patří k těm, ve kterých se nový občanský zákoník pouští do právní úpravy skutečností, které však jsou vždy vnímány velmi subjektivně a jejichž reglementace právem může způsobit řadu výkladem velmi obtížně řešitelných problémů. Představy o skutečném úmyslu zákonodárce zde mohou, podobně jako i u jiných ustanovení (§ 2272: obvyklé pohodlné a hygienicky vyhovující podmínky bydlení) být velmi rozdílné. Lze si snadno představit, že občané budou mít o tom, jaká osoba je nebezpečná, velmi osobitě představy.

„Nebezpečná vlastnost“ je rovněž nový termín v našem právním řádu. Je vlastností (povahou) osoby nemoc? Např. epilepsie, či nervová nebo duševní porucha, která může být příčinou toho, že osoba, bez úmyslného zavinění, způsobí škodu právě v souvislosti s tímto onemocněním? Na rozdíl od některých jiných názorů vyjádřených v komentářích (Beck) se spíše kloním k závěru, že nikoliv. Ten, kdo poskytne útulek či umožní jinou činnost v tomto ustanovení předvídanou takové osobě, by spravedlivě neměl nést solidární odpovědnost za škody takto vzniklé již proto, že patrně na něm nelze spravedlivě požadovat, aby měl (třeba jako pronajímatel) relevantní vědomost o zdravotním stavu budoucího nájemce. Podle mého názoru ovšem s výjimkou případů, kdy věděl, že porucha nebo nemoc je způsobena zaviněným jednáním osoby (alkoholismus, drogová závislost, agresivita) a přes tuto povědomost útulek poskytne či činnost umožní. Samotné obecné povědomí o vědomosti, kterou si osoba může osvojit (§ 4 odst. 2 o. z.) v praxi podle mého názoru nemůže postačovat.

Nebezpečnou vlastností bezpochyby bude opakované páčání trestné či přestupkové činnosti, a to v některých případech i nedbalostní. Podnikatel, který ví, že určitá osoba se opakovaně dopustila nedbalostního trestného činu v dopravě, by asi právem nesl solidární odpovědnost za škodu, kterou taková osoba způsobí někomu jinému, pokud jí umožnil používat firemní vozidlo, i když by tato osoba nebyla jeho zaměstnancem.... Nebezpečnou vlastností může být i zvláštní způsob života a z něho plynoucí, opakovaně prokázany bezohledný či lhotejný vztah k majetku, ať již pronajímatele, nebo provozovatele nějakého zařízení.

Pronajímateli vznikne povinnost k náhradě škody, pokud takové osobě poskytne „útulek“. Tento termín se v našem právním řádu vyskytuje v zákonných nebo podzákonných předpisech v souvislosti s péčí o opuštěná zvířata (např. Pra-

vidla útulku) a v novém občanském zákoníku (mimo zkoumané ustanovení) jen v ustanovení § 1059 právě v souvislosti s nakládáním se zvířaty. Poskytnutí útulku fyzické osobě (byť s nebezpečnými vlastnostmi) je v našem právu nové. Zákodárce nepoužil přílehavějších termínů „přechodné“ nebo „dočasné bydlení“, „ubytování“, nebo „pobyt“ patrně ve snaze zahrnout sem jakékoliv umístění osoby i v případech, které s bydlením nebo ubytováním, tak, jak je tomu obecně rozuměno, nemají nic společného. Takové situace si lze jistě představit (neštěstí, přírodní katastrofy, mimořádné povětrnostní podmínky), ovšem obtížné to bude tehdy, vezmeme-li v úvahu, že povinnost k náhradě škody vzniká poskytovateli útulku jen tehdy, pokud osobě poskytne útlek „bez její nutné potřeby“. V uvedeném případě neštěstí nebo přírodních katastrof by se bezpochyby o nutnou potřebu jednalo a tedy humanistické jednání by takovou povinnost k náhradě škody nezakládalo.

Z uvedeného je však patrné, že jakákoliv poskytnutá forma přístřeší nebo dokonce bydlení (k zajištění bytových potřeb, k rekreaci či zjevně krátkodobému účelu – § 2235 a násl.), ale i umožnění dočasného užívání ubytovacího zařízení (§ 1852 a násl.) osobě s nebezpečnými vlastnostmi by povinnost k náhradě škody zakládat mohlo. Pokud je v tomto ustanovení použito termínu „ujme osoby“, znamená to, že k tomu není třeba žádné, natožpak písemné smlouvy. Jistě však bude třeba vědomého jednání poskytovatele. Neodpovídal by solidárně za škodu, kterou způsobili ti, kteří nemovitost „obsadili“ či zařízení používali bez jeho vědomí nebo proti jeho vyjádřenému nesouhlasu.

Pokud bychom přijali, že vlastností je i choroba, pak by solidární odpovědnost poskytovatele útulku byla založena jen tehdy, pokud by o takové chorobě, jak již naznačeno shora, věděl. Jistě nebude možné, aby ubytovatel („útlkář“?) požadoval od zájemců o ubytování potvrzení o zdravotním stavu. Bezpochyby však bude oprávněn požadovat výpis z rejstříku trestů, případně i rejstříku přestupků (pokud to zákon umožní) a nebude moci mu být (ať již z jakýchkoliv důvodů) vytykáno, odmítne-li poskytnout jakékoliv bydlení či ubytování osobě, o které ví, že se přestupkového nebo dokonce trestného jednání dopouští. To může být významné především u obcí, kterým má být povinnost ubytovávat tzv. nepřizpůsobivé osoby připravovaným zákonem o sociálním bydlení, dokonce snad pod hrozbou sankcí, svěřena...

Existenci „nutné potřeby“ bude asi třeba posuzovat objektivně. Lze si představit, že subjektivně kdokoli může pociťovat potřebu útulku nebo umožnění jiné činnosti, ale pro solidární odpovědnost bude rozhodující objektivní nutná potřeba na straně osoby, již byl útlek poskytnut nebo činnost umožněna.

Rovněž „svěření činnosti“ je pojem s možností širokého výkladu. Bude se tedy jednat o jakoukoliv činnost, kterou „útlkář“ nebo provozovatel čehokoliv osobě s nebezpečnými vlastnostmi „svěří“. Za „svěření“ bude patrně třeba považovat i umožnění. V domácnosti se pak bude jednat o svěření nějaké činnosti nejen v době, kdy v bytě nebo domě je poskytovatel útulku přítomen, ale i činnost, kterou osobě svěří vykonat v době své nepřítomnosti (oprava, úprava, ošetření zařízení apod.). Škoda může být způsobena např.

jiným nájemcům bytu v domě nebo jiným zaměstnancům provozovatele, ale i návštěvám nebo jiným přítomným. A to nikoliv jen těm, kteří byli přítomni v „útluku“ nebo v „provozovně“, ale i mimo tyto prostory („...v takovém místě nebo při této činnosti...“). Škoda však může být způsobena i pronajímateli, pokud ji způsobil nájemce bytu, bytovému družstvu, pokud ji způsobil podnájemce, kterého do podnájmu vzal nájemce družstevního bytu, nebo i všem vlastníkům bytových jednotek (společenství vlastníků), pokud škodu způsobil ten, jemuž vlastník bytové jednotky umožnil užívání bytu.

Společná a nerozdílná povinnost náhrady škody vznikne jen tehdy, pokud je škoda zapříčiněna „nebezpečnou povahou“ osoby, nikoliv, pokud škoda vznikne z jiných příčin (neopatrností, opomenutím apod.). Ten, kdo se bude, třeba na pronajímateli, domáhat solidární odpovědnosti, bude muset prokázat, že se jedná o škodu vzniklou v souvislosti s nebezpečnou povahou nebo vlastností škůdce.

V souvislosti s již zmíněným připravovaným zákonem o sociálním bydlení se naléhavost věcného zvážení důsledků tohoto zákonného ustanovení zvyšuje. Je nepochybné, že i osoby s nebezpečnými vlastnostmi, ať již je tím míněno cokoli, mají právo požadovat, aby jim byla zaručena realizace jejich práva na bydlení (Pl. ÚS č. 231/2000 Sb.). Nebezpečí velmi extenzivního výkladu tohoto ustanovení např. při realizaci bytové politiky obcí nebude patrně možné v praxi přehlédnout...

Na straně druhé sotva lze na jiné fyzické nebo právnické osobě spravedlivě požadovat, aby poskytovala „útlek“ osobám, když za jimi způsobenou činnost má, podle předmětného ustanovení, nést solidární odpovědnost. Pak se ovšem nabízí otázka, zda by – jedná-li se o realizaci ústavního práva – neměl převzít odpovědnost stát, otázka, na niž odpověď však leží již mimo právní rozbor tohoto ustanovení.

✦ Autor, zástupce veřejné ochránkyně práv, se dlouhodobě zabývá bytovým právem.

Doporučujeme novinku

STAVEBNÍ SMLUVNÍ PRÁVO

Lukáš Klee

Specifika výstavbových projektů, vliv rozhodného práva v různých zemích, obvyklé dodavatelské systémy, specifika metody EPC a EPCM a celá řada užitečných informací z pera nadmíru povolaného autora.

 Publikace k dispozici také v systému ASPI

 Wolters Kluwer

www.wolterskluwer.cz

Zabrání věci

Je v rozporu s čl. 11 Listiny základních práv a svobod zabránění věci podle § 101 odst. 2 písm. a) tr. zák., zde peněžní částky, která není výnosem pocházejícím z trestného činu, ale slouží-la ze strany obžalovaných k jeho spáchání. Musí jít o hodnotu získanou trestným činem nebo odměnu za něj.

Nález Ústavního soudu ze dne 19. února 2015, sp. zn. III. US 2301/2015

Odůvodnění:

I. Skutkové okolnosti případu a obsah napadeného rozhodnutí

1. Ústavní soud obdržel dne 7. července 2014 návrh ve smyslu ustanovení § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), kterým se stěžovatelka domáhala zrušení v záhlaví označeného rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci, kterým bylo dle jejího tvrzení porušeno její ústavně zaručené právo na ochranu majetku dle čl. 11 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 Listiny.

2. V rámci trestního řízení vedeného proti osobám, které vesměs vystupovaly ve vedoucích funkcích ve struktuře stěžovatelky, bylo usnesením Okresního soudu v Liberci (dále jen „okresní soud“) ze dne 6. května 2014, č. j. 6 T 170/2011-1911, rozhodnuto, že s odkazem na ustanovení § 101 odst. 1 písm. c) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen „trestní zákoník“), se stěžovatelce, vystupující v postavení zúčastněné osoby, zabírá částka 1 000 000 Kč.

Z odůvodnění napadeného rozhodnutí vyplývá, že v předmětné trestní věci byly rozsudkem Okresního soudu v Liberci ze dne 17. ledna 2013, č. j. 6 T 170/2011-1705, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 3. března 2014, č. j. 31 To 226/2013-1855, obžalované osoby shledány vinnými ze spáchání zločinu podplácení ve smyslu ustanovení § 332 odst. 1 a 2 písm. b) trestního zákoníku. Toho se měly dopustit tím, že z prostředků pocházejících z majetku stěžovatelky nabídly úplatek ve výši 1 000 000 Kč zaměstnanci Energetického regulačního úřadu.

Jako protiplnění za nabízený úplatek odsouzení požadovali, aby byly v rozporu se zjištěným skutkovým stavem uvedeným zaměstnancem vypracovány doklady, které by umožnily v budoucím rozhodnutí uvedeným energetickým společností, provozujícím tzv. solární elektrárny, získat potřebnou licenci a zajistit si tak státem garantované ceny výkupu platné do dne 31. prosince 2010, po dobu 20 let, oproti nižším cenám výkupu platným od 1. ledna 2011. Tento zaměstnanec Energetického regulačního úřadu pokus o podplácení nahlásil a výše zmíněná suma byla vzápětí zajištěna a uložena na účet vedený u České národní banky. Finanční prostředky tedy byly majetkem stěžovatelky, která nebyla trestně stíhána a v dané věci vystupovala jako zúčastněná osoba. Proto také dle vyjádření okresního soudu nemohl být uložen trest propadnutí věci ne-

bo jiné majetkové hodnoty ve smyslu ustanovení § 70 odst. 1 písm. a) až d) trestního zákoníku, neboť částka nepatřila odsouzeným. Okresní soud tedy v úvodu zmíněným usnesením rozhodl o zabránění částky podle § 101 odst. 1 písm. c) trestního zákoníku. Krajský soud následně zrušil usnesení okresního soudu a nově napadeným usnesením rozhodl tak, že se předmětná částka zabírá podle ustanovení § 101 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku. Stížnostní soud se v napadeném usnesení ztotožnil s argumentací stěžovatelky, že v projednávané věci nemohlo ani v teoretické rovině dojít k ohrožení bezpečnosti lidí nebo majetku, ježto jsou nezbytné podmínky pro užití institutu zabránění věci dle ustanovení § 101 odst. 1 písm. c) trestního zákoníku. Ve svém rozhodnutí však dospěl k závěru, že v dané věci je třeba postupovat podle ustanovení § 101 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku, neboť uvedená částka byla pro obžalované prostředkem pro získání ekonomického prospěchu z trestné činnosti.

II. Argumentace stěžovatelky

3. Stěžovatelka v ústavní stížnosti namítá, že krajský soud ve svém rozhodnutí chybně vyložil a aplikoval ustanovení § 101 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku, když částku 1 000 000 Kč zabral jako výnos z trestného činu. Podle názoru stěžovatelky předmětná částka výnosem z trestné činnosti nebyla, neboť se dle zjištění obecných soudů jednalo o úplatek nabízený, nikoli úplatek přijímaný. K tvrzení krajského soudu, že stěžovatelka měla za poskytnutý úplatek získat ekonomický prospěch, se v ústavní stížnosti uvádí, že v této konkrétní situaci by poskytnutí požadovaného protiplnění, tedy vystavení nepravdivého potvrzení státního úředníka o provozuschopnosti elektrárny, samo o sobě k získání neoprávněného prospěchu nepostačovalo. Stěžovatelka argumentaci také doplnila o úvahu, že v případě, kdyby se tak stalo, bylo by potom možné jako výnos z trestné činnosti zabrat tento prospěch, nikoli ale nabízený úplatek. Ústavní stížnost se také vymezuje proti relevanci, kterou krajský soud v odůvodnění připisuje skutečnosti, že vzhledem k postavení odsouzených je zřejmá stěžovatelčina vědomost stran účelu předmětné částky. Tato okolnost není při aplikaci uvedeného ustanovení jakkoliv podstatná. V závěru své argumentace stěžovatelka uvádí, že obecné soudy ve svém rozhodnutí nevzaly v úvahu zásadu přiměřenosti ukládání ochranného opatření, zakotvenou v ustanovení § 96 trestního zákoníku, a nevěnovaly se dostatečně úvaze, zda hrozí nebezpečí dalšího úplatku v téže věci. To sama stěžovatelka považuje za zcela vyloučené. S ohledem na výše uvedené stěžovatelka navrhla, aby Ústavní soud napadené usnesení zrušil.

III. Vyjádření ostatních účastníků řízení

4. Na výzvu Ústavního soudu se k ústavní stížnosti vyjádřil okresní soud. Popsal přitom některé skutkové podrobnosti celého trestního řízení a ústavní stížnost označil za polemiku s právním hodnocením skutečností, které se řešily v řízení proti odsouzeným. Argumentačně označil celou stížnost za poněkud bezradnou, postrádající souvislou logickou linii. V samotném odůvodnění pak absentuje označení konkrétního

základního práva, které snad mělo být ze strany obecných soudů porušeno. Dle okresního soudu bylo splněno to, že o zabrání částky bylo rozhodováno soudem, za přítomnosti stěžovatelky, resp. jejího zástupce, a to ve dvou instancích. Tím byly všechny záruky spravedlivého procesu dodrženy. Okresní soud tak považuje stížnost za nedůvodnou.

5. Ve vyjádření Krajského státního zastupitelství v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci (dále jen „státní zastupitelství“) se uvádí, že se plně ztotožňuje s obsahem napadeného rozhodnutí a podmínky pro aplikaci ustanovení § 101 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku byly dle něj splněny. Dále opakuje konkrétní závěry krajského soudu a uvádí, že vzhledem k hrozící škodě nelze považovat opatření zabrání předmětné částky za nepřiměřené. Z toho důvodu státní zastupitelství navrhlo, aby Ústavní soud ústavní stížnost odmítl.

6. Krajský soud, jehož rozhodnutí bylo ústavní stížností napadeno, se k návrhu nevyjádřil.

7. Stěžovatelka následně využila svého práva repliky k vyjádření ostatních účastníků. Vyjádření okresního soudu považuje stěžovatelka za kusé, obsahující spíše osobní ataky vůči ní a jejímu právnímu zástupci. Jádrem argumentace v něm uvedené je pak opakováním odůvodnění rozhodnutí, jež bylo zrušeno krajským soudem, a proto je tato argumentace zcela nepřijatelná a mijející se s předmětem ústavní stížnosti. Vyjádření státního zastupitelství se pak sice vyjadřuje k podstatě ústavní stížnosti, avšak chybně přebírá nelogickou (a tedy protiústavní) argumentaci krajského soudu. Stěžovatelka tak ve zbytku své repliky v podstatě zopakovala argumenty obsažené v ústavní stížnosti.

IV. Formální předpoklady projednání návrhu

8. Ještě dříve, než mohl Ústavní soud přistoupit k věcnému projednání ústavní stížnosti, musel posoudit splnění podmínek řízení a dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněnou stěžovatelkou, která byla účastnicí řízení, v němž bylo vydáno rozhodnutí napadené ústavní stížností, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatelka je právně zastoupena v souladu s požadavky § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu. Ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu a contrario), neboť stěžovatelka vyčerpala všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svých práv, když k podání dovolání nebyla osobou oprávněnou; ačkoli je dovolání podle § 265a odst. 2 písm. d) trestního řádu přípustné proti usnesení, jímž bylo uloženo ochranné opatření, z hlediska subjektivního taková možnost zúčastněné osobě s ohledem na taxativní výčet aktivně legitimovaných podle § 265d odst. 1 trestního řádu dána není. Ve věci samé bylo dovolání podáno, avšak Ústavní soud nepřistoupil k odmítnutí ústavní stížnosti za použití § 265k odst. 2 ve spojení s § 261 trestního řádu, neboť – jak zjistil Ústavní soud – v mezidobí bylo o dovolání Nejvyšším soudem rozhodnuto, takže by se jednalo o postup nanejvýš formalistický.

V. Posouzení opodstatněnosti ústavní stížnosti

9. Po zvážení obsahu ústavní stížnosti a napadeného rozhodnutí dospěl Ústavní soud k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

10. Ústavní soud již v minulosti opakovaně vymezil podmínky, za jakých je na základě formálně bezvadné ústavní stížnosti povinen zasáhnout do rozhodovací činnosti obecných soudů, do jejichž soustavy nenáleží a nezkoumá proto věcnou správnost či „běžnou“ zákonnost jejich rozhodnutí. Oprávněn je do činnosti obecných soudů zasáhnout zásadně jen tehdy, byla-li by jí ústavně nepřipustným způsobem zasažena základní práva a svobody účastníků soudního řízení. Posuzování ústavnosti rozhodovací činnosti obecných soudů se pak v řízení o ústavní stížnosti skládá obvykle ze tří komponentů. Nejprve je Ústavní soud ve smyslu ustanovení § 68 odst. 2 zákona o Ústavním soudu povinen posoudit otázku ústavnosti aplikovaných ustanovení právních předpisů. Teprve po vyřešení této otázky Ústavní soud posoudí, zda v řízení byla dodržena ústavně zaručená procesní práva, a konečně hodnotí ústavně konformní interpretaci a aplikaci práva hmotného [srov. např. nálezy Ústavního soudu ze dne 20. června 1995, sp. zn. III. ÚS 84/94 (N 34/3 SbNU 257), nebo ze dne 11. prosince 1997, sp. zn. III. ÚS 205/97 (N 159/9 SbNU 375)].

11. Co se týče ústavní konformity aplikovaného ustanovení § 101 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku, neshledal třetí senát Ústavního soudu důvod pro postup podle ustanovení § 78 odst. 2 zákona o Ústavním soudu. Ani stěžovatelka v tomto směru žádné námítky nevznesla, když naopak brojí výhradně proti nepřijatelné aplikaci tohoto právního ustanovení, které dle ní na projednávání případů vůbec nedopadá. Stejně dospěl Ústavní soud k závěru, že napadeným rozhodnutím nedošlo k porušení stěžovatelčích ústavně zaručených procesních práv, přičemž ani v tomto směru stěžovatelka žádné námítky fakticky nevznesla, neboť její výhrady stran dodržení práva na spravedlivý proces zůstaly neodůvodněny. Ústavní soud se proto omezil na posouzení výkladu a aplikace ustanovení § 101 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku z hlediska toho, zda jimi nedošlo k neoprávněnému zásahu do stěžovatelčích hmotných ústavních práv, zejména práva na ochranu majetku ve smyslu čl. 11 Listiny, přičemž dospěl k závěru, že se tak stalo.

12. Krajský soud ve svém rozhodnutí uvedl, že předmětná částka byla pro stěžovatelku, která však jako právnická osoba nemohla být sama stíhána, prostředkem získání neoprávněného majetkového prospěchu, pročež je na místě tuto částku zabrat podle ustanovení § 101 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku. Je nesporné, že toto rozhodnutí představuje zásah do stěžovatelčích majetkových práv. K posouzení toho, zda tento zásah byl ústavně konformní, vycházel Ústavní soud především z limitačních klauzulí práva zakotveného v čl. 11 odst. 1 Listiny. Ty jsou upraveny jednak v následných odstavcích uvedeného článku, dále pak v obecných ustanoveních Listiny, zejména pak jejím čl. 2 odst. 2 a čl. 4. Ze všech těchto ustanovení lze dovodit, že k omezení vlastnického práva potřebují orgány veřejné moci zákonný podklad, který však sám o sobě není dostačující. Orgány veřejné moci, v tomto případě obecný soud, musí rovněž důsledně sledovat účel, jemuž každé konkrétní zákonné omezení slouží a jehož naplňování představuje pro užití omezující právní normy nepřekročitelnou mez (srov. čl. 2 odst. 2 a čl. 4 odst. 4 Listiny). Ústavní soud tedy posoudil, zda krajský soud aplikoval předmětné ustanovení § 101 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku v souladu s jeho účelem a smyslem.

13. Uvedené ustanovení § 101 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku zní: „Bez podmínek odstavce 1 může soud uložit zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty pouze v případě, že je, byť nikoli bezprostředním, výnosem trestného činu, zejména byla-li věc nebo jiná majetková hodnota získána trestným činem nebo jako odměna za něj a nenáleží-li pachateli“. Uvedený odstavec 1 pak zní: „Nebyl-li uložen trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty uvedené v § 70 odst. 1, může soud uložit, že se taková věc nebo jiná majetková hodnota zabírá, a) náleží-li pachateli, kterého nelze stíhat nebo odsoudit, b) náleží-li pachateli, od jehož potrestání soud upustil, nebo c) ohrožuje-li bezpečnost lidí nebo majetku, popřípadě společnosti, anebo hrozí nebezpečí, že bude sloužit ke spáchání zločinu.“

14. Za použití jazykového výkladu je nutné dojít k závěru, že ustanovení § 101 odst. 2 trestního zákoníku se vztahuje na věci a jiné majetkové hodnoty, které pocházejí z trestné činnosti, resp. jež daná osoba nabyla jako výnos z ní. Dle Ústavního soudu nelze žádnou výkladovou metodou dospět k závěru, že by se uvedené ustanovení vztahovalo na věci nebo jiné majetkové hodnoty, které k páčání trestné činnosti posloužily. I komentář k trestnímu zákoníku k uvedenému ustanovení uvádí, že na jeho základě je možné komukoli zabrat věc nebo jinou majetkovou hodnotu, která byla bezprostředně získána trestným činem nebo jako odměna za něj, byť jinou osobou než pachatelem. Jako typický příklad takové hodnoty je uveden zisk obchodní společnosti při trestném činu spáchaném jejím zaměstnancem (Šámal, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, 3614 s.). Dle Ústavního soudu se tak uvedené ustanovení vztahuje k hodnotám, kterých by stěžovatelka dosáhla, nikoli k hodnotám, které snad ke spáchání trestné činnosti použila či poskytla. Nakonec i sám krajský soud v odůvodnění svého rozhodnutí uvádí, že „finanční částka byla tedy prostředkem získání neoprávněného ekonomického prospěchu“. Z tohoto odůvodnění tak nevyplývá, že by tato částka představovala samotný výnos z trestné činnosti. V tomto směru tedy odůvodnění stran oprávněnosti užití ustanovení § 101 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku není příliš přiléhavým, neboť krajský soud v napadeném rozhodnutí nijak přijatelně nevyložil, z jakého důvodu chápe zabranou částku jako (budoucí) výnos z trestné činnosti ve smyslu ustanovení § 101 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku.

15. Pro úplnost Ústavní soud doplňuje, že podobné ustanovení bylo včleněno již do starého trestního zákona, a to zákonem č. 253/2006 Sb. Tato novela mimo jiné sloužila k harmonizaci českého právního řádu s Úmluvou o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu (publikované sdělením Ministerstva zahraničních věcí pod č. 33/1997 Sb.), která ve svém čl. 1 písm. a) pojem „výnos“ definuje jako „všechny ekonomické výhody pocházející z trestných činů“. I v tomto světle je zřejmé, že předmětná částka výnosem není, neboť jako taková z trestného činu nepocházela, nýbrž sloužila ze strany obžalovaných k jeho spáchání.

16. Zvláštnost projednávaného případu spočívá ve skutečnosti, že trestný čin podplácení nebyl v tomto případě dokonán a nabízený úplatek se tak nestal ničím výnosem, neboť podplácený úředník pokus odsouzených nahlásil. Krajský soud se pokusil vyřešit tento problém „nedokonalostí zákona“, spočívající v hrozbě nepostizitelnosti majetku, s nímž i přes (čas-

to zcela) formální vlastnictví právnické osoby fakticky disponují konkrétní pachatelé trestné činnosti, zastávající vedoucí pozice uvnitř této osoby, rozšiřujícím výkladem ustanovení § 101 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku. Pro takový výklad však nedává zmíněné ustanovení krajskému soudu dostatečný prostor a vzhledem k zásadám trestního práva, požívajícím ústavní ochrany, tuto skutečnost nelze překlenout ani analogií. Z hlediska výkladu pojmu „zákon“ v čl. 39 Listiny musí proto platit osvědčené zásady plynoucí již z principů právního státu, podle kterých by taková lex měla zároveň splňovat zásady, podle kterých musí být scripta (ne obyčej), stricta (ne analogie), certa (příkaz určitosti, ne gumové klauzule) a praevia (zákaz retroaktivity). Pro úplnost lze už jen poznamenat, že tento hrozící problém již zákonodárce do značné míry vyřešil přijetím zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů. Ani tento právní předpis však nemůže být oporou pro přehnaně extenzivní výklad ustanovení trestního zákoníku, ve znění účinném před platností uvedeného zákona, a to již proto, že na právnické osoby lze jeho ustanovení aplikovat pouze od účinnosti dnem 1. 1. 2012.

17. Na druhou stranu je však třeba zdůraznit, že zpravidla není úkolem Ústavního soudu, aby hledal ten nejhodnější výklad a správnou argumentaci pro užití norem podústavního práva, tedy i vyjadřovat se k možnosti zabránění předmětné částky užitím jiných ustanovení, popř. ústavní konformitě řízení proběhlého před okresním soudem. Ústavní soud však jako orgán ochrany ústavnosti (srov. čl. 83 Ústavy České republiky) přezkoumává v rámci řízení o ústavních stížnostech to, zda obecné soudy nepřekročily ústavním pořádkem dané mantinely pro soudní řízení zejména z hlediska zásahu do základních práv a svobod fyzických a právnických osob. Ústavní soud hodnotil pouze to, zda krajský soud v napadeném usnesení přesvědčivě a dostatečně vyložil, z jakých důvodů a na základě jakého právního ustanovení je oprávněn, popř. povinen omezit stěžovatelčino vlastnické právo k předmětné částce. Tuto povinnost krajský soud nesplnil a v důsledku toho neoprávněně zasáhl do stěžovatelčina práva na ochranu jejího majetku ve smyslu čl. 11 odst. 1 Listiny. Ústavní soud tak přisvědčil názoru stěžovatelky, že užití ustanovení § 101 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku v projednávané věci není případné a jeho velmi nedostatečné či snad dokonce zmatečné odůvodnění hraničí s libovůlí. Ústavní soud tedy mimo ústní jednání z tohoto důvodu vyhověl ústavní stížnosti a dle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil napadené rozhodnutí a věc vrátil krajskému soudu k novému projednání.

18. Nicméně na základě výše uvedeného nelze dovozovat apriorní závěr Ústavního soudu o neexistenci důvodů pro uložení ochranného opatření, když již předmětné usnesení okresního soudu nabídlo kvalifikaci, která se jeví více přiléhavou, opírající se o výklad doktrinální (Šámal, P. a kol. Trestní zákoník, 2. vydání, Praha: C. H. Beck, 2012, str. 1201), tak o judikaturu obecných soudů, popř. Ústavního soudu [usnesení ze dne 1. 10. 1999 sp. zn. IV. ÚS 429/99 (U 62/16 SbNU 345)]. Bude proto na krajském soudu, aby se v dalším průběhu řízení možností zabránění věci postupem podle § 101 odst. 1 písm. c) trestního zákoníku znovu zabýval, s ohledem na závěry, které

v tomto směru učinil okresní soud, s ohledem na jeho závěr, že zabranou částkou peněz měla být získána licence k provozu solární elektrárny se státní dotací, takže tím vzniklo nebezpečí protiprávního získání až několika set milionů korun za dobu provozu elektrárny na úkor státního rozpočtu do rukou stěžovatelky, a konečně závěrem okresního soudu, podle kterého nelze nijak zpochybnit, že takto byl ohrožen majetek státu. Vzhledem k zásadám, které předurčují jeho poslání, a vztah k obecným soudům, takové posouzení však nemohl učinit Ústavní soud sám, neboť je v kompetenci obecných soudů.

19. K ostatním stěžovatelčiným námitkám lze snad ještě doplnit, že její případná vědomost (jedná se o právnickou osobu) o způsobu využití jí poskytnutých finančních prostředků je ve vztahu k aplikaci ustanovení § 101 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku nepodstatná. Zároveň je však třeba konstatovat, že úvahu krajského soudu na toto téma lze vyhodnotit jako pouhé obiter dictum napadeného rozhodnutí. V žádném případě neznamená konstatování této skutečnosti, ať už pravdivé či nikoliv, porušení stěžovatelčiných práv, natož pak důvod pro kasaci napadeného rozhodnutí. Za stejně neopodstatněnou považuje Ústavní soud námitku, že k odčerpávání veřejných prostředků za provoz elektrárny nepostačovalo podplatit pracovníka Energetického regulačního úřadu. Taková námitka nemá dle Ústavního soudu s předmětem řízení o zabránění věci či jiné majetkové hodnoty žádnou spojitost a je uplatnitelná spíše ze strany odsouzených osob.

Odlišné stanovisko soudce Ústavního soudu Jana Musila

Nesouhlasím s výrokem a s odůvodněním nálezu sp. zn. III. ÚS 2301/14 a podle § 22 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, k nálezu zaujímám odlišné stanovisko, které odůvodňuji takto:

1. Nemohu se ztotožnit se závěrem, že rozhodnutím obecných soudů o uložení ochranného opatření – zabránění částky jednoho milionu Kč, vydaným v trestním řízení, bylo porušeno ústavně zaručené právo stěžovatelky na ochranu majetku ve smyslu čl. 11 Listiny základních práv a svobod.

2. Vlastnickému právu k majetku, který byl získán trestnou činností, nebo který byl určen k páčání trestné činnosti, nelze podle mého názoru poskytnout ochranu dokonce ani prostředky práva občanského, protože by to odporovalo dobrým mravům. Tím spíše je vyloučeno, aby takovému majetku byla poskytnuta ústavněprávní ochrana.

3. V projednávané věci bylo v trestním řízení prokázáno, že částka jednoho milionu Kč, patřící stěžovateli – obchodní společnosti LUMEN ENERGETICKÝ DEVELOPMENT s. r. o., byla použita k vytvoření jakéhosi „černého fondu“, určeného k uplácení úředníků Energetického regulačního úřadu Jihlava za účelem vystavení nepravdivých licenčních podkladů, sloužících k podvodnému vylákání státní podpory fotovoltaických elektráren. Na těchto nezákonných machinacích se podíleli T. N. jako jednatel, J. M. jako výrobní ředitel a L. M. jako zaměstnanec společnosti LUMEN ENERGETICKÝ DEVELOPMENT, kteří byli odsouzeni za spáchání zločinu podplácení podle § 332 odst. 1 a 2 písm. b) trestního zákoníku. V době spáchání této trestné činnosti (v roce 2010) ještě ne-

bylo možné trestně postihnout společnost LUMEN ENERGETICKÝ DEVELOPMENT podle zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob (zákon nabyl účinnosti dne 1. 1. 2012), takže společnost figurovala v trestním řízení toliko jako zúčastněná osoba. O tom, že peníze určené k podplácení pocházely z majetku stěžovatelky, nevznikaly žádné pochybnosti. Domnívám se, že nezákonné machinace vedoucích statutárních orgánů společnosti zakládají přinejmenším občanskoprávní odpovědnost obchodní společnosti a že jsou též důvodem k zabránění její věci.

4. Nesouhlasím s názorem, vysloveným v bodě 16 nálezu, totiž že „k neoprávněnému zásahu do stěžovatelčiných hmotných ústavních práv“ došlo tím, že krajský soud provedl „přehnaně extenzivní výklad ustanovení § 101 odst. 2 písm. a) trestního zákoníku“, což je dovozováno z toho, že „předmětná částka výnosem není, neboť jako taková z trestného činu nepocházela, nýbrž sloužila ze strany obžalovaných k jeho spáchání“. Domnívám se, že úsudek vyslovený v nálezu není logicky korektní.

5. Nález pravděpodobně vychází z vadné premisy, že zajištěná částka jednoho milionu Kč musí pocházet z trestného činu, který byl předmětem trestního stíhání, tj. z dokonání trestného činu podplácení, spáchaného obžalovanými N., M. a M. Takový předpoklad však není správný. Definice pojmu „výnos“ je obsažena v článku 1 písm. a) Úmluvy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu (publikované sdělením Ministerstva zahraničních věcí pod č. 33/1997 Sb.), jako „všechny ekonomické výhody pocházející z trestných činů“, tj. jakýchkoli trestných činů, nejen těch právě stíhaných. Již samotné vytváření „černého fondu“, určeného pro poskytování úplatků, je možné posoudit jako přípravu nebo pokus (§ 20, § 21 TZ) trestného činu podplácení. Příprava a pokus jsou formami pojmu trestného činu (§ 111 TZ). Také pojem ekonomické výhody lze vztáhnout časově nejen na období po spáchání podplácení, nýbrž již na období přípravy nebo pokusu tohoto trestného činu.

6. Soudím ostatně, že vyslovení zabránění věci bylo možno opřít i o důvod uvedený v ustanovení § 101 odst. 1 písm. c) trestního zákoníku, jak to učinil prvoinstanční okresní soud, nikoliv však proto, že zadržovaná částka „může ohrožovat bezpečnost majetku“ (což okresní soud dovozoval z toho, že je ohrožován státní rozpočet budoucím vyplácením dotací), nýbrž proto, že „hrozí nebezpečí, že bude sloužit ke spáchání zločinu“, tj. k uplácení v budoucnosti.

7. Souhlasím s názorem, vysloveným v bodě 17 nálezu, totiž že „zpravidla není úkolem Ústavního soudu, aby hledal ten nevhodnější výklad a správnou argumentaci pro užití norem podústavního práva“. Domnívám se, že právě proti této zásadě se Ústavní soud v tomto nálezu prohřešil, pokud důvody pro kasaci rozhodnutí krajského soudu spatřoval ve vadné interpretaci zákonných důvodů pro vyslovení zabránění věci. Jsem toho názoru, že použití jakékoliv varianty právní kvalifikace by stejně muselo vést obecné soudy ke stejnému výsledku, tj. k zabránění věci.

8. Ze všech těchto důvodů se domnívám, že ústavní stížnost měla být zamítnuta, resp. odmítnuta.

♣ Právní věta redakce.

Rozsudek pro zmeškání

K vydání rozsudku pro zmeškání by měl soud přistupovat uvážlivě a zdrženlivě a volit tento institut zejména v případech, v nichž nezáměr na straně žalovaného je zřejmý, kdy je skutečně nečinný a odmítá se aktivně podílet na soudním procesu, či úmyslně soudní řízení protahuje. Ve sporných a hraničních případech není vydání rozsudku pro zmeškání na místě.

Nález Ústavního soudu ze dne 28. ledna 2014, sp. zn. Pl. ÚS 49/2010

I. Vymezení věci

1. Okresní soud v Děčíně nařídil na den 8. 10. 2010 jednání, ke kterému předvolal žalobce prostřednictvím jeho právního zástupce a žalovanou postupem pro doručování stanoveným § 45 a násl. zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „o. s. ř.“).

2. K jednání Okresního soudu v Děčíně se dne 8. 10. 2010 dostavila pouze strana žalobce. Žalovaná se bez jakékoliv omluvy k jednání nedostavila. Právní zástupce žalobce proto v souladu s § 153b odst. 1 o. s. ř. navrhl vydání rozsudku pro zmeškání (dále též „kontumační rozsudek“). Předvolání k jednání bylo žalované doručeno podle § 49 odst. 4 o. s. ř. (tedy tzv. náhradním doručením či doručením fikcí).

3. Okresní soud v Děčíně však rozsudkem pro zmeškání nerozhodl, ačkoliv byly podle jeho názoru splněny všechny zákonem stanovené podmínky pro jeho vydání, neboť dospěl k závěru, že § 153b odst. 1, 4 a 5 o. s. ř. je v rozporu s ústavním pořádkem České republiky, a to konkrétně se zásadou rovnosti účastníků řízení. Z tohoto důvodu Okresní soud v Děčíně přerušil řízení a předložil Ústavnímu soudu **návrh podle čl. 95 odst. 2 Ústavy České republiky na zrušení § 153b odst. 1, 4 a 5 o. s. ř.**

4. Ústavnímu soudu byl návrh podaný podle čl. 95 odst. 2 Ústavy České republiky na zrušení § 153b odst. 1, 4 a 5 o. s. ř. doručen dne 16. 11. 2010.

II. Argumentace navrhovatele

5. Podle navrhovatele je § 153b o. s. ř. (respektive jeho odstavec 1, 4 a 5) v rozporu se zásadou rovnosti účastníků řízení, zakotvenou v čl. 96 odst. 1 Ústavy České republiky (dále též „Ústava“), čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod (dále též „Listina“), čl. 6 odst. 1 a čl. 14 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále též „Evropská úmluva o lidských právech“ či jen „EÚLP“) a čl. 14 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech.

6. Hlavním argumentem pro zrušení § 153b o. s. ř. je podle navrhovatele skutečnost, že rozsudek pro zmeškání lze vydat toliko ve prospěch žalobce, zatímco žalovaný této výsady nepožívá. To znamená, že pokud se za stejných podmínek k nařízenému jednání nedostaví žalobce, žalovaný soudu nemůže navrhnout vydání rozsudku pro zmeškání s tím, že tvrzení žalovaného obsažená v jeho vyjádření k žalobě (nebo přednesená při jednání) o skutkových okolnostech týkající se sporu by se pokládala za nesporná. Strana žalobce je tak procesně zvýhodněna, aniž by toto zvýhodnění bylo straně žalované v říze-

ni jakkoliv kompenzováno. Tím je podle navrhovatele žalovaný stavěn do podstatně nevýhodnější situace než žalobce, což je v rozporu se zásadou rovnosti účastníků [Okresní soud v Děčíně zde odkazuje na nálezy sp. zn. Pl. ÚS 15/01 ze dne 31. 10. 2001 (N 164/24 SbNU 201; 424/2001 Sb.) a nálezy sp. zn. III. ÚS 202/03 ze dne 13. 11. 2003 (N 134/31 SbNU 193)].

7. Na podporu svého návrhu vznesl navrhovatel i historický argument. Podle něj je rozsudek pro zmeškání znovuzavedený v podobě § 153b o. s. ř. do českého právního řádu k 1. 9. 1993 v rozporu s tradičním pojetím kontumačního rozsudku na našem území. Již zákon č. 113/1895 ř. z., o soudním řízení v občanských rozepřích právních (civilní řád soudní), ve znění předpisů jej měnících a doplňujících do dne 31. 12. 1947 (dále jen „c. ř. s.“) znal institut kontumačního rozsudku (rozsudek v případech zmeškání), který však rovnost účastníků řízení respektoval, neboť kontumace hrozila oběma stranám. Konkrétně § 396 c. ř. s. stanovil, že: „Zmešká-li žalobce nebo žalovaný první rok, nutno pokládati přednes dostavivší se strany o skutkových okolnostech, týkající se předmětu sporu, za pravdivý, pokud není vyvrácen předloženými důkazy, a **nutno na tomto základě na návrh strany, která se dostavila, rozhodnouti o žalobní žádosti rozsudkem pro zmeškání**“ (důraz doplněn). Následující § 397 c. ř. s. pak zněl takto: „K písemným výkladům, zaslaným nad stranou, jež se nedostavila, nebuď přihlíženo...“.

8. Navrhovatel dále poukázal na rakouskou a německou úpravu rozsudku pro zmeškání. V Rakousku, ač mnohokrát novelizován, je stále účinný výše zmíněný civilní řád soudní z roku 1895, a to včetně úpravy rozsudku pro zmeškání (§ 396 až 403 ÖZPO). Úpravu zmeškání obou stran obsahuje i německý civilní řád procesní (Zivilprozessordnung, ZPO), a to v § 330 až 347; počítá se tedy jak se zmeškáním žalovaného (Säumnis des Beklagten, § 331 ZPO), jež je upraveno obdobně jako v českém o. s. ř., tak se zmeškáním žalobce (Säumnis des Klägers, § 330 ZPO). Zde je však oproti rakouské úpravě rozdíl v tom, že nedoslaví-li se žalobce k jednání nebo nejedná-li ve věci (§ 333 ZPO), ač byl řádně předvolán, je jeho žaloba bez věcného přezkumu zamítnuta.

9. Ve svém návrhu označil navrhovatel jako napadená ustanovení toliko první, čtvrtý a pátý odstavec § 153b o. s. ř., neboť jen tyto tři odstavce jsou na jím projednávanou věc sp. zn. 22 C 128/2009 bezprostředně aplikovatelné a zároveň protiústavní. Navrhovatel tedy nenapadl druhý odstavec § 153b o. s. ř., ač i ten je podle něj protiústavní, neboť tento odstavec není na jím projednávanou věc bezprostředně aplikovatelný, tak, jak podmínku „bezprostřední aplikovatelnosti“ ve smyslu čl. 95 odst. 2 Ústavy vykládá Ústavní soud [navrhovatel zde odkázal na usnesení sp. zn. Pl. ÚS 39/2000 ze dne 23. 10. 2000 (U 39/20 SbNU 353) a usnesení sp. zn. Pl. ÚS 20/02 ze dne 28. 11. 2002 (U 42/28 SbNU 477)]. Pokud jde o třetí odstavec § 153b o. s. ř., je navrhovatel toho názoru, že tento odstavec je ústavně konformní.

III. Vyjádření Poslanecké sněmovny a Senátu Parlamentu České republiky

10. Ústavní soud podle ustanovení § 42 odst. 4 a § 69 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“) zaslal před-

mětný návrh na zrušení napadených ustanovení Poslanecké sněmovně a Senátu Parlamentu České republiky. V souladu s bodem 3 sdělení Ústavního soudu publikovaného pod č. 469/2012 Sb. Ústavní soud nevyzýval k vyjádření vládu České republiky ani veřejného ochránce práv ve smyslu § 69 odst. 2 a 3 zákona o Ústavním soudu.

III/a Vyjádření Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky

11. Poslanecká sněmovna ve svém vyjádření ze dne 30. 6. 2011, podepsaném předsedkyní Miroslavou Němcovou, zrekapitulovala proces přijetí zákona č. 17/1993 Sb., jenž zavedl do českého právního řádu rozsudek pro zmeškání, a jeho tři novelizaci. Poukázala přitom zejména na důvodovou zprávu k zákonu č. 17/1993 Sb., podle níž tehdejší zákonodárce dal při koncipování rozsudku pro zmeškání přednost řešení používanému na Slovensku (jež mělo oporu v uherském právu), které připouští vydání rozsudku pro zmeškání jen v případě, kdy první jednání zmešká žalovaný. Tehdejší zákonodárce to odůvodňoval tím, že přípustění rozsudku pro zmeškání žalobce i žalovaného by vytvářelo nerovné postavení účastníků, neboť zmešká-li žalovaný jednání, je mu z předem doručené žaloby znám nejen předmět řízení, ale i argumentace žalobce a to, jaké důkazy nabízí soudu k prokázání svých tvrzení. Pokud by byl přípustěn rozsudek pro zmeškání žalobce, zmeškala by strana, která stanovisko žalovaného předem nezná a neměla možnost reagovat na tvrzení, které žalovaný teprve při jednání přednese. Krom toho důvodová zpráva k zákonu č. 17/1993 Sb. v souvislosti s § 153b o. s. ř. zdůrazňovala, že i za předpokladu, že se řádně obeslaný žalovaný k prvnímu jednání nedostaví a žalobce navrhne soudu, aby rozhodl rozsudkem pro zmeškání, nemusí soud tomuto návrhu vyhovět.

12. Dále Poslanecká sněmovna uvedla, že jako zákonodárny sbor jednala v přesvědčení, že přijaté zákony jsou v souladu s Ústavou a naším právním řádem, nicméně je na Ústavním soudu, aby posoudil ústavnost § 153b odst. 1, 4 a 5 o. s. ř. Poslanecká sněmovna rovněž vyslovila souhlas s upuštěním od ústního jednání.

III/b Vyjádření Senátu Parlamentu České republiky

13. Senát ve svém vyjádření ze dne 27. 6. 2011, podepsaném předsedou Milanem Štěchem, konstatoval, že Senát byl ustanoven v listopadu 1996, a tudíž se k zákonu č. 17/1993 Sb., jenž zavedl do českého právního řádu rozsudek pro zmeškání, nemohl vyjádřit. Od té doby byl § 153b sice třikrát novelizován, nicméně základní princip zůstal nezměněn, a k problematice naznačené v podání Okresního soudu v Děčíně se Senát v rámci schvalování shora zmíněných tří novelizací § 153b o. s. ř. nevyjadřoval. Podle Senátu je tedy zcela na Ústavním soudu, aby posoudil ústavnost napadeného § 153b o. s. ř. v odstavcích 1, 4 a 5. Senát rovněž vyslovil souhlas s upuštěním od ústního jednání.

IV. Dikce napadeného právního předpisu

14. Ustanovení § 153b o. s. ř. zní takto (odstavce navrhovatelem výslovně napadené jsou zvýrazněny tučně):

„§ 153b

(1) **Zmešká-li žalovaný, kterému byly řádně doručeny do jeho vlastních rukou (§ 49) žaloba a předvolání k jednání nejméně deset dnů předem dnem, kdy se jednání má konat, a který byl o následcích nedostavení se poučen, bez důvodné a včasné omluvy první jednání, které se ve věci konalo, a navrhne-li to žalobce, který se dostavil k jednání, pokládají se tvrzení žalobce obsažená v žalobě o skutkových okolnostech, týkající se sporu, za nesporná a na tomto základě může soud rozhodnout o žalobě rozsudkem pro zmeškání.**

(2) Je-li v jedné věci několik žalovaných, kteří mají takové společné povinnosti, že se rozsudek musí vztahovat na všechny (§ 91 odst. 2), lze rozhodnout rozsudkem pro zmeškání jen tehdy, nedostavili-li se k jednání všichni řádně obeslaní žalovaní.

(3) Rozsudek pro zmeškání nelze vydat ve věcech, v nichž nelze uzavřít a schválit smír (§ 99 odst. 1 a 2), nebo došlo-li by takovým rozsudkem ke vzniku, změně nebo zrušení právního poměru mezi účastníky.

(4) **Zmešká-li žalovaný z omluvitelných důvodů první jednání ve věci, při němž byl vynesena rozsudek pro zmeškání, soud na návrh žalovaného tento rozsudek usnesením zruší a nařídí jednání. Takový návrh může účastník podat nejpozději do dne právní moci rozsudku pro zmeškání.**

(5) **Pokud žalovaný kromě návrhu na zrušení rozsudku soudu prvního stupně z důvodů podle odstavce 4 podal proti rozsudku i odvolání a návrhu na zrušení rozsudku bylo pravomocným usnesením vyhověno, k odvolání se nepřihlíží.“**

15. Jak bylo zmíněno výše, navrhovatel napadá toliko odst. 1, 4 a 5 ustanovení § 153b o. s. ř., a to s odůvodněním, že pouze tyto tři odstavce § 153b o. s. ř. jsou bezprostředně aplikovatelné na věc jím vedenou pod sp. zn. 22 C 128/2009 a zároveň protiústavní (blíže viz bod 9).

16. Ústavní soud vycházel ze znění ustanovení § 153b o. s. ř. i ustanovení § 49 odst. 4 o. s. ř. (upravujícího tzv. náhradní doručení či fikci doručení), tak, jak byla zavedena zákonem č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, neboť tímto zákonem č. 7/2009 Sb. s účinností od 1. 7. 2009 byla předmětná ustanovení novelizována naposledy a doposud platí v nezměněném znění. Jedná se o totožné znění platné jak v době podání návrhu okresním soudem, tak v době rozhodování Ústavního soudu.

V. Posouzení příslušnosti Ústavního soudu k projednání podaného návrhu a aktivní legitimace navrhovatele

17. Ústavní soud si musel nejprve zodpovědět otázku, zda mu přísluší meritorně projednávat podaný návrh. Podmínky aktivní legitimace v řízení o konkrétní kontrole norem Ústavní soud shrnul v usnesení sp. zn. Pl. ÚS 37/10 ze dne 18. 12. 2012:

„16. *Předtím než Ústavní soud přistoupí k věcnému posouzení návrhu dle čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy je povinen zkoumat, zda splňuje všechny zákonem požadované náležitosti a zda jsou vůbec dány podmínky jeho projednání stanovené zákonem č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“). Podle ustanovení § 64 odst. 3 zákona o Ústavním soudu návrh na zrušení zákona nebo jeho jednotlivých ustanovení je oprávněn podat též soud v sou-*

vislosti se svou rozhodovací činností podle čl. 95 odst. 2 Ústavy. Podle čl. 95 odst. 2 Ústavy platí, že dojde-li soud k závěru, že zákon, jehož má být při řešení věci použito, je v rozporu s ústavním pořádkem, předloží věc Ústavnímu soudu.

17. Ústavní soud se nejprve musí zabývat otázkou, zda byla naplněna podmínka stanovená v článku 95 odst. 2 Ústavy, tj. zda navrhovatelem tvrzený rozpor s ústavním pořádkem se týká zákona, jehož má být použito při řešení věci zahájené před Krajským soudem v Hradci Králové, neboť dospěl-li by k závěru, že by tato podmínka naplněna nebyla, nebyl by navrhovatel k jeho podání aktivně legitimován, resp. návrh byl podán ‚někým zjevně neoprávněným‘, jak normuje ustanovení § 43 odst. 1 písm. c) zákona o Ústavním soudu.

18. Ve smyslu závěrů usnesení Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 39/2000 ze dne 23. 10. 2000 [usnesení sp. zn. Pl. ÚS 39/2000 ze dne 23. 10. 2000 (U 39/20 SbNU 353), dostupné in <http://nalus.usoud.cz>] je podmínka návrhového oprávnění soudu vyslovená v čl. 95 odst. 2 Ústavy, aby požadavek zrušení zákona směřoval proti tomu, jehož má být při řešení věci použito, splněna, jedná-li se o zákon, resp. jeho jednotlivé ustanovení, jehož aplikace má být bezprostřední ...; případně je nezbytná jeho nevyhnutelná aplikace a nikoli jen hypotetické použití, resp. jiné širší souvislosti... [srov. též nález sp. zn. Pl. ÚS 20/05 ze dne 28. 2. 2006 (N 47/40 SbNU 389; 252/2006 Sb.), dostupný in <http://nalus.usoud.cz>]. Z účelu a smyslu (konkrétní) kontroly ústavnosti právních norem pak plyne, že zákon, jehož má být při řešení věci použito, je pouze ten (resp. jeho ustanovení), jenž překáží tomu, aby bylo dosaženo žádoucího (ústavně konformního) výsledku; nebyl-li by pak odstraněn, byl by výsledek před ním probíhajícího řízení jiný.

19. Je na navrhovateli, aby jednak snesl adekvátní argumentaci, že napadený zákon (jeho jednotlivé ustanovení) je v rozporu s ústavním pořádkem (což navrhovatel učinil), ale zároveň poukázal a prokázal, že aplikace napadeného ustanovení je nevyhnutelná a jen zrušení napadeného ustanovení bude mít za následek dosažení žádoucího ústavně konformního výsledku; předpokladem takového tvrzení je i dostatečně vyjasněný skutkový stav. Vposled zmíněný požadavek však naplněn nebyl.

20. Mimo výše uvedené, na obecném soudu, který navrhuje zrušení zákona (jeho ustanovení), spočívá dále povinnost napadené ustanovení, jež má být v řízení před ním aplikováno, vyložit, a to interpretací primárně ústavně konformní; Ústavní soud dovodil, že není dán důvod ke zrušení takového ustanovení, je-li možný – případně mezi jinými – i výklad, jenž tomuto požadavku (tj. ústavně konformnímu výkladu) vyhovuje [srov. nález sp. zn. Pl. ÚS 48/95 ze dne 26. 3. 1996 (N 21/5 SbNU 171; 121/1996 Sb.), nález sp. zn. Pl. ÚS 20/05 ze dne 28. 2. 2006 (N 47/40 SbNU 389; 252/2006 Sb.), nález sp. zn. Pl. ÚS 36/01 ze dne 25. 6. 2002 (N 80/26 SbNU 317; 403/2002 Sb.), vše dostupné in <http://nalus.usoud.cz>]. Okolnost, že by v posuzované věci byl takový ústavně konformní výklad k dispozici, by pak implikoval eventualitu posouzení návrhu jako ‚zjevně neopodstatněného‘, jak je tato kvalifikace vyjádřena v ustanovení § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu.“

Uvedené principy judikovalo plénum Ústavního soudu i v řadě dalších usnesení (např. usnesení sp. zn. Pl. ÚS 23/08 ze dne 14. 8. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 34/11 ze dne 3. 4. 2012 a sp. zn. Pl. ÚS 30/09 ze dne 2. 4. 2013), a lze je tudíž považovat za součást ustálené judikatury Ústavního soudu.

18. V projednávané věci podal návrh na zrušení § 153b občanského soudního řádu obecný soud v situaci, kdy se žalovaná nedostavila k prvnímu jednání a žalobce v reakci na to navrhl vydání rozsudku pro zmeškání. Otázka, na niž musí Ústavní soud nyní odpovědět, tedy zní, zda z hlediska zásady rovnosti účastníků řízení může soudce obecného soudu svůj návrh podle čl. 95 odst. 2 Ústavy relevantně učinit (1) pouze v případě, kdy se jednání nezúčastní žalobce a žalovaný namítne, že zatímco jeho neúčast mohla být důvodem vydání rozsudku pro zmeškání, soud nemůže obdobně procesně jednoduše reagovat i na neúčast žalobce (tato situace ve věci projednávané Okresním soudem v Děčíně nenastala), nebo (2) i v případě, kdy se k prvnímu jednání dostaví toliko žalobce, který následně navrhne vydání daného rozsudku (jak se stalo ve věci projednávané Okresním soudem v Děčíně). Pouze u první situace je zřejmé, že případné zrušení napadeného ustanovení (za předpokladu jeho rozpornosti s principem rovnosti účastníků řízení) by otevíralo cestu k přijetí takové právní úpravy, jejímž výsledkem by byla možnost jak žalobce, tak žalovaného dosáhnout vydání kontumačního rozsudku. Cílem rovnosti účastníků však není vytvoření možnosti vydání kontumačního rozsudku ve prospěch obou stran sporu – zásada rovnosti účastníků by naopak byla naplněna i tehdy, pokud by zákonodárce neumožnil dosáhnout vydání kontumačního rozsudku ani jedné ze stran. Stejně tak by byla zásada rovnosti účastníků naplněna i v situaci, kdy by zákonodárce zakotvil pro případ nedostavení se jedné ze stran k jednání jinou sankci než kontumační rozsudek ve prospěch dostavivší se druhé strany. Rovnost účastníků řízení je tedy neutrální k tomu, v čem si jsou strany rovny, a řeší toliko, zda si jsou rovny. Jinak řečeno, **je na zákonodárci, zda umožní vydání kontumačního rozsudku či nikoliv. Pokud jej však zakotví, musí kontumační rozsudek splňovat podmínky plynoucí ze zásady rovnosti účastníků;** pokud by tomu tak nebylo, Ústavní soud je nadán pravomocí takovou úpravu kontumačního rozsudku zrušit a znovuotevřít prostor pro zákonodárce, aby se rozhodl, zda zakotví kontumační rozsudek splňující požadavek rovnosti účastníků řízení nebo se jej rozhodne znovu nezakotvit či zda zvolí zcela jiné, alternativní řešení [např. hrazení nákladů zmařeného jednání nedostavivší se stranou nebo povinnost soudce (v případě doručení fikci) rozhodnout podle stavu spisu ke dni takto zmařeného jednání].

19. Ústavní soud dále podotýká, že v obou výše naznačených případech postavení účastníků řízení nelze považovat za rovnocenné – v prvním případě proto, že žalovaný nemá k dispozici stejný procesní prostředek jako žalobce (žalovaný nemůže dělat to, co žalobce); v druhém případě proto, že žalobce má k dispozici procesní prostředek, který žalovaný k dispozici nemá (žalobce může dělat to, co žalovaný nemůže). V obou případech je použito § 153 odst. 1 o. s. ř., v obou případech jde o bezprostřední aplikaci tohoto ustanovení (tj. jeho aplikace je nevyhnutelná a nikoliv jen hypotetická) a jen zrušení napadeného ustanovení či ústavně konformní výklad vyrovnávající postavení obou procesních stran by vedly k dosažení žádoucího ústavně konformního výsledku, neboť v opačném případě by byl Okresní soud v Děčíně povinen vynést kontumační rozsudek, který však lze vynést pouze ve prospěch žalobce (viz body 18-20 usnesení sp. zn. Pl. ÚS 37/10 ze dne 18. 12. 2012 citovaného výše).

20. Ústavní soud pak při posuzování aktivní legitimity obecného soudu k podání návrhu na zrušení zákona či jeho ustanovení vycházel z čl. 95 odst. 2 Ústavy, který stanoví, že dojde-li soud k závěru, že zákon, jehož má být při řešení věci použito, je v rozporu s ústavním pořádkem, předloží věc Ústavnímu soudu, a z § 64 odst. 3 zákona o Ústavním soudu, který zakotvuje oprávnění soudu podat návrh na zrušení zákona nebo jeho jednotlivých ustanovení v souvislosti se svou rozhodovací činností. V nyní posuzovaném případě je nesporné, že použití napadeného ustanovení o. s. ř. žalobce navrhl a soud se jeho použitím v konkrétním případě tedy musel zabývat. Účelem oprávnění a současně i povinnosti obecného soudu předložit Ústavnímu soudu používaný zákon, dojde-li soud k závěru, že onen zákon je v rozporu s ústavním pořádkem, je zachování zásady vnitřní jednoty a bezrozpornosti právního řádu. Jak zdůrazňuje i komentářová literatura, „[v] případě závěru o rozporu zákona s ústavním pořádkem tudíž obecný soud řízení ve věci přerušit musí a má procesní povinnost věc (jako návrh na zrušení zákona) předložit Ústavnímu soudu“ (srov. Filip, J., Holländer, P., Šimíček, V. Zákon o Ústavním soudu. Komentář. 2. přepracované a rozšířené vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 365). Pokud tedy existuje pochybnost o ústavnosti ustanovení zákona a zároveň obecný soud tuto pochybnost ani nerozptýlí zvažováním jednotlivých výkladových alternativ, ani věc nepředloží k rozhodnutí Ústavnímu soudu, poruší čl. 1 odst. 1, eventuálně čl. 95 odst. 2 Ústavy. Naopak Ústavní soud by odmítnutím poskytnout obecnému soudu pomoc svým rozhodnutím o ústavnosti či protiústavnosti aplikovatelného zákona porušil své povinnosti plynoucí z citovaného čl. 95 odst. 2 i z čl. 83 Ústavy. Ostatně přílišná uzavřenost a exkluzivita ústavního soudnictví by mohla být kontraproduktivní, neboť by omezila možnost „ústavního kultivování obecných soudů“ (srov. Kühn, Z. Aplikace práva soudcem v éře středoevropského komunismu a transformace. Analýza příčin postkomunistické právní krize. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 146; k tomu více též Wagneřová, E. a kol. Zákon o Ústavním soudu s komentářem. Praha: ASPI, a. s., 2007, s. 246 a 247).

21. Na základě těchto úvah dospěl Ústavní soud k závěru, že **podaný návrh umožňuje posoudit ústavnost stávající úpravy rozsudku pro zmeškání, zakotvené v § 153b o. s. ř., z hlediska rovnosti účastníků řízení jak za situace, kdy se k prvnímu jednání dostaví pouze žalovaný, který nemá možnost navrhnout vydání rozsudku pro zmeškání, tak za situace, kdy se k prvnímu jednání dostaví toliko žalobce, který následně navrhne vydání takového rozsudku** (jako tomu bylo i ve věci před Okresním soudem v Děčíně). V obou případech by pak Ústavní soud – pokud by shledal úpravu kontumačního rozsudku v rozporu se zásadou rovnosti účastníků řízení – musel napadené ustanovení zrušit. Ústavní soud totiž sám za žádných okolností nemůže „dorovat“ procesní práva žalovaného na úroveň žalobce a judikatorně zakotvit právo žalovaného navrhnout vydání rozsudku pro zmeškání v neprospěch nedostavivšího se žalobce, neboť není pozitivním zákonodárcem. Jedinou cestou, jak dosáhnout ústavně konformní úpravy kontumačního rozsudku by tedy bylo jeho zrušení a znovuotevření prostoru pro úpravu zákonodárce či ústavně konformní výklad vyrovnávající postavení obou procesních stran. Jak však bylo zdůrazněno výše, taková

úprava by nutně nemusela vyžadovat zakotvení možnosti dosáhnout kontumačního rozsudku pro obě strany; takové řešení je pouze jednou z alternativ (viz bod 18 tohoto nálezu in fine).

22. Ze shora uvedeného plyne, že návrh Okresního soudu v Děčíně splňuje všechny požadavky stanovené čl. 95 odst. 2 Ústavy, včetně požadavku aktivní legitimity navrhovatele pro řízení o kontrole norem.

VI. Ústavní konformita legislativního procesu přijetí napadených ustanovení

23. Ústavní soud konstatoval, že zákon č. 17/1993 Sb., kterým byl do občanského soudního řádu zakotven institut rozsudku pro zmeškání, byl přijat a vydán v mezích ústavně stanovené kompetence a ústavně předepsaným způsobem.

VII. Obsahový soulad napadených zákonných ustanovení s ústavním pořádkem

24. Dříve, než Ústavní soud přistoupil k meritornímu posouzení, musel se vypořádat s rozsahem návrhu. Navrhovatel napadl toliko § 153b odst. 1, 4 a 5 o. s. ř. a výslovně uvedl, že naopak nenapadá druhý a třetí odstavce téhož ustanovení. Druhý odstavce totiž podle navrhovatele není v jim projednávané věci bezprostředně aplikovatelný a třetí odstavce navrhovatel považuje za ústavně konformní.

25. Ústavní soud je však toho názoru, že § 153b o. s. ř., zakotvující úpravu rozsudku pro zmeškání, tvoří koherentní a vnitřně natolik propojený celek, že jej nelze rozdělit na jednotlivé komponenty a přezkoumat souladnost s ústavním pořádkem toliko u některých z nich (tj. odstavce prvního, čtvrtého a pátého). To platí tím spíše, že je napaden první odstavce § 153b o. s. ř., který je pro určení podmínek aplikace rozsudku pro zmeškání zcela klíčový. Pokud by Ústavní soud akceptoval rozsah návrhu, jak jej vymezil navrhovatel, a případně tomuto návrhu vyhověl, zůstal by pak v občanském soudním řádu „pahýl“ ve formě druhého a třetího odstavce § 153b o. s. ř., který by nedával sám o sobě žádný smysl. Samostatně stojící druhý odstavce (bez zrušení prvního odstavce) by dokonce žalovaného stavěl do ještě nevýhodnější pozice než stávající úprava, neboť po derogaci § 153b odst. 1 o. s. ř. by, striktně vzato, nebylo nutné pro vydání rozsudku pro zmeškání splnit podmínku řádného doručení žaloby a předvolání do vlastních rukou podle § 49 o. s. ř. nejméně deset dnů předem, ani podmínku řádného poučení žalovaného o následcích nedostavení se a žalovaný by neměl možnost předejít vydání rozsudku pro zmeškání svou omluvou z nařízeného jednání. Z tohoto důvodu **považuje Ústavní soud za nezbytné posoudit ústavnost celého § 153b o. s. ř., a nikoliv pouze jeho prvního, čtvrtého a pátého odstavce** [srov. mutatis mutandis nálezný sp. zn. Pl. ÚS 16/09 ze dne 19. 1. 2010 (N 8/56 SbNU 69; 48/2010 Sb.), bod 35].

VII/a Obecné principy

(...)

35. Při aplikaci zmíněného testu přímé diskriminace na posuzování rovnosti účastníků v soudním řízení je však nutné přihlídnout ke specifickým zásady rovnosti účastníků řízení

a test přímé diskriminace modifikovat. V prvé řadě není třeba zkoumat v druhém kroku zakázanost důvodu (a tudíž ani jeho „podezřelost“ v pátém kroku), neboť ten je výslovně zakotven v čl. 37 odst. 3 Listiny: jakékoliv odlišné zacházení s účastníky řízení je a priori podezřelé. Dále pak se první krok redukuje na posouzení otázky, zda jde o účastníky řízení. Modifikovaný test přímé diskriminace bude dále pro přehlednost označován jako test rovného zacházení. Test rovného zacházení se tedy skládá z následujících kroků, posuzujících: (1) jde o srovnatelného jednotlivce nebo skupiny (tj. jde o účastníky řízení)?; (2) je s nimi zacházeno odlišně?; (3) je odlišné zacházení dotčené straně sporu k tíži (uložením břemene nebo odepřením dobra)?; (4) je toto odlišné zacházení ospravedlnitelné, tj. (a) sleduje legitimní zájem a (b) je přiměřené?

VII/b Aplikace obecných principů na projednávanou věc

36. V projednávaném případě je rovností účastníků třeba rozumět procesní rovnost stran sporu v civilním sporném řízení.

37. Rozsudek pro zmeškání je zvláštním druhem rozsudku; je to typický institut klasického civilního procesu sporného, v němž jsou vydávána rozhodnutí o právech a povinnostech, jimiž účastníci mohou volně mimoprocesně disponovat (Winterová, A. Rozsudek pro zmeškání, rozsudek pro uznání. Právní praxe, 1993, č. 10, s. 594).

38. Obecný soud může rozhodnout rozsudkem pro zmeškání podle § 153b o. s. ř., pokud jsou splněny následující podmínky: (1) žalovanému byla soudem doručena žaloba do vlastních rukou; (2) žalovanému bylo doručeno do vlastních rukou předvolání k jednání nejméně 10 kalendářních dnů (a ve věcech uvedených v § 118b nejméně 30 kalendářních dnů) přede dnem, kdy se má jednání konat; (3) žalovaný byl poučen, že bude rozhodnuto v jeho neprospěch rozsudkem pro zmeškání, jestliže jednání, k němuž byl předvolán, zmešká bez důvodné a včasné omluvy; (4) žalovaný se k jednání, které bylo prvním jednáním o věci, bez omluvy nedostavil, popřípadě jeho omluva, která došla soudu před zahájením jednání, je nedůvodná; (5) žalobce se k prvnímu jednání o věci dostavil a navrhl, aby bylo rozhodnuto rozsudkem pro zmeškání žalovaného; (6) na základě tvrzení obsažených v žalobě o skutkových okolnostech sporu je možné rozhodnout v neprospěch žalovaného, neboť právní posouzení těchto tvrzených skutkových okolností odůvodňuje závěr, že žaloba je opodstatněná; (7) rozsudek pro zmeškání je přípustný; a (8) nejsou splněny podmínky pro vydání rozsudku pro uznání (Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z. Občanský soudní řád – komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 703-704).

39. **Rozsudek pro zmeškání obecný soud vydat může, ale nemusí. Zákon tak ponechává na úvaze soudu, zda i tam, kde jsou splněny všechny zákonem stanovené předpoklady, je vhodné o věci rozhodnout kontumačním rozsudkem, opačný výklad, tj., že soud musí rozsudek pro zmeškání při splnění podmínek uvedených v § 153b o. s. ř. vydat, doktrína i judikatura již zcela opustily.**

40. Rozsudek pro zmeškání patří mezi instituty sloužící k urychlení řízení, k nimž se již dříve Ústavní soud vyjádřil. Obecné principy vztahující se k těmto institutům definoval ve svém nálezu sp. zn. I. ÚS 329/08 ze dne 20. 6. 2011 (N 118/61 SbNU 717), kde v souvislosti s rozsudkem pro zmeškání konstatoval:

„14. Soudy jsou článkem 90 Ústavy České republiky povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům. To platí obecně pro kterýkoliv druh soudního řízení, tedy i pro soudnictví civilní. V souladu s vymezením civilní soudní pravomoci lze z citovaného článku Ústavy dovodit, že účelem civilního řízení soudního je poskytování ochrany porušeným nebo ohroženým subjektivním soukromým právům ...

15. O ochraně lze v pravém slova smyslu hovořit pouze tehdy, pokud civilní proces umožňuje prosadit skutečně existující, a nikoliv fiktivní subjektivní soukromá práva a povinnosti. V rozsahu, v jakém se civilní právo procesní od tohoto cíle vzdaluje, je popírána nejen ochranná funkce civilního práva procesního, ale též smysl soukromoprávní regulace; v konečném důsledku je potom významně narušena právní jistota. Jinak řečeno, civilní právo procesní je účinné jenom v té míře, v níž je způsobilé poskytnout ochranu skutečným subjektivním hmotným právům ...

16. Uvedený požadavek je obecný, a lze jej proto vztáhnout i na všechny instituty sloužící k urychlování civilního řízení soudního, a to včetně rozsudků, jež reagují na zmeškání účastníka. Funkcí kontumačního rozsudku není jakkoliv urychlit řízení, ale urychlit řízení za pomoci uplatnění skutkové domněnky nepříznivé tomu, vůči němuž je rozsudek pro zmeškání vyneseno. Kontumační rozsudky se zakládají na tom, že procesní strana v řízení nehájí svá práva, přestože k tomu měla možnost (např. Rosenberg, L. – Schwab, K. H. – Gottwald, P. Zivilprozessrecht. 16. vydání. München: C. H. Beck, 2004, s. 704) a navzdory tomu, že jde o kontradiktorní spor ovládaný projednávací zásadou, v němž má strana sama ve svém vlastním zájmu přispět k objasnění skutkového stavu, jsou-li tvrzení protistrany nepravdivá, neúplná či se jinak odchyľují od skutečnosti. Rozsudek pro zmeškání z tohoto pohledu, jak konstatuje prof. Macur (Macur, J. Rozsudek na základě fikce uznání nároku podle ustanovení § 114b o. s. ř. Bulletin advokacie, 2002, č. 2, s. 32), „není založen na nějakých ‚fiktivních‘ či na pouhém úsilí o ukončení jednání za každou cenu, ale opírá se o dlouhodobě osvědčenou skutkovou domněnku, podle níž je vysoce pravděpodobné, že strana, která žádným způsobem tvrzení druhé procesní strany nezpochybňuje, ač má k tomu všechny možnosti, neučiní žádná skutková tvrzení ani důkazní návrhy a k nařízenému prvnímu ústnímu soudnímu jednání se nedostaví, nemá ve skutečnosti žádné argumenty ani důkazy proti správnosti skutkových tvrzení druhé procesní strany ... Ve všech moderních civilních soudních řádech jsou s velkou pečlivostí vyloučeny všechny nefunkční vlivy, které by mohly nežádoucím způsobem, tedy v rozporu s objektivní skutečností, ovlivnit uplatnění skutkové domněnky, resp. zkušenostní věty ... Výsledkem uplatnění domněnky je vysoce pravděpodobný závěr, hraničící s jistotou, že rozhodná skutková tvrzení procesní strany, jimž druhá strana neodporovala, jsou pravdivá. Nejde o uplatnění fikce, ale o použití skutkové domněnky, o níž lze předpokládat, že odpovídá skutkovému stavu, který před procesem a nezávisle na něm objektivně nastal. První závěr rozsudku musí být na něm založen. Nejedná se o rozsudek pro uznání, ale o rozsudek vydaný na základě skutkového stavu, který je v souladu s vnitřním přesvědčením soudce, neboť jej vyvozuje z obecně se uplatňující skutkové domněnky (zkušenostní věty).“

41. Na základě těchto obecných principů Ústavní soud konstatoval, že institut rozsudku pro zmeškání není sám o sobě v rozporu s právem na spravedlivý proces [usnesení sp. zn.

III. ÚS 370/98 ze dne 28. 1. 1999 (U 7/13 SbNU 405)], nicméně jeho aplikace musí být v souladu s účelem kontumačního rozsudku (srov. např. výše citovaný nálezn sp. zn. I. ÚS 329/08, bod 17).

42. K aplikaci rozsudku pro zmeškání se Ústavní soud vyjádřil již několikrát, přičemž základní principy shrnul přehledně v nálezu sp. zn. I. ÚS 2656/12 ze dne 7. 5. 2013:

„14. Ústavní soud již v mnoha nálezech (srov. např. nálezn ze dne 10. 3. 2005, sp. zn. III. ÚS 428/04, nálezn ze dne 23. 8. 2005, sp. zn. IV. ÚS 63/05, nálezn ze dne 15. 1. 2009, sp. zn. IV. ÚS 2785/07) vyslovil zejména následující právní názory.

15. Při rozhodování o případném vydání rozsudku pro zmeškání, resp. při rozhodování o návrhu žalovaného na zrušení rozsudku pro zmeškání, by měl soud vzít v úvahu rovněž předchozí procesní aktivitu žalovaného, tedy zda se vyjádřil k podané žalobě, zda navrhl důkazy ke své obraně atd.

16. K vydání rozsudku pro zmeškání by soud měl přistupovat uvážlivě a volit tento institut zejména v případech, v nichž nezájem na straně žalovaného je zřejmý, kdy je žalovaný skutečně nečinný (což vyplývá např. z obsahu a frekvence již dříve učiněných procesních úkonů) a odmítá se aktivně podílet na soudním procesu, či úmyslně soudní řízení protahuje.

17. To proto, že rozsudek pro zmeškání je formální institut, který podstatně redukuje možnost uplatnění procesních práv žalovaného. Každý má právo domáhat se u soudu ochrany práva, které bylo ohroženo nebo porušeno. Článek 90 Ústavy stanoví, že soudy jsou povolány především k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům. Podle čl. 36 odst. 1 Listiny se může každý domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.

18. V případech, kdy jinak aktivní účastník neúmyslně pro svůj omyl zmešká první jednání soudu, ale je zřetelný jeho zájem účastnit se soudního řízení a bránit se, není vydání rozsudku pro zmeškání namístě. Prioritou v soudním řízení musí v takovém případě zůstat ochrana práv účastníků soudního řízení (žalovaných), kteří na soudním řízení chtějí aktivně participovat. Hlavním posláním soudního řízení je zajišťovat spravedlivou ochranu práv a oprávněných zájmů účastníků (§ 1, § 3 o. s. ř.). Podmínky vydání kontumačního rozsudku musí být posuzovány uvážlivě a zdrženlivě, ve sporných a hraničních případech není jeho vydání namístě.

19. Opakem tohoto postupu je přepjatý formalismus, jehož důsledkem je sofistikované zdůvodňování zjevné nespravedlnosti, a tím porušení smyslu ust. § 1 a § 3 o. s. ř., čl. 90 Ústavy a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

20. Pokud již soud prvního stupně zvolí takový kritizovaný postup (tj. vydal-li rozsudek pro zmeškání), je na soudu odvolacím, aby poskytl ochranu právům tohoto účastníka. V takovém případě je totiž třeba vzít zřetel především na účel soudního řízení, kterým je ochrana práv účastníků řízení (soudy jsou povolány k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu právům).“

43. V nálezu IV. ÚS 2785/07 ze dne 15. 1. 2009 (N 10/52 SbNU 103) pak Ústavní soud zdůraznil, že obecný soud musí zkoumat nejen důvod zmeškání, ale i časový rozsah zmeškání:

„Soud proto musí v každém jednotlivém případě dříve, než přistoupí k vydání rozsudku pro zmeškání, resp. než rozhodne o ná-

vrhu na zrušení rozsudku pro zmeškání, pečlivě uvážit, zda důvod zmeškání, stejně tak jako časový rozsah zmeškání žalovaného při prvním jednání, jsou omluvitelné. Při rozhodování o případném vydání rozsudku pro zmeškání, resp. při rozhodování o návrhu žalovaného na zrušení rozsudku pro zmeškání by měl soud vzít v úvahu rovněž předchozí procesní aktivitu žalovaného, tedy zda se vyjádřil k podané žalobě, zda navrhl důkazy ke své obraně atd. Soud by měl v každém jednotlivém případě přihlídnout rovněž k povaze předmětu sporu.“

To znamená, že v případě, kdy jinak aktivní žalovaný zmešká jednání o pět minut, není vydání rozsudku pro zmeškání na místě [srov. nálezn sp. zn. III. ÚS 428/04 ze dne 10. 3. 2005 (N 53/36 SbNU 563)].

44. Ústavní soud se rovněž vyjádřil k aplikaci fikce doručení v souvislosti s rozsudkem pro zmeškání, a to v nálezu sp. zn. II. ÚS 451/03 ze dne 16. 9. 2004 (N 131/34 SbNU 325), kde konstatoval:

„Základní náležitostí požadovanou ustanovením § 46 odst. 4 o. s. ř. je, že se adresát v místě doručování zdržoval v době, kdy je toto doručování uskutečňováno. A contrario, pokud se účastník v místě doručení nezdržuje, fikce doručení nastoupit nemůže. Takto výslovně formulované pravidlo nepřipouští modifikaci, již provedl obecný soud, když zkoumal a považoval za relevantní důvody, pro něž se stěžovatelka v místě bydliště nezdržovala. S ohledem na ustanovení § 46 odst. 5 o. s. ř. bylo na stěžovatelce, aby vyvrátila, že se v místě doručení zdržovala. Je přitom zcela irelevantní, z jakých důvodů se tak stalo. Pokud uvedenou skutečnost prokázala, pak nemohlo dojít k účinnému doručení (nemohla nastoupit fikce doručení). Ústavní soud je nucen konstatovat, že interpretace ustanovení § 46 odst. 4 a 5 obecnými soudy byla v projednávaném případě natolik extrémní, že ji nelze považovat za ústavně konformní. V důsledku této interpretace bylo stěžovatelce znemožněno domáhat se stanoveným postupem svých práv u nezávislého a nestranného soudu (čl. 36 odst. 1 Listiny). Obecné soudy také postupovaly mimo meze, které stanoví zákon, čímž došlo i k porušení čl. 2 odst. 3 Ústavy, resp. čl. 2 odst. 2 Listiny.“

Z toho plyne, že pokud obecný soud uvažuje o vydání rozsudku pro zmeškání v případech, kdy byla žaloba nebo předvolání k jednání doručeno na základě tzv. fikce doručení, musí postupovat mimořádně obezřetně a zkoumat, zda byly skutečně vyčerpány všechny možnosti, jak žalovaného zastihnout.

45. Z výše uvedeného rozboru dosavadní judikatury Ústavního soudu vyplývá, že Ústavní soud v minulosti řešil souladnost rozsudku pro zmeškání s právem na spravedlivý proces (srov. výše citované usnesení sp. zn. III. ÚS 370/98), přepjatý formalismus při aplikaci rozsudku pro zmeškání (srov. např. výše citovaný nálezn I. ÚS 2656/12), důvodnost a včasnost omluvy účastníka řízení či právního zástupce z jednání, při kterém bylo rozhodnuto rozsudkem pro zmeškání [srov. např. nálezn sp. zn. I. ÚS 1084/08 ze dne 18. 6. 2008 (N 111/49 SbNU 599)], povinnost odvolacího soudu dát žalovanému možnost vyjádřit se k důvodnosti omluvy (srov. např. výše citovaný nálezn sp. zn. IV. ÚS 2785/07) či rozdíl mezi zmeškáním a zpožděním (srov. např. výše citovaný nálezn sp. zn. III. ÚS 428/04) a povinnost vykládat „první jednání“ ústavně konformním způsobem (viz výše citovaný nálezn sp. zn. I. ÚS 329/08; k obecným předpokladům pro vydání rozsudku pro zmeškání tam definovaným viz bod 38 nynějšiho nálezu).

46. V projednávané věci je však uplatněna argumentace nová, a to prostřednictvím argumentu opírajícího se o zásadu rovnosti účastníků řízení, zakotvenou v čl. 96 odst. 1 Ústavy, čl. 37 odst. 3 Listiny, čl. 6 odst. 1 EÚLP a čl. 14 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. Proto **Ústavní soud přistoupil k aplikaci testu rovného zacházení definovaného v bodě 35 tohoto nálezu.**

47. Pokud jde o první krok výše naznačeného testu rovného zacházení, tj. otázku srovnatelnosti postavení porovnávaných jednotlivců, Ústavní soud konstatuje, že žalobce i žalovaný jsou v civilním sporném řízení stranami sporu. Jsou tedy účastníky řízení, jak to vyžaduje první krok.

48. Pokud jde o druhý krok testu rovného zacházení, rozsudek pro zmeškání lze podle § 153b o. s. ř. vydat toliko ve prospěch žalobce, zatímco žalovaný institutu kontumačního rozsudku využít nemůže. Z toho vyplývá, že **s žalobcem na jedné straně a žalovaným na straně druhé je zacházeno odlišně.**

49. Ve třetím kroku pak Ústavní soud posuzoval, zda je namítané odlišné zacházení k tíži účastníka řízení, v jehož prospěch zahájil obecný soud řízení o konkrétní kontrole norem podle čl. 95 odst. 2 Ústavy. V projednávané věci se Okresní soud v Děčíně domnívá, že znevýhodněn je žalovaný. Ústavní soud s tímto závěrem souhlasí. Tím, že žalovaný nemůže navrhnout vydání rozsudku pro zmeškání v neprospěch nedostavivšího se žalobce, mu je odepřena možnost, kterou má k dispozici žalobce. **Odlišné zacházení jde tedy k tíži žalovaného,** a proto Ústavní soud přistoupil k poslednímu kroku testu rovného zacházení.

50. V posledním, čtvrtém kroku Ústavní soud posuzoval, zda je odlišné zacházení se žalobcem a žalovaným ve vztahu k možnosti navrhnout vydání kontumačního rozsudku ospravedlnitelné. Posouzení ospravedlnitelnosti se rozpadá do dvou částí: posouzení (a) legitimního zájmu na odlišném zacházení; a (b) přiměřenosti odlišného zacházení. Jinak řečeno, Ústavní soud musel zkoumat, zda je dán legitimní zájem na tom, aby mohl vydání rozsudku pro zmeškání navrhnout toliko žalobce, a pokud takový legitimní zájem existuje, zda je toto odlišné zacházení přiměřené.

51. Při identifikaci legitimního zájmu vycházel Ústavní soud z důvodové zprávy k zákonu č. 171/1993 Sb., který do občanského soudního řádu instituit kontumačního rozsudku zakotvil. Jedním z hlavních principů této novely bylo zrychlení občanského soudního řízení (viz obecná část důvodové zprávy k zákonu č. 171/1993 Sb.). Za tímto účelem byly do občanského soudního řádu zavedeny instituty rozsudku pro zmeškání a rozsudku pro uznání. Pokud jde o rozsudek pro zmeškání, důvodová zpráva uvádí, že koncepce rozsudku pro zmeškání v § 153b o. s. ř. sice navazuje na úpravu obsaženou v civilním soudním řádu (zákon č. 113/1895 ř. z.), která podle zákonodárce dlouhodobou aplikací osvědčila své opodstatnění, nicméně „[n]a rozdíl od této úpravy, která v českých zemích umožňovala rozhodnout rozsudkem pro zmeškání jak v případě, kdy se nedostavil k prvnímu jednání řádně obesaný žalovaný, tak i tehdy, zmeškal-li první jednání žalobce, je navrhována úprava obdobná úpravě uherského práva, jež platila na Slovensku a která připouští vydání rozsudku pro zmeškání jen v případě, kdy první jednání zmešká žalovaný“ (viz důvodová zpráva k zákonu č. 171/1993 Sb. k bodu 18). K od-

lišnému zacházení vedla zákonodárce „ta skutečnost, že připuštění rozsudku pro zmeškání žalobce i žalovaného by vytvářelo nerovné postavení účastníků. Zmeškali-li žalovaný jednání, je mu z předem doručené žaloby znám nejen předmět řízení, ale i argumentace žalobce, i to, jaké důkazy nabízí soudu k prokázání svých tvrzení. Pokud by byl připuštěn rozsudek pro zmeškání žalobce, zmeškala by strana, která stanovisko žalovaného předem nezná a neměla možnost reagovat na tvrzení, které žalovaný teprve při jednání přednese“ (tamtéž).

52. Lze tedy shrnout, že cílem (znovu)zakotvení kontumačního rozsudku do českého civilního procesu bylo zefektivnění činnosti obecných soudů a zrychlení soudního řízení. Odlišné zacházení se žalobcem a žalovaným zákonodárce odůvodnil tím, že žalovaný je před prvním jednáním ve výhodnější situaci, neboť zná předmět řízení i argumenty žalobce, zatímco žalobce stanovisko žalovaného před jednáním nezná (resp. nemusí znát, pokud žalovaný nezašle soudu repliku k žalobě).

53. Tato **koncepce rozsudku pro zmeškání tedy vychází z toho, že žalobce již aktivitu a svůj zájem ve věci projevil a musel splnit všechny další procesní náležitosti. Tento důvod pro odlišné zacházení se žalobcem na jedné straně a žalovaným na straně druhé považuje Ústavní soud za legitimní.** K tomu rovněž přistupují okolnosti předcházející přijetí zákona č. 171/1993 Sb., kdy bylo soudní řízení zbytečně protahováno primárně ze strany žalovaných (např. dlužníků). Hrozba vynesení rozsudku pro zmeškání tak měla vést k „ukáznění“ žalovaných, kteří se vyhýbali, ať už díky své ličnosti, či záměrně, účasti na soudním jednání a tím velmi komplikovali výkon justice. Naopak žalobci obvykle na vydání rozsudku spěchali, a tak u soudu spíše urgovali nařízení jednání, než aby je bojkotovali. Tento faktický stav přetrvává dodnes. Je pravda, že – jak podotýká Okresní soud v Děčíně – v praxi v omezených případech docházelo a dochází i k situacím, kdy se k prvnímu jednání nedostaví žalobce. Ústavnímu soudu je ale z úřední činnosti známo, že tyto případy byly a jsou vzácnější než nedostavení se žalovaného, přičemž ani navrhovatel nepřekládá ve svém podání žádné empirické údaje o opaku. Nic tedy nenavádí k tomu, že by došlo k podstatné změně společenských podmínek od účinnosti zákona č. 171/1993 Sb., která by zpochybňovala legitimitu stávajícího řešení, které umožňuje vydat rozsudek pro zmeškání toliko ve prospěch žalobce.

54. Na závěru o legitimitě důvodu odlišného zacházení uvedeného v citované důvodové zprávě nic nemění ani historické úvahy navrhovatele. Zákonodárce si byl při přijímání zákona č. 171/1993 Sb. vědom odlišné koncepce zakotvené v § 396-397 c. ř. s., podle které kontumace hrozila oběma stranám, a záměrně se od ní odchýlil (viz bod 51 tohoto nálezu) ve prospěch uherské koncepce, používané dodnes například na Slovensku (srov. § 153b zákona č. 99/1963 Zb., občanského soudního poriadku; (znovu)zakotvený zákonem č. 232/1995 Z. z.). Přitom, jak bylo konstatováno v předchozím bodě, zákonodárcem uvedený důvod pro odlišné zacházení se žalobcem a žalovaným Ústavní soud považuje za legitimní. Odlišná úprava v civilním řádu soudním tak sama o sobě nemůže vést k závěru o protiústavnosti stávající úpravy v § 153b o. s. ř.

55. To stejné platí i pro komparativní argument. Skutečnost, že v jiných zemích platí odlišná úprava, bez dalšího ne-

znamená, že česká úprava nesleduje legitimní veřejný zájem. Navrhovatel ostatně neuvádí žádný příklad, kdy by koncepcie rozsudku pro zmeškání podobná té české, tj. umožňující žádat vydání rozsudku pro zmeškání toliko ve prospěch žalobce, byla shledána protiústavní. Jinak řečeno, německá, rakouská či československá prvorepubliková koncepcie kontumačního rozsudku jsou možná de lege ferenda vhodnější, nicméně to neznamená, že stávající česká koncepcie v § 153b o. s. ř. nesleduje legitimní veřejný zájem a je protiústavní.

56. Ústavní soud tak přistoupil k posouzení přiměřenosti odlišného zacházení s žalobcem a žalovaným, které jde k tíži žalovaného. V tomto kritériu je nutné posuzovat, zda je naplněn požadavek rovnosti zbraní v její celistvosti, tj. zda každá ze stran řízení může obhajovat svou věc za podmínek, které jí, z pohledu řízení jako celku, podstatným způsobem neznevýhodňují vzhledem k protistraně (viz body 28-32 tohoto nálezu). Ústavní soud v tomto kroku vzal rovněž v potaz skutečnost, že rozsudek pro zmeškání je procesní sankcí, která postihuje prodlévající stranu na jejích procesních zájmech, a nikoliv přímou sankcí, protože by aplikace tohoto sankčního institutu civilního řízení soudního neměla být v rozporu s jeho funkcí, tj. neměla by směřovat k vydávání rozsudků, které jsou v rozporu se skutečným hmotněprávním stavem (Stavinochová, J., Lavický, P. Sankce v civilním právu procesním. Právní fórum, 2008, č. 9, s. 374). Nebolí, funkcí kontumačního rozsudku není jakkoliv urychlit řízení, ale urychlit řízení za pomoci uplatnění skutkové domněnky, podle níž lze s vysokou pravděpodobností hraničící s jistotou považovat za pravdivá rozhodná skutková tvrzení procesní strany, jimž protistrana neodporovala, ač k tomu měla příležitost [nálezný sp. zn. I. ÚS 329/08 ze dne 20. 6. 2011 (N 118/61 SbNU 717)].

57. Klíčovým východiskem pro Ústavní soud je pak to, jak institut rozsudku pro zmeškání aplikují obecné soudy, přičemž je třeba vzít v úvahu jak formální předpoklady pro uplatnění předmětného institutu výslovně zmíněné v § 153b o. s. ř., tak materiální podmínky pro jeho aplikaci vyplývající z jeho účelu.

58. Znevýhodnění žalovaného je v prvé řadě moderováno formálními podmínkami pro vydání rozsudku pro zmeškání, uvedenými v § 153b o. s. ř. (viz bod 38 tohoto nálezu), z nichž nejvýznamnější z hlediska rovnosti účastníků řízení jsou dvě: přezkum žalobcem uplatněných nároků soudem a možnost dodatečné omluvy. Právě těmito dvěma podmínkami se rozsudek pro zmeškání odlišuje od rozsudku pro uznání podle § 153a o. s. ř. (bližší viz Šmíd, O. Institut přípravného jednání. Právní fórum, 2011, č. 1, s. 17). Pokud jde o první podmínku, tj. přezkum opodstatněnosti žaloby, ta znamená, že soud nevydává rozsudek pro zmeškání automaticky jen po návrhu žalobce, nýbrž skutková tvrzení žalobce musí vést k závěru, že nárok, kterého se domáhá, je oprávněný. Pokud má soud za to, že tato tvrzení jsou neúplná a nelze z nich vyvodit závěr o oprávněnosti žalobcovy nároku, pak není možné rozhodnout rozsudkem pro zmeškání (srov. rovněž rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 12. 1998 sp. zn. 15 Co 437/94). Stejně tak platí, že neúplnost skutkových tvrzení nelze pro účely vydání rozsudku pro zmeškání zhojit během prvního jednání, neboť nelze přihlížet k doplnění skutkových tvrzení a dokazování během prvního jednání (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 3. 2001 sp. zn. 20 Cdo 2498/99).

Druhým omezením nerovnosti mezi žalobcem a žalovaným je pak možnost omluvy ze strany žalovaného (k přípustným důvodům nedostavení se na jednání srov. Spáčil, J. Odročení soudního jednání a omluva účastníka nebo jeho zástupce. Bulletin advokacie, 2004, č. 3, s. 12).

59. Nad rámec formálních podmínek zakotvených v § 153b o. s. ř. pak Ústavní soud dodává, že rozsudek pro zmeškání přichází v úvahu toliko v jednodušších věcech; ve složitějších věcech je nutné provést přípravu jednání ve smyslu § 114c o. s. ř., u níž občanský soudní řád počítá nejen se sankcí pro případ nedostavení se žalovaného (viz § 114c odst. 6 o. s. ř.), ale i pro případ nedostavení se žalobce (viz § 114c odst. 7 o. s. ř.). Rovněž tato skutečnost tedy moderuje nerovnost mezi žalobcem a žalovaným při aplikaci rozsudku pro zmeškání.

60. Materiální podmínky pro vydání rozsudku pro zmeškání potom vyplývají z použití slovesa „může“ v § 153b odst. 1 o. s. ř., který stanoví, že „[z]mešká-li žalovaný... první jednání, které se ve věci konalo... může soud rozhodnout o žalobě rozsudkem pro zmeškání“. To znamená, že **soud při splnění formálních podmínek uvedených v § 153b o. s. ř. může, ale nemusí rozsudek pro zmeškání vydat. Obecné soudy tedy mají při používání rozsudku pro zmeškání určitou diskreci, jejímž cílem je mj. právě zabránit porušení zásady rovnosti účastníků řízení (resp. zachovat rovnost jejich zbraní).**

61. První a nejdůležitější materiální podmínkou kontumačního rozsudku je absence procesní aktivity žalovaného. Obecný soud tak rozsudek pro zmeškání nesmí vydat, pokud se na jednání nedostavil jinak procesně aktivní žalovaný (I. ÚS 2656/12 ze dne 7. 5. 2013; bližší viz body 42-45 tohoto nálezu). Jen tak je učiněno zásadě rovnosti účastníků řízení zadost. Jak bylo zdůrazněno již výše, funkcí kontumačního rozsudku není jakkoliv urychlit řízení, ale urychlit řízení za pomoci uplatnění skutkové domněnky, podle níž lze s vysokou pravděpodobností hraničící s jistotou považovat za pravdivá rozhodná skutková tvrzení procesní strany, jimž protistrana neodporovala, ač k tomu měla příležitost. Právě předchozí procesní aktivita žalovaného, jenž se nedostavil k prvnímu jednání, proto může v konkrétním případě uplatnění této skutkové domněnky vyloučit (srov. nálezný Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 329/08 ze dne 20. 6. 2011).

62. Druhá materiální podmínka spočívá v rozlišování mezi zmeškáním a pouhým zpožděním. Pokud se tedy žalovaný dostavil na jednání jen se zpožděním několika minut, není použití rozsudku pro zmeškání na místě [nálezný sp. zn. III. ÚS 428/04 ze dne 10. 3. 2005 (N 53/36 SbNU 63)].

63. Rozsudek pro zmeškání je ovšem spojen i s dalšími materiálními limity. Je zjevné, že tento institut nelze aplikovat ani v situacích, kdy je obecnému soudu známo, že se žalovaný nedostavil na jednání z důvodu živelní pohromy nebo jiné neodvratné události (na tyto situace výslovně pamatoval i civilní řád soudní; viz § 402 bod 2. c. ř. s.). Ústavní soud dále považuje za protiústavní aplikaci rozsudku pro zmeškání v případech, kdy jsou na žalovaného podány desítky či stovky žalob, které ve svém kumulativním účinku představují šikanózní podání, a žalovaný zmešká jednání jen u jedné z nich; v takových případech by výjimečně mohla v úvahu připadat i aplikace konceptu zneužití práva.

64. Obecné soudy dále musí obzvláště pečlivě zvažovat aplikaci rozsudku pro zmeškání v případech, kdy byla žalované-

mu doručena žaloba a předvolání k jednání podle § 49 odst. 4 občanského soudního řádu, tedy tzv. náhradního doručení či fikce doručení; tak jak k tomu ostatně došlo i v navrhovatelem projednávané věci sp. zn. 22 C 128/2009 (předvolání k jednání zde bylo žalované doručeno na základě tzv. fikce doručení podle § 49 odst. 4 o. s. ř.). Ústavní soud se k aplikaci fikce doručení v souvislosti s rozsudkem pro zmeškání vyjádřil již ve výše citovaném nálezu sp. zn. II. ÚS 451/03 (viz bod 44 tohoto nálezu). Z něj plyne, že pokud soud vydává rozsudek pro zmeškání v případech, kdy byly žaloba nebo předvolání k jednání doručeny na základě tzv. fikce doručení, musí postupovat mimořádně obezřetně a zkoumat, zda byly skutečně vyčerpány všechny možnosti, jak žalovaného zastihnout. Rozsudek pro zmeškání totiž není postaven na fikci nespornosti skutkového stavu, ale na domněnce, že žalovaný velmi pravděpodobně nemá žádné argumenty proti správnosti skutkových tvrzení žalobce, s nimiž se mohl seznámit. Pokud se však žalovaný nemohl reálně s argumenty žalobce seznámit, je tato domněnka výrazně erodována (viz výše citovaný nálezu sp. zn. II. ÚS 451/03). Na tom nic nemění ani skutečnost, že je především věcí adresáta (žalovaného), aby si (řáděně) přebíral soudní písemnosti na své adrese pro doručování.

65. Ústavní soud podotýká, že nicméně nelze předvídat všechny možné situace, kdy obecný soud musí upustit od vydání rozsudku pro zmeškání, ačkoli jsou splněny formální podmínky stanovené v § 153b o. s. ř. Výše uvedený výčet typových případů, kdy je vydání rozsudku pro zmeškání v rozporu se zásadou rovnosti účastníků řízení, je tedy toliko demonstrativní. V jiných případech se obecné soudy musí řídit obecnými východisky, které formuloval Ústavní soud v tomto svém nálezu, případně v nálezu sp. zn. III. ÚS 428/04 ze dne 10. 3. 2005 (N 53/36 SbNU 563):

„Prioritou v soudním řízení musí v takovém případě zůstat ochrana práv účastníků soudního řízení (žalovaných), kteří na soudním řízení chtějí aktivně participovat. Hlavním posláním soudního řízení je zajišťovat spravedlivou ochranu práv a oprávněných zájmů účastníků (§ 1 a 3 o. s. ř.). Podmínky pro vydání kontumačního rozsudku musí být posuzovány uvážlivě a zdrženlivě, ve sporných a hraničních případech není jeho vydání na místě.“

66. S ohledem na výše popsané formální a materiální podmínky pro vydání rozsudku pro zmeškání a na dostupné opravné prostředky proti aplikaci tohoto procesního institutu je Ústavní soud toho názoru, že **z pohledu civilního sporného řízení jako celku není žalovaný existencí zkoumaného institutu podstatným způsobem znevýhodněn vůči žalobci**. Zejména materiální podmínky pro aplikaci rozsudku pro zmeškání formulované Ústavním soudem a Nejvyšším soudem, a posléze přejaté nižšími obecnými soudy, jsou dostatečným nástrojem vedoucím k zamezení či nápravě tzv. „mylných rozsudků“ (souhlasně viz Bezouška, P. Krátké zamyšlení nad rozsudky pro uznání a pro zmeškání. Právní rozhledy, 2004, č. 1, s. 34). Odlišné zacházení s žalovaným při aplikaci rozsudku pro zmeškání je tedy přiměřené, a proto tento procesní institut v testu ústavnosti obstál.

67. Ustanovení § 153b o. s. ř. je tak možno vykládat ústavně konformním způsobem. Ústavní soud pak dal v souladu se zásadou soudcovské zdrženlivosti (judicial self-restraint) přednost ústavně konformnímu výkladu před zrušením napa-

deného zákonného ustanovení a z výše uvedených důvodů návrhu Okresního soudu v Děčíně na zrušení institutu rozsudku pro zmeškání zakotveného v § 153b o. s. ř. nevyhověl. Tím ale nelze vyloučit, že pokud tento nálezu a jím nastíněný ústavně konformní výklad nebude obecnými soudy následován nebo bude prokázáno, že došlo k podstatné změně společenských okolností od zavedení institutu kontumačního rozsudku v roce 1993 (např. bude prokázán zvýšený počet nedostavivších se žalobců k jednání), Ústavní soud v budoucnu ke zrušení stávající podoby kontumačního rozsudku nepřistoupí.

68. Na závěr Ústavní soud zdůrazňuje, že ačkoliv jej argumenty Okresního soudu v Děčíně nepřesvědčily o protiústavnosti stávající úpravy kontumačního rozsudku v § 153b o. s. ř., neboť odlišné zacházení se žalobcem a žalovaným podle Ústavního soudu nedosahuje intenzity protiústavnosti, Ústavní soud považuje argumentaci přednesenou Okresním soudem v Děčíně za legitimní, což potvrzují i názory řady českých civilistů, již rovněž plédují pro zavedení úpravy rozsudku pro zmeškání žalobce (srov. např. Winterová, A. a kol. Civilní právo procesní. 1. vydání. Praha: Linde, 1999, s. 268; či Bezouška, P. Krátké zamyšlení nad rozsudky pro uznání a pro zmeškání. Právní rozhledy, 2004, č. 1, s. 34). Jde však spíše o podnět ke zvážení novelizace kontumačního rozsudku; k takové změně však není příslušný Ústavní soud, nýbrž Parlament České republiky, neboť Ústavní soud není pozitivním zákonodárcem.

VIII. Shrnutí

69. Ústavní soud návrhu Okresního soudu v Děčíně na zrušení institutu rozsudku pro zmeškání zakotveného v § 153b o. s. ř. pro rozpor se zásadou rovnosti účastníků řízení, zakotvenou v čl. 96 odst. 1 Ústavy České republiky, čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, čl. 6 odst. 1 EÚLP a čl. 14 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, nevyhověl, neboť dospěl k závěru, že **§ 153b o. s. ř. lze vyložit tak, aby k rozporu se zásadou rovnosti účastníků řízení nedošlo**. Proto dal Ústavní soud přednost ústavně konformnímu výkladu před zrušením napadeného ustanovení a v souladu se zásadou soudcovské zdrženlivosti návrh Okresního soudu v Děčíně zamítl.

70. Ústavní soud ve své judikatuře totiž opakovaně [nálezu sp. zn. Pl. ÚS 41/02 ze dne 28. 1. 2004 (N 10/32 SbNU 61; 98/2004 Sb.), nálezu sp. zn. Pl. ÚS 16/08 ze dne 29. 9. 2010 (N 203/58 SbNU 801; 310/2010 Sb.), nálezu sp. zn. Pl. ÚS 78/06 ze dne 16. 10. 2007 (N 162/47 SbNU 145; 307/2007 Sb.), nálezu sp. zn. Pl. ÚS 15/12 ze dne 15. 1. 2013 (82/2013 Sb.), nálezu sp. zn. IV. ÚS 3102/08 ze dne 12. 7. 2010 (N 142/58 SbNU 183)] vyložil, že přichází-li v úvahu možnost ústavně konformního výkladu napadeného ustanovení, má přednost před kasací napadeného ustanovení. K tomuto postupu, vycházejícímu z principu minimalizace zásahu přistoupil Ústavní soud i tentokrát, a obdobně jako v předchozích výše citovaných případech doplnil interpretativní výrok, jímž obecným soudům i zákonodárci naznačil způsob interpretace napadeného ustanovení ústavně konformním postupem. Ústavní soud již v citovaném nálezu sp. zn. Pl. ÚS 41/02 dospěl k závěru, že:

„Odlišný výklad čl. 89 odst. 2 Ústavy by u nálezů, zamítajících návrhy na zrušení právních předpisů z důvodů priority ústavně

konformní interpretace, činil rozhodnutí Ústavního soudu právně bezobsažnými, případně i matoucími, a nutil by zároveň Ústavní soud k postupu, jenž se jeví ve svých důsledcích absurdní a neudržitelný: nespolehat na možnost ústavně konformní interpretace, opustit princip judicial self restraint a v případě sebemenší možnosti ústavně rozporné interpretace napadeného předpisu jej zrušit. Pro uvedené v řízení o kontrole norem v případě přijetí zamítavého výroku s interpretativní argumentací Ústavní soud z množiny nosných důvodů plynoucí základní ústavní princip zařadil do rámce výrokové části nálezu.“

Na základě své setrvalé praxe a z výše uvedených důvodů tedy Ústavní soud zobecnil nosné důvody tohoto svého nálezu ohledně ústavně konformní interpretace posuzovaného ustanovení a uvedl je v interpretativním výroku tohoto nálezu.

Dovolání vedlejšího účastníka

Vedlejší účastník není oprávněn (subjektivně legitimován) k podání dovolání proti meritornímu rozhodnutí odvolacího soudu, je však oprávněn podat dovolání proti výroku rozhodnutí odvolacího soudu, jímž bylo rozhodnuto o jeho právu či povinnosti k náhradě nákladů řízení.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2014, sp. zn. 30 Cdo 3601/2014

Odůvodnění:

Obvodní soud pro Prahu 5 (dále již „soud prvního stupně“) zamítl žalobu, již se žalobci domáhali určení, že jsou společně s vedlejší účastnicí na straně žalovaných spoluvlastníky (každý v rozsahu id. jedné třetiny vzhledem k celku) specifikovaných nemovitostí.

K odvolání žalobců Městský soud v Praze (dále již „odvolací soud“) při jednání dne 7. května 2014 vyhlásil rozsudek, jímž rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, a dále rozhodl o náhradě nákladů řízení. Tento vyhlášený rozsudek odvolací soud písemně nevyhotovil.

Dne 7. května 2014, po vyhlášení rozsudku odvolacího soudu, bylo do podatelny odvolacího soudu doručeno podání, kterým žalobci vzali žalobu v této věci zcela zpět a navrhli, aby odvolací soud řízení zastavil.

Odvolací soud usnesením ze dne 22. května 2014, č. j. 55 Co 489/2013-158, rozsudek soudu prvního stupně zrušil, řízení zastavil a dále rozhodl o náhradě nákladů před soudy obou stupňů.

Odvolací soud dospěl k závěru, že byly splněny podmínky pro zrušení uvedeného rozsudku soudu prvního stupně a zastavení řízení v této věci. Žalobci totiž mohli vzít zpět žalobu do doby, než byla věc pravomocně skončena, tedy dokud nebylo právní moci rozhodnutí, jímž se řízení končí; jestliže tak učinili v době, kdy byl vyhlášen rozsudek odvolacího soudu, který nebyl dosud účastníkům doručen, učinili takčas. Současně s tím byla splněna i podmínka, že žalobci byli k odvolání oprávněni, podali ho proti rozsudku, proti němuž bylo

IX. Závěr

71. Vycházejí ze všech uvedených skutečností, Ústavní soud návrh Okresního soudu v Děčíně zamítl (§ 70 odst. 2 zákona č. 182/1993 Sb.) a vymezil podmínky ústavně konformního výkladu posuzovaného ustanovení zákona.

♣ Právní věta redakce.

Text celého nálezu ÚS včetně disentních stanovisek soudců Stanislava Balíka, Jana Filipa, Vlasty Formánkové, Vladimíra Kůrky, Vladimíra Sládečka a Radovana Suchánka najdete na www.bulletin-advokacie.cz.

odvolání přípustné jako řádný opravný prostředek. Za těchto podmínek odvolací soud zkoumal procesní stanovisko žalovaných se zpětvzetím žaloby, přičemž neshledal vážné důvody jejich vysloveného nesouhlasu se zastavením řízení. Žalovaní jsou jako vlastníci evidováni v katastru nemovitostí a stejně tak vedlejší účastníci na straně žalovaných svědčí právo z titulu věcného břemene. Rozsudek soudu prvního stupně řešil pouze požadavek na určení spoluvlastnického vztahu k nemovitostem, jenž byl zamítnut, a právní postavení žalovaných ani vedlejší účastnice na straně žalovaných se tím nijak nemění. Skutečnost, že stále probíhá řízení u soudu prvního stupně pod sp. zn. 6 C 368/2007 o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví k předmětným nemovitostem na posouzení odvolacího soudu nemělo vliv, neboť se netýká žalovaných.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podali žalovaní i vedlejší účastnice na jejich straně prostřednictvím svého advokáta včasné dovolání. Vytýkají odvolacímu soudu pochybení při řešení otázky zastavení řízení z důvodu zpětvzetí žaloby. Odvolací soud totiž opomenul, že zpětvzetí žaloby, jako právně účinný úkon, lze učinit pouze a výlučně v průběhu řízení. Dojde-li ke zpětvzetí žaloby po vyhlášení rozhodnutí soudu (v prvním či druhém stupni), jedná se o úkon po skončení řízení. Navíc soud je každým svým rozhodnutím vázán a nemůže je měnit, pokud výslovně občanský soudní řád nepřipouští jinak. Jestliže tedy odvolací soud veřejně vyhlásil rozsudek, byl jím vázán a nemohl již ani ve věci samé, ani v řízení jakkoli rozhodovat. Žalovaní a vedlejší účastnice na jejich straně proto navrhli, aby Nejvyšší soud České republiky (dále již „Nejvyšší soud“ nebo „dovolací soud“) zrušil napadené usnesení odvolacího soudu a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalobci ve svém písemném vyjádření k dovolání, které v zastoupení učinil jejich advokát, naopak navrhli, aby dovolací soud podané dovolání odmítl. Uvedli, že řízení před soudem neskončí vyhlášením rozsudku, ale až právní mocí rozsudku. Rozsudek odvolacího soudu nabude právní moci až doručením jeho písemného vyhotovení; proto dovolací námitka dovolatelů v tomto směru nemůže obstát.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu byla podána ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř., se nejprve zabýval otázkou subjektivní a objektivní přípustnosti dovolání.

Podle § 240 odst. 1 věty první o. s. ř. účastník může podat

dovolání do dvou měsíců od doručení rozhodnutí odvolacího soudu u soudu, který rozhodoval v prvním stupni.

Podle § 93 odst. 3 o. s. ř. v řízení má vedlejší účastník stejná práva a povinnosti jako účastník. Jedná však toliko sám za sebe. Jestliže jeho úkony odporují úkonům účastníka, kterého v řízení podporuje, posoudí je soud po uvážení všech okolností.

Pravidlo uvedené v ustanovení § 93 odst. 3 o. s. ř., že vedlejší účastník má v řízení stejná práva a povinnosti jako účastník, kterého v řízení podporuje, se uplatní v průběhu (během) občanského soudního řízení. Na oprávnění vedlejšího účastníka podat opravné prostředky ustanovení § 93 odst. 3 o. s. ř. nedopadá; možnost vedlejšího účastníka podat odvolání proti rozhodnutí soudu prvního stupně proto upravuje § 203 odst. 1 o. s. ř. a podat žalobu na obnovu řízení nebo žalobu pro zmatečnost řeší ustanovení § 231 odst. 1 o. s. ř.

Nejvyšší soud v usnesení ze dne 27. května 2003, sp. zn. 25 Cdo 162/2003, publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 3/2004 (všechna zde označená rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou veřejnosti přístupná na internetových stránkách Nejvyššího soudu <http://www.nsoud.cz>), dospěl k závěru, že vedlejší účastník není podle občanského soudního řádu účinného od 1. ledna 2001 osobou oprávněnou k podání dovolání. S přihlédnutím k občanskému soudnímu řádu platnému a účinnému od 1. ledna 2013 Nejvyšší soud v usnesení ze dne 23. dubna 2014, sp. zn. 25 Cdo 644/2014, ovšem zaujal právní názor, že vedlejší účastník je osobou oprávněnou podat dovolání proti výroku rozhodnutí odvolacího soudu, jímž bylo rozhodnuto o jeho právu či povinnosti k náhradě nákladů řízení. Lze tedy zrekapitulovat, že de lege lata vedlejší účastník není oprávněn (subjektivně legitimován) k podání dovolání proti meritornímu rozhodnutí odvolacího soudu, je však oprávněn (subjektivně legitimován) podat dovolání proti výroku rozhodnutí odvolacího soudu, jímž bylo rozhodnuto o jeho právu či povinnosti k náhradě nákladů řízení.

Protože k podání dovolání proti meritornímu rozhodnutí odvolacího soudu není vedlejší účastník oprávněn (subjektivně legitimován), a protože v daném případě vedlejší účastnice na straně žalovaných ve svém dovolání nijak nebrojila proti nákladovému výroku rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud dovolání této vedlejší účastnice podle § 243b, § 218 písm. b) a § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

Pokud jde o dovolání žalovaných, Nejvyšší soud shledal, že je dle § 237 o. s. ř. přípustné a je i důvodné.

Podle § 156 odst. 3 o. s. ř. jakmile soud vyhlásí rozsudek, je jím vázán.

Podle § 222a odst. 1 o. s. ř. vezme-li žalobce (navrhovatel) za odvolacího řízení zpět návrh na zahájení řízení, odvolací soud zcela, popřípadě v rozsahu zpětvzetí návrhu, zruší rozhodnutí soudu prvního stupně a řízení zastaví; to neplatí, bylo-li odvolání podáno opožděně nebo někým, kdo k odvolání nebyl oprávněn, anebo proti rozhodnutí, proti němuž není přípustné.

Nejvyšší soud např. v usnesení ze dne 22. prosince 2011, sp. zn. 30 Cdo 4086/2011, vyložil, že dojde-li ke zpětvzetí žaloby (návrhu) za odvolacího řízení, tedy v době ode dne podání odvolání do vyhlášení (vydání) rozhodnutí, kterým se odvolací řízení končí, postupuje se podle § 222a o. s. ř. Rovněž Ústavní soud např. v usnesení ze dne 9. ledna 2002, sp. zn. I. ÚS 264/01

(rozhodnutí Ústavního soudu jsou veřejnosti přístupná na internetových stránkách Ústavního soudu <http://nalus.usoud.cz>), vyložil, že ze vztahu § 208 a § 222 odst. 2 o. s. ř. lze logickým výkladem dovodit, že k účinnému zpětvzetí žaloby musí dojít dříve, než odvolací soud rozhodne, jinak by totiž vznikla situace, kdy by vedle sebe existovalo (meritorní) rozhodnutí soudu druhého stupně a zároveň usnesení o zastavení řízení. V usnesení ze dne 4. října 2011, sp. zn. IV. ÚS 2146/11, pak Ústavní soud (s ohledem na skutkové okolnosti posuzovaného případu) uvedl následující: „*Jakmile odvolací soud vyhlásil ve stěžovatelčích věci rozsudek, byl jím sám vázán dle ustanovení § 156 odst. 3 o. s. ř. I když tento rozsudek nabyl právní moci až doručením (§ 159 o. s. ř.), je v mezidobí mezi vyhlášením a doručením rozsudku odvolacího soudu vyloučeno přiznat zpětvzetí žaloby jakoukoliv právní relevanci. Neexistuje totiž žádná norma (procesního) práva, která by v takovém případě umožňovala odvolacímu soudu svůj vlastní a již vyhlášený rozsudek zrušit, takže sám ústavní princip povolující orgánům státní moci (tedy i soudům) činit jen to, co jim je zákonem dovoleno, vylučuje správnost stěžovatelčina mínění, dle něhož soudy „nepostupovaly v souladu se zákonem“, a tím i oprávněnost předloženého stížnostního žádání. Stěžovatelkou formulovaný právní názor by vedl ke zjevně absurdním důsledkům; žalobce (byť v některých případech jen za souhlasu ostatních účastníků řízení) v občanském soudním řízení by mohl po svém neúspěchu v odvolacím řízení vzít před doručením rozsudku odvolacího soudu účinně žalobu zpět, odstranit tím výsledek již ukončeného sporu a po neexistenci překážky rei iudicatae zahájit totéž řízení znovu. Nesnesitelnost takového „řešení“, připouštějícího ve svém důsledku možnost nikdy nekončícího procesu, je nabílední.“*

Z vyloženého je tedy zřejmé, že odvolací soud při řešení otázky procesního práva se odchýlil od ustálené judikatury (nejen) Nejvyššího soudu, a nezbylo tudíž, než přistoupit k vydání tohoto kasačního rozhodnutí, tj. ve smyslu § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušit napadené usnesení odvolacího soudu a věc tomuto soudu dle odstavce 2 cit. par. vrátit k dalšímu řízení, neboť k jeho změně nebylo možné přistoupit již z důvodu absence vyjádření obsahu rozhodnutí ve výroku o zastavení řízení, jakož i nevyhotovení odvolacím soudem vyhlášeného rozsudku dne 7. května 2014. V tomto směru Nejvyšší soud odkazuje na svou judikaturu, podle které je výrazem ustálené rozhodovací praxe, že formulace výroku vydaného soudního rozhodnutí musí být určitá a srozumitelná, tedy že obsah vydaného rozhodnutí musí být z meritorního či nemeritorního výroku seznatelný. Poněvadž ustanovení § 167 odst. 2 o. s. ř. uvádí, že není-li dále stanoveno jinak, užije se na usnesení přiměřeně ustanovení rozsudku, a protože právní úprava rozhodnutí ve formě usnesení obsahové náležitosti výroku usnesení neobsahuje, uplatní se přiměřeně režim ustanovení § 155 odst. 1 o. s. ř., upravující formu rozsudku, i na obsahové náležitosti výrokové části usnesení. Posledně uvedené ustanovení ve své první větě stanoví, že obsah rozhodnutí ve věci samé vysloví soud ve výroku rozsudku (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. listopadu 2013, sp. zn. 30 Cdo 3107/2013).

Právní názor vyslovený v tomto usnesení je závazný; v novém rozhodnutí o věci rozhodne soud nejen o náhradě nákladů nového řízení a odvolacího řízení, ale znovu i o nákladech původního řízení (§ 243d odst. 1 o. s. ř.).

♣ Právní věta redakce.

Z judikatury Soudního dvora EU

Kamerový systém instalovaný u domu vlastníkem

Článek 3 odst. 2 druhá odrážka směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů, musí být vykládán v tom smyslu, že provozování kamerového systému, při kterém je obrazový záznam zachycující osoby ukládán formou nekonečné smyčky do takového nahrávacího zařízení, jako je pevný disk, umístěného fyzickou osobou na jejím rodinném domě za účelem ochrany majetku, zdraví a života majitelů domu, přičemž takový systém zabírá též veřejné prostranství, nepředstavuje zpracování údajů pro výkon výlučně osobních či domácích činností ve smyslu uvedeného ustanovení.

**Rozsudek Soudního dvora ze dne 11. 12. 2014,
věc C – 212/2013, František Ryneš proti Úřadu
pro ochranu osobních údajů**

Odůvodnění:

1. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 3 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (Úř. věst. L 281, s. 31; Zvl. vyd. 13/15, s. 355).

2. Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi F. Rynešem a Úřadem pro ochranu osobních údajů (dále jen „Úřad“) týkajícího se rozhodnutí, v němž Úřad shledal, že F. Ryneš spáchal několik přestupků na úseku ochrany osobních údajů.

Právní rámec

Unijní právo

3. V bodech 10, 12 a 14 až 16 odůvodnění směrnice 95/46 se uvádí:

„(10) [...] předmětem vnitrostátních právních předpisů o zpracování osobních údajů je chránit základní práva a svobody, zejména právo na soukromí uznaného [uznané] v článku 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod i v obecných zásadách práva Společenství; [...] z tohoto důvodu sblížení těchto právních předpisů nesmí vést k oslabení ochrany, kterou zajišťují, ale musí mít naopak za cíl zajištění vysoké úrovně ochrany ve Společenství;

[...]

(12) [...] je třeba vyloučit zpracování údajů fyzickou osobou při výkonu činností, které mají výlučně osobní [či do-

máci] povahu, jako je korespondence nebo vedení adresáře; [...]

(14) [...] s ohledem na význam současného rozvoje technologií pro příjem, přenos, úpravu, zaznamenání, uchování či sdělování zvukových a obrazových údajů týkajících se fyzických osob v rámci informační společnosti se tato směrnice použije i na zpracování těchto údajů;

(15) [...] tato směrnice se vztahuje na zpracování těchto údajů, pouze pokud jsou automatizovány nebo pokud jsou zpracovávány údaje obsaženy nebo mají být obsaženy v rejstříku uspořádaném podle zvláštních hledisek týkajících se osob, aby byl umožněn snadný přístup k dotčeným osobním údajům;

(16) [...] tato směrnice se nevztahuje na zpracování údajů tvořených zvuky či obrazy, jako například údajů zjištěných při dohledu pomocí videokamer, pokud byly zavedeny pro zajištění veřejné bezpečnosti, obrany a bezpečnosti státu, nebo pro výkon činností státu v oblasti trestní nebo pro výkon jiných činností, které nespádají do oblasti působnosti práva Společenství.“

4. Článek 2 této směrnice stanoví:

„Pro účely této směrnice se rozumí:

a) ‚osobními údaji‘ veškeré informace o identifikované nebo identifikovatelné [fyzické] osobě (subjekt údajů); identifikovatelnou osobou se rozumí osoba, kterou lze přímo či nepřímo identifikovat, zejména s odkazem [...] na jeden či více zvláštních prvků její fyzické [...] identity;

b) ‚zpracováním osobních údajů‘ (‚zpracování‘) jakýkoli úkon nebo soubor úkonů s osobními údaji, které jsou prováděny pomocí či bez pomoci automatizovaných postupů, jako je shromažďování, zaznamenávání, uspořádávání, uchovávání, přizpůsobování nebo pozměňování, vyhledávání, konzultace, použití, sdělení prostřednictvím přenosu, šíření nebo jakékoli jiné zpřístupnění, srovnání či kombinování, jakož i blokování, výmaz nebo likvidace;

c) ‚rejstříkem osobních údajů‘ (‚rejstřík‘) jakýkoli uspořádaný soubor osobních údajů přístupných podle určených kritérií, ať již je tento soubor centralizován, decentralizován nebo rozdělen podle funkčního či zeměpisného hlediska;

d) ‚správcem‘ fyzická [...] osoba [...], kter[á] s[ama] nebo společně s jinými určuje účel a prostředky zpracování osobních údajů [...].“

5. Článek 3 uvedené směrnice stanoví:

„1. Tato směrnice se vztahuje na zcela nebo částečně automatizované zpracování osobních údajů, jakož i na neautomatizované zpracování osobních údajů, které jsou obsaženy v rejstříku nebo do něj mají být zařazeny.

2. Tato směrnice se nevztahuje na zpracování osobních údajů: – prováděné pro výkon činností, které nespádají do oblasti působnosti práva Společenství a jsou uvedeny [které nespádají do oblasti působnosti práva Společenství, jako jsou činnosti uvedené] v hlavě V a VI Smlouvy o Evropské unii, a v každém případě na zpracování, které se týká veřejné bezpečnosti, obrany, bezpečnosti státu (včetně hospodářské stability státu, pokud jsou tato zpracování spojená s otázkami bezpečnosti státu) a činnosti státu v oblasti trestního práva, – prováděné fyzickou osobou pro výkon výlučně osobních či domácích činností.“

6. Článek 7 téže směrnice zní následovně:

„Členské státy stanoví, že zpracování osobních údajů může být provedeno pouze pokud:

a) subjekt údajů nezpochybnitelně udělil souhlas; nebo
[...]

f) je to nezbytné pro uskutečnění oprávněných zájmů správce nebo třetí osoby či osob, kterým jsou údaje sdělovány, za podmínky, že nepřevyšují zájem nebo základní práva a svobody subjektu údajů, které vyžadují ochranu podle čl. 1 odst. 1.“

7. Článek 11 směrnice 95/46 stanoví:

„1. Pokud údaje neposkytuje subjekt údajů, stanoví členské státy, že správce [...] musí po zaznamenání údajů [...] poskytnout subjektu údajů alespoň dále uvedené informace, ledaže s nimi subjekt údajů již byl seznámen:

- [a]) totožnost správce [...]
- [b]) účely zpracování;
- [c]) veškeré doplňující informace jako:
 - kategorie dotčených údajů;
 - příjemci nebo kategorie příjemců údajů;
 - existence práva na přístup k údajům, které se subjektu údajů týkají, a právo na jejich opravu, v míře, v jaké jsou tyto doplňující informace nezbytné pro zajištění řádného zpracování údajů vůči subjektu údajů, s ohledem na zvláštní okolnosti, za jakých jsou údaje shromažďovány.

2. Odstavec 1 se nepoužije, ukáže-li se, zejména u zpracování pro účely statistiky nebo historických či vědeckých výzkumů, že informování subjektu údajů není možné nebo by vyžadovalo neúměrné úsilí, nebo pokud právní předpisy výslovně upravují zaznamenávání nebo sdělování údajů. V těchto případech členské státy stanoví vhodná ochranná opatření.“

8. Článek 13 odst. 1 této směrnice stanoví:

„Členské státy mohou přijmout legislativní opatření s cílem omezit rozsah povinností a práv uvedených [...] v čl. 11 odst. 1 [...], pokud toto omezení představuje opatření nezbytné pro zajištění:
[...]

d) předcházení trestným činům a jejich vyšetřování, odhalování a stíhání nebo nedodržování deontologických pravidel pro regulovanou povolání;
[...]

g) ochrany [...] práv a svobod druhých.“

9. Článek 18 odst. 1 uvedené směrnice stanoví:

„Členské státy stanoví, že správce [...] musí zaslat oznámení orgánu dozoru [...], a to před zahájením zcela nebo částečně automatizovaného zpracování nebo souboru těchto zpracování se stejným účelem nebo se souvisejícími účely.“

České právo

10. Ustanovení § 3 odst. 3 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů (dále jen „zákon č. 101/2000 Sb.“), zní:

„Tento zákon se nevztahuje na zpracování osobních údajů, které provádí fyzická osoba výlučně pro osobní potřebu.“

11. V ustanovení § 44 odst. 2 tohoto zákona je upravena odpovědnost zpracovatele osobních údajů, a to tak, že se dopustí přestupku, jestliže zpracovává osobní údaje bez souhlasu subjektu údajů, neposkytne subjektu údajů příslušné informace a nesplní oznamovací povinnost vůči příslušnému orgánu.

12. V souladu s § 5 odst. 2 uvedeného zákona je zpracování osobních údajů v zásadě možné pouze se souhlasem subjektu údajů. Bez tohoto souhlasu je lze zpracovávat, pokud je to nezbytné pro ochranu práv a právem chráněných zájmů správce, příjemce nebo jiné dotčené osoby. Takové zpracování však nesmí být v rozporu s právem subjektu údajů na ochranu jeho soukromého a osobního života.

Spor v původním řízení a předběžná otázka

13. V době od 5. října 2007 do 11. dubna 2008 F. Ryněš nainstaloval a provozoval kamerový systém umístěný pod římsou střechy domu jeho rodiny. Kamera byla napevno zabudovaná, bez možnosti otáčení, a snímala vstup do tohoto domu, veřejnou ulici a vstup do protějšího domu. Systém umožňoval jen obrazový záznam, který byl ukládán do nahrávacího zařízení, a sice na pevný disk, formou nekonečné smyčky. Při naplnění kapacity pevného disku se záznam opětovně přemazával novým záznamem. U nahrávacího zařízení nebyl instalován monitor, takže si obraz nebylo možné bezprostředně prohlížet. K systému a jeho datům měl přímý přístup jen F. Ryněš.

14. Předkládající soud poukazuje na to, že jediným důvodem, proč F. Ryněš tuto kameru provozoval, byla ochrana majetku, zdraví a života jeho samotného a jeho rodiny. Na něj osobně i na jeho rodinu totiž po několik let útočila neznámá osoba, kterou se nepodařilo vypátrat. Mezi lety 2005 a 2007 navíc docházelo k opakovanému rozbíjení oken domu jeho rodiny.

15. V noci z 6. na 7. října 2007 došlo k dalšímu útoku. Bylo rozbito okno dotčeného rodinného domu výstřelem z praku. Díky předmětnému kamerovému systému se podařilo identifikovat dvě podezřelé osoby. Záznam byl předán policejním orgánům a následně využit v zahájeném trestním řízení.

16. Jeden z podezřelých podal podnět k prověření zákonnosti provozu kamerového systému F. Ryněše a Úřad v rozhodnutí ze dne 4. srpna 2008 shledal, že F. Ryněš spáchal přestupky podle zákona č. 101/2000 Sb., a to tím, že:

- jako správce osobních údajů shromažďoval prostřednictvím kamerového systému osobní údaje osob pohybujících se po ulici před domem a vstupujících do domu na druhé straně ulice, a to bez jejich souhlasu;

- subjekty údajů nijak neinformoval o tomto zpracování osobních údajů, o rozsahu a účelu tohoto zpracování, o tom, kdo a jakým způsobem bude osobní údaje zpracovávat a komu mohou být předmětné údaje zpřístupněny, a

- jako správce osobních údajů nesplnil F. Ryněš oznamovací povinnost o tomto zpracování vůči Úřadu.

17. Žaloba F. Ryněše proti tomuto rozhodnutí byla rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 25. dubna 2012 zamítnuta. F. Ryněš podal proti tomuto rozsudku kasační stížnost k předkládajícímu soudu.

18. Za těchto podmínek se Nejvyšší správní soud rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:

„Lze provozování kamerového systému umístěného na rodinném domě za účelem ochrany majetku, zdraví a života majitelů domu podřadit pod zpracování osobních údajů „prováděné fyzickou osobou pro výkon výlučně osobních či domácích

činností ve smyslu čl. 3 odst. 2 směrnice 95/46[...], třebaže takový systém zabírá též veřejné prostranství?“

K předběžné otázce

19. Podstatou otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 3 odst. 2 druhá odrážka směrnice 95/46 vykládán v tom smyslu, že provozování kamerového systému, při kterém je obrazový záznam zachycující osoby ukládán formou nekonečné smyčky do takového nahrávacího zařízení, jako je pevný disk, umístěného fyzickou osobou na jejím rodinném domě za účelem ochrany majetku, zdraví a života majitelů domu, přičemž takový systém zabírá též veřejné prostranství, představuje zpracování údajů prováděné pro výkon výlučně osobních či domácích činností ve smyslu uvedeného ustanovení.

20. Je třeba připomenout, že uvedená směrnice se podle jejího čl. 3 odst. 1 vztahuje „na zcela nebo částečně automatizované zpracování osobních údajů, jakož i na neautomatizované zpracování osobních údajů, které jsou obsaženy v rejstříku nebo do něj mají být zařazeny“.

21. Pojem „osobní údaje“ použitý v tomto ustanovení zahrnuje v souladu s definicí obsaženou v čl. 2 písm. a) směrnice 95/46 „veškeré informace o identifikované nebo identifikovatelné [fyzické] osobě“. Identifikovatelnou osobou se rozumí „osoba, kterou lze přímo či nepřímo identifikovat, zejména s odkazem [...] na jeden či více zvláštních prvků její fyzické [...] identity“.

22. Obraz osoby zaznamenaný prostřednictvím kamery tudíž představuje osobní údaj ve smyslu ustanovení citovaného v předchozím bodě, neboť umožňuje identifikovat subjekt údajů.

23. V souvislosti s pojmem „zpracování osobních údajů“ je třeba poukázat na to, že je definován v čl. 2 písm. b) směrnice 95/46 jako „jakýkoli úkon nebo soubor úkonů s osobními údaji [...] jako je shromažďování, zaznamenávání, [...] uchovávání“.

24. Jak plyne zejména z bodů 15 a 16 odůvodnění směrnice 95/46, tato směrnice se na dohled pomocí videokamer v zásadě vztahuje tehdy, pokud představuje automatizované zpracování.

25. Monitorování prostřednictvím obrazového záznamu zachycujícího osoby, k jakému docházelo ve věci v původním řízení, ukládání formou nekonečné smyčky do nahrávacího zařízení, a sice na pevný disk, přitom představuje v souladu s čl. 3 odst. 1 směrnice 95/46 automatizované zpracování osobních údajů.

26. Předkládající soud si klade otázku, zda takové zpracování nicméně není v takové situaci, jako je situace dotčená ve věci v původním řízení, vyloučeno z působnosti této směrnice, jelikož by mohlo jít o zpracování prováděné „pro výkon výlučně osobních či domácích činností“ ve smyslu čl. 3 odst. 2 druhé odrážky uvedené směrnice.

27. Předmětem směrnice 95/46 – jak vyplývá z článku 1 a z bodu 10 jejího odůvodnění – je zajištění vysoké úrovně ochrany základních práv a svobod fyzických osob, zejména jejich soukromí, v souvislosti se zpracováním osobních údajů (viz rozsudek Google Spain a Google, C-131/12, EUC:2014:317, bod 66).

28. V této souvislosti je třeba poukázat na to, že podle ustálené judikatury platí, že ochrana základního práva na soukromí, zaručeného článkem 7 Listiny základních práv Evropské unie, vyžaduje, aby výjimky z ochrany osobních údajů a její omezení

byly činěny v mezích toho, co je naprosto nezbytné (viz rozsudek IPI, C-473/12, EU:C:2013:715, bod 39, jakož i Digital Rights Ireland a další, C-293/12 a C-594/12, EU:C:2014:238, bod 52).

29. Vzhledem k tomu, že ustanovení směrnice 95/46 musí být v rozsahu, v němž upravují zpracování osobních údajů, které může představovat zásah do základních svobod, a zejména práva na soukromí, nutně vykládána ve světle základních práv, která jsou zakotvena v citované Listině (viz rozsudek Google Spain a Google, EU:C:2014:317, bod 68), musí být výjimka stanovená v čl. 3 odst. 2 druhé odrážce této směrnice vykládána striktně.

30. Tento striktní výklad má oporu i v samotném znění tohoto ustanovení, podle kterého se směrnice 95/46 nevztahuje na zpracování údajů prováděné pro výkon nikoli prostě osobních či domácích činností, nýbrž „výlučně“ osobních či domácích činností.

31. S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba konstatovat, jak podotkl generální advokát v bodě 53 svého stanoviska, že na zpracování osobních údajů se výjimka uvedená v čl. 3 odst. 2 druhé odrážce směrnice 95/46 vztahuje jen tehdy, je-li prováděno ve výlučně osobní či domácí sféře osoby, která toto zpracování provádí.

32. Co se týče fyzických osob, představuje „výlučně osobní či domácí činnosti“ – s ohledem na bod 12 odůvodnění směrnice 95/46 – korespondence nebo vedení adresáře, i když se tyto činnosti mimochodem týkají nebo mohou týkat soukromí jiných osob.

33. Jestliže takový kamerový systém, jako je systém dotčený ve věci v původním řízení, zabírá – třebaže částečně – veřejné prostranství, a je tudíž zaměřen mimo soukromou sféru osoby, která jeho prostřednictvím zpracovává údaje, nelze jeho provozování považovat za výlučně „osobní či domácí“ činnost ve smyslu čl. 3 odst. 2 druhé odrážky směrnice 95/46.

34. Zároveň lze při uplatňování ustanovení této směrnice případně zohlednit, zejména v souladu s čl. 7 písm. f), čl. 11 odst. 2 a čl. 13 odst. 1 písm. d) a g) uvedené směrnice, oprávněné zájmy správce spočívající mimo jiné, stejně jako ve věci v původním řízení, v ochraně majetku, zdraví a života tohoto správce a jeho rodiny.

35. Na položenou otázku je proto třeba odpovědět, že čl. 3 odst. 2 druhá odrážka směrnice 95/46 musí být vykládán v tom smyslu, že provozování kamerového systému, při kterém je obrazový záznam zachycující osoby ukládán formou nekonečné smyčky do takového nahrávacího zařízení, jako je pevný disk, umístěného fyzickou osobou na jejím rodinném domě za účelem ochrany majetku, zdraví a života majitelů domu, přičemž takový systém zabírá též veřejné prostranství, nepředstavuje zpracování údajů pro výkon výlučně osobních či domácích činností ve smyslu uvedeného ustanovení.

K nákladům řízení

36. Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

✦ Upravil JUDr. PAVEL BLANICKÝ.

Z judikatury ESLP

Článek 6 Úmluvy (právo na spravedlivé řízení)

Článek 10 Úmluvy (svoboda projevu)

MORICE proti Francii

Rozsudek z 23. dubna 2015 č. 29369/10

Odsouzení advokáta za spoluúčast na trestném činu pomluvy, z důvodu poznámek předaných tisku, týkajících se vyšetřovacích soudců, kteří byli odvoláni z vyšetřování smrti soudce Bernarda Borrela.

Stěžovatel je advokát zastupující paní Borrelovou, vdovu po francouzském soudci Bernardu Borrelovi, jehož tělo bylo 19. října 1995 nalezeno 80 km od města Džibuti. V roce 1997 francouzské orgány svěřily vyšetřování okolností jeho smrti soudcům M. a L. L. Dne 21. června 2000, na základě odvolání stěžovatele a jeho kolegy, pařížský apelační soud zrušil rozhodnutí vyšetřovacích soudců, kterým odmítli provést rekonstrukci na místě v přítomnosti vedlejších účastníků řízení, odvolal je z případu a předal věc vyšetřovacímu soudci P. Ten 1. srpna 2000 sepsal zprávu, v níž uvedl následující informace: videozáznam natočený v Džibuti v březnu 2000 během návštěvy místa, kde bylo nalezeno tělo, již se zúčastnili oba vyšetřovací soudci a znalci, se nenacházel ve vyšetřovacím spise, který mu byl předán a nebyl registrován jako důkazní materiál; videokazeta mu byla posléze předána na jeho žádost vyšetřovací soudkyní M. v obálce s jejím jménem jako adresátkou, k níž byl přiložen lístek s ručně psaným textem od prokurátora z Džibuti; text byl psán neoficiálně (bylo použito tykáni) pomlouvající paní Borrelovou a její právníky a obviňující je z „organizování jejich manipulace“ a končící slovy „Vše nejlepší, Djama“.

Dne 6. září 2000 stěžovatel a jeho kolega zaslali ministru spravedlnosti stížnost o nedostatcích, které zjistil soudce P. ve své zprávě, když jednání soudců M. a L. L. označil za „zcela odporující zásadám nezávislosti a spravedlivosti“. Právníci žádali ministra spravedlnosti, aby Generální inspektorát pro soudní záležitosti provedl šetření „početných pochybení ... zjištěných během soudního vyšetřování“. Nazítí byl výtah dopisu společně s prohlášením, které stěžovatel poskytl novináři, zahrnut v článku otištěném v deníku Le Monde. Uvádělo se v něm, že advokáti paní Borrelové „s vervou kritizovali“ soudkyni M. před ministrem spravedlnosti, a obviňovali ji, že její chování bylo „zcela v rozporu se zásadami nestrannosti a spravedlnosti“. Článek též citoval celý obsah „rukou psaného a spíše přátelského vzkazu“ prokurátora v Džibuti soudkyni M., který podle názoru advokátů byl „tichou dohodou mezi prokurátorem a francouzskými soudci“. Článek se též odvolával na kárné řízení vedené proti soudkyni M., které dosud probíhalo před Národní komisí pro otázky soudních záležitostí, zejména pro zmizení dokumentů ze spisu „scientologického“ případu. Stěžovatel, který v tomto případě zastupoval poškozené, dosáhl toho, že soudkyně M. byla z vyšetřování odvolána a že byl proti státu posléze v roce 2000 vydán odsuzující rozsudek za vážné zanedbání ze strany soudních služeb v důsledku zmizení „scientologického“ spisu z kanceláře soudkyně M.

V říjnu 2000 soudkyně M. a soudce L. L. podali trestní oznámení za uveřejnění článku proti řediteli Le Mondu, novináři,

který článek napsal, a stěžovateli, s obviněním, že se dopustili trestného činu veřejné pomluvy státního zaměstnance. Stěžovatel byl posléze shledán vinným za spoluúčast na tomto trestném činu apelačním soudem v Rouenu v roce 2008. Bylo mu nařízeno zaplatit pokutu ve výši 4 000 eur a úhradu soudních výdajů ve výši 1 000 eur soudci M. Kromě toho všichni obvinění měli společně zaplatit každému ze soudců odškodnění ve výši 7 500 eur a byla jim uložena povinnost uveřejnit prohlášení v Le Mondu. Rozsudkem ze dne 10. listopadu 2009 Kasační soud odmítl dovolání stěžovatele, když zejména shledal, že překročil přípustné meze svobody projevu při kritizování jednání soudců. Složení senátu, který ve věci rozhodoval, však bylo jiné než to, jaké bylo oznámeno stranám. Jedním z členů senátu byl soudce J. M., což vyvolalo na straně stěžovatele námitku, že tentýž soudce byl přítomen na valné hromadě soudců soudu velké instance (tribunal de grande instance) v Paříži, kde projevil svoji podporu soudkyni M. v kontextu jejího kárného řízení týkajícího se „scientologického spisu“.

Před ESLP stěžovatel namítal, ve smyslu článku 6 odst. 1 Úmluvy, že jeho věc nebyla rozhodnuta spravedlivě a nezávisle Kasačním soudem v důsledku přítomnosti soudce J. M. S odvoláním na ustanovení článku 10 Úmluvy též tvrdil, že jeho odsouzení pro spoluúčast na pomluvě porušilo jeho právo na svobodu projevu zaručenou tímto ustanovením.

I. Článek 6 odst. 1 Úmluvy

Při posuzování námitek stěžovatele na porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy ESLP nejprve konstatoval, že stěžovatel potvrdil, že nebylo prokázáno, že by soudce J. M. byl proti němu osobně podjat. Tvrdil však, že jeho samotná přítomnost v senátě způsobila situaci, která odůvodňovala jeho obavu z nedostatku nestrannosti. ESLP tak věc zkoumal z perspektivy objektivní nestrannosti a zabýval se tak otázkou, zda stěžovatelovy pochyby byly za daných okolností objektivně opodstatněné. Za prvé konstatoval, že způsob, jakým soudce J. M. projevoval podporu soudkyni M. v roce 2000, mohl zakládat pochybnosti v očích stěžovatele, pokud šlo o nestrannost „soudu“ v jeho případě. ESLP podtrhl, že velmi singulární kontext daného případu, který se týkal advokáta a soudce, kteří byli oba zapojeni do soudního vyšetřování dvou velmi citlivých záležitostí: totiž věc Borrel, v jejímž kontextu stěžovatel učinil poznámky, a „scientologická záležitost“, která vyvolala veřejné poznámky soudce J. M. ve prospěch soudce M. S poukázáním na skutečnost, že stěžovatel byl odsouzen na základě trestního oznámení soudkyně M., ESLP podotkl, že rozsudek apelačního soudu výslovně stanovil spojitost mezi stěžovatelovými poznámkami učiněnými ve věci Borrel a vývojem v „scientologické záležitosti“, což podle jeho názoru ukazovalo na nepřátelství ze strany stěžovatele vůči soudkyni M. A právě rozsudek, který stěžovatel napadl dovoláním, byl předmětem zkoumání Kasačním soudem, v němž zasedal soudce J. M. Mimoto, vzhledem k tomu, že stěžovatel nebyl informován o tom, že soudce J. M. bude členem senátu, a neměl žádný důvod se domnívat, že by tomu tak mohlo být, neměl žádnou možnost namítnout jeho přítomnost či učinit jakoukoli námitku, pokud šlo o otázku nestrannosti.

ESLP judikoval, že obava stěžovatele mohla být tak považována za objektivně odůvodněnou a že došlo k porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy.

Článek 10 Úmluvy

Mezi účastníky řízení nebylo sporu, že odsouzení stěžovatele bylo zásahem do výkonu jeho práva na svobodu projevu tak, jak je zakotveno v zákoně o svobodě tisku z 29. července 1881, s cílem ochránit pověst nebo práva třetích osob. ESLP se postupně vyjádřil ke čtyřem problémům: nejprve zkoumal (i) postavení stěžovatele jako advokáta a rozpravu o otázkách veřejného zájmu, dále se zabýval (ii) skutkovým základem, na nichž stěžovatel založil své poznámky a kontextem celého případu, (iii) otázkou udržení autority soudních orgánů a možnosti využití opravných prostředků a konečně, (iv) jaké sankce mohly být stěžovateli uloženy.

(i) Stěžovatel využil práva advokátů hájit své klienty prostřednictvím médií. ESLP v této souvislosti připomněl svůj právní názor, podle kterého je třeba činit rozdíl mezi tím, když advokát hovoří v soudní síni či mimo ni. Poznámky, zmíněné v soudní síni, v ní též měly zůstat a zasluhovaly si vysoký stupeň tolerance vůči kritice. Jinak by se však advokáti měli vyhnout poznámkám, které by mohly dosáhnout stupně osobního útoku bez jakékoli spojitosti se skutkovými okolnostmi daného případu. V projednávaném případě ESLP neviděl, jak by prohlášení stěžovatele mohla přímo přispět k jeho úloze obhajovat jeho klientku paní Borrellovou, jestliže vyšetřování bylo v té době svěřeno do rukou jinému soudci, který nebyl nikterak kritizován. Stěžovatel se též dovolával svého práva přispět do diskuse týkající se veřejného zájmu. Podle názoru ESLP jeho poznámky, které se týkaly fungování justice a způsobu, jakým byl projednáván případ jeho klientky, spadaly do kontextu rozpravy k tomuto tématu, neboť veřejnost měla legitimní zájem být informována o trestním řízení. V tomto kontextu mají státní orgány velmi úzkou míru uvážení při omezování svobody projevu. ESLP nicméně podtrhl, že advokáti nemohou být srovnáváni s novináři. Jestliže mají zvláštní postavení při fungování justice, nemohou být zároveň v postavení vnějšího pozorovatele, jehož úkolem je informovat veřejnost. Jejich hlavním úkolem je být přímo zapojen do obhajoby klienta.

(ii) ESLP se dále zabýval skutkovým základem stěžovatelových poznámek a kontextem daného případu a vyjádřil názor, že takový skutkový základ existoval. Nejprve bylo zjištěno, že důležitý důkazní prvek, videonahrávka v Džibuti, byla předána s vyšetřovacím spisem novému vyšetřovacímu soudci, který sepsal zprávu o pohybu tohoto důkazního materiálu. Poté, co mu byla na jeho žádost videokazeta předána soudkyní M., soudce P. učinil několik faktických poznámek týkajících se zejména absence několika důkazních předmětů, které byly zapečetěny, a existence ručně psané poznámky prokurátora v Džibuti adresované soudkyni M., vykazující určité známky přátelství ze strany prokurátora a obviňující advokáty vedlejších účastníků řízení z „organizování jejich manipulace“. ESLP v této souvislosti podtrhl, že nejenom orgány v Džibuti podporovaly teorii o tom, že soudce Borrel spáchal sebevraždu, ale do vyšetřování byli zapojeni i jiní státní představitelé. Konečně, stěžovatel jednal jako advokát ve dvou velmi citlivých případech, které soudkyně M. vyšetřovala, a v obou se dopustila pochybení, která byla posléze potvrzena odvolacími soudy, což vedlo k jejímu odvolání z těchto věcí, a to na žádost právě stěžovatele.

Pokud šlo o pozadí daného případu, jenž je podle názoru ESLP třeba vždy zohlednit v případech týkajících se článku 10

Úmluvy, šlo o kombinaci několika prvků: jednání vyšetřujících soudců a vztah stěžovatele k jedné z nich, o velmi specifickou historii případu, jeho mezistátní dimenzi a velmi intenzivní zapojení médií. Ačkoli tento specifický kontext vykazoval zásadní důležitost, apelační soud do určité míry přispěl k širšímu rozsahu formulací použitých stěžovatelem. Podle názoru ESLP stěžovatelovy poznámky nemohly být omezeny na pouhé sdělení osobního nepřátelství vůči soudkyni M.

(iii) K otázce udržení autority justice a použití dostupných právních prostředků nápravy, ESLP judikoval, že je třeba soudce chránit před neopodstatněnými útoky, ale nelze jednotlivcům bránit v tom, aby vyjadřovali svůj názor prostřednictvím svých hodnotících úsudků na záležitostech veřejného zájmu týkající se fungování justice, mají-li dostatečný faktický základ. V daném případě akceptovatelné hranice kritiky vůči členům justice byly širší, než by tomu bylo v případě běžných občanů. ESLP nicméně podtrhl potřebu udržet autoritu justice a zajistit stabilitu vzájemných vztahů, včetně respektování jednotlivých protagonistů jednajících v rámci soudního systému.

Vláda namítala, že stěžovatel měl k dispozici jiné prostředky nápravy v dané situaci, které měl a mohl využít, nejenom tisk. ESLP k tomu poznamenal, že předání věci žalobnímu oddělení apelačního soudu dokládá, že stěžovatelův původní úmysl byl vyřešit problém prostřednictvím dostupných prostředků nápravy, ale ve fázi, ve které se věc nacházela, toto oddělení nebylo již oprávněno se záležitostí zabývat, protože soudkyně M. a soudce L. L. byli již z vyšetřování odvoláni. Navíc žádost o vyšetření předložená ministru spravedlnosti nebyla právním prostředkem nápravy, ale pouhou žádostí o správné šetření osoby, která je ministru spravedlnosti podřízena.

(iv) Sankce, které byly stěžovateli uloženy, ESLP zkoumal z úhlu jejich povahy a vážnosti. Připomněl, že i když je subjektu uložena relativně nízká pokuta, i ta může mít mrazivý efekt na výkon svobody projevu. Uložení sankce advokátu může mít jisté důsledky, ať už přímé (kárné řízení), nebo nepřímé (například zpochybnění jeho věrohodnosti). Podle názoru ESLP trest uložený stěžovateli nebyl jen trestním odsouzením. Sankce měla určitý význam vzhledem k jeho postavení advokáta.

S ohledem na shora uvedené ESLP judikoval, že rozsudek vynesený proti stěžovateli mohl být považován jako nepřiměřený zásah do jeho práva na svobodu projevu, který byl v rozporu s ustanovením článku 10 Úmluvy.

Článek 5 Úmluvy (právo na svobodu a osobní bezpečnost)

M. S. proti Chorvatsku č. 2 Rozsudek z 19. února 2015 č. 75450/12

Nedostatek právního zastoupení během soudního řízení týkajícího se umístění v psychiatrické léčebně.

V roce 2012 přišla stěžovatelka na pohotovost s těžkými bolestmi v zádech. Byl jí diagnostikován bederní ústřel a psychiatrická porucha. Stěžovatelka byla hospitalizována na psychiatrické klinice proti své vůli, připoutána na lůžko. Na uzaveném pokoji v této poloze zůstala do dalšího rána. Okresní soud posléze nařídil další hospitalizaci stěžovatelky. Jeho rozhodnutí bylo posléze potvrzeno tříčlenným senátem přes stěžovatelčinu žádost o propuštění a námitky o špatném zacházení na klinice. Stěžovatelka byla propuštěna o měsíc později.

Okresní soud ustanovil stěžovatele advokáta, aby ji zastupoval v soudním řízení. Ten se však se stěžovatelkou nikdy nešel, neposkytl jí jakoukoli právní radu a naprosto pasivně sledoval soudní řízení. Stěžovatelka tuto skutečnost namítala před ESLP na základě článku 5 odst. 1 e) Úmluvy.

Podle názoru ESLP pouhé ustanovení advokáta, který klientovi neposkytne žádnou právní pomoc, nemůže uspokojit požadavek nezbytné „právní asistence“, která má být poskytována duševně nemocným osobám umístěným v psychiatrické léčebně. Účinné právní zastoupení takových osob vyžaduje zvýšenou povinnost dohledu ze strany příslušných vnitrostátních soudů. V daném případě vnitrostátní orgány věděly o pochybení právníka, ale nepřijaly žádné opatření, aby zabezpečily účinné právní zastoupení. Navíc, ačkoli soudce vedoucí řízení navštívil stěžovatelku v nemocnici, nečinil žádný odpovídající krok, aby stěžovatelka měla zajištěno právo na účinný přístup k soudu. Neinformoval ji třeba o tom, že se může účastnit soudního jednání. Vzhledem k této okolnosti ESLP judikoval, že neexistoval žádný důvod, který by opodstatňoval vyloučení stěžovatelky z jednání. S ohledem na velké množství procesních pochybení v soudním řízení, kde se projednávalo stěžovatelčino umístění na psychiatrické klinice, došel k názoru, že vnitrostátní orgány nedostaly nezbytným procesním požadavkům ve smyslu článku 5 Úmluvy.

Článek 6 Úmluvy (právo na spravedlivé řízení)

ZELENKA proti České republice Rozhodnutí z 25. listopadu 2014 č. 27501/10

Stěžovatel byl trestně stíhán pro trestný čin, který podléhal režimu nutné obhajoby ve smyslu § 36 odst. 1a) a 3 trestního řádu. Rozhodnutím z 20. března 2009 mu byl proto ustanoven právní zástupce *ex offio* Z. Č.

Rozsudkem vydaným 15. července 2009 okresní soud v Příbrami shledal stěžovatele vinným ze spáchání několika trestných činů úvěrových podvodů a odsoudil jej k trestu odnětí svobody v délce sedmi let. Dne 31. července 2009 zaslal stěžovatel soudu formulář plné moci, jímž jeho otec zplnomocnil advokáta M. S. k zastupování svého syna v dalším řízení. Ustanovení advokáta *ex offio* bylo tedy zrušeno dne 14. srpna 2009. Rozsudkem ze dne 4. listopadu 2009 Krajský soud v Praze učinil změny, pokud šlo o trest stěžovatele, kterému byl rozsudek doručen 8. ledna 2010. Od tohoto dne začala běžet dvouměsíční lhůta pro podání dovolání.

Dne 1. prosince 2009 M. S. sdělil stěžovateli, který jej požádal o podání dovolání, že tento právní úkon je placený, ale že jeho rodiče jej odmítli zaplatit. Navrhoval proto, aby stěžovatel požádal soud o ustanovení advokáta pro dovolací řízení. 7. prosince 2009 tak stěžovatel předložil okresnímu soudu žádost, aby mu ustanovil advokáta M. S. právním zástupcem pro řízení před dovolacím soudem, neboť neměl dostatek finančních prostředků na zaplacení právních služeb. Dne 19. ledna 2010 stěžovatel zaslal soudu novou žádost o ustanovení advokáta s tím, že ustanovení Z. Č. a právní moc M. S. nebyly již platné, a že proto nemá žádného právního zástupce. O dva dny později se obrátil na Českou advokátní komoru, aby mu určila advokáta k podání dovolání s tvrzením, že soud tak odmítl učinit. Dopisem z 25. ledna 2010 byl advokátní komorou vyzván,

aby ve lhůtě sedmi dnů předložil soudní rozhodnutí, jímž byla jeho žádost o ustanovení advokáta zamítnuta. Stěžovatel však na dopis nereagoval a tak Komora jeho žádost zamítla. 6. února stěžovatel Nejvyššímu soudu předložil podání nazvané „dovolání“. O tři dny později požádal okresní soud o bezplatnou právní pomoc z důvodu nedostatku finančních prostředků.

Dopisem ze dne 16. února 2010, doručenému stěžovateli 18. února 2010, okresní soud stěžovatele informoval, že podle ustanovení § 41 odst. 5 trestního řádu právní zástupce, kterého si dříve vybral, tedy M. S., měl oprávnění podat dovolání. Pouze v případě, že by tak neučinil, může soud rozhodnout o ustanovení nového právního zástupce. Dne 23. února 2010 Nejvyšší soud stěžovateli sdělil, že vzhledem k tomu, že jeho podání z 6. února 2010 nebylo učiněno prostřednictvím advokáta, nebylo možné jej meritorně projednat. Informoval též stěžovatele, že právní zastoupení je v dovolacím řízení povinné a že může požádat buď soud, nebo Českou advokátní komoru o ustanovení advokáta.

Mezitím stěžovatel podal ústavní stížnost proti rozsudkům z 15. července 2009 a ze 4. listopadu 2009. Vzhledem k tomu, že jeho stížnost trpěla formálními nedostatky, Ústavní soud dal stěžovateli třicetidenní lhůtu k jejich odstranění. Dne 10. března 2010 advokát stěžovatele, který mu byl ustanoven advokátní komorou, ústavní stížnost doplnil. Stěžovatel v ní namítal, že trestní řízení vedené proti němu nebylo spravedlivé, že jeho právo na soudní ochranu bylo porušeno, když mu okresní soud nestanovil právního zástupce pro dovolací řízení.

Usnesením ze dne 13. dubna 2010 Ústavní soud stížnost zamítl jako zjevně neopodstatněnou. K námitce neustanovení advokáta soud poukázal na § 41 odst. 5 trestního řádu a vyjádřil názor, že stěžovatel, řádně poučen o nezbytnosti právního zastoupení v řízení před dovolacím soudem a o tom, že jeho právní zástupce, kterého si vybral, mohl podat dovolání, předložil dovolání bez právního zastoupení, čímž se sám zbavil možnosti, aby mohlo být meritorně projednáno. Ústavní soud připustil, že okresní soud nereagoval na žádosti stěžovatele o ustanovení právního zástupce pro dovolací řízení. Podle jeho názoru toto pochybení nemohlo zasáhnout do práva stěžovatele obrátit se na Nejvyšší soud, neboť měl právního zástupce, který měl povinnost dovolání řádně a včas zformulovat. Vzhledem k tomu, že lhůta pro podání dovolání marně uplynula, případné rozhodnutí Ústavního soudu, obsahující konstatování porušení základních práv stěžovatele, by danou situaci nemohlo napravit.

Před ESLP stěžovatel namítal, že byl zbaven práva na právní zastoupení ve smyslu článku 6 odst. 3 c) Úmluvy.

Vláda, které byla věc předána k vyjádření, předložila několik námitek týkajících se nevyčerpání právních prostředků nápravy. ESLP však nepovažoval za nutné se jimi zabývat, neboť věc byla v každém případě nepřijatelná. Klíčový bod stěžovatelovy námítky byla bezplatnost právní asistence. ESLP podotkl, že podle českého práva soud rozhoduje o proplacení právních služeb advokáta *ex offio* až v okamžiku, kdy advokát splní svou povinnost, a může obžalovanému nařídit, pokud to jeho finanční situace dovolí, aby státu zaplatil výdaje spojené s poskytnutými právními službami. Otázkou tedy bylo, zda okresní soud měl stěžovateli ustanovit advokáta *ex offio*, aby se mohl obrátit na Nejvyšší soud s dovoláním.

ESLP v této souvislosti podotkl, že stěžovatel ve svém prvotním podání neuvedl odpověď okresního soudu z 16. února 2010, již reagoval na žádost stěžovatele z 19. ledna 2010, kde byla zmínka o tom, že plná moc daná advokátu M. S. již není platná. I když by bylo možné okresnímu soudu dát k tíži, že nereagoval rychleji a že neodpověděl na stěžovatelovu žádost ze 7. prosince 2009, ESLP konstatoval, že sdělením z 16. února 2010 byl stěžovatel informován, že M. S. byl oprávněn podat dovolání. Interpretace ustanovení § 41 odst. 5 trestního řádu tak podle názoru ESLP odpovídala zavedené právní praxi vyšších soudních instancí, jež nebylo možno považovat za nerozumnou a kterou M. S. měl znát. Navíc okresní soud stěžovateli sdělil, že mu nemůže ustanovit advokáta *ex offio* pro podání dovolání, pokud M. S. tak odmítne učinit. Avšak stěžovatel na toto sdělení nijak nereagoval a okresní soud tak nebyl jasně informován o tom, že M. S. jej nebude před Nejvyšším soudem zastupovat. ESLP dodal, že sdělení z 16. února 2010, jakož i písemná informace České advokátní komory z 25. ledna 2010, kterou stěžovatel nechal též bez odpovědi, mu byly doručeny ještě během lhůty, ve které mohl podat dovolání. Za těchto okolností ESLP uzavřel, že tím, že neformuloval a neopodstatnil žádost o přidělení advokáta *ex offio*, se stěžovatel sám zbavil možnosti obrátit se na Nejvyšší soud s dovoláním.

Článek 8 Úmluvy (právo na respektování soukromého a rodinného života)

Pruteanu proti Rumunsku Rozsudek z 3. února 2015 č. 30181/05

Odposlech telefonních rozhovorů advokáta, který neměl možnost nechat přezkoumat zákonnost tohoto opatření a požádat o zničení nahrávek.

Dne 1. září 2004 bylo obchodní společnosti M. zabráněno v provádění bankovních transakcí, poté, co policie obdržela několik trestních oznámení na tuto společnost pro podvod. Jeden z obchodních partnerů společnosti C. I. dal stěžovateli jako svému právnímu zástupci příslušné instrukce. Dne 24. září 2004 okresní soud povolil na žádost státního zástupce odposlech telefonních rozhovorů na období třiceti dnů. Od 27. září do 24. října 2004 oddělení pro odhalování podvodů tak odposlechlo a nahrálo rozhovory C. I., včetně dvanácti rozhovorů, které byly uskutečněny se stěžovatelem. Dne 21. března 2005 okresní soud rozhodl, že nahrávky byly relevantní pro trestní věc proti C. I. a nařídil jejich zajištění. Stěžovatel a C. I. se proti tomuto rozhodnutí odvolali, ale jejich odvolání byla zamítnuta.

Před ESLP stěžovatel namítal porušení článku 8 Úmluvy.

ESLP zdůraznil, že telefonní komunikace spadají pod pojem „soukromého života“ a „korespondence“ ve smyslu článku 8 odst. 1 Úmluvy a odposlech telefonních hovorů je proto „zásahem orgánu veřejné moci“ při výkonu práva zaručeného článkem 8 Úmluvy, a to bez ohledu na to, že odposlech sporných hovorů byl proveden na lince třetí osoby. Připomněl, že zásah není v rozporu s ustanovením článku 8 odst. 1 Úmluvy, pokud je zákonný, sleduje legitimní cíl a je nezbytný v demokratické společnosti. ESLP se nejprve zabýval otázkou, zda sporný zákon byl stěžovateli přístupný a zda byl schopen předvídat mož-

né důsledky. V daném případě okresní soud nařídil odposlech telefonních hovorů s odkazem na § 911 a násl. trestního řádu. ESLP uvedl, že daná ustanovení upravují použití odposlechů telefonních hovorů, podmínky, kdy je možno je nařídít, aniž by se však blíže zabývala situacemi osob, které jsou odposlechy dotčeny, ale proti nimž nebyly nařízeny. Navíc otázka předvídatelnosti možných důsledků byla rozporována účastníky řízení.

ESLP konstatoval, že cílem zásahu bylo zjištění pravdy v trestním řízení, tedy ochrana veřejného pořádku. Pokud šlo o otázku, zda byl zásah „nezbytný v demokratické společnosti“ k dosažení tohoto cíle, ESLP připomněl, že smluvní strany disponují širokou mírou uvážení při posuzování, zda je nutné k odposlechu přistoupit, pod podmínkou, že bude pod kontrolou nezávislého soudu. Podle názoru stěžovatele odposlech telefonních hovorů s jeho klientem zasáhly do jeho postavení právního zástupce. ESLP v této souvislosti připomněl, že odposlech rozhovorů advokáta s jeho klientem nezbytně zahrnuje profesionální mlčenlivost, jež je základem pro důvěru, která musí mezi advokátem a jeho klientem být. V dané záležitosti stěžovatel mohl též namítat, že došlo k zásahu do jeho práva na respektování jeho soukromého života a korespondence nezávisle na jeho postavení advokáta. Přestože odposlech telefonních hovorů byl nařízen soudem, netýkal se stěžovatele, a proto tato ochrana nebyla dostatečná.

Pokud šlo o to, zda měl k dispozici účinný právní prostředek, ESLP podotkl, že v dané době záznamy s odposlechy musely být potvrzeny soudem v rámci řízení v přítomnosti dotčené osoby. V rámci tohoto řízení soud měl prověřit jejich relevanci a rozhodnout, zda budou zahrnuty do trestního spisu nebo zničeny. Podle tvrzení vlády, ustanovení § 913 odst. 7 trestního řádu se v daném případě neaplikovalo, neboť C. I. nebyl v postavení obviněného. Text zákona přímo nehovořil o „obviněném“ jako o osobě, která je předmětem odposlechu, nýbrž použil termín „osoba podléhající soudu“. Ať už byl výklad tohoto termínu jakýkoli, ESLP podotkl, že stěžovatel, jehož telefonní rozhovory byly pokládány za „užitečné“ a zahrnuty do trestního spisu, nemohl v rámci řízení o připuštění záznamů do trestního spisu nijak zasáhnout. Nemohl tedy nechat prověřit zákonnost a nezbytnost záznamů, ani žádat, aby byly porovnány zájmy spravedlnosti s jeho zájmem na respektování jeho soukromého života a korespondence. Nadto možnost podat námitku v rámci trestních řízení vedených proti jiným osobám, které stěžovatel zastupoval, ESLP nepovažoval než za nepřímou.

ESLP nepřijal za přesvědčivý ani argument vlády, že stěžovatel mohl podat žalobu na náhradu škody. I když je Úmluva přímo aplikovatelná a lze se o ní opřít při námitkách na neslučitelnost vnitrostátních právních ustanovení, vláda neposkytla žádný příklad soudní praxe, která by prokázala účinnost tohoto právního prostředku nápravy.

ESLP tak judikoval, že zásah v tomto případě nebyl přiměřený ke sledovanému cíli a že tak stěžovatel neměl k dispozici „účinnou kontrolu“ požadovanou přednostním postavením práva, která by mohla zásah omezit tak, aby byl „nezbytný v demokratické společnosti“. Došlo proto k porušení ustanovení článku 8 Úmluvy.

✦ JUDr. EVA HUBÁLKOVÁ, vedoucí

česko-estonsko-ukrajinského oddělení Kanceláře ESLP

Pavel Rychetský, Tomáš Langášek, Tomáš Herc, Petr Mlsna a kol.:

Ústava České republiky. Ústavní zákon o bezpečnosti ČR. Komentář

Wolters Kluwer, Praha 2015,
1224 stran, 2150 Kč.

Bulletin advokacie pravidelně zveřejňuje recenze odborné literatury. Smyslem je informovat advokátní stav o novinkách v oboru a současně jeho čtenářům usnadnit práci při hledání a výběru odborných materiálů. V poslední době plnily rubriku zejména komentáře k novému občanskému zákoníku, které postupně vydávají snad všechna známější nakladatelství právnícké literatury. Jde vesměs o texty týkající se výkladu praktických právních norem, které většina advokátů používá ve své každodenní praxi. V porovnání s tím se může zdát Komentář k Ústavě České republiky běžné agendě vzdálený a pro praktikujícího advokáta, kterému jde obvykle o správné právní posouzení konkrétního nároku či správné vyhodnocení konkrétního veřejnoprávního problému, málo využitelný. Komentář k Ústavě je z tohoto pohledu přece jen něčím výjimečným a jeho materie může připadat praktikujícímu advokátovi z pohledu jeho konkrétní potřeby dosti vzdálenou, a tudíž neužitečnou.

Takto uvažovat by však byl omyl. Uvedené dílo je dílem nanejvýš praktickým. Je to jistě dáno zejména skladbou autorů, kteří jsou v převážné míře právními praktiky, čemuž také odpovídá celkové pojetí komentáře. To vychází z přesvědčení, že ústava není pouze napsaný text o určitém obsahu, ale smysl ústavy se naplňuje teprve její aplikací. A právě recenzovaný komentář je propojením psaného textu s jeho praktickou realizací, která v sobě zahrnuje vzájemné propojení psaných pravidel s ústavními zvyklostmi, tradicemi, které významně interpretaci ústavy ovlivňují. Vycházející komentář zdařilým způsobem toto propojení postihuje a čtenáři dává jasné a srozumitelné vysvětlení důvodů a příčin stávajícího pojetí výkladu textu Ústavy.

Ústava jako základní zákon každého státu charakterizuje, o jaký stát se jedná,

jaké hodnoty vyznává. Z toho se dá usuzovat na cíle jeho politiky a tudíž i na to, jakou politiku bude v praxi uplatňovat. Je tak důležité znát nejen vlastní text ústavy, ale i její vnitřní logiku a návaznost na celý právní řád. Proto je nutná komplexní znalost vzájemných souvislostí. Předností tohoto Komentáře české ústavy je, že se právě o uvedené, a to navíc velmi zdařilým způsobem, snaží. Jedná se tedy z mého pohledu o dílo, které každodenní praxi nepochybně ocení.

Vedoucím autorského kolektivu je doktor Rychetský, stávající předseda Ústavního soudu, který si do autorského kolektivu vybral převážně právníky spojené s Ústavním soudem. Práci na komentáři editoval Tomáš Langášek, v současné době soudce Nejvyššího správního soudu, který řadu let působil v Ústavním soudu, nejprve jako asistent předsedy a posléze jako sekretář. Mezi autory jsou stávající asistent předsedy Ústavního soudu Tomáš Herc, který se kromě autorství na části komentáře také podílel na editování celé práce. Dalšími členy autorského kolektivu z řad blízkých spolupracovníků předsedy jsou Ivo Pospíšil, stávající sekretář Ústavního soudu, či jeho bývalý asistent Ludvík Matoušek. Na Ústavním soudu působili i další autoři: asistenti soudců Jiří Baroš a Petr Jäger, či Lenka Popovičová, která v letech 2012 až 2013 pracovala na analytickém odboru Ústavního soudu. Tato sestava autorů je doplněna o Petra Mlsnu, který je odborným asistentem na katedře ústavního práva Právnické fakulty UK v Praze a současně působí jako náměstek ministra školství, a o pražského

advokáta Pavla Uhla. Všichni jsou v oblasti ústavního práva uznávanými autoritami. Právě jejich pracovní nasazení a zaměření, které u mnohých z nich osciluje mezi praktickým výkonem právníckého povolání a právní vědou, dává záruku nejen vědecky fundovaného pohledu na danou problematiku, ale i ukotvení tohoto pohledu do souvislostí praktických.

Editor Tomáš Langášek v ediční poznámce uvedl, že Pavel Rychetský jako vedoucí autorského kolektivu svou autoritu naposledy uplatnil při jeho sestavování, a potom již do autorské práce jednotlivých autorů mocensky nezasažoval. V této souvislosti zmiňuje i možnou názorovou nejednotnost, na kterou v textu komentáře jako editor upozorňuje pomocí křížkového odkazu. Navzdory tomuto upozornění se mi práce jeví jako konzistentní a případné rozdílné názory na konkrétní problém nepůsobí rušivě. Naopak, různé interpretační přístupy náročnější čtenář nepochybně ocení.

Každý autorský komentář k jednotlivým článkům Ústavy je doplněn o důvodovou zprávu, související ustanovení ústavního pořádku, související mezinárodní smlouvy, související zákony a jiné právní předpisy, novelizace, nepřijaté návrhy změn, judikaturu a literaturu. Je tak k dispozici kompletní a vyčerpávající informace k danému ustanovení.

Předmluvu k uvedenému komentáři napsal profesor Příbáň. Z jeho hodnocení si na závěr této stručné recenze dovoluji ocitovat následující slova: „*Síla komentáře spočívá v síle přesvědčivosti, která, jak tvrdí právní a literární teoretik Stanley Fish, vytváří interpretační společenství čtenářů, které nakonec dává ústavě i kterýmkoli jiným textům význam.*“ Předkládaný komentář svojí srozumitelností a praktickým pojetím výkladu práva zcela jistě vytvoří ono „čtenářské a interpretační společenství“, jež bude dále v jeho duchu rozvíjet základní principy ústavního pořádku a v rozumných mezích bude interpretaci Ústavy aktuálně přizpůsobovat potřebám doby při zachování nepřekročitelných mezí, vyjádřených především v čl. 9 odst. 2 Ústavy. Do rukou právnícké veřejnosti se tak dostává odborný text hodný pozornosti, jehož využitelnost v každodenní praxi, zejména advokátů, bude zcela jistě oceněna.

♣ JUDr. JIŘÍ NYKODÝM, advokát, emeritní soudce Ústavního soudu

Jiří Jelínek, Jiří Říha, Zdeněk Sovák:

Rozhodnutí ve věcech trestních se vzory rozhodnutí soudů a podání advokátů

Leges, Praha 2015,
3. aktualizované a přepracované
vydání, 576 stran, 690 Kč.

Recenzovaná publikace je dalším vydáním úspěšné knihy, která se věnuje problematice rozhodnutí ve věcech trestních. Autorský kolektiv tvoří profesor Jiří Jelínek, vedoucí katedry trestního práva Právnické fakulty UK, a zkušený trestní soudce s pedagogickou praxí, JUDr. Zdeněk Sovák a JUDr. Jiří Říha, Ph.D. V pořadí již třetí vydání se na téměř 600 stranách zevrubně věnuje rozhodnutím v trestních věcech, a to jak po stránce praktické, tak po stránce teoretické.

Důvodem publikace třetího a podstatně rozšířeného vydání jsou především změny legislativy. V roce 2009 došlo k přijetí nového trestního kodexu (zákon č. 40/2009 Sb.), v roce 2011 byl schválen zcela nový zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (zákon č. 418/2011 Sb.), došlo také k mnoha novelizacím trestního řádu a v roce 2013 k přijetí zákona o obětech trestných činů (zákon č. 45/2013 Sb.). Určité změny nastaly i s rekonstrukcí soukromého práva. Kniha reaguje také na nejnovější poznatky nauky a praxe. Autoři v textu pracují i se závěry neaktuálnější judika-

tury Nejvyššího soudu, ale i judikatury Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva.

Práce je rozdělena do dvou částí: obecná část a část obsahující vzory rozhodnutí ve věcech trestních a vzory podání advokáta.

První část obsahuje soubor základních poznatků k tématu rozhodnutí ve věcech trestních. Autoři se v první kapitole nejdříve zabývají obecně pojmem „rozhodnutí ve věcech trestních“, jejich významem a zařazením v rámci trestního řízení. Následně pojednávají podrobně o rozhodnutích ve věcech trestních ve vztahu k základním zásadám trestního řízení. V kapitole druhé charakterizují jednotlivá konkrétní rozhodnutí a jejich zákonné náležitosti. Kapitola třetí je věnována právní moci a vykonatelnosti rozhodnutí, a to ve vztahu k základním procesním rozhodnutím, tedy rozsudku, usnesení a trestnímu příkazu. Největší část publikace (kapitola čtvrtá) je věnována písemnému vyhotovení rozsudku soudu prvního stupně. Autoři to zdůvodňují významem trestního řízení u soudu prvního stupně. Detailně jsou zde rozebrány náležitosti písemného vyhotovení rozsudku takového soudu.

Druhá část práce je zaměřena ryze prakticky, neboť obsahuje množství vzorů rozhodnutí ve věcech trestních a vzorů podání advokáta (celkem 50 vzorů). Ocenění zasluží především pečlivost, s jakou jsou vzory zpracovány. Nadto je zhruba polovina z nich opatřena praktickými poznámkami.

Po formální stránce je práce velmi zdařilá. Text je učebnicově členěn do dvou částí a šesti kapitol. Rovněž v rámci kapitol je práce přehledná. I složitější právní otázky jsou v publikaci řešeny srozumitelně. V textu jsou četné odkazy na relevantní literaturu k tématu (od starších děl až po ta nejnovější), dokonce i zahraniční (autoři pracují s několika německými publikacemi). Název knihy odpovídá i počet citovaných soudních rozhodnutí v textu. Text často odkazuje rovněž na platné právní předpisy.

Recenzovaná publikace přichází v pravý okamžik, neboť v trestním právu se v posledních letech udály významné změny. Vzhledem k tomu, že nový trestní řád nebude v dohledné době bohužel pravděpodobně přijat, lze očekávat, že tato kniha bude aktuální po-

měrně dlouhou dobu. V publikaci jsou náležitým způsobem probrány i nejnovější instituty trestního práva procesního, včetně dohody o vině a trestu, která byla do českého právního řádu vtělena zákonem č. 193/2012 Sb. Jedním z největších přínosů recenzované publikace je fakt, že náležitým způsobem zohledňuje problematiku trestní odpovědnosti právnických osob a specifika řízení proti nim. Autoři se vypořádávají i s nástrahami, které v oblasti trestního soudnictví přinesl nový občanský zákoník, např. v problematice náhrady škody, kde je nutné správně specifikovat rozsah trestného činu, popř. rozsah újmy, která má být činem způsobena (viz str. 219 a 220).

Pro zákonodárce nejsou zcela lichotivé pasáže věnující se nedostatkům současné právní úpravy. Autoři správně na několika místech poukazují na nedostatky současného trestního řádu, které by podle mého názoru měly být zohledněny při přípravě rekonstrukce trestního práva procesního. Jedná se např. o skutečnost, že trestním příkazem nelze právnické osobě uložit tresty zákazu plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži a zákazu přijímání dotací a subvencí, ačkoli jde o zvláštní případy zákazu činnosti (str. 131-132), o nemožnost poškozeného, který řádně uplatnil nárok na náhradu škody, nemajetkové újmy či vydání bezdůvodného obohacení, podat odpor proti trestnímu příkazu (a další návrhy posilující postavení poškozeného, pokud jde o vymáhání jeho soukromoprávního nároku), nebo o absenci výslovného ustanovení k řešení situace, kdy je podán tzv. nepřipustný odpor (str. 172-173). Důležitost této kritiky spočívá i v tom, že některé nedostatky současné právní úpravy mají i svůj ústavněprávní (lidsko-právní) rozměr.

Zvláště pozitivní hodnocení si zaslouží přístup autorů, kteří kromě toho, že poukazují na nedostatky pozitivní právní úpravy, uvádějí nad rámec této kritiky rovněž smysluplné návrhy *de lege ferenda*. Tyto kvalifikované připomínky a náměty by měly být zohledněny při tvorbě nových trestněprocesních předpisů.

Ačkoli podle autorů je práce učebním textem pro posluchače právnických fakult (slouží pro výuku výběrového předmětu), její obsah ocení podle nich jistě i odborníci z právní praxe, zejména ad-

vokátní koncipienti při přípravě na advokátní zkoušky, justiční a právní čekatelé a asistenti soudců při přípravě na justiční zkoušky, a advokáti, soudci, státní zástupci nebo pracovníci legislativní praxe. Recenzovaná publikace svým rozsahem, důkladností zpracování a širokým záběrem přesahuje podle mého názoru rozměr běžné učebnice a jde spíše o vědeckou monografii.

✦ JUDr. VLADIMÍR PELC,
asistent na katedře trestního práva
Právnické fakulty UK a advokát v Praze

Jan Tuláček (ed.) et al.:

Vzory podání a smluv s vysvětlivkami

Leges, Praha 2014, 672 stran,
890 Kč.

Předmětem recenze je kniha vzorů vytvořená pod vedením Jana Tuláčka v tištěné podobě, která **obsahuje jedinečný kód, jenž umožňuje čtenáři stáhnout si všechny vzory i v elektronické podobě z internetu, nebo s nimi na internetu přímo pracovat.** Kolektiv autorů tvoří zkušení odborníci, kteří působí v právní teorii i praxi (advokacii, justici a státní správě).

Kniha je rozdělena do celkem čtyř částí, z nichž **první dvě části tvoří vzory podle zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „NOZ“) a zák. č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (dále jen „ZOK“).** Zbývající dvě části tvoří **procesní vzory podle zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád a zák. č. 120/2001 Sb., exekuční řád.** Nicméně vzory žalob a plné moci se nacházejí i v první části knihy, protože vycházejí z ustanovení NOZ. První dvě části tvoří zhruba tři čtvrtiny rozsahu díla, což svědčí o tom, že autoři se zaměřili na vzory podle hmotněprávních kodexů tvořících jádro rekodifikace soukromého práva v České republice. Nejsou však pominuty ani vzory podle některých souvisejících zákonů (např. podle zák. č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, či zák. č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních), které by si zasloužily včlenění do samostatných částí v příštím vydání knihy.

Vzory jsou přehledně strukturovány, očíslovány a seřazeny do kapitol, které vycházejí ze systematiky jednotlivých zákonů. To je vhodné řešení z pohledu odborné právnické veřejnosti, ale může komplikovat využití knihy osobám, které nejsou s právní úpravou podrobněji obeznámeny. Orientaci v knize proto usnadňuje věcný rejstřík. Po stránce grafické zjednodušuje vyhledávání zvýrazněný text názvu vzoru. V závorce pod nadpisem se nachází relevantní zákonná ustanovení. Pod korpusem některých smluvních vzorů jsou umístěny kurzívou psané vysvětlivky a poznámky vzorů, které usnadňují jejich správné pochopení a aplikaci. Některé vzory jsou vypracovány poměrně podrobně, zatímco jiné jsou relativně stručné s ohledem na charakter právního jednání, ke kterému mají být použity. Musíme si však uvědomit, že všechny vzory budou muset být modifikovány podle aktuální potřeby jejich uživatele. Na toto omezení ostatně poukazují autoři vzorů, které nemohou nahradit právní poradu advokáta anebo notáře. Přesto budou vzory užitečným pomocníkem a návodem, jak postupovat v různých situacích regulovaných poměrně komplikovanou úpravou obsaženou v NOZ. Právní praxe postupně uvádí suchou literu zákona (v současnosti zejména NOZ a ZOK) v život, a proto by bylo vhodné, kdyby autorský kolektiv recenzované publikace zvážil průběžnou aktualizaci vzorů v elektronické podobě na internetu. Aktualizovat knihu bude nutné v budoucnu i s ohledem na připravované novelizace a výklad zákonných ustanovení provedených rozhodnutími státních soudů.

Smluvní vzory a vzory některých dalších právních jednání jsou někdy pomě-

ně stručné (např. na str. 379 – smlouva darovací, či na str. 392 – smlouva o dílo), což odpovídá povaze předmětného právního jednání. Jiné vzory skutečně zevrubně popisují všechny možné varianty právního jednání a obsahují praktické poznámky přímo v textu vzoru. V případech některých složitějších vzorů dochází k používání dvou typů písma psaného kurzívou (např. na str. 216 až 239 – vzor stanov společenství vlastníků). Jedním typem písma jsou psána doporučení autora a druhým se popisují varianty, které mohou být použity při tvorbě textu. Bylo by vhodné, kdyby v úvodní části knihy bylo uvedeno, že v textu vzorů se používají různé typy písma za účelem odlišení poznámek autorů a variant smluvních ujednání.

Autoři vzorů pamatují na zvláštní charakter smluv uzavíraných se spotřebitelem, kterým NOZ a zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů poskytují zvláštní ochranu (např. na str. 394 – dohoda o řešení sporů ze smlouvy o dílo). V této souvislosti mohla být věnována pozornost i smlouvám pojistným s ohledem na potřebu zvláštní ochrany pojistníka jako často slabší smluvní strany, která se nachází zároveň v postavení spotřebitele.

Vzory vesměs dobře poslouží čtenáři k orientaci v určité problematice, byť se dá přepokládat, že laická veřejnost se často obrátí při řešení určité životní situace na odborníky. Nesporně je chvályhodné, že dědickému právu je věnován značný stránkový rozsah (str. 288 až 358), což poskytuje potřebný přehled a možnost pochopení komplikované problematiky dědického řízení, ale i zde se v praxi budou touto problematikou zabývat především notáři, advokáti a soudci. Naopak smlouva o nájmu bytu (str. 251 až 256) a související vzory budou v praxi jistě snáze použitelné.

Vzory soudních podání obsahují základní náležitosti, které jsou nutné pro formálně správné podání návrhu, včetně uvedení správného počtu vyhotovení a soudního poplatku. Je třeba si uvědomit, že soudní poplatky se dnes již často neplatí v kolkových známkách, ale převodem na účet soudu. Stejně tak lze považovat za nadbytečné uvádět na podání sdělení, že je osvobozeno od soudního poplatku. Pokud není osvobození od soudního poplatku automatické, tak musejí být důvody pro osvobození především uvedeny a doloženy ve vlastním textu podání (resp. jeho přílohách). Proto

by informace v případě automatického osvobození od soudního poplatku měla být uvedena jen ve vysvětlivkách. Za praktické lze naopak považovat odkazy na položky sazebníku zák. č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, byť mohou být jeho ustanovení časem novelizována.

Knihu vzory podání a smluv s vysvětlivkami lze doporučit široké odborné (advokáti, exekutoři, notáři, rozhodci, studenti právnických fakult a soudci) i laické veřejnosti. Kniha poskytuje vhodnou pomůcku pro tvorbu základních typů smluv i procesních podání. Použití vzorů pochopitelně vyžaduje jejich přizpůsobení okolnostem konkrétního případu. Spojení zkušeností a znalostí odborníků z právní teorie a praxe zaručuje, že při tvorbě knihy byly zohledněny i některé komplikovanější otázky. Snadnou práci se vzory umožní jejich elektronická podoba, která zamezí zbytečnému přepisování vzorů podle knižní předlohy a umožní snazší úpravu vzoru pro potřeby uživatele.

✦ JUDr. PETR DOBIÁŠ, Ph.D., odborný asistent katedry obchodního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze

Stanislava Černá, Ivana Štenglová, Irena Pelikánová a kol.:

Právo obchodních korporací

Wolters Kluwers, 2015,
640 stran, 790 Kč.

Rekodifikace českého soukromého práva a přijetí zákona o obchodních korporacích postavila právníky aplikující právo obchodních korporací i laickou veřejnost před celou řadu výkladových otázek, které nelze poctivě zodpovědět bez znalosti hlubších teoretických východisek a souvislostí této právní disciplíny.

Lze tak vřele kvitovat, že nakladatelství Wolters Kluwer letos vydalo vysokoškolskou učebnici, která dostává těmto požadavkům a se ctí provází svého čtenáře po novém prostředí světa obchodních korporací, včetně nezbytného teoretického přesahu nad pozitivním právem. Jedná se o dílo zkušeného kolektivu autorů katedry obchodního prá-

va Právnické fakulty Univerzity Karlovy pod vedením prof. JUDr. Stanislavy Černé, CSc., doc. JUDr. Ivany Štenglové a prof. JUDr. Ireny Pelikánové, DrSc.

Recenzovaná publikace odpovídá svou strukturou a formou klasické vysokoškolské učebnici, její obsah však dalece překračuje pouhý popis platné právní úpravy, tedy především zákona o obchodních korporacích. Autoři se v návaznosti na jejich bohatou pedagogickou a vědeckou činnost snaží o analytický přístup k pozitivnímu právu s důrazem na jeho historická a teoretická východiska, což čtenáři zprostředkovává hlubší porozumění dané materii. Výklad je často obohacen komparativním exkurzem do právní úpravy platné ve významných evropských jurisdikcích či vysvětlením vazby vnitrostátního práva na evropské právo obchodních společností, což lze také jednoznačně ocenit.

Obsah knihy je členěn do 18 kapitol. Úvodní kapitola učebnice udává její celkový tón rigorózním výkladem pojmu obchodní korporace, se kterým právní úprava pracuje od 1. 1. 2014 poprvé. Těžištěm úvah autorů se zde stávají problémy spojené s právní subjektivitou obchodní korporace a jejím zastoupením, napětí mezi smluvním a institucionálním pohledem na obchodní korporaci, jakož i otázky spojené s účelem a předmětem činnosti obchodní korporace.

Druhá kapitola pak v tomto duchu navazuje vymezením pojmu právo obchodních korporací a výkladem jeho pramenů. Jak správně poznamenávají autoři publikace, zrušením obchodního zákoníku nedošlo k zániku obchodního práva jako svébytného právního odvětví a vědního oboru, protože právo obchodních korporací je pouze jednou z jeho součástí.

V následujících kapitolách je pojednáno o možných způsobech členění obchodních korporací, o jejich založení, vzniku a zániku, jakož i o účasti společníka na obchodní korporaci, včetně práv a povinností s touto účastí souvisejících. Po těchto otázkách podávají autoři zasvěcený výklad k organizační struktuře obchodní korporace, k působnosti jejích orgánů a k povaze právního vztahu mezi obchodní korporací a členem jejího voleného orgánu, založenému na imperativu péče řádného hospodáře.

Ani důležité otázky týkající se nového systému ochrany věřitelů v zákoně o obchodních korporacích a koncepčních změn v koncernovém právu neucházejí pozornosti autorů, kteří jim věnují dvě samostatné kapitoly. V dalších kapitolách je pak v podrobnostech pojednáno o jednotlivých formách obchodních korporací, včetně nadnárodních forem obchodních korporací unijního práva. Zvláště je pak nutno ocenit, že učebnice podává dobrý úvod i do specifického oboru obchodních korporací se zvláštním právním režimem v oblasti bankovníctví a pojišťovnictví, což nebývá u srovnatelných učebnic zvykem. Publikaci pak uzavírají kapitoly o kapitálovém trhu a kolektivním investování, jejichž vazby na korporáční právo jsou velmi úzké a jejich zařazení do učebnice tak lze přivítat.

Uživatelský komfort čtenáře učebnice zvyšuje přívětivé grafické zpracování a vhodná strukturace textu všech výše uvedených kapitol, snazší orientaci v nich pak umožňuje kvalitně zpracovaný věcný rejstřík.

Ačkoliv rozsah této recenze neumožňuje věnovat se podrobně výkladovým závěrům, ke kterým autoři v jednotlivých kapitolách dospívají, lze obecně říci, že učebnice neváhá novou právní úpravu místy kriticky reflektovat věcnou argumentací. Tím vydání této knihy přispívá do odborné diskuse, která se nad určitými spornými místy zákona o obchodních korporacích vede prakticky od jeho přijetí. I proto se domnívám, že recenzovaná publikace svým významem přesahuje pouhou učební pomůcku pro vysokoškolské studenty a stane se jistě ceněným průvodcem po právu obchodních korporací i pro širokou obchodněprávní praxi.

✦ prof. JUDr. JAN DĚDIČ,
vysokoškolský pedagog a partner advokátní kanceláře Kocián Šolc Balaščík, s. r. o.

**Blanka Vítová, Jakub Dohnal,
Jan Kotula:**

Náhrada majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku. Komentář k § 2894 až § 2971

ANAG, a. s., Olomouc 2015,
336 stran, 449 Kč.

Olomoucké vydavatelství právnické a ekonomické literatury ANAG se v poslední době „rozkročuje“ i do oblastí práva, kterým se doposud tolik nevěnovalo – práva občanského i obchodního. Viz např. publikace o akciové společnosti a o společnosti s ručením omezeným (inzerce v Bulletinu advokacie č. 4/2015). Jde o trend žádoucí, který zvyšuje konkurenci nabídky titulů na určitá témata, navíc na odpovídající profesionální úrovni. S novým občanským zákoníkem přišla i nová právní úprava náhrady majetkové i nemajetkové újmy. Pokud je recenzentovi známo, žádná monografie, speciálně zaměřená na tuto problematiku, doposud vydána nebyla, takže jde o titul tohoto druhu první a zatím jediný. Pomíneme-li výklad této problematiky v drahých velkých komentářích k novému občanovi.

Positivní hodnocení si ovšem titul nezaslouží jen proto, že je první, ale především proto, že je zpracován na odpovídající profesionální úrovni, s odkazy na související literaturu i judikaturu soudů. Zaměření je teoreticko-praktické, což vyjadřuje profesní zaměření spoluautorů na akademickou sféru i na právní praxi (JUDr. Blanka Vítová je z olomoucké právnické fakulty, JUDr. Jakub Dohnal taktéž, je současně advokátem, JUDr. Jan Kotula také absolvoval Právnickou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci, pokračuje zde v postgraduálním doktorském studiu v oboru občanské právo se zaměřením na náhradu újmy na zdraví, je již také advokátem).

Materie je zpracována tak, že odkazuje k historickým pramenům právní úpravy náhrady materiální i nemateriální újmy v novém občanském zákoníku, u jednotlivých ustanovení uvádí, co je v nich jiného a nového než v (relativně) srovnatelných ustanoveních „starého“ občanského zákoníku, vyjadřuje se i k použitelnosti nebo nepoužitelnosti judikatury soudů.

Ve způsobu zpracování látky nelze autorům upřít komplexnost pohledu, samozřejmě co do hloubky rozboru úměrnou přiměřenému rozsahu publikace, čítající 336 stran, z toho 57 stran je věnováno přetisku Metodiky Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví.

Z celé publikace „dýchá“ na řádcích i mezi řádky pozitivní hodnocení nového občanského zákoníku. Je to odborně i lidsky logické i pochopitelné, když např. JUDr. Blanka Vítová, Ph.D., LL.M., byla od roku 2007 členkou rekodifikační komise Ministerstva spravedlnosti pro přípravu nového občanského zákoníku. Autor této recenze se přiznává, že patří k těm, kteří si počkají, zda vývoj aplikační a interpretační praxe nového občanského zákoníku za určitou dobu přinese více znamének kladných, anebo jiných. Pozitiva nové právní úpravy jsou jasně identifikovatelná, negativa ovšem taktéž. A nejde jen o to, jak to někdy bývá zjednodušeně interpretováno, že jde o ideový střet postaru stále uvažujících konzervativců, kteří se nadále právně modlí k vyhlášece č. 440/2001 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění, s progresivně myslícími a jednajícími modernisty, kteří zastávají názor, že se nemateriální újmy vzniklé při ublížení na zdraví nedají vměstnat do nějakých tabulek. Nicméně samo vydání Metodiky Nejvyššího soudu, byť jen doporučující, prokázalo, že s jedním velmi rámcovým ustanovením § 2958 NOZ si praxe nevystačí. Takže po nějakých třech až pěti letech budeme mít možnost provést podle vývoje praxe nějaké první serióznější srovnávací hodnocení starého a nového občana v oblasti náhrady škody.

Publikace je navenek označena jako ko-

mentář. Toto marketinkové označení autoři sami zpřesňují tak, že publikace je částečně psána formou komentáře k zákonu, částečně formou poznámkového vydání právní úpravy deliktního práva v novém občanském zákoníku s vytčením změn, které byly nově zavedeny oproti úpravě v zákoně č. 40/1964 Sb. Recenzent je toho názoru, že s označením komentář by mělo být šetřeno pro publikace toho druhu, které podávají vskutku zevrubný a vyčerpávající výklad rozebírané materie a které odkazují na téměř veškerou zásadní odbornou literaturu a judikaturu. Ale s komentáři, které nejsou komentáři v tomto slova smyslu, se v poslední době roztrhl pytel.

V publikaci čtenáři najdou zejména podrobný popis postupu při hodnocení předpokladů vzniku jednotlivých povinností k náhradě škody porušením zákonných právních povinností, porušením dobrých mravů, jakož i porušením smluvních povinností, dále detailní popis zvláštních situací zejména ve vztahu k nebezpečným situacím (škoda z provozní činnosti, škoda z provozu dopravních prostředků). Je rovněž rozebírána evropská úprava povinnosti k náhradě škody, způsobené vadou výrobku, zahrnutá do občanského zákoníku. Samostatná část je věnována způsobu a rozsahu náhrady škody, jakož i náhradě škody při újmě na přirozených právech člověka.

Některé pasáže publikace lze kladně hodnotit jako nealibistické, podnětné, diskusní, se kterými jdou autoři s kůží na trh. Z tohoto pohledu lze ocenit např. pojednání o peněžitě náhradě za usmrcení nebo zvlášť závažné ublížení na zdraví formou úvah o možném způsobu aplikace ustanovení § 2959 NOZ.

Souhrnně lze proto publikaci vyzdvihnout jako velmi kvalitní, přinášející nezapomenutelný odborný přínos k poznávání problematiky náhrady majetkové a nemajetkové újmy v novém občanském zákoníku. A možná také výzvu těm, kteří nejsou tak ideově a odborně ztotožnění s novou právní úpravou náhrady majetkové a nemajetkové újmy, aby se i oni veřejně odborně literárně vyjádřili. Vřele doporučuji kolegyním advokátkám a kolegům advokátům, aby si svoji knihovničku, především však poznatky, obohatili zakoupením a přečtením recenzované publikace.

♣ JUDr. MARTIN MIKYSKA,
advokát v Malé Skále

Vladimír Smejkal:

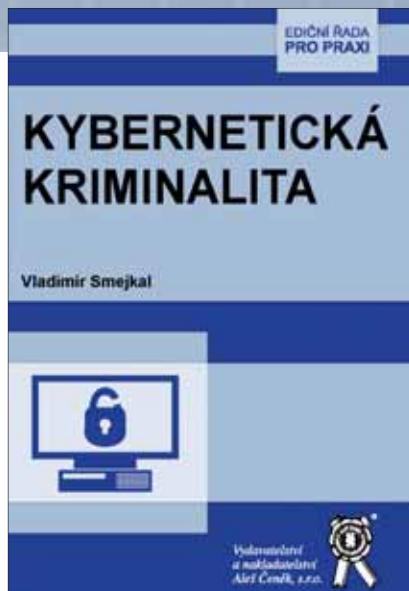
Kybernetická kriminalita

Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, Plzeň 2015, 636 str., 690 Kč.

Není snad třeba zvláště argumentovat pro potvrzení výchozího postulátu knihy, totiž, že kybernetická či počítačová kriminalita vyniká celou řadou značně specifických charakteristik. Osvojíme-li si autorovo vymezení, že se jedná o trestnou činnost, která je páchaná buď vůči počítačům, nebo je k ní počítač užíván, pak asi sotva nalezneme v současnosti oblast života moderní společnosti, které by se tato delikvence nedotkla, resp. jí přinejmenším neohrožovala. Je předně značně virulentní, za druhé více než jinde se zde potvrzuje zkušenost, že zločinec mívá obvykle předstih před zákonem, což je dáno i přímo překotným vývojem technologií, a konečně, její prokazování a postih vesměs vyžadují značné odborné znalosti.

Je proto na místě, že v úvodních pasážích provází autor čtenáře bludištěm pojmů a institutů, které jsou dnes sice mnohdy součástí i běžného jazyka, ale o jejichž obsahu toho ve skutečnosti víme jen málo. Tím nemám na mysli jen výrazy vlastní oblasti IT, jako je hardware či software, které se skládají z mnoha dalších dílčích komponentů, ale i zdánlivá notorieta, jako je internet, informace či databáze. Právě v souvislosti s prvním ze zmíněných upozorňuje prof. Smejkal na to, v jak rozličných souvislostech a, konec konců, významech, je internet v českém právním řádu používán, což neplatí jen o něm. Jedná se tu o důsledek obtíží, spočívající v potřebě převést ryze odborné pojmy do jazyka právních předpisů, což se, jak patrně, vždy úspěšně nedaří. Z praxe je přitom známo, že tato skutečnost je schopna vyvolat nemalé problémy při interpretaci pojmů a následně jejich aplikaci, a to nejen v oblasti trestního práva.

Jádro knihy je soustředěno do její druhé kapitoly, kde jsou systematicky a zevrubně analyzovány jednotlivé skutkové podstaty trestných činů a poukazováno na to, jak mohou být naplněny jednáními, která odpovídají definici počítačové kriminality. Zmíněny jsou ovšem vesměs i dopady ve sféře práva civilního, a to i s reakcí na nový občanský zákoník, a do oblasti práva správního.

Není přitom překvapivé, s ohledem na fakt, že počítače jsou v současnosti spíše všudypřítomné, že se pohybují v široké škále od nejzávažnějších deliktů (sabotáž, terorismus), přes běžnou kriminalitu (podvod, krádež), po specifické, které jsou s počítačovými technologiemi spojeny zvláště úzce (útoky proti osobním údajům, porušování tajemství dopravovaných zpráv či nebezpečné pronásledování). V každém případě jsou pak akcentovány ty formy, které jsou pro počítačovou kriminalitu, resp. porušování práva i v dalších sférách, charakteristické. Jako příklad v tomto směru může sloužit nekalá soutěž, ochrana autorských práv nebo vydírání.

Vedle minuciózního rozboru skutkových podstat a forem útoků, kterými mohou být naplněny, čtenář nepochybně ocení i to, že autor vesměs zařazuje jednotlivé problémy a jejich řešení do širších kontextů historických a samozřejmě i aktuálního stavu. S ohledem na globální povahu fenoménu počítač tak nemohl přirozeně pominout právní úpravu zejména evropských zemí a USA, regulaci Evropské unie a mezinárodní smlouvy, které tuto oblast regulují. Širší optikou ovšem pohlíží na zkoumané problémy ještě v dalších souvislostech, např. pokud vzpomíná zákon o kybernetické bezpečnosti (zatím pohříchu málo zdůrazňovaný), postih šíření pornografie nebo ochranu soukromí.

Co všichni čtenáři nepochybně ocení, je, že každé z komentovaných ustanovení je provázeno nejen obsáhlou judikaturou soudů českých i mezinárodních, a to nikoli jen trestních, ale také připomenutím významných precedenčních případů, a to opět domácích i zahraničních.

Další část práce je věnována odhalování a vyšetřování kybernetické kriminality. Vý-

chozí premisou je zde pojem „dematerializovaný zločin“, jehož definičním znakem je, že se odehrává ve virtuálním světě. Jeho pachatelé oplývají nemalou inteligencí a profesionální zručností a hlavním motívem jejich jednání jsou peníze. Vedle něho se však s různou intenzitou vyskytují i další motivy, jakými je získání pocitu převahy (např. nad policií či zaměstnavatelem), snaha někoho diskreditovat nebo jen prozaická touha po dobrodružství. A právě zde se lze často setkat i s tím, že pachatelé jsou osoby mladší 15 let a tedy trestně neodpovědné.

S ohledem na povahu této kriminality je zřejmé, že zde hrají, snad více než v jiných oblastech, důležitou roli složité otázky skutkové, čímž stoupá význam znalců, kteří na ně jako jediní mohou dát kvalifikovanou odpověď, a proto je již jejich výběr pro odhalení pachatele zásadní záležitostí.

Upozorněno je zde i na řadu dalších specifíků, jako je např. prohlášení jurisdikce, resp. práva rozhodného pro řešení případu, nebo nejčastějších chyb při zajišťování důkazního materiálu. Také tato pasáž je bohatě dokumentována judikaturou.

V závěru si autor klade otázku, jakým směrem se může nebo bude ubírat počítačová kriminalita. Nejde tu přitom snad jen o pouhé spekulace, ale závěry opřené o analýzu počítačových technologií a jejich produktů, jakými jsou virtuální peníze, internetové bankovníctví nebo biomechanický podpis, které se stále více stávají záležitostmi každodenní reality. Právě skutečnost, že se vše odehrává ve virtuálním světě, klade před normotvůrce a aplikační praxi nové otázky v podobě potřeby zvláštního pohledu na jinak tradiční instituty, jako je vlastnictví a jeho ochrana, pojištění majetku či odpovědnosti za škodu. Jejich počet a složitost musí přitom zákonitě stoupat úměrně tomu, jak se budou stále další části života stávat součástí kyberprostoru, což je proces již nezvratný.

Monografie vychází v ediční řadě „Pro praxi“ a jí může být bez nadsázky pomůckou velmi cennou. Platí to jak pro orgány činné v trestním řízení, tak legislativu. Rozhodně však přitom nejde o běžnou pouze „praktickou“ příručku, což ostatně naznačuje i její rozsah, ale vědeckou práci opřenu o mnohaletý výzkum v této oblasti, rozsáhlý přehled literatury české i zahraniční.

❖ doc. JUDr. PAVEL MATEŠ, CSc., pedagog na VŠ finanční a správní Praha a na Fakultě sociálně-ekonomické UJEP v Ústí nad Labem a advokát v Praze

Přečetli jsme za vás

JUDr. Jan Zúbek:

Úvaha k institutu narovnání a jeho budoucnosti

Trestněprávní revue č. 1/2015, str. 1-6.

Autor článku, Jan Zúbek, advokát, se ve svém příspěvku zabývá institutem narovnání, který upravují § 309 – 311 trestního řádu, a možnou změnou tohoto institutu v rámci rekodifikace trestního řízení.

Úvodem autor vysvětluje podstatu institutu narovnání. Upozorňuje na skutečnost, že v případě narovnání ustupuje do pozadí právo veřejné, zejména právo státu na potrestání pachatele, a do popředí vystupují práva soukromá, tedy zejména nárok na náhradu škody poškozeného. Narovnání tak přináší v případě přečinů možnost rychlé nápravy závadného stavu – odškodnění poškozeného a na druhou stranu tomu odpovídající majetkový postih pachatele.

Autor se dále zabývá subjekty řízení o narovnání. Jako první subjekt uvádí poškozeného, kterým může být jak fyzická osoba, tak osoba právnická, a odkazuje na definici poškozeného uvedenou v § 43 odst. 1 trestního řádu. Upozorňuje zejména na skutečnost, že pojem poškozený je širší než pojem subjekt adhezního řízení, neboť v sobě zahrnuje i toho poškozeného, který není oprávněn uplatnit nárok na náhradu škody dle § 43 odst. 3 trestního řádu. Dochází k závěru, že účastníkem dohody o narovnání může být pouze poškozený, který je oprávněn uplatnit nárok v adhezním řízení. Zabývá se i možným právním nástupnictvím v adhezním řízení v případech, kdy nárok přešel splněním na jinou osobu.

Dále krátce zmiňuje zmocněnce poškozeného, obviněného, obhájce a státního zástupce. Poněkud obsírněji se vě-

nuje roli soudu. Uvádí, že příslušným ke schválení dohody o narovnání je soud prvního stupně, vzhledem k povaze trestných činů, u kterých narovnání připadá v úvahu, bude takovým soudem zpravidla okresní soud, ovšem tuto kompetenci má i odvolací soud, jímž bude zpravidla krajský soud. Upozorňuje, že Nejvyšší soud není oprávněn dohodu o narovnání v rámci dovolacího řízení schválit. Závěrem v této části autor upozorňuje, že v rámci dovolacího řízení by bylo vhodné okruh subjektů řízení o narovnání rozšířit o mediátora.

Autor se dále zabývá problematikou posouzení narovnání a informací o výsledku posouzení. Upozorňuje na skutečnost, že státní zástupce může narovnání schválit formou usnesení kdykoliv v přípravném řízení. Soud tak může učinit buď v rámci předběžného jednání obžaloby, či v hlavním líčení, a to po výslechu obviněného a poškozeného. Vzhledem k nutnosti vyslechnout obviněného a poškozeného tak nemá soud možnost narovnání schválit mimo hlavní líčení.

Autor se dále věnuje problematice negativního posouzení návrhu na schválení narovnání. Konstatuje, že stav, kdy trestní řád nestanoví žádné formální rozhodnutí spojené s negativním posouzením, je nevyhovující a soud, resp. státní zástupce, by měl negativní rozhodnutí sdělit a nejlépe i stručně odůvodnit. Autor dále upozorňuje na skutečnost, že pokud soud negativní stanovisko neodůvodní a jeho důvody nesdělí stranám, obviněný pak nemá možnost zjistit, že například důvodem negativního stanoviska byla pouhá odlišná představa o výši částky narovnání a obviněný tak nemá možnost příslušným způsobem návrh modifikovat. Dále poukazuje na skutečnost, že i v případě narovnání by měl být postup soudu transparentní a rozhodování by mělo být předvídatelné.

Závěrem se pak věnuje porovnání využívání institutu narovnání s dalšími odklony trestního řízení a zastává názor, že i přes poměrně malé množství případů aplikace narovnání by měl být tento institut zachován i v zamýšleném novém trestním procesním předpise.

Mgr. František Nonnemann:

Soukromí na pracovišti

Právní rozhledy č. 7/2015, str. 229-236.

Autor článku, František Nonnemann, zaměstnanec Úřadu pro ochranu osobních údajů, se ve svém příspěvku zabývá ochranou a mezemi soukromí zaměstnance na pracovišti.

Úvodem se autor zabývá otázkou, zda existuje soukromí zaměstnance na pracovišti. Konstatuje, že úroveň ochrany soukromí bude v různých životních situacích různá, když v prostředí domova bude ochrana soukromí vyšší než na pracovišti. Ochrana soukromí je pak zajištěna jak soukromoprávními instituty – ochrana osobnosti, tak veřejnoprávními instituty – zákon na ochranu osobních údajů a zákoník práce. Úvodní exkurz do ochrany soukromí zaměstnanců uzavírá s odkazem na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva a Ústavního soudu tak, že zaměstnanec požívá ochrany soukromí na pracovišti a ve společných prostorech zaměstnavatele.

Jako první analyzuje autor ochranu soukromí zaměstnanců z pohledu zákoníku práce. Poukazuje na ustanovení § 316 zákoníku práce, které v odstavci 1 stanoví zákaz užívání výrobních a pracovních prostředků zaměstnavatele pro osobní potřebu, a to včetně výpočetní techniky a telekomunikačních zařízení, a dále poukazuje na ustanovení odst. 2 a 3, když odst. 2 a 3 stanoví jednání, na které se toto ustanovení vztahuje, tedy kdy může dojít k narušení soukromí zaměstnance a za jakých podmínek. A navíc upozorňuje, že se jedná o kogentní ustanovení.

Dále analyzuje příslušná ustanovení zákona o ochraně osobních údajů a upozorňuje na skutečnost, že komplementárně je aplikovatelný i tento zákon, a to tehdy, pokud činnost zaměstnavatele spadá do zákonné definice zpracování osobních údajů. Typicky bude zpracováním osobních údajů sledování zaměstnanců kamerovými systémy se záznamovým zařízením, nahrávání telefonických hovorů zaměstnanců, monitorování aktivit zaměstnanců na internetu apod. Stručně poukazuje i na ochranu osobnosti upravenou občanským zákoníkem.

Autor se dále zabývá tím, za jakých okolností je aplikován zákoník práce, za jakých okolností je aplikován zákon o ochraně osobních údajů a za jakých okolností mohou být aplikovány oba. Zvláštní pozornost věnuje samostatné aplikaci zákoníku práce a roli občanského zákoníku.

JUDr. Jakub Kavalír:

„Věčný student“ a další aktuální rozhodnutí Ústavního soudu k vyživovací povinnosti

Právo a rodina č. 3/2015,
str. 11-15.

Autor, který je soudcem Okresního soudu v Hradci Králové, si pro svůj příspěvek vybral judikáty Ústavního soudu, které jsou spjaty s vyživovací povinností rodičů vůči dětem, a jsou spojeny s otázkou, kdy ona vyživovací povinnost má stále trvat či v jakých případech má být ukončena.

Zánik vyživovací povinnosti dětí není vázán na dosažení určitého věku, a to ani zletilosti, nýbrž na schopnosti žít se samostatně, kdy již dané dítě není ve stavu odkázanosti na rodiče, a má tedy být schopno uspokojovat všechny své potřeby, nejen hmotné, ale i kulturní, bytové a další. Předpokládá se, že dotčená osoba má trvalý příjem, ze kterého tyto potřeby hradí.

Autor se ve svém příspěvku snaží ukázat, že ne všechny případy lze posuzovat přímočaře. Například dítě, které má závažný fyzický nebo mentální hendikep, nenajde nikdy v životě pracovní uplatnění, a tak nastává objektivní nemožnost dítěte žít se samo. Dle nálezu Ústavního soudu, sp. zn. I. ÚS 2306/12, i v případě, že takovému dítěti jsou přiznány sociální dávky, neznamená to automaticky, že je schopno žít se samostatně a i nadále má nárok na vyšší životní úroveň svých rodičů. Tento názor se objevuje také v literatuře, dle které k plně invalidnímu dítěti bude mít rodič vyživovací povinnost celý jeho život. Z uvedeného dále vyplývá, že sociální dávky, jejich příjem, se nerovná schopnosti žít se sám.

Dále rozhodnutí Ústavního soudu II. ÚS 1846/09, II. ÚS 979/13 se zabý-

vají výživným v souvislosti se zaměstnáním a zaměstnaností, kdy Ústavní soud nabádá obecné soudy k většímu ohledu na okolnosti jednotlivého případu, neboť například samotná nabídka zaměstnání na Úřadu práce ještě automaticky neznamená, že by byla daná osoba zaměstnána. A také by obecné soudy měly podrobněji zkoumat, proč se jedinec svého zaměstnání vzdal.

Třetí okruh otázek se vztahuje k tzv. věčným studentům, kdy je třeba nahlížet, zda další studium slouží k prohlubování předchozího vzdělání, navazuje na něj a vede k lepšímu pozdějšímu uplatnění na pracovním trhu. Jedním z hlavních smyslů výživného je zajištění co nejvyššího (nejlepšího) vzdělání dítěti a tím mu umožnit se v budoucnu co nejlépe uplatnit. Z uvedeného tak vyplývá, že pokud je předmětné studium nesoustavné a necilevédomé, není důvod pro další trvání vyživovací povinnosti vůči dítěti. Na druhou stranu, vyživovací povinnost nezaniká, pokud dítě již dosáhlo stupně vzdělání, na jehož základě by si bylo schopné zajistit své potřeby, avšak existuje předpoklad, že při zvýšení daného vzdělání o další stupeň dosáhne dítě v budoucnosti lepšího uplatnění.

JUDr. Klára Naušová:

Ústavní soud: očkování zůstává nadále povinné

Právo a rodina č. 4/2015,
str. 19-21.

Autorka článku, advokátka, se zabývá otázkou povinného očkování s odkazem na nálezy pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 19/14 ze dne 27. ledna 2015. Tímto nálezem Ústavní soud zamítl návrh na zrušení ustanovení § 46 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, když mimo jiné konstatoval, že zákon o ochraně zdraví upravuje očkování dosti určitě a jasně, a i přesto, že jde o zásah do lidských práv, je tento zásah v souladu se zásadou přiměřenosti.

§ 46 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, tedy stanoví povinnost podrobit se stanovenému druhu pravidelného očkování. Pokud fyzická osoba odmítne podstoupit očkování, jedná se o přestupek, za který může být uložena

pokuta až do výše 10 000 Kč. Ústavní soud však jiným nálezem rozhodl, že pokud to odporuje myšlení a vědomí, nelze ve výjimečných případech ukládat výše zmíněné sankce. Pokud se jedná o osobu mladší patnácti let, odpovídají za ni její rodiče. Na druhou stranu Ústavní soud doporučil zákonodárci, aby zvažil odškodnění jednotlivce za škodu způsobenou povinným očkováním. Sankce je stanovena i pro lékaře, který odmítne povinné očkování aplikovat.

Otázkou dle autorky zůstává, jak se má lékař zachovat, pokud dojde k odmítnutí povinného očkování. Lékař je povinen danou osobu poučit a sepsat písemné prohlášení, avšak není zcela zřejmé, zda má také povinnost ohlásit danou skutečnost hygienické stanici či orgánu sociálně-právní ochrany dětí.

Závěr Ústavního soudu tedy zní, že každá fyzická osoba s trvalým pobytem v České republice je povinna se podrobit očkování stanoveným ve vyhlášce a ve stanovených termínech. Výjimkou jsou například osoby, kterým v tom brání jejich zdravotní stav. Uvedené podporuje i zákaz přijetí dítěte mladšího tří let do předškolního zařízení či dětské skupiny, pokud není očkováno, či nemá doklad o tom, že očkováno nemůže být.

**JUDr. PhDr. David Elischer,
Ph.D.:**

Darování provozovatelům zdravotnických nebo sociálních služeb – aneb omezení darovací autonomie

Rekodifikace & praxe č. 3/2015,
str. 11-14.

Rekodifikace občanského práva přinesla úpravu omezení darování v souvislosti se zařízeními, která poskytují zdravotnické nebo sociální služby. Autor, odborný asistent na katedře občanského práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, se zaměřuje na danou problematiku v souvislosti s ustanovením § 2067 zákona č. 89/2012, občanský zákoník, které zní: „Darování osobě, která provozuje zařízení, kde se poskytují zdravotnické nebo sociální služby, anebo osobě, která takové zařízení sprá-

vuje nebo je v něm zaměstnána, je neplatné, stalo-li se v době, kdy dárce byl v péči takového zařízení nebo jinak přijímal jeho služby.“ V závěru článku autor přináší úpravu předmětné problematiky jinými právními řády, uvádí úpravu francouzskou, holandskou, quebeckou a rumunskou.

Pojmovým znakem darování je jeho dobrovolnost. Nová úprava tak reagovala na případy, kdy zdravotnická či sociální zařízení využila slabosti pacientů a sama navrhla či iniciovala, aby jim byly poskytnuty dary. Dále je v rozporu s veřejným pořádkem, aby si pacienti za pomoci darů pro sebe či své blízké nárokovali určité výhody. Omezení autonomie darování, tedy nemožnost darovat, platí pouze po dobu, kdy je pacient v péči takového zařízení.

Autor článku však podotýká, že není zcela zřejmé, jaké formy zdravotnické péče jsou k dané úpravě vztahovány, zda např. i neodkladná, akutní, nezbytná či plánovaná. Dalším úskalím je i absence definice sociální služby v občanském zákoníku. Nápomocná tak může být zejména úprava v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, dle kterého pojem sociální služby zahrnuje sociální poradenství, služby sociální péče, služby sociální prevence.

Autor se také zabývá otázkou, zda se při „nedobrovolném“ darování uplatní relativní či absolutní neplatnost. Autor uvádí, že jde o neplatnost relativní, kdy by se neplatnosti měl dovolat pouze sám dárce, neboť úprava je určena zejména k ochraně jeho zájmů. Pokud je neplatnost zjištěna, na darování se hledí jako

na neúčinné. Právo namítnout neplatnost darovací smlouvy po smrti dárce přechází na jeho dědice. Promlčecí doba je stanovena na tři roky a začíná běžet od okamžiku, kdy se dědicové o takovém darování dozvědí či se o něm dozvědět měli či mohli.

Výjimku z omezení darování tvoří pouze darování v situaci, kdy obdarovaný je osoba blízká. Autor připomíná, že tuto výjimku lze uplatnit pouze u osob fyzických, nikoli právnických.

✦ Mgr. JAN MATES

Bulletin advokacie online

V posledních dnech byly na Bulletinu advokacie online www.bulletin-advokacie.cz publikovány tyto exkluzivní články:

- Aplikace advokátního tarifu ustanoveným obhájcem z hlediska změn právní kvalifikace trestného činu
- Neplatné skončení pracovního poměru
- Zákonné úroky z prodlení (vývoj právní úpravy, mechanismů stanovení a počítání, formulace žalobních petičí)
- Určení a jmenování rozhodce dle zákona o rozhodčím řízení
- ZOK: Jednání zástupců
- Konflikt zájmů při zadávání veřejných zakázek

...zajímavá rozhodnutí a stanoviska:

- ESLP k nemožnosti dosáhnout obnovy řízení po odsouzení v nepřítomnosti obžalovaného
- Společná odpovědnost útočníků za škodu
- Směnka, možnost kauzální námitky
- Odpovědnost advokáta za škodu při bezplatné poradě
- Obecné ohrožení – řidič motorového vozidla
- Nejvyšší soud Kanady: výsada mlčenlivosti právního zástupce je základním principem spravedlnosti

...a recenze na zajímavou publikaci:

- Kateřina Frumarová: Nicotnost správního rozhodnutí od Mgr. Radislava Bražný

Jak památku uctít a jak znectít

Co to znamená „uctít památku“ nevíme, ačkoliv jsme o tom celý květen četli. Nejspíš jde o úsporný překlad z církevní latiny, v níž „commemoratio omnium fidelium defunctorum“ znamená „vzpomínka na všechny věřící zesnulé“. Jsou to známé Dušičky, každoročně 2. listopadu. Když vynecháte všechny zesnulé věřící a vzpomínku přeložíte jako „památku“ (?), přidáte si širokovyznamové

nedokonavé sloveso „ctít“, a změňte je na dokonavé „uctít“, abyste to měli rychle za sebou, tak vůbec nevíte, co činíte, jako obvykle. Říkáte, že víte, že přece rozsvítíte svíčku, přinesete kytku, dokonce kladete věnce, jak káže mrav a tradice. Tradice je ovšem abstraktnější. Uctít obětí. Oběti bývaly živočišné (i lidské), teď zbyly ty rostlinné a věčné. Budme si upřímní, nejde o humánní přístup, ale vyjde to levněji. Oběť musí totiž zaniknout, ať ztrátou života, ať spotřebováním. Cynismus, máte pravdu!

V našem popleteném jazyce tedy už dávno nevzpomínáme třeba na Miladu Horákovou (v dobrém) nebo na Klementa Gottwalda (ne už tak v dobrém) či na nebožku maminku a tatínka, ale „uctíváme“ bůhvi proč „památku“ bůhvi čeho a bůhvi čím, jen abychom nemuseli vyslovit slovo „zesnulý“, „mrtvý“ nebo „smrt“. „Uctít památku“ je ochotnické divadlo pro kamery, „vzpomínat na zesnulé“ je náročná metafyzická činnost pro historiky a filozofy. Kdo na takovou činnost nestačí, má se držet starého římského „de mortuis nil nisi bene“, totiž že o mrtvých se má mlčet, nelze-li o nich říct nic dobrého. To bylo ovšem ještě v dobách, kdy slova mrtvý a smrt patřila do obecné slovní zásoby každého jazyka a kdy se považovalo za zbabělost ubližovat tomu, kdo se už nemůže bránit. Ale ano, mrtvý se třeba brání a straší klevetníka ve snách, což klevetník obvykle řeší alkoholem.

Jako se tedy teď u nás v Čechách kdekdokdo hrne, aby nějakou „památku uctil“, tak se dobrá půlka dvacátého století věnovala tomu, jak tu nebo onu „památku znectít“.

Klasikem tohoto žánru u nás byl jistý Ladislav Štoll (1902-1981). Štoll byl absolventem nižší obchodní školy, ale pak se dal na komunismus se specializací kultura a hned v r. 1950 vydal slavné dílo „Třicet let bojů za českou socialistickou poezii“. Musel to číst každý středoškolák a bylo to už tehdy o selhání českých intelektuálů. Uctěn byl S. K. Neumann a Vítězslav Nezval, znectění Halas a Holan, takže si už ani neškrtli. Na hudební frontě pracoval na znectívání Zdeněk Nejedlý (1878-1962), a uctěn byl jen Smetana, kdežto Dvořák, Suk, Janáček, Martinů a i ten Talich byli přímo zhanobeni. Zmatek v Nejedlého profesorské hlavě vedl naštěstí k tomu, že žádnou ze svých monografií (Smetana, Masaryk, Lenin) nedokončil. Zbyla jen torza, např. „Komunisté - dovršitelé díla T. G. M.“, z čehož řada do-

bových středoškoláků žije dodnes. Jasně, že proskripční seznamy bylo dnes nutno doplnit i o Peroutku. Ještě to čeká F. X. Šaldou, Arne Nováka, Pavla Tigrida, možná i Karla Čapka a vůbec všechny pátečníky.

Nemyslete si, že uctění a znectění památek nešlo dřív přes politiku. Prvním protektorátním ministrem školství byl profesor českých právních dějin Jan Kapras (1880-1947). Nevyhovoval, a tak ministerstvo vzal Emanuel Moravec, kdysi ruský legionář, a nakonec vůdce nacistického Kuratoria pro výchovu mládeže. Ten dovedl každého znectít úplně mistrovsky, a nepotřeboval k tomu ani Ovčáčka. Po něm byl ministrem školství v r. 1945 rovnou Zdeněk Nejedlý, již výše zmíněný. Ten se pak střídal se Štoldem na kultuře a školství. Hvězdná sestava! Negramot Štoll (ať i já někoho znectím) se stal vysokoškolským profesorem a dokonce akademikem. Ach jo, to byly časy! Hitler a Stalin blízko, retribuče daleko!

Malér je, když někdo znectí svou vlastní památku. Podařilo se to většině těch hanobitelů, o nichž jsme mluvili. Hrozilo to i Kaprasovi, ale jeho po válce Národní soud zprostil. Málo mu to bylo platné. Zemřel zlomený na duchu i na těle deset dnů po propuštění z vazby.

Znctění vlastní památky hrozí nám všem. Nabíháme si k tomu sprostáctvím, obžerstvím, vychloubáním, žvanivostí, nadutostí, nepoctivostí, nesnášenlivostí, velikášstvím, pomstychtivostí, závistí a nenávistí. Nezamaskujeme to poukazy na svou přímou, otevřenou, zásluhu a dějinné poslání. Hérostratovým posláním taky bylo vstoupit do dějin, a podařilo se mu to tím, že ukázkově znectil svou vlastní památku. Ani Ovčáček s Mynářem a Forejtem by ho z toho nedostali, a možná, že ani Kmoníček.

Všechny ty vyjmenované neřesti vedou nakonec až ke zradě vlastního národa a civilizace. A pak vedou zase zpět k retribučním, rehabilitačním a restitucím.

Ani takové ty obyčejné pomluvy mezi živými nejsou nic pěkného. Už Vergilius je považoval za špatnost, zejména také proto, že se velmi rychle šíří. „Fama malum qua non aliud velocius ullum“, zní slavný hexametr z Aeneidy. Taky se říkalo „fama crescit eundo“, nebo „fama nihil est velocius“ či dokonce „fama volat“ (pomluva létá). My Češi zas tak útloní nejsme a naše pavlačové drbny vymyslely přísloví „není šprochu, aby na něm nebylo pravdy trochu“, což šíří z pavlačí žížalkových i hradních rychlostí blesku.

Takže bychom si s tím zneuctíváním živých a hlavně mrtvých mohli už dát konečně pokoj. Je to špatnost (malum), a nikoliv dobro (bonum).

Nil nisi bonum.

Ať na nás v deliriu nelezou strašidla.

Květen 2015

✿ KAREL ČERMÁK

seriál:

Děni v regionech

Advokáti v jižních Čechách

JUDr. FRANTIŠEK SMEJKAL,
člen představenstva ČAK a regionální
představitel ČAK v Jihočeském
regionu

V březnovém vydání Bulletinu advokacie představil kolega Petr Meduna, pražský regionální představitel, pražský region jako nejmenší s největším počtem advokátů. Samotný Jihočeský kraj je s rozlohou 709 361 km² druhým

největším krajem po kraji Středočeském. Pokud však k rozloze Jihočeského kraje připočteme rozlohu 1290 km² okresu Pelhřimov z kraje Vysočina, který však soudně patří pod Krajský soud v Českých Budějovicích, je jihočeský advokátní region největším regionem v České republice s nejmenším počtem obyvatel a nejmenším počtem advokátů a advokátních koncipientů.

Rok 2015 je rokem řady výročí, které se vztahují k regionu. Musím vzpomenout alespoň 750. výročí založení královského města České Budějovice, 600 let od mučednické smrti asi neznámějšího jihočeského rodáka Jana Husa, 70 let od konce II. světové války a náletu na České Budějovice, včetně poškozené budovy soudu, a pro znalce piva i 120 let vaření piva v Budějovickém Budvaru n. p.

Jihočeský advokátní region svou působností odpovídá soudní místní příslušnosti a kopíruje soudní kraje, tedy Krajský soud v Českých Budějovicích s jeho pobočkou v Táboře a okresní soudy, které jsou příslušné pro území okresů České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Prachatice, Strakonice a Tábor, a již

zmíněný okres Pelhřimov, jenž přešel pod kraj Vysočina. Region pořádá akce výhradně v Českých Budějovicích.

K charakteristice regionu patří i uvedení základních údajů alespoň v číslech o ostatních právnických povoláních. (Viz tabulka níže, která přehledně zachycuje počet obyvatel v jednotlivých okresech regionu, počet advokátů a advokátních koncipientů, počet soudců, státních zástupců a notářů.)

K těmto údajům o počtu soudců a státních zástupců na okresech je nutné dále uvést počet 53 soudců Krajského soudu v Českých Budějovicích a jeho pobočky v Táboře a 17 státních zástupců Krajského státního zastupitelství.

Pro úplný přehled „obsazení“ právnických profesí je nutné dále uvést i počty soudních exekutorů, kterých je v celém regionu 10, když v každém okrese působí po jednom, a pouze v okrese České Budějovice a Tábor jsou zřízeny dva exekutorské úřady.

Panují zde tedy značné rozdíly v počtu advokátů v jednotlivých oblastech regionu, na druhou stranu musíme vzít v úvahu i skutečnost, že řada advokátů má vedle svého sídla pracoviště i v dalších obcích, někdy i mimo okres svého sídla. Z porovnání počtu advokátů s rokem 2006, kdy jsem v BA představoval Jihočeský region, lze zjistit, že do-

okres	počet obyvatel	počet advokátů	počet koncipientů	počet obyvatel na advokáta	počet soudců	počet státních zástupců	počet notářů
České Budějovice	189 861	192	47	989	31,7	14	10
Český Krumlov	61 110	19	1	3 216	10	5	2
Jindřichův Hradec	91 778	33	5	2 781	11	6	4
Písek	70 634	30	5	2 354	10	6	3
Prachatice	50 800	12	1	4 233	7	4	2
Strakonice	70 653	25	2	2 826	8	6	3
Tábor	102 464	58	17	1 766	14	7	6
Pelhřimov	72 061	20	1	3 603	7	4	3
Celkem region	709 361	389	80	1 823	98,7	52	33

šlo za tuto dobu ke zvýšení počtu o 106 advokátů a 21 advokátních koncipientů. Lze konstatovat, že tímto počtem advokátů je trh s právními službami naplněn, a osobně si myslím, že již není velký prostor pro další působení nových advokátních kanceláří.

V letošním roce oslavíme 25. výročí obnovené svobodné advokacie. Pokud se podíváme na počátek této novodobé historie, tak v roce 1989 v tehdejší Krajském sdružení advokátů působilo 38 advokátů, z toho v samotných Českých Budějovicích jich bylo 9. V roce 1996, kdy došlo ke sjednocení advokacie a komerčních právníků, v regionu působilo přes 100 advokátů a 120 komerčních právníků. Za posledních 19 let tedy došlo k více než dvojnásobnému zvýšení počtu advokátů.

O vývoji počtu věcí projednávaných okresními soudy v regionu vypovídá následující přehled:

Rejstřík	Rok 2011		Rok 2012		Rok 2013		Rok 2014	
	Nápad	Vyřízeno	Nápad	Vyřízeno	Nápad	Vyřízeno	Nápad	Vyřízeno
C	18 313	23 036	16 568	21 826	19 825	23 717	17 846	21 739
EC	27 299	38 276	9 648	20 094	33	1 740	2	118
EVC	18	28	7	11	14	14	12	19
EPR	-	-	5 389	4 345	17 047	17 466	17 810	18 183
PaNc	7 256	7 188	7 408	7 313	7 356	7 524	9 899	
Nc	3 583	3 566	3 827	3 589	3 542	3 734	4 391	4 133
E	29 313	29 165	18 148	18 617	1 128	1 250	929	950
EXE	48 562	48 139	45 574	47 611	44 590	45 119	49 388	49 768
T	5 190	5 901	5 425	6 170	5 595	6 421	5 577	6 284
Tm	194	209	189	203	131	155	126	145

Pozn. Údaje ze statistiky KS v Českých Budějovicích, výběr z rejstříků.

Ze statistiky lze dále zjistit, že v rychlosti vyřizování věcí jsou soudy v regionu v řadě agend na předních místech v rámci celé republiky, s výjimkou insolvenčního řízení.

Jihočeské regionální středisko ČAK působí od roku 1996 a ve své činnosti se zaměřuje především na organizování vzdělávacích akcí pro advokáty a jejich koncipienty. Tato činnost samozřejmě byla zvlášť aktuální v uplynulých dvou letech v souvislosti s přijetím nové úpravy občanského a obchodního práva, když v regionu bylo uspořádáno 18 celodenních přednášek a seminářů za účasti celkem více než dvou tisíců zájemců.

Tuto regionální vzdělávací činnost chápou pouze jako doplňkovou činnost vzdělávacího a výchovného střediska ČAK v paláci Dunaj v Praze a dalších vzdělávacích agentur, a proto i nadále podle zájmu budou organizovány jedna až dvě vzdělávací akce pololetně.

Regionální střediska se svými představiteli byla zřízena Komorou jako určitý mezičlánek při zastupování Komory v jednáních s krajskými justičními orgány. Mohu konstatovat, že vzájemné vztahy mezi vedením krajského soudu a krajského státního zastupitelství jsou na velmi dobré úrovni, dařilo se a daří se prosazovat některé oprávněné požadavky advokacie. Ve spolupráci s vedením soudů se dohodlo umístění a půjčování advokátních talárů, když s dohodnutým postupem jsem nezaznamenal žádné problémy či stížnosti. Rovněž tak je nutné poděkovat vedení soudů za to, že se podařilo v celém regionu umožnit vstup advokátů a koncipientů do soudních budov po předložení identifikačního průkazu bez nutnosti se podrobovat prohlídkám ze strany justiční stráže. Škoda, že se tato praxe nepodařila prosadit i v jiných regionech.

Mohu konstatovat, že regionální představitel při projednávání věcí týkajících se ČAK má dveře k předsedovi krajského soudu i vedoucímu krajského státního zastupitelství ote-

vřeny a dosud se nestalo, že by bylo jeho přijetí odmítnuto.

V únoru 2014 se podařilo zorganizovat setkání všech volebných a jmenovaných funkcionářů Komory z Jihočeského regionu, tedy členů představenstva, kontrolní rady, kárné a odvolací kárné komise, jakož i členů zkušební komise s předsedou a místopředsedy krajského soudu a vedením krajského státního zastupitelství. Na tomto setkání za účasti předsedy ČAK došlo k předání vzájemných informací, zejména byla projednávána problematika ustanovování advokátů k obhajobám v trestním řízení, případy prozvonění advokátů z neidentifikovatelných telefonů, problematika poskytování právních služeb různými poradci, zejména při právních službách při zpracování návrhu na oddlužení apod. Škoda, že se tohoto jednání neúčastnilo rovněž vedení krajského ředitelství Policie ČR. Chtěl bych vyjádřit přesvědčení, že tato akce splnila svůj cíl, a že se v této formě vzájemných styků za účelem vzájemné informovanosti bude pokračovat.

Mezi tradiční oblasti činnosti regionu patří **organizování a účast na sportovních akcích ČAK.** Mezi nejvíce oblíbené patří účast na volejbalovém turnaji v rámci Sportovních her advokacie v Nymburku, kterých se, vyjma nultého ročníku, vždy reprezentace Jihočeského regionu zúčastnila (*pozvánku na 18. ročník Her viz str. 80 – pozn. red.*). V posledních letech se daří na volejbalové kurty postavit vždy tři smíšená družstva, bohužel s tím, jak roste kvalita soupeřů, se však již nedaří turnaj vyhrát, což se v historii podařilo dvakrát. S příznivým ohlasem účastníků se setkalo i zajištění autobusové dopravy do Nymburka.

Zájem o volejbal vedl k tomu, že od září do května je pro advokáty a koncipienty jednou týdně pronajata školní tělocvična a vzhledem k tomu, že je zájem i o beach volejbal, opět jednou týdně je pronajat venkovní kurt a v období zimním byl pronajat kurt v beachvolejbalové hale. Těchto tréninků se spolu s advokáty účastní i soudci a státní zástupci. Zájem o beach volejbal vedl k uspořádání turnaje smíšených dvojic v beach volejbalu, když letos by se měl konat již jeho pátý ročník (*pozvánku najdete na str. 78 – pozn. red.*). V dubnu 2015 byl uspořádán první ročník zimního beach volejbalového turnaje v hale, kterého se účastnilo 15 dvoučlenných smíšených družstev.

Mezi další oblíbené tradiční akce patří **předvánoční setkání advokátů a advokátních koncipientů spojené s turnajem jednotlivců v bowlingu.** Letos by se měl konat již jeho desátý ročník pod názvem Volvo Cup, cenami pro vítěze je víkendové zapůjčení vozidla Volvo.

Ve sportovní a společenské činnosti byla obnovena tradice společných akcí pořádaných dřívějšími KSA v Českých Budějovicích a Plzni. Na tato setkání, která se střídavě uskutečňovala v Jihočeském a Západočeském regionu a byla spojena s utkáními těchto dvou regionů v kopané a ve volejbalu a která se v posledních letech rozšířila o účast družstev v kopané ze Severočeského a Východočeského regionu, navázal v roce 2014 turnaj v kopané Pardubická kopačka, kde naše družstvo zásluhou horšího skóre skončilo až na třetím místě (předchozí ročník pořádaný v Žinkovech jsme vyhráli).

V září letošního roku se zúčastníme turnaje v kopané Ostravská šajtla, kterou bude pořádat Severomoravský region (*pozvánka viz str. 79 – pozn. red.*).

Sportovní činnost se v regionu setkává s ohlasem, i když musím konstatovat, že u mladších kolegů není např. u kopané takový zájem, jaký bych očekával, a těžko se nahrazuje odchod starších na fotbalový odpočinek. Co se však v minulosti nepodařilo, byla organizace kulturních akcí. Po vzoru jiných regionů jsem chtěl zorganizovat právní ples v Českých Budějovicích, následně pak hudební večer v prostorách kláštera Zlatá Koruna, avšak obě akce jsem byl nucen pro malý zájem zrušit. Doufám, že stejně nedopadne setkání advokátů k 25. výročí advokacie, které bude pořádáno dne 2. července 2015 v prostorách zámku Hluboká a bude spojeno s premiérou divadelní hry Sluha dvou pánů na nádvoří tohoto zámku.

Regionální středisko Jihočeského regionu organizuje bezplatnou právní poradnu, která běží nepřetržitě od 3. 9. 1997 a vstoupila tak již do svého druhého desetiletí. Každou pracovní středu poskytují v odpoledních hodinách dva určení advokáti krátké informativní porady. V loňském roce se poradna přestěhovala z prostor poskytnutých Krajským úřadem Jihočeského kraje do místnosti, která je pronajata za příspěví Magistrátu měs-

Účastníci turnaje v kopané v Žinkovech.

ta České Budějovice od Správy domů, s. r. o. Těto pravidelné poradny využívá v poslední době v průměru 23 zájemců týdně a advokáti poskytli bezplatně právní rady za dobu jejího trvání více než 16 tisícům zájemců. Na službu do poradny jsou určováni advokáti z okresu České Budějovice a vzhledem k jejich počtu na ně vyjde dvouhodinová služba v poradně nejvýše jednou v roce. Někteří z advokátů účast odmítají, ti jsou pak přednostně Komorou určováni k zastupování a poskytnutí bezplatné právní pomoci v konkrétních věcech.

Jižní Čechy

regionální představitel

JUDr. František Smejkal
AK Klavíkova 18
370 04 České Budějovice
tel.: 387 311 455
e-mail: smejkal@volny.cz

zástupci

Mgr. Petr Smejkal
Na Sadech 2033/21
370 01 České Budějovice
tel.: 387 789 990
e-mail: smejkal@krizenecky.cz

Mgr. David Pohořal
Na Sadech 2033/21
370 01 České Budějovice
tel.: 387 789 990
e-mail: akpohoral@seznam.cz

Z kárné praxe

Je kárným proviněním, jestliže advokát jako obhájce převezme od klienta, bez kontroly Vězeňskou službou, dopis pro jeho spoluobviněného a zařídí jeho předání.

Kárné rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 7. 3. 2014, sp. zn. K 112/2012

Kárně obviněný Mgr. Š. J., advokát, se dopustil kárného provinění

tím, že

poté, co byl opatřením okresního soudu ustanoven obhájcem obv. S. T. v jeho trestní věci, dne 15. 1. 2012 ve vazební věznici převzal od tohoto svého klienta dopis v uzavřené obálce adresovaný jeho spoluobviněnému v téže trestní věci, osobě vydávající se za U. V., který neprošel kontrolou ze strany orgánů Vězeňské služby, a na žádost obv. S. T. tento dopis předal obv. U. V. dne 14. 2. 2012 v jiné vazební věznici prostřednictvím obhájce obv. U. V., advokáta JUDr. J. J.,

tedy

- při poskytování právních služeb porušil povinnost vázanosti právními předpisy, a to § 13 odst. 2 zák. č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby,

- řídil se pokyny klienta, které byly v rozporu s právním a stavovským předpisem,
- při výkonu advokacie nejednal čestně a svědomitě,
- při výkonu advokacie nepostupoval tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, když za tím účelem nedodržel pravidla profesionální etiky ukládající mu
 - povinnost všeobecně poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu,
 - povinnost ve věcech, v nichž byl ustanoven soudem, postupovat se stejnou svědomitostí a péčí jako ve věcech ostatních klientů,

čímž

porušil ust. § 3 odst. 1 zákona o advokacii ve spojení s § 13 odst. 2 zákona č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, § 16 odst. 1 a 2 a § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 a čl. 6 odst. 2 Pravidel profesionální etiky advokátů ČR.

Za to se mu ukládá podle § 32 odst. 3 písm. c) zákona č. 85/96 Sb., o advokacii, v platném znění, kárné opatření

pokuta ve výši 25 000 Kč.

Kárně obviněný je povinen zaplatit České advokátní komoře částku 3 000 Kč jako náhradu nákladů kárného řízení. Pokuta a náklady jsou splatné do 15 dnů od právní moci tohoto kárného rozhodnutí na účet České advokátní komory.

Z odůvodnění:

Předsedou kontrolní rady České advokátní komory jako kárným žalobcem byla na kárně obviněného podána dne 3. 9. 2012 kárná žaloba pro skutky uvedené ve výroku této kárné žaloby.

V odůvodnění kárné žaloby je dále uvedeno, že klient předal kárně obviněnému dopis v zalepené obálce se žádostí, aby ho předal obhájci obv. U. V., a ten ho dále předal obv. U. V. K obsahu tohoto dopisu obv. S. T. kárně obviněnému sdělil, že se jedná o dopis týkající se jeho přítelkyně. S obsahem dopisu však kárně obviněného neseznámil.

V přesně nezjištěný den předal kárně obviněný uvedený dopis JUDr. J. J. Tento obhájce se dne 14. 2. 2012 dostavil do vazební věznice k výslechu obv. U. V. Před jeho započítím si vyžádal poradu s klientem bez přítomnosti třetí osoby. V době porady předal obv. U. V. uvedený dopis, který byl vzápětí zajištěn pracovníkem Vězeňské služby ČR. Z obsahu dopisu vyplývá, že obv. S. T. navádí obv. U. V., jak ve věci vypovídat.

Kárně obviněný se k věci vyjádřil dopisem ze dne 19. 3. 2012. Ve svém vyjádření potvrdil, že mu jeho klient obv. S. T. dne 15. 1. 2012 předal zalepenou obálku, kterou posléze předal JUDr. J. J. Kontrolu obálky provedli pracovníci Vězeňské služby, a to s negativním výsledkem.

Kárně obviněný má za to, že pouze plnil pokyn svého klienta, který nebyl v rozporu se zákonem, neboť jeho klient byl vzat do vazby z důvodu § 67 písm. a) a c) tr. řádu. Ke svému vyjádření kárně obviněný přiložil potvrzení vazební věznice, z jehož obsahu se zjišťuje, že kárně obviněný dne 15. 1. 2012 navštívil v této věznici svého klienta, obv. S. T.

Na základě výše uvedených listin dospěl kárný žalobce k závěru, že kárně obviněný, jakož i JUDr. J. J. (jeho věc je řešena samostatně), porušil povinnosti advokáta ustanovené mu § 3 odst. 1 zákona o advokacii ve spojení s § 13 odst. 2 zákona č. 293/1993 Sb. o výkonu vazby, a § 16 odst. 1, 2 a § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1 a čl. 6 odst. 2 Pravidel profesionální etiky advokátů ČR, a to závažně ve smyslu ust. § 32 odst. 2 zákona o advokacii.

Dlužno uvést, že v daném případě se nejednalo o doručování dopisu odesílaného obviněným advokátovi, který by samozřejmě nepodléhal kontrole ze strany orgánů Vězeňské služby. Jednalo se však o dopis odesílaný obviněným umístěným ve vazbě jinému obviněnému umístěnému ve vazbě. Způsobem jeho doručování tak došlo k obejití kontroly, kterou jsou orgány Vězeňské služby podle zákona o výkonu vazby oprávněny, resp. povinny provádět.

V rámci kárného řízení bylo nařízeno ústní jednání na den 7. 3. 2014, k němuž se kárně obviněný řádně a včas dostavil. V rámci jednání bylo provedeno dokazování, a to nejprve listinami navrženými kárným žalobcem, jež jsou ve směs shrnuty v zápise o jednání ze dne 7. 3. 2014, a dále výslechem kárně obviněného. Ve své výpovědi kárně obviněný žádné další listinné ani jiné důkazy nedoložil ani nenavrhoval, v podstatě setrval na svých tvrzeních uvedených dříve ve svém písemném vyjádření ze dne 24. 9. 2012. Dále bylo pokračováno s výslechem kárně obviněného členy kárného senátu, kdy ve své výpovědi kárně obviněný uvádí:

Konstatoval, že žaloba není důvodná, není to pravda, je to lež, domnívá se, že postupoval v souladu se stavovskými předpisy a zákonem, dopis nepřevzal od obviněného, ale od pracovníků vězeňské služby. Dopis předal advokátu JUDr. J. J., což bylo přání jeho klienta, obviněného S. T. Požadavek klienta byl vyjádřen před pracovníky vězeňské služby, proto neměl důvod jej odmítnout. Obviněný měl vazbu útěkovou a pokračovací, nikoliv koluzní.

K dotazu kárného senátu kárně obviněný uvedl, že v té době nevěděl, že to nesmí dělat, že porušuje nějaký předpis. „Vzhledem k tomu, že je proti mně vedeno kárné řízení, neměl jsem to provádět.“ K dotazu kárného žalobce, zda kárnou žalobu považuje za lživou, obálku přece předal JUDr. J. J., v čem je žaloba lživá, odpovídá kárně obviněný, že obálku nepředal obviněnému, ale JUDr. J. J., právnímu zástupci obviněného. Měl pocit, že kárná žaloba uvádí, že obálku předal obviněnému.

Z výpisu z matriky kárně obviněného ke dni 7. 3. 2014 bylo zjištěno, že kárně obviněný nebyl doposud kárně postižen. Ke svým osobním a majetkovým poměrům se kárně obviněný vyjádřil podáním ze dne 25. 9. 2012 a do dnešního dne nedošlo k žádným změnám.

Z důvodů poměrně jednoduché, přehledné a z žádné strany nezpochybňované skutkové situace považoval kárný senát provedené důkazy za dostačující, další dokazování prováděno nebylo pro nadbytečnost, neboť kárný senát seznal, že na základě takto zjištěného skutkového stavu může učinit spolehlivý a nepochybný závěr o meritu věci.

Po poradě kárný senát vydal v návaznosti na provedené dokazování kárné rozhodnutí v přítomnosti kárně obviněného.

Na základě popsaného zjištěného skutkového stavu kárný senát právně posoudil jednání, z nichž byl kárnou žalobou kárně obviněný obviněn, a dospěl k závěru, že se kárně obviněný dopustil kárného provinění. Vytýkaný postup kárně obviněného při obhajobě stěžovatele nebyl shledán v souladu se stavovskými předpisy a je nepřijatelný.

Po přihlédnutí ke všem výše uvedeným skutečnostem dospěl kárný senát k závěru, že zde není na místě uvažovat o upuštění od kárného opatření. Ohledně uloženého kárného opatření je na místě zdůraznit, že kárný senát velmi pečlivě zvažoval všechna kritéria rozhodná pro uložení této sankce. Nutno připustit, že kárně obviněnému svědčil ku prospěchu fakt, že doposud mu nebylo uloženo kárné opatření a že při ústním jednání připustil své provinění.

Proto kárný senát při rozhodování o druhu a výši kárného obvinění vzal v potaz tyto skutečnosti, jinak by uložil v rámci kárného opatření pokutu vyšší. Na druhou stranu však kárný senát musel se vši odpovědností vzít v potaz závažnost jednání, kterého se dopustil kárně obviněný skutkem, který je popsán ve výrokové části tohoto rozhodnutí.

V té souvislosti se dodává, že v kárném řízení K 111/2012 bylo rozhodnuto, že JUDr. J. J., advokát, se dopustil kárného provinění a za jeho skutek, výše stručně popsaný, mu bylo uloženo kárné opatření, pokuta ve výši 50 000 Kč.

✿ Připravil JUDr. JAN SYKA, vedoucí oddělení pro věci kárné ČAK.

Z jednání představenstev SAK a ČAK

PŘEDSTAVENSTVA SLOVENSKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY A ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY SE LETOS OPĚT TRADIČNĚ SEŠLA KE SPOLEČNÉMU JEDNÁNÍ – A TO NA POZVÁNÍ SAK DNE 14. KVĚTNA 2015 V KOŠICÍCH. NA PROGRAMU JEDNÁNÍ BYLA VZÁJEMNÁ INFORMOVANOST O TĚMATECH, KTERÁ ZAJÍMAJÍ OBĚ PŘEDSTAVENSTVA, RESPEKTIVE JSOU AKTUÁLNÍ V ČESKÉ I SLOVENSKÉ ADVOKACII.

Zástupci obou představenstev se informovali o stavu rekodifikací právních předpisů, které se nějakým způsobem týkají práce advokáta, SAK dále zajímaly zkušenosti českých advokátů se zásadou koncentrace řízení a ČAK se nechala podrobně informovat o novém zákonu SR, který se týká kontroly výkonu některých rozhodnutí technickými prostředky, tedy o využívání elektronického systému sledování osob.

Předseda disciplinární komise SAK JUDr. Čižmárik informoval o institutu, který SAK v kárném řízení hojně využívá, a tím je dohoda o vině a trestu. Pokud to situace dovoluje, je prý vždy snaha o uzavření těchto dohod, protože řízení je následně mnohem rychlejší a hospodárnější. Za posledních pět měsíců napadlo disciplinární komisi SAK 60 disciplinárních žalob a v 51 případech byla uznána vina formou dohody o vině a trestu. Statisticky v SAK končí 90 % věcí uznáním viny.

Předseda kárné komise ČAK JUDr. Čáp konstatoval, že SAK má výhodu v tom, že kárné řízení je upraveno stavovským předpisem, kdežto v ČR kárný řád vydává Ministerstvo spravedlnosti a bývá dost obtížné ho novelizovat, byť se snahou o větší přísnost. Naopak, v ČR nemáme zásadní problémy s doručováním kárně obviněným advokátům, a to díky kdysi tak nevídaným datovým schránkám. Nemáme sice insti-

tut dohody o vině a trestu, ale na Ministerstvu spravedlnosti leží návrh nového ustanovení kárného řádu, které by umožňovalo upustit od kárného opatření, pokud by kárně obviněný uzavřel dohodu s poškozeným – tzv. dohodu o odškodnění – pokud by v daném případě šlo takovou dohodou považovat za dostačující řešení kárného prohrěšku.

Dalším velmi aktuálním bodem společného jednání bylo vinklaření (pokoutnictví), se kterým se potýkají výrazně v současné době obě advokacie. Obě advokacie považují vinklaření za velké nebezpečí pro klienty, ale ohrožuje dle jejich názoru i advokacii, protože laik rozdíl mezi advokátem a jiným právníkem často nerozezná a když dojde k chybným rozhodnutím, tak se obvykle následná špatná pověst sveze po advokacii.

V ČR není vinklaření navíc jen problémem advokátů, potýkají se s ním i další profesní komory. I proto proběhlo jednání zástupců komor vzniklých ze zákona s předsedou vlády, kdy premiér přislíbil, že s ministrem pro místní rozvoj zkusí projednat novelizaci živnostenského zákona tak, aby živnostenské úřady mohly takové jednání postihovat. ČAK jen v loňském roce podala téměř 100 podnětů k zahájení trestního řízení a zdá se, že zatím bohužel neúspěšně.

V SR se nyní pokouší tento problém řešit v hmotněprávní oblasti novou skutkovou podstatou – do trestního zákona prosazují nepovolené podnikání v oblasti právních služeb a zdá se, že nakonec by mohla být úspěšná formulace rozšířena i na další regulované profese – tedy skutková podstata neoprávněného poskytování služeb v oblasti regulovaných profesí.

Následující den proběhla samostatná jednání obou představenstev, k průběhu 18. zasedání představenstva ČAK se vrátíme v příštím vydání BA.

Podrobný zápis ze společné schůze představenstev SAK a ČAK a z 18. schůze představenstva ČAK (stejně jako všechny ostatní) jsou všem advokátům a advokátním koncipientům k dispozici na www.cak.cz/rubrika Orgány Komory /Představenstvo/Zápis z jednání.

✿ icha

informace a zajímavosti

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve Vzdělávacím a školicím středisku ČAK v Praze v paláci Dunaj

ve čtvrtek 3. září 2015

Spoluvlastnictví (podílové) v novém občanském zákoníku (vybrané otázky)

Lektor: Mgr. Michal Králík, Ph.D., soudce NS

ve čtvrtek 10. září 2015

Veřejné zakázky ve světle nového občanského zákoníku

Lektor: doc. JUDr. Ing. Radek Jurčík, Ph.D., advokát se specializací na veřejné zakázky

v úterý 15. září 2015

Dědické právo v NOZ

Lektor: JUDr. Václav Bednář, Ph.D., člen rekodifikační a výkladové komise k NOZ

ve středu 23. září 2015

Wolters Kluwer, a. s., U Nákladového nádraží 6, Praha 3

ASPI – systém právních informací – Naučíme vás, jak efektivně pracovat v systému ASPI.

Lektor: Mgr. Marcel Bumbalík, Wolters Kluwer, a. s.

ve čtvrtek 24. září 2015

Společnost s ručením omezeným

Lektor: JUDr. Jiří Janeba, advokát

ve čtvrtek 1. října 2015

Správa cizího majetku

Lektoři:

JUDr. Jaroslav Svejkovský, advokát
Mgr. Radan Marek, ředitel právního odboru celé skupiny PX pro ČR, od r. 2011 byl členem rekodifikační skupiny Ministerstva spravedlnosti pro nové korporátní právo (zákon o obchodních korporacích)

ve čtvrtek 8. října 2015

Důsledky porušení smlouvy podle (nového) občanského zákoníku

Lektorka: JUDr. Dana Ondřejová, Ph.D., advokátka, rozhodce Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR

v úterý 13. října 2015

Vyživovací povinnost mezi manžely, rodiči a dětmi, a dalšími příbuznými

Lektorka: JUDr. Daniela Kovářová, advokátka a šéfredaktorka Rodinných listů

Česká advokátní komora a ERA vás zvou na seminář

v úterý 20. října 2015

Aktuální vývoj legislativy a judikatury EU v oblasti práva veřejných zakázek

Lektoři:

Vítězslava Fričová, ředitelka, metodický odbor, Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, Brno
Jaroslav Kračún, právník, DG GROW, Evropská komise, Brusel
Lukáš Sommer, advokát, vedoucí spolupracovník, AK Rowan Legal, Praha

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném Pro advokáty, Vzdělávání advokátů, Vzdělávací akce ČAK. Telefonické informace na tel. č. 224 951 778 – pi Marie Knižová.

Semináře pro advokáty pořádané pobočkou ČAK Brno v sále Veřejného ochránce práv

ve středu 24. června 2015

Katastr nemovitostí a nový občanský zákoník

Lektor: JUDr. Adam Zítek, Ph.D., advokát

ve středu 9. září 2015

Zákoník práce po NOZ

Lektor: JUDr. Jaroslav Stránský, Ph.D., odborník na pracovní právo a právo sociálního zabezpečení

ve čtvrtek 17. září 2015

Správa cizího majetku

Lektoři:
JUDr. Jaroslav Svejkovský, advokát, člen Legislativní rady vlády od roku 2006 do roku 2014
Mgr. Radan Marek, LL.M., ředitel právního odboru holdingu Burzy cenných papírů Praha, a. s.

v úterý 6. října 2015

Společnost s ručením omezeným

Lektor: JUDr. Jiří Janeba, advokát

ve čtvrtek 15. října 2015

Byty a nebytové prostory, nájemní právo v NOZ

Lektorka: JUDr. Pavlína Brzobohatá, předsedkyně senátu Nejvyššího soudu

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Pro advokáty/Vzdělávání advokátů/Vzdělávací akce ČAK**. Telefonické informace: 542 514 401 – pí Tereza Quittová.

Vážené kolegyně, vážení kolegové, příznivci beach volejbalu,

Česká advokátní komora si vás a vaše rodinné příslušníky dovoluje co nejsrdečněji pozvat na již tradiční

5. ROČNÍK TURNAJE České advokátní komory v beach volejbale

Místo konání: beach volejbalový areál u sportovní haly v Českých Budějovicích (<http://www.beachareal.cz/>).

Datum: sobota 8. 8. 2015 od 9.30 do cca 19 hodin

Účast: advokátky, advokáti, pracovníci advokacie, soudů a státních zastupitelství a rodinní příslušníci v předpokládaném počtu kolem 20 až 30 účastníků.

Program: přihlášená družstva se utkají v **beach volejbale smíšených družstev – 1+1** dle počtu a zájmu přihlášených účastníků.

Pro usnadnění a urychlení organizace by organizátoři uvítali, aby účastníci již přihlašovali celá družstva. Večer po skončení turnaje se podle počtu zúčastněných uskuteční neformální **večerní zábava** na místě nebo v restauraci v Českých Budějovicích. (Pro rezervaci míst by organizátoři ocenili, aby jim účastníci již při přihlašování předběžně sdělili, zda se zúčastní i večerního posezení.)

Startovné: účastnický poplatek činí 300 Kč za osobu a zahrnuje pronájem sportovního areálu, občerstvení a ceny.

Přihlášky: prosíme o zaslání závazných e-mailových přihlášek na adresu zuzka.langova@seznam.cz nejpozději **do 31. 7. 2015**, spolu se zaplacením účastnického poplatku na účet č. 2107335133/2700. Jako variabilní symbol uveďte vaše číslo ČAK. (Účastníci, kteří nejsou členy České advokátní komory, uvedou variabilní symbol 1234 a do poznámky pro příjemce své jméno, příjmení a poznámku „turnaj ČAK“.)

Odhlášení: zašlete rovněž na shora uvedenou e-mailovou adresu. **Pokud bude odhlášení doručeno nejpozději do 3. 8. 2015, účastnický poplatek bude v plné výši vrácen.** Po tomto termínu již nebude možné účastnický poplatek vrátit.

V termínu po 3. 8. 2015 organizátoři vaši přihlášku písemně potvrdí s podrobnější informací k organizaci.

Organizační tým:

JUDr. František Smejkal, člen představenstva ČAK
Mgr. David Pohořal, zástupce regionálního představitele ČAK
Mgr. Zuzana Langová, advokátní koncipientka

Pozvánka na turnaj regionálních týmů ve fotbale „Ostravská šajtla 2015“

Kdy: 4. 9. 2015 od 10 hodin

Kde: Ostrava-Petřkovice, Areál FC Odry, Petřkovice

Po úspěchu loňského turnaje „Pardubická kopačka“ pořádají moravské regiony další ročník turnaje regionálních týmů advokátů a koncipientů. Podle počtů zúčastněných týmů se očekává sehrání tří utkání s každým týmem s hrací dobou 2 x 30 minut, přičemž v areálu je zajištěno zázemí se šatnami a drobné občerstvení. Po ukončení turnaje je zajištěn závěrečný raut v hotelu Best v Ostravě. Účast týmů, prosím, organizátorům potvrďte do 10. 8. 2015 i s případnými požadavky na ubytování. Předběžné startovné (podle počtů týmů) se očekává ve výši 500 Kč/účastník.

Na setkání se těší za organizátory

Radim Miketa (radim.miketa@miketa.cz) a Petr Vysoudil (petr.vysoudil@vysoudil.cz).

Pro sestavení týmů, prosím, kontaktujte vedoucího týmu ve svém regionu:

Region

Západní Čechy
Jižní Čechy
Střední Čechy
Praha
Severní Čechy
Východní Čechy
Morava

vedoucí týmu

Václav Vladař
František Smejkal
Jaroslav Zeman
Petr Burzanovský
Zdeněk Grus
Jan Najman
Petr Vysoudil

e-mail:

vaclav.vladar@volny.cz
smejkal@volny.cz
zeman@pravni.cz
burzanovsky@dbkp.com
gruszdenek@hotmail.com
jannajman@volny.cz
kancelar@vysoudil.cz nebo petr.vysoudil@vysoudil.cz

**WOLF THEISS A EPRAVO.CZ VÁS POD ZÁŠTITOU
ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY SRDEČNĚ ZVOU NA**

18. ROČNÍK GOLFOVÉHO TURNAJE ČESKÉ ADVOKACIE

**TURNAJ SE KONÁ V PÁTEK 25. ZÁŘÍ 2015
OD 10 HODIN V BEROUN GOLF RESORTU**

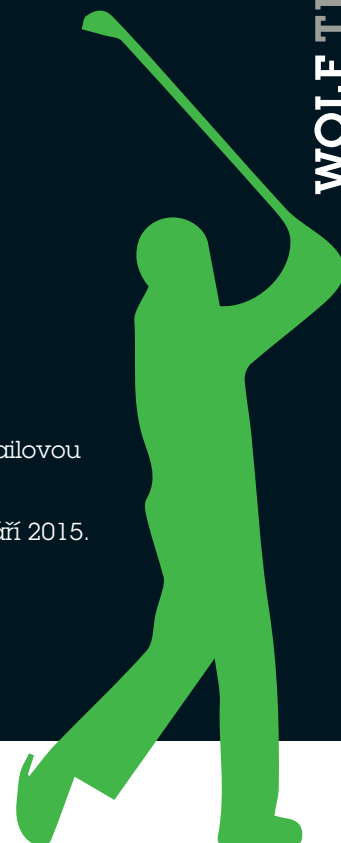
Turnaj je určen pouze pro advokáty a advokátní koncipienty s platným HCP.

Máte-li zájem se turnaje zúčastnit, prosíme o potvrzení účasti Kateřině Cigánové na e-mailovou adresu katerina.ciganova@wolftheiss.com nebo na telefonní číslo +420 234 765 111.

Prosíme o sdělení registračního čísla ČGF a aktuálního HCP. Uzávěrka registrace je 22. září 2015.

STARTOVNÉ 1 500 Kč

TĚŠÍME SE NA SETKÁNÍ S VÁMI!

Pozvánka na 18. Sportovní hry české advokacie

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

Česká advokátní komora pokračuje v pořádání úspěšné společenské sportovní akce a dovoluje si vás a vaše rodinné příslušníky co nejsrdečněji pozvat na

18. ROČNÍK SPORTOVNÍCH HER ČESKÉ ADVOKACIE

zaměřený na sport, relaxaci a společenské setkání.

Místo konání: Areál střediska vrcholového sportu v přírodním prostředí anglického parku města **Nymburk**, který bude vyhrazen v daném termínu pouze advokátům. V případě nepříznivého počasí se mohou všechny sportovní akce uskutečnit v prostorných halách.

Doba konání: od **2. 10. 2015** (pátek), příjezd od 16.00 do 22.00 hodin do **4. 10. 2015** (neděle), odjezd do 12.00 hodin.

Účast: Advokátky, advokáti, pracovníci advokacie a rodinní příslušníci v předpokládaném počtu kolem 230 osob (ubytovací kapacita).

Program sportovních soutěží: Mezi jednotlivými regiony bude organizována soutěž ve volejbalu smíšených družstev, basketbalu dle zájmu a kopané dle zájmu.

Pro usnadnění a urychlení organizace by organizátoři uvítali, kdyby účastníci přihlašovali již celá družstva nebo si je vytvořili hned po příjezdu na místě samém.

Kromě toho je možnost individuálního sportování ve stolním tenisu, tenisu, nohejbalu, minigolfu, atletice, plavání a posilování se saunou a soláriem.

Budou vítáni i ti, kteří chtějí pouze své přátele povzbudit a budou mít zájem o prohlídku areálu města Nymburka, přičemž mohou využít krytého plaveckého bazénu, sauny, solária a relaxačního centra. Upozorňujeme, že výdej večerí končí ve 21.00 hodin.

K dispozici je restaurace, večer s tancem a živou hudbou.

Ubytování: Hotelového typu v jedno- až třílůžkových pokojích se sprchou a toaletou.

Náklady: Účastnický poplatek za osobu činí 1 500 Kč (děti do 12 let 750 Kč) a zahrnuje ubytování, snídaně, obědy, večere a nájem sportovního areálu.

Přihlášky: S ohledem na omezenou kapacitu na straně jedné, a na nezbytnost naplnit požadovanou účast 230 osobami na straně druhé, prosíme o zaslání závazných přihlášek na e-mailovou adresu: **dobra@cak.cz nejpozději do 18. září**, spolu se zaplacením účastnického poplatku na účet č. 12432011/0100, variabilní symbol 2015, konstantní symbol 308.

Odhlášení: Zašlete též na adresu **dobra@cak.cz**. Pokud bude odhlášení doručeno **nejpozději do 25. září (včetně)**, účastnický poplatek se v plné výši vrátí. Po tomto termínu již není možné (vzhledem k rezervaci pokojů a nemožnosti je znovu obsadit) účastnický poplatek vrátit.

Po **18. září 2015** organizátorky sportovních her vaši přihlášku písemně potvrdí s podrobnější informací. V případě, že by plánovaná akce byla odvolána pro nedostatečný zájem, bude vám účastnický poplatek vrácen.

Právníkovy zápisky

V Mikulově, u výpadové silnice na Vídeň, se nachází kongresový hotel a před ním několik cedulí, které propagují minizoo s kůzlátky. Jedna z cedulí hlásá:

Zapůjčujeme obecního kozla – Diskrétnost zaručena

Nebyl jsem si jist a stále nevím, jaký byl cíl tohoto sdělení. Zaujala mne zejména druhá část té zvláštní informace. Říkal jsem si, že podivuhodně ladí s § 494, kde je uvedeno: „Živé zvíře má zvláštní význam a hodnotu již jako smysly nadaný živý tvor. Živé zvíře není věcí a ustanovení o věcech se na živé zvíře použijí obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze.“ Napadlo mne, že v duchu tohoto ustanovení se sluší chránit intimní počínání zvířat a samozřejmě i jejich jméno. Vzpomněl jsem si také na detektivku „Vražda potřebuje reklamu“ D. Sayersové. V ní mne upoutalo mimo jiné i „ohrazení“ uvedené v závěru knížky. Autorka zde píše: „Použila-li jsem v tomto výtvoru fantazie mimoděk jména nebo názvu, který připomíná něco skutečného – ať je to osoba, firma nebo výrobek –, pak se to stalo čirou náhodou a není to ani v nejmenším míněno jako narážka na něco skutečného – ať je to osoba, firma nebo výrobek.“ Takový výčet bude napříště jistě doplňován o zvířata. Důsledně vzato, měli bychom také zřídit Úřad pro ochranu identifikačních údajů o zvířatech.

Blížily se přijímací zkoušky na vysoké školy a já vzpomínal, jak jsem se na ně kdysi chystal. Původně jsem chtěl studovat divadelní vědu a četl si v knize ruského režiséra Stanislavského o tom, jak pravdivě prožívat divadelní role. Rodiče ale rozhodli, že mám studovat „něco pořádného“ a zvolili práva. Litoval jsem pak peněz i času, jež jsem vynaložil na koupi a studium zmíněného spisu. Jenže....Během studia práv jsem shlédl v divadle ABC hru Nazima Hikmeta „Byl Filip Filípek, nebo nebyl“; pamatuji si z ní jedinou scénu. Jan Werich přijde na jeviště s prázdným kbelíkem, jako by ho ponoří do orchestřiště a říká: „Nabírám vodu podle Stanislavského.“ Moc jsem se jeho extempore smál; tu scénu si připomínám vždy znovu, když jsem v „abičku“, naposledy nedávno na náramném představení „V+W revue“. Za ta léta šlo o pořádnou porci pousmání, a to už je nějaká životní hodnota. Nedosti však na tom. Ze své četby Stanislavského jsem měl i další nehmotný zisk, možná „věc v právním smyslu“. V televizním pořadu AZ kvíz virtuálně soupeřím s těmi na obrazovce a trénuji paměť. Před nějakým týdnem se tam pod písmenem „S“ skrýval slavný ruský režisér. Na rozdíl od obou soutěžících jsem snadno uhádl, o koho že jde. Měl jsem pocit úspěchu a v duchu Stanislavského jsem se hrdě napřímil na židli.

Objevil jsem hrst následujících poznámek z amerického filmu „Cena za život“, který před řádkou let dávali v televizi: *Emotivní projev je doménou pouličních demonstrací. Do soudní síně nepatří. – Zamítněte právo na omyl a máte na krku justiční omyl. – Co by nám řekl pan Lincoln, kdyby nás viděl, jak se tu dohadujeme. – Překvapen? Zjišťujete, že tohle nevyčtete v žád-*

ném zákonu. – Svoboda je důležitější, než nicotná touha za každou cenu vyhrát případ. – Pokyn pro soudce: Svě váhání nepodceňujte; má svou váhu. – Pokyn porotcům: Hlasujte, jak vám radí svědomí. Uvidíme, jestli se nakonec sejdem. Těmi poznámkami jsem kdysi hodlal podpořit návrh, aby se jeden z volitelných předmětů na právnické fakultě zabýval uměleckými díly ze soudního prostředí. Teď mně napadá, že v takovém předmětu by se dalo uplatnit i něco z poznatků o pravdivě působícím prožívání rolí, v daném případě rolí procesních.

Chlapec v předškolním věku nakreslil docela povedenou figuru panáka. K dolní části okrouhlého trupu přičinil dva trojúhelníkovité výčnělky. Když se ho babička zeptala, co to má znamenat, odpověděl, že jsou to dva „lejzrový bimbasy“. Příklad naznačuje, že chlapec už pokročil v technické terminologii a bylo by na čase kultivovat jeho poznatky i slovník, pokud jde o součásti lidské anatomie. K podobnému závěru dospěla před léty i německá karikaturistka Marie Marcks. Nakreslila tatínka sprchujícího se v koupelně, před kterou stojí dvě jeho dětičky a žadoní, zda by si mohli důkladněji prohlédnout jeho Schweinchen-Dick, což je německý ekvivalent našich bimbasů. Tatínek říká dětem: „Pojďte dál, ale ode dneška tomu budeme říkat penis, vidíte?!“ Kresba a doprovodný text byly osobitým příspěvkem do debat o sexuální výchově a o roli rodičů v této výchově. I v ní se klade otázka, zda právo na informace zahrnuje právo nebyť informován, resp. neposkytnout informace těm, kdo by je měli znát, či určitým informacím zabraňovat, pokud mají být šířeny například školou.

V Lidových novinách z 9. 5. 2015 publikoval Zbyněk Petráček svůj obvyklý osobní výběr ze světového tisku. Berlínská čtvrtí Kreuzberg prý přišla s novým návrhem na regulaci reklamy. Zapořezena má být mimo jiné reklama mizogynská a diskriminační. Nepřípustné bude prezentovat ženy jako „slabé, hysterické, hloupé, nepříčetné či naivní.“ Znovu jsem si uvědomil starou pravdu o právní regulaci. Čím podrobněji omezíme lidské chování, tím spíše se vyskytnou případy, v nichž bude sporné, zda se jich zákaz týká či nikoliv. Například se slabostí žen to vůbec není ani jednoduché, ani jednoznačné, jak o tom svědčí následující příhoda: Na křižovatce „chcípnu“ osobní automobil. Za ním se zastavila dvě auta a jejich řidiči začali troubit. Z nepojízdného auta vystoupila paní středního věku křehčí postavy a jednomu z vytrubujících řidičů říká: „Měla bych pro vás návrh. Vy, spolu s tím pánem, co houká za vámi, mi odsunete auto, já sama jsem na to slabá. Ale můžu mezitím obsloužit vaši houkačku.“ Pán se na okamžik zarazil a zamračil, nicméně spolu s dalším řidičem odtlačili nepojízdné auto. Celá scénka by mohla být použita v reklamě druhu „social advertising“, která učí, jak řešit kolizní situace v dopravě. Obávám se jen, že by proti takové reklamě povstali ochránci mužských práv s tím, že paní automobilisté jsou v ní prezentováni jako hysteričti.

✿ prof. PETR HAJN

KUDY KE SPRÁVEDLNOSTI NEVÍM, BLOUDÍM TADY UŽ ROKY!

Kresba pro Bulletin advokacie LUBOMÍR LICHÝ

Víte, že ...

- prvorepublikový Nejvyšší soud se zabýval i pojmem praktického výcviku kandidátů advokacie? Ve svém rozhodnutí ze dne 25. března 1925, č. j. RI 243/25 mimo jiné vyslovil následující právní věty: „V pojmu povolání advokátního spočívá tedy především provozování právního zastupování virtuálně neomezeného počtu stran, tato neomezenost klientely však přináší s sebou už sama v sobě prarůznost a přerozmanitost zástupčí agendy a zákonu, když stanoví požadavek praktického upotřebení kandidáta, jedná se právě o to, aby kandidátu dostalo se praktického výcviku pokud možno ve všech oborech advokátní agendy. Jestliže tedy někdo sice zákonitě v seznamu advokátů zapsán a tudíž sice úplně oprávněn advokátní praxi v tomto smyslu jako povolání úplně volně provozovati, avšak ve skutečnosti ji jako takové neprovozuje, omeziv se na zastupování toliko jediné strany, např. jediného velkostatku, jedině banky, jediného podniku báňského apod., tedy nemůže ani praxe kandidáta u takového advokáta ztrávená platiti za advokátní praxi v tom smyslu, v jakém si ji zákon představuje, za praxi, která má zaručovati náležitý výcvik ve všech oborech právních záležitostí v celém širokém rozsahu § 8. adv. řádu.“ Odvolání advokáta a uchazeče o zápis do seznamu kandidátů advokacie proti zamítavému rozhod-

nutí výboru pražské advokátní komory ve věci žádosti o zápis do seznamu kandidátů advokacie bylo proto zamítnuto.

- olomoucký advokát a spisovatel Petr Ritter vydal další román? Kniha se jmenuje *Proces se soudci Alvina Karra* (Praha: Nakladatelství Alexej Šťastný, 2015). Děj se odehrává v soudní síni při hlavním líčení ve věci Alvina Karra, obžalovaného z vraždy své invalidní manželky. Autor opět prokázal smysl pro detail, zajímavou zápletku a překvapivé rozuzlení, jakož i pro výstižné charakteristiky jednotlivých postav, s nimiž se typově lze v soudním prostředí setkat. Mýlil by se ten, kdo by očekával pouhý převyprávěný protokol. Z románu je pak patrné to, co je předesláno i na přebalu knihy, totiž skepse k soudní spravedlnosti.

- v Brně bylo v r. 1925 zapsáno 174 advokátů a 62 kandidátů advokacie? 127 brněnských advokátů nemělo tehdy koncipienta, 47 naopak mělo 3 až 4 koncipienty. Na Moravě působilo v té době 549 advokátů a 214 kandidátů advokacie. V devíti tehdejších soudních okresech nepraktikoval žádný advokát.

✿ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK

Leitartikel

Antonín Mokry: Auf der Welle der Solidarität	3
---	---

Aktuelles

Gespräch mit dem neuen Präsidenten des Obersten Gerichts, Prof. JUDr. Pavel Šámal Ivana Cihlářová	4
Das Bulletin der Rechtsanwaltschaft hat den Titel der besten juristischen Fachzeitschrift verteidigt rh	6
Kalender der Veranstaltungen auf der Webseite der Tschechischen Rechtsanwaltskammer neu: Ende der Terminverdoppelung icha	7
Der Prozess gegen Hus Petr Čornej	8
Internationale IBA-Veranstaltungen in Prag feierten Erfolg Eva Indruchová	10
Der AIJA-Kongress gewann Prestige-Preis rh	11
Aktuell im Recht Hana Rýdlová	12
Ausgerufen wurde der 11. Jahrgang des Gesamtjustizwettbewerbs Jurist des Jahres 2015	14

Aus Rechtstheorie und Praxis**Artikel**

Beurteilung des üblichen Marktpreises bei Übertragung der Immobilien Ivo Telec	15
Honorar des Rechtsanwalts und Konkurs des Klienten Michal Žižlavský	20
Streit um die Bankgebühren aus der Sicht der fundamentalen prozessualen Prinzipien Daniel Bartoň, Petr Toman	26
Folgen der Prozessakten in Verfahren, die durch einen Konkurs unterbrochen werden Michal Majchrák	31
Gefährliche Leute unter uns – zur Bestimmung des § 2923 BGB Stanislav Křeček	38

Aus der Judikatur

Beschlagnahme der Sache	40
Versäumnisurteil	44
Revision, beantragt durch den Nebenbeteiligten	53
Aus der Rechtsprechung des Europäischen Gerichtshofs	55
Aus der Rechtsprechung des Europäischen Gerichts für Menschenrechte	58

Aus der Fachliteratur

Pavel Rychetský, Tomáš Langášek, Tomáš Herc, Petr Mlsna und Koll.: Verfassung der Tschechischen Republik. Das Verfassungsgesetz über die Sicherheit der Tschechischen Republik. Kommentar (Jiří Nykodým)	62
Jiří Jelínek, Jiří Říha, Zdeněk Sovák: Entscheidungen in Strafsachen mit Mustern der Entscheidungen der Gerichte und Eingaben der Rechtsanwälte (Vladimír Pelc)	63
Jan Tuláček (ed.) et al.: Muster der Eingaben und Verträge mit Erklärungen (Petr Dobiáš)	64
Stanislava Černá, Ivana Štenglová, Irena Pelikánová und Koll.: Recht der Handelskorporationen (Jan Dědič)	65
Blanka Vitová, Jakub Dohnal, Jan Kotula: Ersatz des Vermögens- und Nichtvermögensschadens im neuen BGB. Kommentar zu § 2894 bis § 2971 (Martin Mikyska)	66
Vladimír Smejkal: Cyberkriminalität (Pavel Mates)	67
Wir haben für Sie gelesen Jan Mates	68

Aus der Rechtsanwaltschaft**Kolumne von Karel Čermák**

Wie kann man ein Andenken ehren und entehren	71
--	----

Aus der tschechischen Rechtsanwaltschaft

Das Geschehen in Regionen: Rechtsanwälte im Südböhmen František Smejkal	72
Aus der Disziplinarpraxis Jan Syka	74
Aus der gemeinsamen Verhandlung der Tschechischen und der Slowakischen Rechtsanwaltskammer icha	76

Informationen und Wissenswertes**Was Sie wissen sollten**

Vorträge und Seminare für Rechtsanwälte und Rechtsanwörter in den Bildungs- und Schulungszentren der Tschechischen Rechtsanwaltskammer	77
Einladung zum 5. Jahrgang des Beachvolleyball-Turniers der Tschechischen Rechtsanwaltskammer	78
Einladung zum Fußball-Turnier der regionalen Mannschaften „Ostravská šajtla“	79
Einladung zum 18. Jahrgang des Golf-Turniers der tschechischen Rechtsanwaltschaft	79
Einladung zu den 18. Sportspielen der tschechischen Rechtsanwaltschaft	80

Zum Schluss

Notizen eines Juristen Petr Hajn	81
Eine Zeichnung von Lubomír Lichý	82
Wissen Sie, dass... Stanislav Balík	82

Inhaltsverzeichnis	83
---------------------------------	----

Zusammenfassung/Summary	84
--------------------------------------	----

Table of Contents	85
--------------------------------	----

Ivo Telec: Beurteilung des üblichen Marktpreises bei Übertragung der Immobilien

Der Beitrag ist der Teilfrage der Rekodifizierung des Privatrechts gewidmet, und zwar im Hinblick auf die Beurteilung des üblichen Marktpreises bei Übertragung der Immobilien. Das Thema schließt Fragen des Bürgerlichen Gesetzbuches, des Gesetzes über die Bewertung des Eigentums und insbesondere die Preisinformationen laut Katastergesetz ein. Einbezogen werden auch die Zusammenhänge des Schadensrechts, bezüglich der Stellung der Sachverständigen als Fachleute, die mit der Pflicht der sachverständigen Fürsorge verbunden sind.

Michal Žižlavský: Honorar des Rechtsanwalts und Konkurs des Klienten

Der Artikel beschäftigt sich mit der aktuellen Frage der materiellen Sicherstellung des Rechts auf qualifizierte Hilfe des Rechtsanwalts, und zwar in der spezifischen Situation, wo sein Klient sich im Zustand der Zahlungsunfähigkeit befindet oder überschuldet ist.

Daniel Bartoň, Petr Toman: Streit um die Bankgebühren aus der Sicht der fundamentalen prozessualen Prinzipien

Der Artikel analysiert die Prozessverfahren der tschechischen Gerichte, die in der Sache der Rechtswidrigkeit der Gebühr für die Kontoverwaltung und -Führung entschieden haben. Er beschäftigt sich mit den Auswirkungen auf die Gerichte und einzelne Verfahrensbeteiligte, die aus den Entscheidungen über die Art der Erledigung einer großen Anzahl von gleichen bzw. ähnlichen Klagen, den Entscheidungen über den (Nicht-)Erlass der elektronischen Zahlungsbefehle, den Auslegungen des Gesetzes über die Gerichtsgebühren, den Beurteilungen der Vollmächte und den Entscheidungen über die Verfahrenskosten resultierten. Alle diese Verfahrensweisen und Entscheidungen beurteilt der Artikel aus der Sicht der Prinzipien der legitimen Erwartung, der Voraussehbarkeit der Gerichtsentscheidungen und der Wirtschaftlichkeit des Gerichtsverfahrens. Aufgrund der durchgeführten Analyse werden eventuelle Verbesserungen sowohl im Bereich der Gesetzgebung als auch im Bereich der Gerichtspraxis vorgeschlagen.

Michal Majchrák: Folgen der Prozessakten in Verfahren, die durch einen Konkurs unterbrochen werden

Nach der Erhebung einer Zivilklage passiert es den Gläubigern und deren Rechtsvertretern nicht selten, dass der Konkurs auf das Vermögen des Schuldners erklärt wird und das Gerichtsverfahren ex lege unterbrochen wird bzw. werden soll. Je-

doch nicht immer erfahren die Parteien rechtzeitig über die Unterbrechung des Verfahrens (insbesondere bei Konkursen der ausländischen Personen), und es passiert, dass auch trotz dieser Tatsache das Gerichtsverfahren fortgesetzt wird. Welche rechtliche Relevanz hat eine in einem solchen (unterbrochenen) Gerichtsverfahren stattgefundenen Gerichtsverhandlung? Beziehungsweise kann etwas, was in einer solchen Gerichtsverhandlung realisiert wurde, in der weiteren Phase des Gerichtsverfahrens verwendet werden, oder nicht? Was passiert im Falle, wenn das Gericht nicht nur dieses unterbrochene Verfahren fortsetzt, sondern sogar dabei eine bestimmte Entscheidung erlässt? Welche rechtliche Relevanz hat eine solche Gerichtsentscheidung und wann und wie wird sie rechtskräftig? Genau solche Fragen stellt sich der Autor auch in diesem Beitrag, wobei er die Suche nach den entsprechenden Antworten am Hintergrund der allgemeinen Polemik über die Gebundenheit (nicht nur des Gerichts) an das Gesetz und die Möglichkeiten dessen Durchbrechung durchführt.

Stanislav Křeček: Gefährliche Leute unter uns – zur Bestimmung des § 2923 BGB

Der Artikel reagiert auf eine der neuen und wesentlichen Regelungen, die das Neue Bürgerliche Gesetzbuch gebracht hat, nämlich die Verantwortung für den Schaden, den Leute mit gefährlichen Eigenschaften verursachen (§ 2923). Der Autor versucht einige neue Institute zu definieren, die diese Bestimmung bringt („gefährliche Eigenschaften“, „Zufluchtsgewährung“), und er weist auf mögliche Folgen im Zusammenhang mit der vorgesehenen Rechtsregelung bezüglich der Sozialwohnungen hin.

Ivo Telec: Assessment of regular price in real estate transfer

The article deals with this specific issue in the new codification of private law from the perspective of assessment of regular price in real estate transfer. The topic includes issues of the civil code, the law on property valuation and, most importantly, price information under the cadastral law. It also deals with the context of damage law associated with the position of experts as professionals associated with the obligation of professional care.

Michal Žižlavský: Lawyer's fee and client's bankruptcy

The article deals with a topical question of material security of the right to qualified legal assistance of a lawyer in a specific situa-

tion where the lawyer's client is insolvent or overburdened with debts.

Daniel Bartoň, Petr Toman: Dispute over bank charges from the perspective of the fundamental procedural principles

The article analyses procedural practice of Czech courts which ruled in the case of illegality of charges for loan administration and management. It deals with the effects on the courts and individual parties to proceedings caused by decisions on the method of processing a large number of identical or similar petitions, on the (non-)issue of electronic payment orders, interpretations of the law on court fees, assessment of powers of attorney, and the decision on the costs of the proceedings. It evaluates all these procedures and decisions in terms of principles of legitimate expectations, predictability of judicial decisions and economy of judicial proceedings. Based on an analysis carried out, it proposes possible improvements in the area of legislation and judicial practice.

Michal Majchrák: Consequences of procedural acts in proceedings disrupted by bankruptcy

After filing a civil action, creditors and their legal representatives often experience that the defendant is declared bankrupt and the judicial proceedings are (or should be) suspended by law. However, parties often do not learn about the suspension (mainly in the case of bankruptcy of foreign persons) and the proceedings continue despite this fact. What is the legal relevance of judicial acts in such (suspended) judicial proceedings, specifically can anything what happened in such judicial acts be used in the next stage of judicial proceedings or not? What happens in the event that the court not only continues in such suspended judicial proceedings but also issues (declares) a certain decision? What is the legal relevance of such judicial decision and when and how may it become final and conclusive? These questions are also asked by the author in this article and he finds the respective answers on the background of general controversy about the boundedness (not only of the court) by law and possibilities of its breaking.

Stanislav Křeček: Dangerous people among us – on § 2923 of the Civil Code

The article responds to one of the new and substantial changes brought by the New Civil Code, i.e. liability for damage caused by persons with dangerous character features (§ 2923). The author attempts to define some new institutions brought by this provision (dangerous character features, provision of shelter) and draws attention to possible consequences in the context of expected legislation on social housing.

Leading Article

Antonín Mokry: On the wave of Solidarity	3
---	---

Current News

Interview with the new chairman of the Supreme Court, prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D. Ivana Cihlářová	4
Bulletin of the Legal Profession defended a title of the best legal journal rh	6
New calendar of the CBA events: no more double-booked dates icha	7
Hus' process Petr Čornej	8
International events of the IBA in Prague were successful Eva Indruchová	10
The AIJA congress won a prestigious award rh	11
Currently in law Hana Rýdlová	12
The 11th year of the Lawyer of the Year 2015 awards has been announced	14

Legal Theory and Practice**Articles**

Assessment of regular price in real estate transfer Ivo Telec	15
Lawyer's fee and client's bankruptcy Michal Žižlavský	20
Dispute over bank charges from the perspective of the fundamental procedural principles Daniel Bartoň, Petr Toman	26
Consequences of procedural acts in proceedings disrupted by bankruptcy Michal Majchrák	31
Dangerous people among us—on § 2923 of the Civil Code Stanislav Křeček	38

Judicial Decisions

Seizure of a thing	40
Judgment in default	44
Appellate review of an enjoined party	53
Case law of the Court of Justice of the EU	55
ECHR Judicial Decisions	58

Professional Literature

Pavel Rychetský, Tomáš Langášek, Tomáš Herc, Petr Mlsna et al.: Constitution of the Czech Republic. Constitutional law on the safety of the CR. Commentary (Jiří Nykodým)	62
Jiří Jelínek, Jiří Říha, Zdeněk Sovák: Decisions in criminal matters with model court decisions and lawyers' filings (Vladimír Pelc)	63
Jan Tuláček (ed.) et al.: Model filings and contracts with explanations (Petr Dobiáš)	64
Stanislava Černá, Ivana Štenglová, Irena Pelikánová et al.: Corporate law (Jan Dědič)	65
Blanka Vítová, Jakub Dohnal, Jan Kotula: Compensation of material and non-material harm in the New Civil Code. Commentary on § 2894 to § 2971 (Martin Mikyska)	66
Vladimír Smejkal: Cyber Crime (Pavel Mates)	67
We have read for you Jan Mates	68

Legal Profession**Karel Čermák's Column**

How to honour and shame a memory	71
--	----

Czech Legal Profession

Events in the regions: Lawyers in Southern Bohemia František Smejkal	72
Disciplinary practice Jan Syka	74
From the joint meeting of the CBA and SBA icha	76

Information and Points of Interest**You should know**

Lectures and seminars for lawyers and legal trainees at the educational and training centres of the Czech Bar Association	77
Invitation to the 5th year of CBA tournament in beach volleyball	78
Invitation to the tournament of regional football teams „Ostravská šajtla”	79
Invitation to the 18th year of the Czech legal profession golf tournament	79
Invitation to the 18th Sports games of the Czech legal profession	80

Finally

Lawyer's Diary Petr Hajn	81
Drawing by Lubomír Lichý	82
Did you know that... Stanislav Balík	82

Inhaltsverzeichnis	83
---------------------------------	----

Zusammenfassung/Summary	84
--------------------------------------	----

Table of Contents	85
--------------------------------	----

KPMG Legal is seeking a **Junior Lawyer**

... to participate in interesting and important projects within legal team focusing on consultancy in various areas of private and public law. The Junior Lawyer will be involved in provision of legal advisory services to our local and international clients.

Job description:

- Draft contractual documents and legal memoranda under supervision of senior staff
- Prepare groundwork for various legal projects
- Assistance in negotiations of legal documents
- Participate in building an efficient, innovative, and team-oriented work environment
- Contribute ideas/opinions to the legal team and listen/respond to other team members' views
- Learn continually, share knowledge with team members, and enhances service delivery

We require:

- University degree in Law and exceptional knowledge of law
- 1–2 years of experience with a law firm (an international law firm is preferable)
- Excellent spoken and written English and Czech
- Assertiveness and very good communication skills
- Excellent teaming and client interaction skills
- High level of commitment and dedication
- Time management skills
- Responsibility and reliability

We offer:

- Unique opportunity to be a part of probably fastest-growing law firm in the market
- Team of experienced and dedicated professionals within a strong international firm
- Attractive remuneration package
- Above average work/life balance
- Opportunity to develop your skills and knowledge and for career growth

If you are interested in this position, please send your CV and cover letter to **Eva Straková, estrakova@kpmg.cz**.

© 2015 KPMG Česká republika, s.r.o., a Czech liability partnership and a member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity. All rights reserved.

Advokátní kancelář MSB Legal, v.o.s.
hledá nové kolegy na pozice

ADVOKÁT/KA a ADVOKÁTNÍ KONCIPIENT/KA

Požadujeme:

- aktivní přístup k řešení problémů
- vysoké pracovní nasazení a časovou flexibilitu
- dobré komunikační schopnosti a profesionální vystupování
- pečlivost a samostatnost
- odpovídající odborné znalosti
- schopnost organizace a týmové spolupráce
- znalost anglického jazyka (znalost dalšího jazyka výhodou)

Nabízíme:

- zázemí úspěšné advokátní kanceláře se stabilní klientelou
- zajímavou a různorodou práci v mladém kolektivu
- perspektivu dlouhodobé spolupráce a kariérního růstu
- možnost publikační činnosti
- příjemné pracovní prostředí
- motivující finanční ohodnocení

V případě zájmu zasílejte své životopisy s fotografií na e-mail: HR@msblegal.cz a to v českém a anglickém jazyce. Do předmětu napište „advokát“ nebo „advokátní koncipient“. Kontaktní telefon: 251 566 005

ALLEN & OVERY

Setting precedents *not following them*

Hledáme advokátní koncipienty

Typický kandidát pro práci v Allen & Overy neexistuje, ba naopak, jsme otevření novým nápadům a přístupům a hledáme podobně smýšlející kolegy. Pokud máte výborné studijní výsledky, vynikající angličtinu a k tomu jste týmoví hráči, plní motivace a elánu pro kariéru v právu i u nás, pošlete nám životopis a motivační dopis (v anglickém jazyce) na e-mailovou adresu recruitment.prague@allenoverly.com.

Vítěz ocenění TOP 100 IDEAL EMPLOYER
– *Universum Awards 2014 and 2015*

KPMG Legal is seeking an experienced **Lawyer**

... to participate in significant projects within our Legal Group focusing on consultancy in various areas of private and public law. The Lawyer will be involved in providing legal advisory services to our local and international clients.

Job description:

- Manage and coordinate legal projects
- Independently draft/review contractual documents and legal memoranda
- Supervise junior colleagues
- Build and develop personal skills and expertise
- Participate in building an efficient, innovative, and team-oriented work environment
- Contribute ideas/opinions to the legal team and listen/respond to other team members' views
- Learn continually, share knowledge with team members, and enhances service delivery

We require:

- University degree in Law
- 4-8 years of work experience in a law firm focused on major domestic and international clients
- Extended experience in the area of corporate and commercial law
- Other specialisations (e.g. competition and regulatory, labour law, M&A) are welcome
- Excellent spoken and written English and Czech, German welcome
- Assertiveness and very good communication skills
- Excellent teaming and client interaction skills
- Ability to thrive in a fast-paced, professional services environment
- High level of commitment and dedication
- Time management skills
- Responsibility and reliability

We offer:

- Unique opportunity to be a part of what is probably the fastest-growing law firm in the market
- Above average work/life balance
- Team of experienced and dedicated professionals within a strong international firm
- Attractive remuneration package
- Opportunity to develop your skills and knowledge and for career growth

If you are interested in this position, please send your CV and cover letter to **Eva Straková, estrakova@kpmg.cz**.

LIBERIS®

Vše na jednom místě
s unikátním systémem LIBERIS®!

 Komentáře autorů odborných publikací k paragrafům

 Srovnání problematiky z pohledu různých odborníků

 Osvětlení výkladu, souvislostí a pojmů paragrafu

 Databáze více než 300 zpracovaných právních titulů

www.codexisadvokacie.cz

V případě zájmu či dotazů nás neváhejte kontaktovat:

 CODEXIS® ADVOKACIE

klientske.centrum@atlasconsulting.cz

+420 596 613 333

Weil, Gotshal & Manges s.r.o. advokátní kancelář

nabízí pracovní příležitosti pro

advokáty a advokátní koncipienty

Kandidát by měl splňovat následující požadavky:

- velmi dobrá znalost platného práva
- motivace k vysokému pracovnímu nasazení
- výborná znalost anglického jazyka
- předchozí praxe a studijní zkušenosti získané v zahraničí výhodou

Chcete-li získat praktické zkušenosti v oboru, stát se členem týmu renomované mezinárodní advokátní kanceláře a získat nadstandardní finanční ohodnocení, zašlete nám, prosím: průvodní dopis a curriculum vitae v českém a anglickém jazyce.

Písemné nabídky s uvedením své kontaktní adresy a telefonního čísla zasílejte na adresu:

WEIL, GOTSHAL & MANGES s.r.o. advokátní kancelář

k rukám Martiny Křížkové a Kláry Koppové

Křižovnické nám. 193/2, 110 00 Praha 1, tel.: 221 407 300, fax: 221 407 310

e-mail: martina.krizkova@weil.com, klara.koppova@weil.com

NEJÚSPĚŠNĚJŠÍ MEZINÁRODNÍ ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ PŮSOBÍCÍ V ČESKÉ REPUBLICĚ
(Chambers Europe 2013, 2009, 2008)

PRÁVNICKÁ FIRMA ROKU PRO MEZINÁRODNÍ KANCELÁŘ (epravo.cz 2013, 2012, 2011)
a současně

PRÁVNICKÁ FIRMA ROKU V KATEGORIÍCH:

- Nejlepší klientské služby (epravo.cz 2014, 2012)
- Fúze a akvizice (epravo.cz 2014, 2013, 2012, 2011, 2010)
- Právo hospodářské soutěže (epravo.cz 2014)
- Řešení sporů a arbitráže (epravo.cz 2013, 2012, 2011, 2010)
- Telekomunikace a média (epravo.cz 2008)

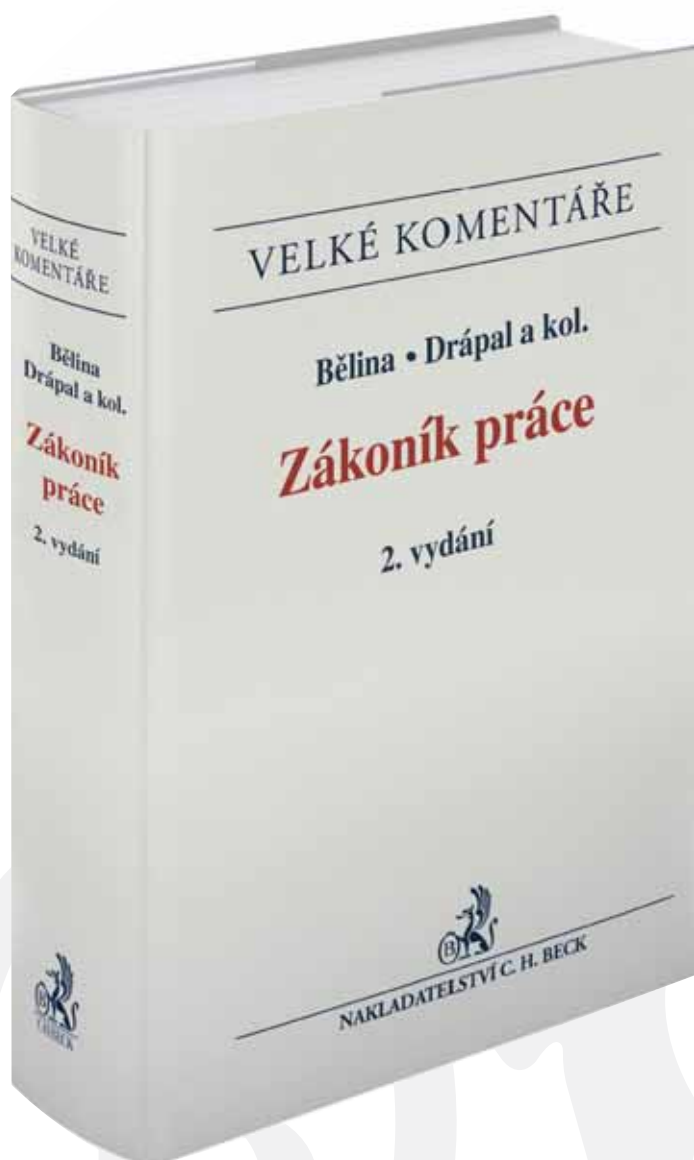

NEJÚSPĚŠNĚJŠÍ ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ EVROPY V OBLASTI M&A
(Financial Times/Mergermarket 2011, 2007)

NEJÚSPĚŠNĚJŠÍ ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ V ČESKÉ REPUBLICĚ
(International Financial Law Review/Euromoney 2011, 2006, 2004)

NEJLEPŠÍ ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ V ČESKÉ REPUBLICĚ DLE VÝBĚRU KLIENTŮ
(International Law Office 2008)

Podrobný komentář od renomovaného kolektivu autorů

Bělina • Drápal a kol.

Zákoník práce

Komentář, 2. vydání

- Publikace podává čtenáři důkladný, systematický přehledný výklad základních principů, institutů, jednotlivých ustanovení zákoníku práce.
- Byl zohledněn nejnovější vývoj jak v judikatuře českých soudů, tak i Evropského soudního dvora.
- Autoři v tomto druhém, podstatně přepracovaném vydání velkého komentáře věnují mimořádnou pozornost vazbě pracovního práva a nového občanského zákoníku.

*2015, vázané s přebalem, 1 640 stran
cena 2 990 Kč, obj. číslo EVK18*

Objednávejte na www.beck.cz